Wall Street și Revoluția Bolșevică

ANTONY C. SUTTON

ANACRONIC

ANTONY C. SUTTON

Wall Street şi Revoluţia Bolşevică

Traducere din limba engleză
de Costel Stăvărache

Prefaţă
de Ninel Ganea

ANACRONIC

Editura Anacronic
Domneşti, România
www.anacronic.ro

Antony C. Sutton
Wall Street and the Bolshevik Revolution

© Editura Anacronic, 2017
pentru prezenta versiune în limba română

Ilustraţie copertă:
Tudor Codre

Tiparul executat de Artprint
Bucureşti, România

ISBN 978 – 606 – 94128 – 7 – 9

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SUTTON, ANTONY C.
Wall Street şi Revoluţia Bolşevică / Antony C. Sutton trad. din lb. engleză de Costel Stăvărache; pref. de Ninel Ganea. — Domneşti:
Anacronic, 2017
ISBN 978 – 606 – 94128 – 7 – 9

I. Stăvărache, Costel (trad.)
II. Ganea, Ninel (pref.)

"DEE-LIGHTED!"
WALL ST.
PERKINS
KARL MARX
SOCIALISM
JOHN D.
ANDY

VARIANTA V1.0
decembrie 2022
steluș

Acelor libertarieni ruşi necunoscuţi,
cunoscuţi sub numele Verzii,
care au luptat, în 1919, atât împotriva Roşilor,
cât şi împotriva Albilor pentru o Rusie liberă.

Prefaţă
O istorie inconfortabilă

Am aflat că istoria se scrie, de fapt, nu în termenii celor întâmplate, ci în termenii celor ce ar fi trebuit să se întâmple potrivit diferitelor „linii de partid” [...].
— George Orwell

Pentru a face libertatea să dispară, mai întâi trebuie suprimată diseminarea adevărului, obişnuia să spună profesorul Sutton. În secolul trecut, adevărul nu a prisosit, chiar şi în ceea ce s-a numit lumea liberă. Scriitorii care vorbeau, de pildă, despre mizeria totalitară, crimele şi lagărele comuniste, erau marginalizaţi, contestaţi sau, pur şi simplu, ignoraţi. Soarta lui Orwell şi Panait Istrati este simptomatică. Mult mai comode şi mai bine primite de mediul academic, bancar şi cultural erau reportajele glorioase despre miracolul sovietic, publicate în ziarele prestigioase ale Occidentului[1]. A trebuit să treacă suficient de mult timp până când amploarea şi profunzimea catastrofei provocate de bolşevici să fie acceptate, deşi până astăzi se mai pot întâlni edulcorări şi reevaluări. Şi, pe urmele lui Sutton, ar putea fi deschisă o întreagă discuţie dacă această acceptare a răului comunist a fost făcută sub presiunea dezvăluirilor sau din nevoia de a consolida, prin opoziţie, un partener dialectic.

[1] Will Durant, jurnalist al New York Times a primit, în anul 1932, premiul Pulitzer pentru seria de reportaje glorioase din URSS despre realizările staliniste.

Desigur că fenomenul nu s-a limitat doar la negarea crimelor comise de comuniştii ruşi, ci a ţintit întregul demers global-colectivist[2].

Calea cea mai insidioasă de a suprima adevărul este acoperirea lui sub o mulţime de fapte irelevante şi multe, nesfârşite minciuni, rostogolite *ad nauseam*. Din acest punct de vedere, Antony Sutton mărturisea că, pentru cercetările sale istorice privind legătura dintre sistemul bancar apusean şi încarnările totalitare ale secolului al XX-lea, „a fost persecutat, dar nu penalizat legal”. Opera sa impresionantă, tulburătoare, cu adevărat iconoclastă, demolatoare de presupoziţii şi lozinci bine întipărite, blindată exclusiv cu documente oficiale, imbatabile, a fost trecută cu vederea, ignorată, dar niciodată contestată.

Ceea ce făcea şi încă face inacceptabile cărţile sale, ceea ce demonstra fără putinţă de tăgadă Sutton era ilustrarea complicităţii criminale pe care „establishmentul anglo-saxon” a avut-o, atât cu Revoluţia Bolşevică, cât şi în consolidarea puterii comuniste de-a lungul timpului, prin ajutoare financiare, militare, tehnologice şi logistice.

Trilogia *Western Technology and Soviet Economic Development*, publicată între 1968 şi 1973, descria în detaliu sprijiinul obţinut de comuniştii ruşi în crearea unei economii cât de cât funcţionale, iar Wall Street şi Revoluţia Bolşevică (1974), apărută astăzi şi în ediţia română, documenta intervenţia indispensabilă a bancherilor americani în triumful lui Lenin & co. asupra guvernului provizoriu şi, mai apoi, în Războiul Civil.

Aşadar, nu e vreo surpriză de ce Sutton a fost boicotat, iar numele său este astăzi încă prea puţin cunoscut. Deprinşi a gândi în opoziţii binare, mai mult sau mai puţin marxiste (capitalism-comunism, revoluţionari-bancheri etc.), lucrările sale spulberă toate aceste distincții false și contestă

---

[2] Vezi, de pildă, scrierile lui Pierre Ryckmans despre China, scrise sub pseudonimul Simon Leys pentru a evita distrugerea reputației de către cercurile maoiste occidentale.

argumentat un întreg mod ideologic de a vedea lumea. După ce parcurgi cărţile lui, nu îţi ia mult timp până când realizezi că aproape tot ceea ce ai fost învăţat despre trecutul recent este falsificat sau, în cel mai bun caz denaturat. Însuși Sutton, fost profesor la California State University, declară tăios, într-o conferință, că în universități se studiază aproape numai minciuni nesusținute de dovezi. ”Este istoria establishmentului, istoria oficială, care domină manualele istorice, editurile importante, media și rafturile bibliotecilor. Linia oficiala presupune întotdeauna că evenimente precum războaiele, revoluţiile, scandalurile, asasinatele sunt, într-o măsură mai mare sau mică, rezultatul unor evenimente fără legătură între ele. Prin definiţie, ele nu pot fi NICIODATĂ opera unor conspiraţii, nu pot apărea din acţiunea planificată şi premeditată a unor grupuri”.

Sutton nu a basculat în direcţia opusă, a unui (*horribile dictu*) conspiraţionism ieftin, garnisit cu teorii abracadabrabante[3] care ating realitatea, câteodată, doar întâmplător. Din postura unui profesor universitar cu experienţă, el avertiza asupra meticulozităţii şi probităţii de care trebuie să dea dovadă un istoric serios. În opinia sa, cercetătorul modern trebuie întotdeauna să se bazeze pe documente oficiale (necunoscute), pe declasificări, şi doar atunci va avea speranţa că va putea schimba versiunea acceptată a trecutului. Şi din acest punct de vedere, lucrările sale sunt aproape un unicat în peisajul istoric contemporan, deoarece se bazează exclusiv pe surse primare: arhive de stat, acte bancare, memorii[4]. Mai mult, spunea Sutton,

---

[3] Vezi, de pildă, apendixul din prezentul volum dedicat legăturii dintre bancherii evrei şi Revoluţia Bolşevică.

[4] Pentru o discuţie relevantă despre cum se scrie istoria, vezi eseul Margăritei Nelipa despre moartea Ţarului Alexandru al III-lea, accesibil la http://www.oocities.org/ mushkah/AlexanderIIIDeath.html. De altfel, seria de monografii ale autoarei dedicate Ţarului Alexandru al III-lea, Ţareviciului Alexei şi lui Rasputin sunt scrise aproape exclusiv pe baza documentelor primare, ceea ce explică şi reputaţia autoarei.

istoricul trebuie să se asigure că tot ceea ce publică este în întregime exact, altfel va fi complet decredibilizat pentru cea mai mică greşeală. „Bătălia pentru adevăr nu poarte fi câştigată decât prin fapte” a rămas, până la final, crezul său profesional.

Lumea academică, mereu „interesată să promoveze colectivismul”, nu l-a iertat pentru curajul de care a dat dovadă. „Am fost forţat să plec de la două universităţi (UCLA şi Stanford), mi-a fost refuzat profesoratul la Cal State Los Angeles. De fiecare dată când scriu ceva, se pare că lezez persoane sus-puse şi sunt aruncat în gura lupilor”, spunea Sutton într-un interviu[5]. După ce a publicat *National Suicide: Military Aid to the Soviet Union*, republicată mai târziu cu titlul *The Best Enemy Money Can Buy*, Hoover Institute l-a concediat, sub pretextul că informaţiile prezentate nu erau publice şi că a plagiat propria carte aflată în pregătire la Hoover, deşi documentele în discuţie erau declasificate, accesibile legal oricărei persoane interesate, iar ideea de plagiat nu putea fi luată în considerare, câtă vreme tocmai editura solicitase explicit scoaterea acelor pasaje din carte.

Glenn Campbell, directorul Institutului şi cel care ulterior va deveni consilier pe politică externă al preşedintelui Ronald Reagan, l-a numit „o problemă”, l-a declarat „persona non grata” şi l-a ameninţat că nu va supravieţui. La rândul său, celebrul publicist neoconservator William Buckley l-a etichetat drept „ticălos (*jerk*)”. Au existat chiar şi încercări de a-l decredibiliza prin asocierea sa cu mişcările de extremă-dreapta, dar, cum nu exista absolut nimic concret, această tentativă a fost abandonată[6].

Iritante pentru status-quo şi imposibil de contestat, cărţile sale au fost, înainte de explozia internetului, practic intruvabile. *Wall Street and Soviet Technology*, de exemplu, a

---

5 „An interview with Antony C. Sutton, Researcher Emeritus”, Kris Millegan, Little Red Hen, 1999.

6 Ibidem.

stat în tipar 31 de ani, cu tiraje confidenţiale, doar pentru simplul motiv că dispariţia ei oficială de pe piaţă ar fi însemnat un transfer al drepturilor de proprietate către autor. Drept urmare, Stanford University s-a mulţumit să scoată un număr redus de exemplare în fiecare an, de negăsit pe piaţă sau în biblioteci. *Wall Street şi Revoluţia Bolşevică* era, la apariţie, după cum mărturisea profesorul Sutton, pe locul întâi în cea mai importantă revistă de recenzii, dar, în fapt, foarte puţine librării aveau cartea.

Trebuie amintit totuşi că ideile sale au primit şi recunoaşteri oficiale. Parţiale, marginale, aproape spuse în şoaptă, aruncate printre note de subsol. Richard Pipes, fost profesor la Harvard şi unul dintre cei mai respectaţi specialişti în istoria Rusiei, scria în cartea sa *Survival Is Not Enough: Soviet Realities and America's Future*: „În cele trei volume detaliate privind achiziţia sovietică de echipament şi tehnologie vestică, Sutton ajunge la concluzii incomode pentru oamenii de afaceri şi pentru economişti. Din acest motiv, opera sa este respinsă ca „extremă" sau, cel mai adesea, pur şi simplu, ignorată". La rândul său, Zbigniew Brzezinski, politolog şi figură dominantă a Comisiei Trilaterale, confirmă explicit teza lui Sutton în cartea sa, *Between Two Ages: America's Role în The Technotronic Era*. „Pentru dovezi impresionante privind implicarea apuseană în prima fază a creşterii economice sovietice, vezi lucrarea lui Antony C. Sutton, *Western Technology and Soviet Economic Development*, care susţine că dezvoltarea economică sovietică între 1917 şi 1930 a fost dependentă hotărâtor de ajutorul tehnic vestic, iar cel puţin 95% din industria rusească a beneficiat de acest ajutor".

Dar cine era, până la urmă, acest personaj incomod care a pus pe jar, prin cărţile sale, un întreg sistem politic-economic-intelectual?

O viaţă dedicată adevărului

Antony Sutton a fost o persoană discretă, în special în ceea ce priveşte biografia sa. Îi displăcea publicitatea şi nici nu era avid de interacţiuni sociale. Prefera să studieze arhivele şi să descopere acele documente care luminau istoria.

S-a născut în 1925, la Londra, într-o familie de ingineri cu tradiţie în domeniile tehnice. După studii primare solide, între anii 1936 şi 1941, la colegiul Bishopshalt Grammar School, situat în proximitatea Londrei, Sutton se angajează pentru doi ani într-o companie specializată în producerea oţelului, după care este recrutat în armată. Participă la debarcarea din Normandia, iar mai târziu ajunge cu trupele aliate în Germania, unde ia parte la un program de denazificare la Universitatea din Göttingen. Întors în Albion, în toamna anului 1947, Sutton se înscrie la Universitatea din Southampton, unde obţine titlul de doctor în economie, patru ani mai târziu. Dezgustat de naţionalizările guvernului britanic, în 1953, decide să emigreze în Canada, unde ocupă poziţii importante în companii care activau în industria metalurgică şi extractivă, iar patru ani mai târziu se stabileşte în SUA, cu o slujbă similară.

La sfârşitul anilor ’50, după cum mărturisea chiar profesorul Sutton într-unul din puţinele sale excursuri memorialistice, dobândise o experienţă şi o cunoaştere solidă a tehnologiei din cinci ţări diferite, ceea ce îi permitea să fie foarte categoric în privinţa aşa-zisului „avans” sovietic, acceptat dogmatic în Apus. De altfel, această „ciudăţenie” teoretică – cum ar putea o economie comunistă, prin definiţie supercentralizată, să inoveze – a generat interesul său academic pentru istoria şi originile tehnologiei comuniste. Drept urmare, în anul 1959, se înscrie la UCLA, iar aici, în biblioteca universităţii, începe să descopere tot mai multe surse primare care îi confirmă ipoteza sa fundamentală, potrivit căreia industria bolşevică a fost construită şi întreţinută de companiile şi guvernele occidentale. O teză

mult prea neliniştitoare, imposibil de digerat, atunci ca şi astăzi, care i-a împiedicat, în bună măsură, susţinerea doctoratului la UCLA, obţinut totuşi la altă universitate. În pofida acestui recul, un membru al comisiei de la UCLA îl „împinge" să devină profesor de economie la California State University, dar acolo va întâmpina aceeaşi presiune politică. „În toată experienţa mea profesională, la compania Motorola, la UCLA sau Cal State, nu am întâlnit pe nimeni care să susţină că economia URSS este înapoiată sau stagnantă", avea să spună, mai târziu, Sutton.

Îşi continuă, pe cont propriu, inclusiv financiar cercetările în arhivele Departamentului de Stat[7] pentru a dovedi ajutorul oferit bolşevicilor de către SUA şi Marea Britanie. Primul manuscris al trilogiei sale este gata de a fi publicat în 1966, dar, după cum i-a declarat unul din cei mai importanţi editori americani, Henry Regnery, „cartea nu este comercială". De fapt, concluzia volumului era devastatoare şi, deci, inacceptabilă pentru consensul public: „Tehnologia sovietică este tehnologia vestică. Punct".

Cu toate acestea, Hoover Institute, prin directorul adjunct Al Belmont, fost director al unei divizii importante din cadrul FBI, îi oferă posibilitatea de a-şi continua cercetările în cadrul think-tankului de pe lângă Universitatea Stanford, iar Sutton acceptă. Ultimul volum este gata de a fi publicat în 1971, dar apariţia sa este întârziată inexplicabil timp de un an. Motivul îl reprezenta subiectul foarte specific al cărţii, transferurile de tehnologie americană către URSS, într-un context politic inflamabil cum era Războiul din Vietnam.

De aici şi până la expulzarea de la Hoover şi din lumea academică nu a mai fost decât un pas, realizat „de către oameni de tip CIA"[8]. Sutton şi-a continuat munca de istoric şi

---

[7] Până în anul 1946, munca de informaţii a guvernului american era efectuată de Departamentul de Stat, astfel că materialele folosite de Sutton aveau o valoare istorică inegalabilă.

[8] Antony Sutton et.al., *Fleshing Out Skull & Bones: Investigations into America's Most Powerful Secret Society.* Trine Dav LLC. Walterville. 2003

economist cu aceeaşi hotărâre, iar lucrările sale au fost publicate de edituri independente. A urmat o nouă trilogie dedicată bancherilor americani, *Wall Street şi Revoluţia Bolşevică* (1974), *Wall Street and FDR* (1975), *Wall Street and the rise of Hitler* (1976), în care demonstra implicarea cvasitotală a bancherilor anglo-saxoni în proiectele colectiviste ale secolului XX.

Chiar şi în anonimitatea autoimpusă, profesorul Sutton nu a scăpat de hărţuirea establishmentului. Din când în când, spunea istoricul englez, la uşa mea apar reprezentanţi ai agenţiilor guvernamentale care îmi spun că sunt „greu de găsit”[9]. Fiscul american şi-a făcut şi el simţită prezenţa, deşi situaţia financiară a profesorului era departe de a fi spectaculoasă, după cum singur declara.

„În termeni obişnuiţi, materiali, m-am ratat. În termeni de descoperiri, cred că am avut succes. [...] Pe de altă parte, am scris 26 de cărţi, am publicat mai multe newslettere ş.a.m.d... dar cel mai important este că nu am renunţat la a spune adevărul. Şi nu am cedat”[10], îşi descria Sutton cariera.

Până la finalul vieţii, Sutton a rămas un optimist temperat, credincios în Dumnezeu, convins că sistemul actual, creat pe minciună şi corupţie, se va distruge, cu toate că nu întrevedea pe termen scurt altceva decât „haos şi confuzie”. Antony Sutton a trecut la cele veşnice neaşteptat, în 2002, din cauze naturale, conform documentelor prezentate de medici.

Wall Street şi Revoluţia Bolşevică

Istoria căderii Imperiul Ţarist, în februarie 1917, şi a preluării puterii de către bolşevici, câteva luni mai târziu, a

---

9 „An interview with Antony C. Sutton, Researcher Emeritus”.

10 Ibidem.

fost, pentru multă vreme, tributară explicaţiilor standard furnizate de ideologia marxistă[11]. Prăbuşirea catastrofală a ultimei autocraţii ortodoxe era pusă pe seama condiţiilor economice şi sociale dezastruoase din Rusia începutului de secol al XX-lea[12]. Triumful comuniştilor în octombrie nu a fost nici el pe deplin explicat. O mână de fanatici, exilaţi la începuturile lui 1917 prin toate colţurile lumii, fără nici un fel de susţinere populară semnificativă, a reuşit, în mai puţin de un an, să ajungă la conducerea celui mai mare imperiu al lumii. Desigur că este doar un fel de a spune că Lenin & co. controlau într-adevăr Rusia. În afara celor două mari oraşe, St. Petersburg şi Moscova, unde erau bine organizaţi, bolşevicii se aflau sub asediul Albilor, al celor rămaşi credincioşi ţarului şi al ţăranilor. Până şi Lenin recunoştea, în anul 1921, că sfârşitul revoluţiei este aproape. Dar, cu toate acestea, dementa comunistă a continuat, iar până la Antony Sutton, şi chiar şi după, au lipsit explicaţiile convingătoare pentru această improbabilă victorie.

De asemenea, este destul de familiară povestea călătoriei lui Lenin din Elveţia în Rusia, sub patronajul armatei germane, dar prea puţine alte detalii au fost oferite de istorici. Despre revenirea lui Troţki din SUA nu se pomeneşte aproape nimic în istoriile curente. Ori aceşti oameni, ca să luăm doar cele mai reprezentative exemple, nu erau nişte

---

11 O lucrare recentă în canonul ideologic standard scrie Orlando Figes, *Revoluţia Rusă, 1891-1924. Tragedia unui popor*, Editura Polirom, Iaşi, 2017. Pentru un scurt comentariu critic asupra lui Figes, vezi recenzia mea accesibilă la http://karamazov.ro/ index.php/ce-citim/507-revolutia-rus.html. O schimbare de paradigmă semnificativă asupra Rusiei apare odată cu lucrările lui Dominic Lieven, *The Cambridge History of Russia: Volume 2, Imperial Russia, 1689-1917*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006 şi Nicholas *II: Emperor of All the Russias*, Pimlico, Londra, 1993.

12 Pentru o perspectivă revizionistă, vezi Boris Ananich, „The Russian Economy and Banking System”, în *The Cambridge History of Russia: Volume 2, Imperial Russia, 1689-1917*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006.

anonimi, ci nihilişti cunoscuţi serviciilor de informaţii, comunişti aflaţi în căutarea revoluţiei mondiale. Înainte de a ajunge în Statele Unite, Troţki, de pildă, a fost expulzat din Franţa şi Spania, iar pe drumul de întoarcere în Rusia a fost reţinut de poliţia canadiană tocmai deoarece era suspectat că va încerca să destabilizeze guvernul provizoriu rus. Cum a fost posibil voiajul revoluţionarilor pribegi şi instaurarea comunismului, în lipsa aparentă a unei susţineri financiare, demonstrează *Wall Street şi Revoluţia Bolşevică*.

Bref, establishmentul anglo-saxon a furnizat bani, recunoaştere oficială, tehnologie, arme, logistică şi servicii de relaţii publice. Aşadar, comuniştilor li s-a oferit aproape totul.

În 1917, de pildă, Lenin îi recomanda Angelicăi Balabanoff, responsabilă de Internaţionala Comunistă din Stockholm, să cheltuiască fără scrupule financiare pentru agenţia de (dez)informaţii de acolo. „Avem fonduri suficiente la dispoziţie”, o asigura părintele revoluţiei. Înainte de a se îmbarca spre Rusia, Troţki trăia pe picior mare în New York. Deşi nu avea nici o sursă de venit consistentă, avea la dispoziţie o limuzină cu şofer, un apartament excelent şi ajuta cu bani revoluţionarii ruşi. Ba mai mult, în momentul în care a fost reţinut de poliţia canadiană, în aprilie 1917, avea asupra sa 10.000 de dolari. Toate sursele oficiale confirmă că Troţki a primit un paşaport american prin intermediul preşedintelui Woodrow Wilson, iar eliberarea sa din custodia canadiană s-a realizat la presiunile guvernului britanic. Şi după „luna de miere” relaţiile au rămas mai mult decât prieteneşti, în pofida hărţuirilor de faţadă. În martie 1918, ambasadorul american în Rusia, David Francis, trimitea o telegramă la Washington, în care îşi informa superiorii: „Troţki doreşte cinci ofiţeri americani pentru a lucra în calitate de inspectori militari şi mai solicită personal feroviar calificat plus echipamente.”[13] La momentul acela, preşedintele Woodrow Wilson hotărâse deja, în mod oficial,

[13] Antony C. Sutton, Wall Street ţi Revoluţia Bolşevică, Editura Anacronic, Domneşti, 2017.

ca SUA să se abţină de la orice intervenţie în Revoluţia Comunistă, ceea ce însemna, în practică, să nu intervină împotriva bolşevicilor.

În paralel cu toată această acrobaţie de imagine, oficialii administraţiei Wilson, în tandem cu reprezentanţii Wall-Street, lucrau pentru recunoaşterea legitimităţii guvernului sovietic. Consilierul preşedintelui Wilson, colonelul Edward M. House, recomanda suprimarea prin mijloace informale a articolelor din presa americană în care bolşevicii erau portretizaţi ca duşmani ai Americii, iar oficialii de frunte ai J.P. Morgan executau demersuri similare. „Forma de guvernământ sovietic este cea mai potrivită pentru poporul rus" îi scria lui Wilson, în octombrie 1918, William Saunders, directorul adjunct al Rezervelor Federale New York şi preşedinte al American International Corporation (un vehicul de investiţii al grupului J.P. Morgan şi al familiei Rockefeller). De asemenea, Ivy Lee, fondatorul relaţiilor publice şi omul de PR al grupului Rockefeller, se străduia din răsputeri pentru a obţine o îmbunătăţire a imaginii sovieticilor în rândul opiniei publice americane.

Nu au lipsit nici ajutoarele directe, făcute în văzul lumii, fără stânjeneală, cum au fost cei un milion de dolari[14] oferiţi bolşevicilor de William Boyce Thompson, preşedintele Rezervei Federale din New York, pentru a-şi răspândi ideile în Germania şi Austria. Acelaşi Thompson, împreună cu Thomas Lamont, unul dintre partenerii J.P. Morgan, au fost responsabili pentru palinodia cabinetului britanic condus de Lloyd George, iniţial vehement antibolşevici, ulterior, în urma discuţiilor purtate cu cei doi bancheri, favorabili lui Lenin şi Troţki.

Probele incriminatoare abundă în cartea lui Sutton, care aduce exemplu după exemplu despre această monstruoasă coaliţie. Paradoxal, poate, pentru cei deprinşi cu falsele opoziţii ale cărţilor de istorie şi economie mainstream, nu era

---

14 Echivalentul în zilele noastre, ţinând cont de inflaţie, a aproximativ 20 de milioane de dolari.

nimic nefiresc în acest mariaj al demiurgilor capitalişti cu titanii revoluţiei. Chiar în *Wall Street şi Revoluţia Bolşevică* se vorbeşte, în treacăt, este adevărat, dar nu mai puţin documentat, despre implicarea aceloraşi corporaţii şi personaje în revoluţia chineză a lui Sun Yat Sen[15], în Revoluţia din Panama şi în activităţile revoluţionare mexicane ale lui Caranza şi Villa.

În cartea de faţă, explicaţia lui Sutton pentru interesul neobişnuit al bancherilor în succesul bolşevismului ţinteşte spre distrugerea competiţiei. Rusia reprezenta, înainte de 1917, economia cu cea mai rapidă creştere economică din lume, cu o datorie externă mică, inflaţie practic inexistentă, datorată etalonului aur, şi cu o economie inovativă. Potrivit lui Sutton, din punct de vedere tehnologic, Rusia se putea compara în acel moment cu orice ţară din lume[16]. Aşadar, era întrucâtva natural ca Wall-Street-ul să vadă un rival de temut în Imperiul Ţarilor. Monopoliştii din SUA erau în căutarea unui monopol global şi cel mai sigur monopol era un stat de tip sovietic.

Aici trebuie să luăm în considerare că acest ajutor dat mişcărilor revoluţionare a debutat mai devreme, în timpul Războiului Ruso-Japonez şi, mai apoi, în decursul Revoluţiei de la 1905. Jacob Schiff[17], partener al companiei Kuhn, Loeb & co., a fost chiar decorat de către guvernul japonez datorită contribuţiei financiare la succesul armatelor nipone. Schiff a mers până într-acolo încât s-a asigurat că prizonierii de război ruşi primesc în detenţie literatură revoluţionară şi subversivă,

---

15 Informaţia pare să fi devenit banală, din moment ce până şi un film recent, *1911*, finanţat de guvernul comunist chinez şi menit să aniverseze centenarul revoluţiei chineze, discută într-o lumină pozitivă relaţia bancherilor anglo-saxoni cu Sun Yat Sen.

16 Antony C. Sutton, *Western Technology and Soviet Economic Development, 1917- 1930*, Hoover Institution Press, Stanford, 1968

17 Gary Dean Best, „Financing a Foreign War: Jacob H. Schiff and Japan, 1904-05”, American Jewish Historical Review, nr. 61,1971/72.

deoarece obiectivul său declarat era distrugerea monarhiei din cauza persecutării evreilor[18]. Din acest punct de vedere, cel de-al doilea apendice al cărţii reprezintă în sine o contribuţie istorică majoră, pentru că respinge teoria conspiraţiei evreieşti, susţinută în epocă, printre alţii, de Winston Churchill, şi subliniază rolul minor pe care bancherii cu origini iudaice l-au jucat în Revoluţia din Octombrie, prin comparaţie cu oligarhia WASP[19]. Ba mai mult, acelaşi Schiff, de pildă, s-a poziţionat împotriva bolşevicilor în lunile tulburi ale anului 1917.

Spre sfârşitul vieţii, odată cu publicarea volumului despre societatea secretă Skull & Bones, Sutton va avansa dincolo de explicaţia strict materialistă. Corporaţiile bancare erau interesate să exploateze Rusia, au jucat un rol covârşitor în economia sovietică, au realizat planul cincinalului bolşevic, au ridicat fabrici şi uzine după modelul celor din SUA, doar că mai mari, au negat fără ruşine că în URSS există lagăre de muncă forţată, însă filosofia acestor acţiuni nu o reprezenta *stricto sensu* căutarea profitului, ci dialectica[20.] Vechea idee hegeliană, conform căreia istoria avansează prin conflicte (teză-antiteză), a luat forma unui proces controlat, în care adversarii sunt creaţi şi manipulaţi de aceleaşi entităţi (bancare) spre realizarea unei utopii colectiviste. „Ceea ce ne diferenţiază, pe voi, radicalii, şi pe noi, cei care avem opinii opuse, nu este atât scopul, cât mijloacele”, declara, în 1924, directorul American International Corporation, O-tto. H. Kafin, în faţa unei adunări de socialişti americani.

---

18 Pentru o discuţie foarte nuanţată despre relaţiile dintre evrei şi ruşi în timpul Vechiului Regim, vezi Alexander Soljeniţîn, *Două secole împreună. Evreii şi ruşii înainte de revoluţie*, Editura Univers, Bucureşti, 2009.

19 WASP – White anglo-saxons protestant, termen american pentru definirea acelei minoritati din care ar trebui aleasa conducerea SUA, in special presedintele.

20 O scurtă şi folositoare investigaţie a rădăcinilor dialecticii dincolo de Hegel realizează James Kelley în *Anatomyzing Divinity; Studies in Science, Esoiericism and Political Theology*, Trine Day, Walterville, 2011.

La scară mai mică, această competiţie dirijată este suficient de cunoscută în sistemele democratice parlamentare, unde, frecvent, companii sau personaje private stipendiază fără discriminare ideologică toate forţele politice relevante[21]. Sutton, de pildă, demonstrează implicarea aceloraşi cămătari care finanţau bolşevismul internaţional în organizarea unor ligi anti-comuniste în SUA. Chiar şi în cazul Războiului Civil din Rusia, el arată cum bancherii nu s-au ferit să dea o mână de ajutor forţelor conduse de Amiralul Kolceak, deşi finanţarea, sub formă de împrumut în acel caz, era văzută mai degrabă ca o plasă de siguranţă, în cazul în care bolşevicii urmau să piardă disputa militară. Cu alte cuvinte, ca şi în cazul unor credite obţinute de guvernul ţarist în timpul războiului, nu există nici o dovadă a unui colaboraţionism ideologic sau de altă natură mai profundă.

În acest context, singura obiecţie, minoră totuşi, care s-ar putea aduce acestei capodopere istorice este presupoziţia libertariană prin care autorul are tendinţa, uneori, să interpreteze evenimentele. De aici apare, cred, şi lipsa de nuanţe asupra monarhiei ţariste, văzută ca fiind la fel de coruptă ca şi guvernele care au succedat-o, precum şi lumina extrem de favorabilă în care sunt descrise Armatele Verzilor.

În loc de concluzie

După ultimele sale cercetări, Antony Sutton era de părere că întreaga istorie a ultimelor două secole trebuie rescrisă. E dificil, măcar şi după ce parcurgi *Wall Street şi Revoluţia Bolșevică*, să conteşti acest punct de vedere. Cu precădere

21 Potrivit unor cercetători contemporani care au mers pe urmele furnizate de Antony Sutton, avem toate motivele să credem că dialectica manipulată continuă nestingherită şi în zilele noastre. Vezi James Corbett, „The Great Decoupling: How the West is Engineering its Own Downfall”, accesibil la https://www.corbettreport.com/the- great-decoupling-how-the-west-is-engineering-its-own-downfall/.

istoria secolului trecut ne-a fost prezentată ca o gigantică luptă între un (fals) bine şi rău, între pseudo-alternative ireconciliabile, manipulate de aceiaşi eterni sforari. Pentru a depăşi acest nivel precar de privitori ai umbrelor din peşteră şi a încerca o terapie intelectuală, un prim început îl constituie aflarea adevărului istoric. Iar cartea profesorului Sutton are această calitate foarte greu de găsit în modernitate.

Ninel Ganea
Bucureşti, iunie 2017

Prefaţa autorului

Încă din anii 1920, numeroase pamflete şi articole, chiar unele cărţi, au încercat să stabilească o legătură între „bancherii internaţionali” şi „revoluţionarii bolşevici”. Rareori aceste încercări s-au bazat pe dovezi solide şi niciodată n-au fost argumentate în cadrul unei metodologii ştiinţifice. Fireşte, unele „dovezi” folosite în aceste încercări au fost frauduloase, unele au fost irelevante, multe altele nu pot fi verificate. Examinarea subiectului de către cercetătorii din mediul academic a fost evitată în mod deliberat. Probabil pentru că ipoteza contrazice distincţia netă capitalişti versus comunişti (şi oricine ştie, desigur, că aceştia sunt duşmani ireconciliabili). În plus, pentru că s-au scris multe lucruri la limita absurdului pe această temă şi o reputaţie academică poate fi uşor ridiculizată. Este un motiv suficient pentru a evita subiectul.

Din fericire, dosarul decimal al Departamentului de Stat, în particular secţiunea 861.00, conţine o documentaţie extinsă asupra ipoteticei legături. Când dovezile din aceste documente oficiale sunt pusă laolaltă cu cele neoficiale din biografii, documente personale şi istorii convenţionale, de aici decurge o poveste cu adevărat fascinantă.

Descoperim că a existat o legătură între *unii* bancheri internaţionali din New York şi *mulţi* revoluţionari, inclusiv bolşevici. Aceşti domni din sistemul bancar – care sunt identificaţi aici – au avut o miză financiară şi au susţinut succesul Revoluţiei Bolşevice.

Cine, de ce-şi pentru cât – reprezintă subiectul acestei cărţi.

Antony* C. *Sutton
martie 1974

Capitolul 1
Actorii scenei revoluţionare

Dragă d-le Preşedinte:

Cred că forma sovietică de guvernare este cea mai potrivită pentru poporul rus[...]

— Scrisoare către preşedintele Woodrow Wilson (17 octombrie 1918) din partea lui William Lawrence Saunders, preşedinte, Ingersoll-Rand Corp.; director, American International Corp.; şi preşedinte adjunct, Banca Rezervelor Federale din New York

Prima pagină a acestei cărţi ilustrează un desen al caricaturistului Robert Minor[22] din 1911 pentru St. Louis Post-Dispatch. Minor, artist talentat şi scriitor, a fost, în acelaşi timp, revoluţionar bolşevic, fiind arestat în Rusia, în 1915, sub acuzaţia de subversiune, şi ulterior finanţat de către finanţişti importanţi de pe Wall Street. Caricatura lui Minor ilustrează un Karl Marx bărbos şi radios, stând pe Wall Street cu *Socialismul* sub braţ şi acceptând felicitările starurilor financiare J.P. Morgan, George W. Perkins, partenerul lui Morgan, ale unui John D. Rockefeller infatuat, John D. Ryan de la National City Bank şi Teddy Roosevelt – identificat în principal prin faimoşii săi dinţi – în fundal. Wall Street este decorat cu steaguri roşii. Mulţimea care aplaudă şi pălăriile

22 Coperta prezentei ediţii în limba română ilustrează o adaptare a acestui desen. (n.r.)

din aer sugerează că Marx trebuie să fi fost o figură populară în districtul financiar din New York.

Visa Robert Minor? Dimpotrivă, vom vedea că Minor avea motive solide să reprezinte alianţa entuziastă între Wall Street şi socialismul marxist. Personajele din caricatura lui Minor – Karl Marx (simbolizându-i pe viitorii revoluţionari Lenin şi Troţki), J.P. Morgan, John D. Rockefeller – şi, fireşte, Robert Minor însuşi, sunt, de asemenea, personaje principale în această carte.

Contradicţiile sugerate de caricatura lui Minor au fost măturate sub covorul istoriei pentru că nu se potrivesc spectrului conceptual acceptat al stângii şi al dreptei politice. Bolşevicii sunt la capătul din stânga al spectrului politic, iar finanţiştii Wall Street la cel din dreapta; *prin urmare*, deducem că cele două grupuri nu au nimic în comun şi orice alianţă între ele este absurdă. Lucrurile care se opun acestui aranjament conceptual sunt respinse de obicei drept observaţii bizare sau erori nefericite. Istoria modernă prezintă o astfel de dualitate intrinsecă, iar dacă prea multe fapte inconfortabile au fost respinse şi băgate sub preş, avem cu siguranţă de-a face cu o istorie neadevărată.

Pe de altă parte, se poate observa că atât extrema stângă, cât şi cea dreaptă a spectrului politic convenţional sunt absolut colectiviste. Atât naţional-socialiştii (de exemplu, fasciştii), cât şi socialiştii internaţionalişti (de exemplu, comuniştii) recomandă sisteme politico-economice totalitare bazate pe putere politică nelimitată şi coerciţie individuală. Ambele sisteme solicită un control monopolist asupra societăţii. Dacă controlul industriilor reprezenta odată obiectivul lui J.P. Morgan şi al lui J.D. Rockefeller, până la sfârşitul secolului al XIX-lea, cercurile de putere ale Wall Street au înţeles că modalitatea cea mai eficientă de a câştiga un monopol de neclintit era să „joace politic” şi să facă societatea să lucreze pentru monopolişti – în numele binelui şi al interesului public. Această strategie a fost detaliată în 1906 de Frederick C. Howe în lucrarea sa

Confessions of a Monopolist[23]. Howe, să nu uităm, este şi el un personaj în istoria Revoluţiei Bolşevice.

Prin urmare, o ambalare conceptuală alternativă a ideilor politice şi a sistemelor politico-economice ar fi clasificarea în funcţie de gradul de libertate individuală versus gradul de control politic centralizat. Într-o asemenea ierarhie, statul asistenţial corporatist şi socialismul sunt de aceeaşi parte a spectrului. Ca atare, vedem cum încercările de a obţine controlul monopolist asupra societăţii pot avea etichete diferite, dar trăsături comune.

Prin urmare, o barieră în calea unei înţelegeri mature a istoriei recente este ideea că toţi capitaliştii ar fi adversari de neînduplecat ai tuturor marxiştilor şi socialiştilor. Această idee eronată provine de la Karl Marx şi i-a fost, fără îndoială, utilă scopurilor sale. În realitate, ideea este un nonsens. A existat o alianţă continuă, deşi ascunsă, între capitaliştii internaţionali şi socialiştii revoluţionari internaţionali – în interesul lor reciproc. Această alianţă a fost trecută cu vederea pentru că istoricii – cu câteva excepţii notabile – au o prejudecată inconştientă faţă de marxism şi, prin urmare, nu văd posibilitatea unei asemenea alianţe. Cititorul cu o minte deschisă trebuie să ţină seama de două lucruri: capitaliştii monopolişti sunt adversari puternici ai antreprenorilor de tip *laissez-faire*; şi, având în vedere slăbiciunile planificării socialiste centralizate, statul socialist totalitar reprezintă piaţa captivă perfectă pentru capitaliştii monopolişti, dacă se poate face o alianţă cu liderii socialişti de la putere. Să presupunem – şi este doar o ipoteză în acest punct – că monopoliştii capitalişti americani ar putea reduce Rusia

---

23 „Acestea sunt regulile companiilor mari. Ele au înlocuit învăţăturile părinţilor noştri şi se reduc la o maximă simplă: obţine un monopol; lasă societatea să muncească pentru tine: şi aminteşte-ţi că cea mai bună din toate afacerile este politica, deoarece un grant legislativ, o franciză, o subvenţie sau o scutire de taxe este mai valoroasă decât un zăcământ Kimberly sau Constock, pentru că nu necesită muncă, mentală sau fizică, cu atât mai puţin exploatarea ei”. (Public Publishingi Chicago, 1906, p. 157)

planificată socialist la statutul unei colonii tehnice captive. Nu ar fi aceasta extensia logică internaţionalistă, de secol al XX-lea, a monopolului căilor ferate al lui Morgan şi al trustului petrolului deţinut de Rockefeller la sfârşitul secolului al XIX-lea?

În afară de Gabriel Kolko, Murray Rothbard şi revizionişti, istoricii n-au fost atenţi la astfel de combinaţii de evenimente. Relatarea istorică, cu puţine excepţii, a intrat într-o dihotomie capitalişti versus socialişti. Studiul monumental şi inteligibil al lui George Kennan privind Revoluţia Rusă menţine în mod consistent dihotomia fictivă Wall Street-Bolşevici[24]. *Russia Leaves the War* face o singură referinţă întâmplătoare la firma lui J.P. Morgan şi niciuna la Guaranty Trust Company. Cu toate acestea, ambele organizaţii sunt menţionate clar în documentele Departamentului de Stat, documente la care ne referim frecvent în această carte, şi ambele sunt parte din dovezile importante prezentate aici. Nici autodenumitul „bancher bolşevic" Olof Aschberg, nici Nya Banken din Stockholm nu sunt menţionaţi de Kennan, deşi ambii au fost personaje cheie în finanţarea bolşevicilor. Mai mult, în circumstanţe minore, dar totuşi importante, cel puţin pentru argumentul nostru, Kennan comite erori factuale. De exemplu, Kennan spune că William Boyce Thompson, directorul Sistemului Federal de Rezerve, a părăsit Rusia pe 27 noiembrie 1917. Această dată a plecării i-ar face imposibil să fie in Petrograd pe 2 decembrie pentru a transmite o cerere pentru un milion de dolari către Morgan în New York. În realitate, Thompson a părăsit Petrograd pe 4 decembrie 1918, la două zile după ce a trimis telegrama la New York. Apoi Kennan susţine că, pe 30 noiembrie 1917, Troţki a ţinut un discurs în faţa sovietului din Petrograd, în care a menţionat: „Astăzi am avut aici, la Institutul Smolnîi, doi americani aflaţi în legătură strânsă cu

24 George F. Kennan, *Russia Leaves the War*, Atheneum, New York, 1967 şi *Decision to Intervene. Soviet-American Relations*, 1917 – 1920, Princeton University Press, Princeton, 1958.

elemente americane capitaliste”. Potrivit lui Kennan, „este greu să-ţi imaginezi cine ar fi fost aceşti doi americani, dacă nu Robins şi Gumberg”. Însă, în realitate, Alexander Gumberg a fost rus, nu american. Mai mult, din moment ce Thompson se afla încă în Rusia pe 30 noiembrie 1917, cei doi americani care l-au vizitat pe Troţki erau mai mult decât probabil Raymond Robins, un promotor al mineritului devenit filantrop şi Thompson, de la Banca Rezervelor Federale din New York.

Bolşevizarea Wall Street-ului era cunoscută în cercurile informate încă din 1919. Ziaristul financiar Barron a înregistrat o discuţie cu magnatul petrolului E.H. Doheny în 1919 şi a numit explicit trei finanţişti importanţi: William Boyce Thompson, Thomas Lamont şi Charles R. Crane:

> La bordul S.S. Aquitania, vineri seara, 1 februarie 1919.
>
> Am petrecut seara cu familia Doheny. Dl Doheny a spus: nu poţi crede şi în democraţie, şi în socialism. Socialismul este otrava care distruge democraţia. Democraţia înseamnă oportunităţi pentru toţi. Socialismul întreţine speranţa că un om poate să nu lucreze şi să trăiască la fel de bine. Bolşevismul este adevăratul fruct al socialismului şi, dacă vei citi mărturia interesantă din faţa Comisiei Senatului de la mijlocul lui ianuarie, care îi arată pe toţi aceşti pacifişti şi pacificatori ca simpatizanţi ai germanilor, socialişti şi bolşevici, vei vedea că majoritatea profesorilor universitari din Statele Unite predă socialismul şi bolşevismul şi că 52 dintre aceştia se aflau în aşa-numitele comisii de pace din 1914. Preşedintele Eliot de la Harvard predă bolşevismul. Cei mai răi bolşevici din Statele Unite nu sunt numai profesorii universitari, din categoria cărora face parte şi preşedintele Wilson, ci şi capitaliştii şi soţiile capitaliştilor, şi nimeni nu pare să ştie despre ce vorbeşte. William Boyce Thompson predă bolşevismul şi îl poate converti şi pe Lamont de la J.P. Morgan & Company. Vanderlip este un bolşevic, la fel şi Charles R. Crane. Multe femei se alătură mişcării şi nici ele, nici soţii lor nu ştiu ce este şi la ce duce. Henry Ford este un altul, la fel şi majoritatea din cei 100 de istorici pe care Wilson i-a luat cu el în străinătate, în ideea nesăbuită că istoria îi poate învăţa pe tineri demarcaţiile geografice între

rase, popoare şi naţiuni.[25]

Pe scurt, aceasta este o istorie a Revoluţiei Bolşevice şi a urmărilor ei, însă una care se distanţează de abordarea conceptuală uzuală a distincţiei între capitalişti şi comunişti. Istoria noastră postulează un parteneriat între capitalismul internaţional de monopol şi socialismul internaţional revoluţionar pentru beneficiul lor reciproc. Costul uman final al acestei alianţe a căzut pe umerii oamenilor obişnuiţi, ruşi şi americani. Antreprenoriatul a fost discreditat şi lumea a fost ghidată către planificarea socialistă ineficientă ca rezultat al acestor manevre monopoliste din lumea politicii şi a revoluţiei.

Aceasta este şi o poveste a trădării Revoluţiei Ruse. Ţarii, cu sistemul lor politic corupt, au fost respinşi numai pentru a fi înlocuiţi de persoanele avide de putere ale unui alt sistem politic corupt. Acolo unde Statele Unite şi-ar fi putut exercita influenţa pentru a genera o Rusie liberă, a fost înfrânată de ambiţiile câtorva finanţişti de pe Wall Street care, pentru propriile scopuri, puteau accepta o Rusie ţaristă centralizată sau o Rusie marxistă centralizată, dar nu o Rusie liberă descentralizată. Şi motivele pentru aceste afirmaţii vor deveni clare pe măsură ce vom prezenta istoria nespusă a Revoluţiei Ruse şi urmările ei.[26]

---

25 Arthur Pound şi Samuel Taylor Moore, *They Told Barron*, Harper & Brothers, New York, 1930, pp. 13 – 14.

26 Există o istorie paralelă, de asemenea necunoscută, cu privire la mişcarea mahnovită, care a luptat atât împotriva „Albilor”, cât şi împotriva „Roşilor” în Războiul Civil din 1919 – 20 (vezi Voline, *The Unknown Revolution*, Libertarian Book Club, New York, 1953). A existat, de asemenea, o mişcare „Verde”, care a luptat contra Albilor şi Roşilor. Autorul n-a văzut o singură menţionare a ei în vreo istorie a Revoluţiei Bolşevice. Cu toate acestea, Armata Verde avea 700.000 de oameni!

Capitolul 2

Troţki pleacă din New York pentru a desăvârşi revoluţia

Veţi avea o revoluţie, o revoluţie teribilă. Ce curs va avea depinde mult de ceea ce dl Rockefeller îi spune domnului Hague să facă. Dl Rockefeller este un simbol al clasei conducătoare americane, iar dl Hague este un simbol al instrumentelor sale politice.

— Leon Troţki în *New York Times*, 13 decembrie 1938 (Hague era un politician din New Jersey.)

În 1916, anul care a precedat Revoluţia Rusă, internaţionalistul Leon Troţki a fost izgonit din Franţa, în mod oficial datorită participării sale la conferinţa de la Zimmerwald, însă, fără îndoială, şi din cauza articolelor sale polemice scrise pentru *Naşe Slovo,* un ziar rusesc tipărit în Paris. În septembrie 1916, Troţki a fost escortat politicos la graniţa cu Spania de către poliţia franceză. Câteva zile mai târziu, poliţia din Madrid l-a arestat şi pus într-o celulă tip „clasa I” la un preţ de 1,5 peseta pe zi. Ulterior, Troţki a fost dus la Cadiz, apoi la Barcelona, pentru ca, în final, să fie plasat la bordul navei Monserrat a Companiei Spaniole Transatlantice. Troţki şi familia sa au traversat Oceanul Atlantic şi a ajuns în New York pe 13 ianuarie 1917.

Şi alţi troţkişti au traversat Atlanticul spre vest. Un grup troţkist a obţinut imediat suficientă influenţă în Mexic pentru

a scrie Constituţia de la Queretaro pentru guvernul revoluţionar Carranza, dând astfel Mexicului distincţia dubioasă de a fi primul stat din lume care a adoptat o Constituţie de tip sovietic.

Cum a supravieţuit Troţki, care ştia numai germană şi rusă, în America capitalistă? Potrivit autobiografiei sale, *Viaţa mea*, „singura mea profesie în New York a fost cea a unui socialist revoluţionar”. Cu alte cuvinte, Troţki a scris ocazional articole pentru *Novîi Mir*, ziarul socialist rus din New York. Totuşi, ştim că apartamentul familiei Troţki din New York avea frigider şi telefon, iar familia se plimba ocazional cu o limuzină cu şofer. Acest mod de viaţă i-a derutat pe cei doi tineri fii ai lui Troţki. Când au mers odată într-o ceainărie, băieţii îşi întrebau mama: „De ce nu vine şoferul?”[27] Stilul de viaţă al lui Troţki nu pare compatibil cu venitul declarat. Singurele fonduri primite în 1916 şi 1917 şi recunoscute de Troţki au fost 310 dolari, iar Troţki a spus că „a împărţit cei 310 dolari între 5 imigranţi care se întorceau în Rusia”. Totuşi, Troţki a plătit pentru o celulă de clasa I în Spania, familia Troţki a călătorit din Europa în Statele Unite, a obţinut un apartament excelent în New York – plătind chiria pe 3 luni – şi foloseau o limuzină cu şofer. Toate acestea din veniturile unui revoluţionar sărac, obţinute din câteva articole în ziarele ruseşti puţin circulate *Naşe Slovo* din Paris şi *Novîi Mir* din New York!

Joseph Nedava estimează venitul lui Troţki din 1917 la 12 dolari pe săptămână, „suplimentat de unele onorarii din prelegeri”[28]. În 1917, Troţki a locuit în New York timp de 3 luni, din ianuarie până în martie. Aceasta înseamnă un venit de 144 de dolari de la *Novîi Mir* şi, să spunem, un altul de 100 de dolari în onorarii din prelegeri, adică un total de 244 de dolari. Din aceşti 244 de dolari, Troţki a putut să ofere 310 dolari prietenilor săi, să-şi plătească apartamentul din New

---

27 Leon Troţki, *My life*, Scribner’s, New York, 1930, cap. 22.

28 Joseph Nedava, *Trotsky and the Jews*, Jewish Publication Society of America, Philadelphia, 1972, p. 163.

York, să-şi întreţină familia şi să aibă cei 10.000 de dolari care i-au fost confiscaţi în aprilie 1917 de autorităţile canadiene în Halifax. Troţki pretinde că cei care spun că a avut şi alte surse de venituri sunt „bârfitori” care răspândesc „calomnii stupide” şi „minciuni”, însă dacă nu cumva juca la cursele de cai din Jamaica, e greu de explicat situaţia sa. Evident, Troţki a avut o sursă de venituri nedeclarată.

Care era aceea? în *The Road to Safety*, autorul Arthur Willert afirmă că Troţki şi-a câştigat traiul lucrând ca electrician pentru Studiourile de Film Fox. Alţi autori s-au referit la alte ocupaţii, însă nu există dovezi că ar fi fost remunerat din alte activităţi decât din scris şi vorbit. Multe cercetări s-au centrat pe faptul verificabil că, în 1917, când a plecat de la New York spre Petrograd pentru a organiza faza bolşevică a revoluţiei, a plecat cu 10.000 de dolari. În 1919, Comisia Overman a Senatului SUA a cercetat propaganda bolşevică şi banii germani din Statele Unite şi, întâmplător, a dat peste sursa celor 10.000 de dolari ai lui Troţki. Ancheta Comisiei Overman asupra colonelului Hurban, ataşatul Washington în legaţia cehă, a produs următorul dialog:

> Col. Hurban: Poate că Troţki a luat bani din Germania, însă nu va recunoaşte. Lenin nu ar nega. Miliukov a dovedit că a primit 10.000 de dolari de la nişte germani în timp ce era în America. Miliukov avea dovada, însă a negat. Troţki a negat, deşi Miliukov avea proba.
> Senatorul Overman: S-a afirmat că Troţki a primit 10.000 de dolari aici.
> Col. Huban: Nu-mi amintesc care era suma, dar ştiu că a fost o chestiune între el şi Miliukov.
> Senatorul Overman: Şi Miliukov a probat acest lucru?
> Col. Huban: Da, domnule.
> Senatorul Overman: Ştii de unde i-a luat?
> Col. Huban: îmi amintesc că erau 10.000 de dolari; însă nu contează. Voi vorbi despre propaganda lor. Guvernul german cunoştea Rusia mai bine decât oricine şi ştia că, cu ajutorul acestor oameni, ar putea distruge armata rusă.
> (La 5: 45 după-amiaza, subcomisia a luat o pauză până a

doua zi, miercuri, 19 februarie, la 10: 30 dimineaţa).[29]

Este remarcabil cum comisia a luat brusc o pauză înainte ca *sursa* fondurilor lui Troţki să fie consemnată în arhivele Senatului. Când lucrările s-au reluat a doua zi, Troţki şi cei 10.000 de dolari ai săi nu mai erau un subiect de interes pentru Comisia Overman. Mai târziu vom prezenta dovezi privind finanţarea activităţilor germane şi revoluţionare în SUA de către organizaţii financiare din New York; sursa celor 10.000 de dolari ai lui Troţki vor intra din nou în atenţie.

O sumă de 10.000 de dolari de origine germană este menţionată în telegrama britanică oficială către autorităţile navale canadiene din Halifax, care solicita ca Troţki şi compania să fie debarcaţi de pe S.S. Kristianiafjord. Din raportul serviciilor de informaţii britanice, aflăm că Gregory Weinstein, care va deveni în 1919 un membru important al Biroului Sovietic din New York, a colectat în New York fonduri pentru Troţki. Aceste fonduri proveneau din Germania şi au fost oferite via *Volks-zeitung*, un cotidian german din New York subvenţionat de statul german.

În timp ce fondurile lui Troţki sunt oficial raportate ca fiind germane, Troţki a fost implicat activ în politica americană chiar înainte de a pleca din New York către Rusia şi revoluţia de acolo. În 5 martie 1917, ziarele americane vorbeau de creşterea posibilităţii unui război cu Germania; în aceeaşi seară în care Troţki a propus o rezoluţie la o întâlnire a Partidului Socialist local, „cerând socialiştilor să încurajeze grevele şi să se opună recrutării în eventualitatea unui război cu Germania”[30]. Leon Troţki a fost numit de *New York Times* „un revoluţionar rus exilat”. Louis C. Fraina, care a co-sponsorizat rezoluţia lui Troţki, a scris mai târziu – sub pseudonim – o carte necritică despre imperiul financiar

---

[29] Senatul Statelor Unite, *Brewing and Liquor Interests and German and Bolshevik Propaganda* (Subcomisia judiciară), 65th Cong., 1919.

[30] *New York Times*, 5 martie, 1917.

Morgan intitulată *House of Morgan*,[31]. Propunerii Troţki-Fraina i s-a opus facţiunea Morris Hillquit, iar ulterior Partidul Socialist a votat împotriva rezoluţiei.[32]

O săptămână mai târziu, pe 16 martie, în timpul abdicării ţarului, Leon Troţki a fost intervievat în birourile *Novîi Mir*. Interviul conţinea o declaraţie profetică despre revoluţia rusă:

> [...] comisia care a înlocuit conducerea demisă în Rusia nu reprezenta interesele sau scopurile revoluţionarilor şi va avea, probabil, viaţă scurtă, renunţând în favoarea unor oameni care să ducă mai departe democratizarea Rusiei.[33]

Expresia „oameni care să ducă mai departe democratizarea Rusiei" îi vizează pe menşevicii şi bolşevicii care se aflau atunci în exil şi trebuiau să se întoarcă în Rusia. „Comisia" temporară a fost, prin urmare, numită „Guvern Provizoriu", un nume care, trebuie să remarcăm, a fost folosit de la începutul revoluţiei din martie, dar nu a fost folosit după evenimente de către istorici.

Woodrow Wilson şi un paşaport pentru Troţki

Preşedintele Woodrow Wilson a fost zâna cea bună care i-a oferit lui Troţki un paşaport de întoarcere în Rusia pentru a „duce mai departe" revoluţia. Acest paşaport american a fost

---

31 Lewis Corey, *House of Morgan: A Social Biography of the Masters of Money*, G.W. Watt, New York, 1930.

32 Morris Hillquit (mai înainte Hillkowitz) a fost avocat al apărării pentru Johann Most, după asasinarea preşedintelui McKinley, iar în 1917 a fost lider al Partidului Socialist din New York. În 1920, Hillquit s-a stabilit în lumea bancară din New York, devenind director şi avocat al International Union Bank. Sub preşedintele Franklin D. Roosevelt, Hillquit a ajutat la schiţarea codurilor NRA pentru industria textilă.

33 *New York Times*, 16 martie, 1917.

însoţit de un permis rus de intrare şi de o viză britanică de tranzit. Jennings C. Wise, în *Woodrow Wilson: Disciple of Revolution*, face comentariul pertinent că „istoricii nu trebuie să uite niciodată că Woodrow Wilson, în ciuda eforturilor poliţiei britanice, a făcut posibil ca Leon Troţki să intre în Rusia cu paşaport american”.

Preşedintele Wilson i-a facilitat lui Troţki intrarea în Rusia în vreme ce birocraţii grijulii de la Departamentul de Stat, preocupaţi de intrarea unor astfel de revoluţionari în Rusia, încercau unilateral să îngreuneze procedurile de eliberare a paşapoartelor. Legaţia din Stockholm a telegrafiat Departamentului de Stat pe 13 iunie 1917, imediat *după* ce Troţki trecuse graniţa ruso-finlandeză: „Legaţia a informat confidenţial birourile de paşapoarte ruse, englezeşti şi franceze de la punctul rus de frontieră Tornea, considerabil îngrijorată de trecerea unor persoane suspecte cu paşapoarte americane.”[34]

Acestei telegrame Departamentul de Stat i-a răspuns în aceeaşi zi că „Departamentul e preocupat în mod special de emiterea de paşapoarte pentru Rusia”; de asemenea, departamentul a autorizat cheltuielile legaţiei cu înfiinţarea unui birou de control al paşapoartelor în Stockholm şi cu angajarea de „cetăţeni americani responsabili” în munca de control.[35] Însă pasărea fugise din coteţ. Menşevicul Troţki şi bolşevicul Lenin erau deja în Rusia, pregătindu-se să „ducă mai departe” revoluţia. Bariera ridicată a oprit numai păsări legitime. De exemplu, pe 26 iunie 1917, Herman Bernstein, un ziarist reputat din New York, a fost reţinut la graniţă, în drumul său spre Petrograd pentru a reprezenta *New York Herald*, şi i-a fost refuzată intrarea în Rusia. Mai târziu, în mijlocul lui august, în 1917, ambasada rusă din Washington a cerut Departamentului de Stat (şi acesta a fost de acord) „să prevină intrarea în Rusia a infractorilor şi a anarhiştilor [...],

---

34 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316 – 85 – 1002.

35 *Ibidem.*

dintre care unii au ajuns deja în Rusia”.[36]11

Prin urmare, datorită tratamentului preferenţial aplicat lui Troţki, când S.S. Kristianiafjord a plecat din New York pe 26 martie 1917, Troţki era la bord cu paşaport american – alături de alţi revoluţionari troţkişti, finanţişti Wall Street, comunişti americani şi alte persoane interesante, între care puţine îmbarcate pentru afaceri uzuale legitime. Această mulţime pestriţă de pasageri a fost descrisă de Lincoln Steffens, editorialistul american, astfel:

> Lista pasagerilor era lungă şi misterioasă. Troţki era la timonă cu un grup de revoluţionari; un revoluţionar japonez era în cabina mea. Erau o mulţime de olandezi care se grăbeau către casă din Java, singurii oameni inocenţi de la bord. Restul erau mesageri de război, doi de pe Wall Street către Germania [...].[37]12

De remarcat, Lincoln Steffens era la bord în drum către Rusia la invitaţia explicită a lui Charles Richard Crane, susţinător şi fost preşedinte al comisiei de finanţe a Partidului Democrat. Charles Crane, vicepreşedinte al companiei Crane, a organizat compania Westinghouse în Rusia, era membru al misiunii de baza în Rusia şi a făcut nu mai puţin de 23 de vizite în Rusia între 1890 şi 1930. Richard Crane, fiul său, a fost asistent personal al secretarului de stat de atunci, Robert Lansing. Potrivit fostului ambasador în Germania William Dodd, Crane „a făcut multe pentru a impune revoluţia lui Kerenski, care a deschis calea către comunism”[38]. Comentariile din jurnalul lui Steffens privind conversaţiile de la bordul S.S. Kristianiafjord sunt, de asemenea, foarte

---

[36] *Ibidem*, 861.111/315.

[37] Lincoln Steffens, *Autobiography*, Harcourt, Brace, New York, 1931, p.764. Steffens a fost un element de legătură între Crane şi Woodrow Wilson.

[38] William Edward Dodd, *Ambassador Dodd’s Diaryy* 1933 – 1938, Harcourt, Brace, New York, 1941, pp. 42 – 43.

pertinente: „[...] toţi sunt de acord că revoluţia este numai în prima fază, că aceasta trebuie să crească. Crane şi radicalii ruşi de pe navă cred că vom ajunge în Petrograd pentru re-revoluţie.”[39]

Crane s-a întors în Statele Unite când revoluţia bolşevică (adică „re-revoluţia”) se terminase şi, deşi era cetăţean privat, i se dădeau rapoarte de primă mână privind progresul revoluţiei bolşevice, pe măsură ce soseau telegramele la Departamentul de Stat. De exemplu, un memorandum datat 11 decembrie 1917 era intitulat „Copia raportului privind revolta maximalistă pentru dl Crane”. Provenea de la Maddin Summers, consul general al SUA la Moscova, iar în scrisoarea introductivă, Summers scria:

> Am onoarea să includ aici o copie a aceluiaşi [raport de mai sus], cu solicitarea ca acesta să fie trimis pentru informarea personală a domnului Charles R. Crane. Se presupune că Departamentul nu are nici o obiecţie ca dl Crane să vadă raportul [...].[40]

Pe scurt, imaginea neobişnuită care se desprinde de aici este că Charles Crane, prieten şi susţinător al lui Woodrow Wilson, finanţist şi politician important, a avut un rol cunoscut în „prima” revoluţie şi a călătorit în Rusia la mijlocul lui 1917 în compania comunistului american Lincoln Steffens, care se afla în contact atât cu Woodrow Wilson, cât şi cu Troţki. Ultimul avea un paşaport emis la ordinele lui Wilson şi 10.000 de dolari din presupuse surse germane. La întoarcerea sa în SUA, după „re-revoluţie”, lui Crane i s-a permis accesul la documente oficiale privind consolidarea regimului bolşevic. Acesta este un tipar de evenimente interconectate – chiar dacă enigmatice – ce justifică cercetări ulterioare şi sugerează, deşi fără probe în acest punct, o legătură între

---

39 Lincoln Steffens, *The Letters of Lincoln Steffens*, Harcourt, Brace, New York, 1941, p. 396.

40 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/1026.

finanţistul Crane şi revoluţionarul Troţki.

Documentele guvernului canadian despre eliberarea lui Troţki[41]

Documentele privind scurta reţinere a lui Troţki în custodia canadiană sunt acum declasificate şi disponibile în arhivele guvernamentale canadiene. Potrivit acestor arhive, Troţki a fost debarcat de către personalul naval britanic şi canadian de pe S.S. Kristianiafjord la Halifax, în Noua Scoţie, pe 3 aprilie 1917, înregistrat ca prizonier german de război şi reţinut în Amherst, Noua Scoţie, tabără destinată prizonierilor germani. Doamna Troţki, cei doi fii şi alte cinci persoane descrise drept „socialişti ruşi" au fost, de asemenea, reţinute. Numele lor sunt consemnate în dosarele canadiene astfel: Nickita Muchin, Leiba Fisheleff, Konstantin Romanchanco, Gregor Teheodnovski, Gerchon Melintehansky şi Leon Bronstein Troţki (toate ortografiate conform documentelor canadiene originale).

Formularul LB-I al armatei canadiene, sub numărul de serie 1098 (incluzând amprentele), a fost completat de Troţki cu descrierea: „37 de ani, exil politic, ocupaţia jurnalist, născut în Gromskty, Chuson, Rusia, cetăţean rus". Formularul a fost semnat de Leon Troţki, iar numele său complet a fost trecut ca Leon Bromstein *(sic)* Troţki.

Grupul Troţki a fost debarcat de pe S.S. Kristianiafjord la ordine oficiale, primite telegrafic, în 29 martie 1917, din Londra, emise probabil de amiralitate şi controlul ofiţeresc naval de la Halifax. Telegrama relata că grupul Troţki se află pe „Christianiafjord" *(sic)* şi ar trebui „debarcat şi reţinut până la noi instrucţiuni". Motivul furnizat ofiţerului de control naval de la Halifax era că „aceştia sunt socialişti ruşi, cu scopul de a porni revoluţia împotriva guvernului actual,

41 Această secţiune se bazează pe înregistrările statului canadian.

obiectiv pentru care Troţki are 10.000 de dolari trimişi de socialişti şi germani”.

Pe 1 aprilie 1917, ofiţerul de control naval, căpitanul O.M. Makins, a trimis un memorandum confidenţial ofiţerului însărcinat cu comanda generală de la Halifax, relatându-i că a „examinat toţi pasagerii ruşi” de la bordul S.S. Kristianiafjord şi a găsit 6 oameni la clasa a II-a: „Sunt cu toţii socialişti declaraţi şi, deşi pretind că vor să ajute noul guvern rus, e posibil să fie aliaţi cu socialiştii germani din America şi, foarte probabil, un obstacol în calea guvernului actual din Rusia”. Căpitanul Makins a adăugat că va debarca grupul, împreună cu soţia şi fiii lui Troţki, pentru a-i reţine în Halifax. O copie a acestui raport a fost trimisă din Halifax către şeful Statului Major, în Ottawa, pe 2 aprilie 1917.

Următorul document din dosarele canadiene este datat 7 aprilie, din partea şefului de Stat Major, Ottawa, către directorul operaţiunilor de detenţie, şi recunoaşte o scrisoare precedentă (care nu e în dosare) privind detenţia socialiştilor ruşi în Amherst, Noua Scoţie: „[...] în legătură cu aceasta, vă informez despre primirea ieri a unei telegrame lungi de la consulul general rus, MONTREAL, protestând împotriva arestării acestor oameni, întrucât deţin paşapoarte emise de consulul general rus, NEW YORK, SUA”.

Replica la această telegramă din Montreal a fost că oamenii fuseseră reţinuţi „pe baza suspiciunii că ar fi germani” şi că vor fi eliberaţi numai după probarea clară a naţionalităţii şi a loialităţii lor faţă de Aliaţi. Nu se află în dosarele canadiene nici o telegramă de la consulul general rus din New York şi se ştie că acest birou era rezervat în a emite paşapoarte ruseşti pentru exilaţii politici ruşi.

Totuşi, *există* o telegramă în dosarele unui avocat din New York, N. Aleinikoff, către R.M. Coulter, director adjunct al Poştei Canadiene la acel moment. Biroul directorului Poştei Canadiene nu avea nici o legătură cu reţinerea prizonierilor de război sau cu activităţile militare. Prin urmare, această telegramă avea natura unei intervenţii personale, neoficiale. Aici se spunea:

DR. R.M. COULTER, director Poşta Canadiană OTTAWA. Exilaţii politici ruşi care se întorceau în Rusia au fost arestaţi la
Halifax şi plasaţi în tabăra Amherst. Cercetaţi, vă rog, şi spuneţi cauza arestării şi numele tuturor celor arestaţi. Am încredere că, în calitate de campion al libertăţii, veţi interveni în numele lor. Vă rog, achitaţi contravaloarea telegrafierii.

NICHOLAS ALEINIKOFF

Pe 11 aprilie, Coulter i-a telegrafiat lui Aleinikoff: „Telegramă primită. Vă scriu în această după-amiază. Ar trebui să o primiţi mâine seară. R.M. Coulter". Această telegramă a fost trimisă prin Canadian Pacific Railway Telegraph, însă achitată la Departamentul de Poştă Canadian. În mod normal, o telegramă privată e achitată de primitor şi aceasta nu era o chestiune privată. Scrisoarea ulterioară a lui Coulter către Aleinikoff este interesantă, deoarece confirmă că grupul Troţki era reţinut la Amherst şi afirmă că membrii lui erau suspectaţi de propagandă împotriva actualului guvern rus şi „presupuşi a fi agenţi ai Germaniei". Coulter adaugă: „[...] nu sunt ceea ce vor să pară"; grupul Troţki nu este „[...] reţinut de Canada, ci de autorităţile imperiale". După ce îl asigură pe Aleinikoff că detenţia va fi confortabilă, Coulter adaugă că orice informaţie „în favoarea lor" va fi transmisă către autorităţile militare. Impresia generală a scrisorii este că, în timp ce Coulter simpatizează şi este pe deplin conştient de conexiunile germane ale lui Troţki, nu se poate implica. Pe 11 aprilie, Arthur Wolf, din East Broadway nr. 134, New York, îi trimite o telegramă lui Coulter. După ce a fost primită, deşi trimisă din New York, această telegramă a fost, de asemenea, achitată de Departamentul de Poştă Canadian.

Reacţiile lui Coulter reflectă totuşi mai mult decât o simpatie detaşată, evidentă în scrisoarea sa către Aleinikoff. Lucrurile acestea trebuie considerate în lumina faptului că

aceste scrisori în numele lui Troţki vin de la doi rezidenţi americani din New York şi implică o chestiune militară, canadiană sau imperială, de importanţă internaţională. Mai mult, Coulter, în calitate de director adjunct al Poştei Canadiene, era un oficial canadian de un anumit nivel. Să ne gândim pentru o clipă ce i s-ar întâmpla cuiva care ar interveni similar în treburile Statelor Unite! În afacerea Troţki, avem doi rezidenţi americani care corespondează cu un director adjunct al Poştei Canadiene pentru a interveni în numele unui revoluţionar rus arestat.

Acţiunea ulterioară a lui Coulter sugerează, de asemenea, ceva mai mult decât o intervenţie obişnuită. După ce Coulter a primit telegramele de la Aleinikoff şi Wolf, i-a scris generalului maior Willoughby Gwatkin de la Departamentul de Miliţie şi Apărare din Ottawa – un om cu o influenţă semnificativă în armata canadiană –, ataşând copiile telegramelor lui Aleinikoff şi Wolf:

> Aceşti oameni au fost ostili Rusiei datorită modului în care au fost trataţi evreii, iar acum, din câte ştiu, sunt în favoarea actualei administraţii. Ambii sunt oameni responsabili. Ambii sunt oameni cu reputaţie şi vă trimit telegramele lor pentru a vă fi de folos şi pentru a-i putea reprezenta în faţa autorităţilor engleze.

Evident, Coulter ştie, sau sugerează că ştie, multe lucruri despre Aleinikoff şi Wolf. Scrisoarea sa reprezintă o referinţă privind caracterul celor doi şi vizează rădăcina problemei arestării – Londra. Gwatkin era bine cunoscut în Londra şi, de fapt, era detaşat în Canada de la Biroul de Război din Londra.[42]

---

[42] Memorandumul lui Gwatkin din dosarele guvernamentale canadiene nu este semnat, ci marcat cu un semn sau simbol criptic. Semnul a fost identificat ca fiind al lui Gwatkin, deoarece a fost găsit pe o scrisoare a lui Gwatkin (cea din 21 aprilie).

Aleinikoff i-a trimis mai apoi o scrisoare lui Coulter, pentru a-i mulţumi

> din inimă pentru interesul manifestat în soarta exilaţilor politici ruşi. [...] Mă cunoaşteţi, stimate domn, şi cunoaşteţi devotamentul mea faţă de cauza libertăţii ruse. [...] Din fericire, îi ştiu pe dl Troţki, dl Melnichahnsky şi dl Chudnowsky [...] personal.

Poate fi notat, ca observaţie colaterală, că, dacă Aleinikoff îl ştia pe Troţki „personal", atunci era probabil conştient de intenţia declarată a lui Troţki de a se întoarce în Rusia pentru a răsturna guvernul provizoriu şi pentru a institui „re-revoluţia". La primirea scrisorii lui Aleinikoff, pe 16 aprilie, Coulter a înaintat-o imediat generalului maior Gwatkin, adăugând că l-a cunoscut pe Aleinikoff „în contextul activităţilor departamentului privind documentele americane în limba rusă" şi că Aleinikoff lucra „în acelaşi domeniu ca dl Wolf [...], care era un prizonier evadat din Siberia".

Mai înainte, pe 14 aprilie, Gwatkin îi trimisese un memorandum omologului său din Comisia Militară Interdepartamentala Canadiană, repetând că arestaţii erau socialişti ruşi cu „10.000 de dolari trimişi de socialişti şi germani". Paragraful final afirma:

> „Pe de altă parte, există şi cei care susţin că s-a făcut un mare act de nedreptate".

Apoi, pe 16 aprilie, viceamiralul C.E. Kingsmill, director al Serviciului Naval, a luat de bună intervenţia lui Gwatkin. Într-o scrisoare către căpitanul Makins, ofiţerul de control naval din Halifax, a afirmat; „Autorităţile Miliţiei cer o luare mai rapidă a unei decizii privindu-i pe cei şase ruşi". O copie a acestei cereri a fost trimisă către Gwatkin, care, la rândul lui, l-a informat pe Coulter, directorul adjunct al Poştei Canadiene. Trei zile mai târziu, Gwatkin face presiuni. Într-un memorandum din 20 aprilie către secretarul naval, a scris: „Îmi puteţi spune dacă Biroul de Control Naval a luat o

decizie?”

În aceeaşi zi, 20 aprilie, căpitanul Makins i-a scris amiralului Kingsmill, explicându-i motivele sale pentru debarcarea lui Troţki; el a refuzat să fie presat să ia o decizie, spunând: „Voi telegrafia amiralităţii pentru a-i informa că autorităţile Miliţiei solicită o decizie mai rapidă”. Totuşi, în ziua următoare, pe 21 aprilie, Gwatkin i-a scris lui Coulter: „Prietenii noştri, socialiştii ruşi, vor fi eliberaţi; se fac aranjamente pentru plecarea lor în Europa”. Ordinul primit de Makins de a-l elibera pe Troţki a avut la bază amiralitatea din Londra. Coulter a primit informaţia, „care îi va bucura imens pe corespondenţii noştri din New York”.

Deşi putem conchide că Coulter şi Gwatkin erau foarte interesaţi în eliberarea lui Troţki, nu ştim motivaţia lor. Există puţine lucruri în biografiile celor doi care să explice urgenţa eliberării menşevicului Leon Troţki.

Dr. Robert Miller Coulter a fost un medic cu părinţi scoţieni şi irlandezi, liberal, mason şi membru al frăţiei Odd Fellowship. A fost numit director adjunct al Poştei Canadiene în 1897. Singura sa pretenţie la glorie rezidă în faptul că a fost delegat la Convenţia Universală a Uniunilor Poştale din 1906 şi delegat în Noua Zeelandă şi Australia în 1908 pentru proiectul „All Red [Roşu Complet]”. Acest proiect nu are nimic în comun cu revoluţionarii Roşii; era doar un plan pentru a asigura transportul între Marea Britanie, Canada şi Australia numai cu nave rapide roşii. Generalul maior Willoughby Gwatkin provenea dintr-o tradiţie militară britanică îndelungată (Cambridge şi apoi Staff Collège). Specialist în mobilizare, şi-a făcut serviciul militar în Canada între 1905 și 1918. Doar pe oaza documentelor canadiene, nu putem conchide decât că intervenţia lor în numele lui Troţki este un mister.

Percepţiile serviciilor de informaţii canadiene asupra lui Troţki

Putem înţelege cazul eliberării lui Troţki dintr-o altă perspectivă: cea a serviciilor de informaţii canadiene.

Locotenent-colonelul John Bayne MacLean, un publicist şi om de afaceri canadian important, fondator şi preşedinte al companiei MacLean Publishing Company din Toronto, a deţinut numeroase ziare de comerţ canadiene, inclusiv *Financial Post.* MacLean a avut, de asemenea, o asociere îndelungată cu serviciul secret al armatei canadiene.[43]

În 1918, colonelul MacLean a scris pentru săptămânalul său un articol intitulat „De ce l-am lăsat să plece pe Troţki? Cum a pierdut Canada o oportunitate să scurteze războiul”[44]. Articolul conţinea informaţii detaliate şi neobişnuite despre Leon Troţki, deşi în ultima jumătate se lansa în chestiuni fără legătură cu subiectul. Avem două indicii privind autenticitatea informaţiilor. Primul este că MacLean era un om integru, cu legături excelente cu serviciile canadiene. În al doilea rând, documentele guvernamentale făcute publice de Canada, Marea Britanie şi Statele Unite confirmă într-o măsură semnificativă declaraţia lui MacLean. Unele afirmaţii ale lui MacLean rămân să fie confirmate, însă informaţiile disponibile în 1970 nu sunt în mod necesar inconsistente cu articolul colonelului MacLean.

Argumentul de deschidere al lui MacLean este că „unii politicieni sau oficiali canadieni au fost principalii responsabili pentru prelungirea războiului (Primul Război Mondial), pentru paguba mare de vieţi omeneşti, pentru rănile şi suferinţele

---

43 H.J. Morgan, *Canadian Men and Women of the Times*, 1912, W. Briggs, Toronto, 1898 – 1912.

44 Iunie 1919, pp. 66 a-666. Biblioteca Publică din Toronto are o copie; ediţia în care a apărut articolul colonelului MacLean nu e uşor de găsit; un sumar apare mai jos.

iernii din 1917 şi pentru evenimentele din 1918”.

Mai departe, MacLean afirmă că aceste persoane au făcut (în 1919) orice a fost posibil pentru a ascunde faptele de parlamentul canadian şi de popor. Relatările oficiale, inclusiv cele ale lui Sir Douglas Haig, demonstrează că, fără ruperea Rusiei din 1917, războiul s-ar fi terminat un an mai devreme şi că „principalul responsabil pentru defectarea Rusiei a fost Troţki [...], acţionând la ordine germane”.

Cine a fost Troţki? Potrivit lui MacLean, Troţki nu a fost rus, ci german. Deşi afirmaţia pare stranie, ea coincide cu informaţiile serviciilor conform cărora Troţki vorbea mai bine germana decât rusa şi că a fost şeful rus al „Legăturii Negre” germane. Potrivit lui MacLean, în august 1914, Troţki a fost expulzat „explicit” din Berlin[45]; în final, a sosit în Statele Unite, unde a organizat revoluţionarii ruşi, precum şi pe cei din vestul Canadei, care „erau, în mare, nemţi şi austrieci care călătoreau ca ruşi”. MacLean continuă:

> Iniţial, britanicii au descoperit prin asociaţii ruşi că Kerenski[46], Lenin şi alţi lideri mai mici erau pe statele germane de plată încă din 1915, iar în 1916 au dezvăluit conexiunile cu Troţki, aflat pe atunci în New York. Din acel moment, el a fost urmărit atent [...] de Bomb Squad. La începutul lui 1916, un oficial neamţ a călătorit spre New York. Oficialii serviciilor secrete britanice l-au însoţit. El a fost reţinut la Halifax; însă, la ordinul lor, a fost eliberat cu scuze pentru întârzierea survenită. După multe întâmplări, a ajuns într-un birou de ziar mic din suburbii şi acolo l-a găsit pe Troţki, pentru care avea instrucţiuni importante. Din iunie 1916 până l-au înmânat britanicilor, Bomb Squad din New York n-a pierdut legătura cu Troţki. Ei au descoperit că

---

45 Vezi, de asemenea, Troţki, *My Life*, p. 236.

46 Vezi Apendicele 3.

numele său real era Braunstein şi că era german, nu rus.[47]

O asemenea activitate germană în ţări neutre este confirmată de raportul Departamentului de Stat (316–9–764–9) care descrie organizarea revoluţionarilor ruşi pentru scopuri revoluţionare.

În continuare, MacLean afirmă că Troţki, împreună cu patru asociaţi, s-a îmbarcat pe „S.S. Christiania” *(sic)* şi pe 3 aprilie a raportat „căpitanului Making” *(sic)* că au fost debarcaţi la Halifax la ordinele locotenentului Jones. (De fapt, un grup de nouă, care includea şase bărbaţi, a fost debarcat de pe S.S. Kristianiafjord. Numele ofiţerului de control naval de la Halifax era căpitanul O.M. Makins, R.N. Numele ofiţerului care a debarcat grupul Troţki nu se găseşte în documentele canadiene; Troţki a spus că a fost „Machen”.) Din nou, potrivit lui MacLean, banii lui Troţki veneau „din surse germane din New York”. De asemenea,

> în general, explicaţia este că eliberarea s-a racat *ia* teiciw rai Kerenski, însă, cu luni înainte, ofiţerii britanici şi un canadian care lucra în Rusia şi care putea vorbi rusa au raportat la Londra că Kerenski era în serviciul nemţilor.[48]

Troţki a fost eliberat „la cererea ambasadei britanice din Washington [...], [care] a acţionat la ordinul Departamentului de Stat al SUA, care acţiona pentru altcineva”. Oficialii canadieni „erau instruiţi să informeze presa că Troţki era un cetăţean american care călătorea cu paşaport american; că eliberarea sa a fost cerută expres de Departamentul de Stat

---

47 Potrivit propriei relatări, Troţki n-a ajuns în SUA mai devreme de ianuarie 1917. Numele său real era Bronstein; el a inventat numele „Troţki”. „Bronstein” este german şi „Troţki” e mai degrabă polonez decât rus. S-a recomandat de obicei cu prenumele „Leon”; totuşi, prima carte a lui Troţki, publicată în Geneva, conţine iniţială „N.”, nu „L”.

48 Vezi apendicele 3; acest document a fost obţinut în 1971 de la Biroul Britanic de Afaceri Externe, însă se pare că îi era familiar lui MacLean.

din Washington”. Mai mult, scrie MacLean, în Ottawa, „Troţki a avut şi a continuat să aibă o puternică influenţă subterană. Acolo puterea sa era aşa de mare, încât au fost emise ordine pentru a i se acorda cea mai mare atenţie”.

Ideea raportului lui MacLean este, destul de evident, că Troţki are legături strânse şi lucrează probabil pentru Statul Major German. În timp ce astfel de legături au fost confirmate în privinţa lui Lenin – în măsura în care Lenin a fost finanţat, iar întoarcerea sa în Rusia a fost facilitată de germani – pare sigur că Troţki a fost ajutat în mod asemănător. Fondul de 10.000 de dolari din New York provenea din surse germane şi un document declasificat recent din dosarele Departamentului de Stat al SUA spunea:

> 9 martie 1918, către: consulul american Vladivostok din Polk, Secretar de Stat, Washington D.C.
> Pentru informarea dumneavoastră confidenţială şi pentru atenţie promptă: Mai jos este esenţa mesajului de pe 12 ianuarie de la Von Schanz de la Banca Imperială Germană către Troţki, citează consimţământul băncii imperiale privind apropierea a cinci milioane de ruble pentru a credita cheltuielile de personal trimise comisionarului naval şef Kudrisheff în Orientul Îndepărtat.

Acest mesaj sugerează unele legături între Troţki şi nemţi în ianuarie 1918, un moment când Troţki propunea o alianţă cu vestul. Departamentul de Stat nu divulgă proveniența telegramei, ci numai că îşi avea originea în echipa War College. Departamentul de Stat a tratat mesajul ca autentic şi a acţionat pe baza acestei autenticităţi. Acesta este consistent cu tema generală a articolului colonelului MacLean.

Intenţiile şi obiectivele lui Troţki

Prin urmare, putem deduce următoarea secvenţă de

evenimente. Troţki a călătorit de la New York la Petrograd cu un paşaport oferit la intervenţia lui Woodrow Wilson şi cu intenţia declarată de a „duce mai departe” revoluţia. Statul britanic a fost sursa imediată a eliberării lui Troţki din custodia canadiană, în aprilie 1917, însă este posibil ca acolo să fi existat „presiuni”. Lincoln Steffens, un comunist american, a acţionat ca element de legătură între Wilson şi Charles R. Crane şi între Crane şi Troţki. Mai departe, în timp ce Crane nu deţinea o poziţie oficială, fiul său, Richard, era asistent personal al Secretarului de Stat Robert Lansing, iar lui Crane senior i-au fost oferite rapoarte detaliate şi prompte privind progresul revoluţiei bolşevice. Mai mult, ambasadorul William Dodd (ambasadorul SUA în Germania în epoca Hitler) spunea că Crane a jucat un rol activ în faza Kerenski a revoluţiei; scrisorile lui Steffens confirmă că Crane a văzut faza Kerenski doar ca pe un pas în continuarea revoluţiei.

Totuşi, punctul interesant nu este atât comunicarea între persoane diferite precum Crane, Steffens, Troţki şi Woodrow Wilson, cât existenţa cel puţin a unui acord privind procedurile urmărite, adică guvernul provizoriu era văzut ca „provizoriu” şi „re-revoluţia” trebuia să-i succeadă.

Pe de altă parte, interpretarea intenţiilor lui Troţki trebuie să fie prudentă: el era un adept al jocurilor duble. Documentaţia oficială probează în mod clar acţiuni contradictorii. De exemplu, Divizia pentru Afaceri în Orientul îndepărtat a Departamentului de Stat al SUA a primit, pe 23 martie 1918, două rapoarte de la Troţki; unul este inconsistent cu celălalt. Un raport datat 20 martie, din Moscova, avea ca origine ziarul rusesc *Russkoe Slavo.* Raportul cita un interviu cu Troţki în care afirma că o alianţă cu Statele Unite este imposibilă:

> Rusia sovietică nu se poate alinia cu [...] America capitalistă, pentru că aceasta ar fi o trădare. E posibil ca americanii să caute o apropiere de noi, conduşi de ostilitatea faţă de Japonia, însă, în orice caz, nu se pune problema unei alianţe

de orice natură cu o naţiune burgheză.[49]

Celălalt raport, având de asemenea originea în Moscova, este un mesaj datat 17 martie 1918, trei zile mai devreme, de la ambasadorul Francis: „Troţki cere cinci ofiţeri americani ca inspectori pentru armata care trebuie organizată pentru apărare şi, de asemenea, cere operatori de căi ferate şi echipament”[50].

Această cerere către SUA este, fireşte, inconsistentă cu respingerea unei „alianţe”.

Înainte să ne despărţim de Troţki, trebuie să facem unele menţiuni legate de procesele staliniste din anii 1930 şi, în particular, de acuzaţiile şi procesul din 1938 privind „blocul anti-sovietic de oameni de dreapta şi troţkişti”. Aceste parodii forţate de procese judiciare, respinse aproape unanim în vest, pot arunca o lumină asupra intenţiilor lui Troţki.

Esenţa acuzaţiei staliniste era că troţkiştii erau agenţi plătiţi ai capitalismului internaţional. K.G. Rakovski, unul dintre inculpaţii din 1938, spunea, sau era obligat să spună: „Eram avangarda agresiunii străine, a fascismului internaţional, şi nu numai în URSS, ci şi în Spania, China şi peste tot în lume”. Rezumatul „curţii” conţinea afirmaţia că „nu există un om care să fi adus pe lume mai mult necaz şi nenoroc oamenilor decât Troţki. El este cel mai rău agent al fascismului [...]”[51].

Acum, în timp ce aceasta poate să nu fie nimic mai mult decât o insultă folosită de obicei printre comuniştii internaţionalişti din anii 1930 şi ’40, este, de asemenea, de remarcat că iţele din spatele auto-acuzaţiei sunt consistente cu dovezile din acest capitol. Mai mult, aşa cum vom vedea

---

[49] Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/1351.

[50] Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/1341.

[51] *Raportul Curţii în cazul „Blocului de indivizi de dreapta şi troţkişti” anti-sovietici în faţa Colegiului Militar al Curţii Supreme a URSS*, Comisariatul URSS pentru Justiţie al Poporului, Moscova, 1938, p. 293.

mai departe, Troţki a putut să genereze sprijin printre capitaliştii internaţionalişti, care, întâmplător, erau şi susţinători ai lui Mussolini şi Hitler.[52]

Atât timp cât îi vedem pe toţi revoluţionarii internaţionalişti şi pe toţi capitaliştii internaţionalişti drept inamici implacabili, atunci pierdem un punct esenţial, acela că a existat într-adevăr o cooperare operaţională între capitaliştii internaţionali, incluzându-i pe fascişti. Şi nu există niciun motiv *a priori* pentru a-l respinge pe Troţki ca parte a acestei alianţe.

Această evaluare ipotetică şi limitată va fi clarificată când vom analiza povestea lui Michael Gruzenberg, agentul bolşevic şef în ţările scandinave care, sub pseudonimul Alexander Gumberg, a fost consilier personal al Chase National Bank din New York şi, mai târziu, al Floyd Odium al Corporaţiei Atlas. Acest rol dual a fost cunoscut şi acceptat atât de angajatorii americani, cât şi de cei sovietici. Povestea lui Gruzenberg este un caz de manual al alianţei dintre revoluţia internaţională şi capitalismul internaţional.

Observaţiile colonelului MacLean că Troţki a avut o „puternică influenţă subterană” şi că „puterea sa era aşa de mare, încât au fost emise ordine pentru a i se acorda cea mai mare atenţie” nu sunt câtuşi de puţin inconsistente cu intervenţia Coulter-Gwatkin pentru Troţki; sau cu acuzaţiile staliniste de mai târziu, din timpul proceselor din anii 1930. Nu sunt inconsistente nici cu cazul Gruzenberg. Pe de altă parte, singura legătură directă între Troţki şi sectorul bancar internaţional este vărul său, Abram Givatovzo, bancher privat în Kiev înainte de Revoluţia Rusă şi în Stockholm după revoluţie. În timp ce Givatovzo profesa antibolşevismul, în realitate, în 1918, acţiona în numele sovietelor în tranzacţiile monetare.

Este posibil să deducem o reţea internaţională din aceste evenimente? În primul rând există Troţki, un revoluţionar rus

---

52 Thomas Lamont din partea Morgan a fost un susţinător timpuriu al lui Mussolini.

internaţionalist cu legături germane, care are o susţinere din partea a doi presupuşi susţinători ai guvernului prinţului Lvov din Rusia (Aleinikoff şi Wolf, rezidenţi ruşi în New York). Cei doi cer intervenţia unui liberal, director adjunct al Poştei Canadiene, care, la rândul său, intervine pe lângă un general maior al armatei britanice din personalul militar canadian. Toate aceste conexiuni sunt verificabile.

Pe scurt, loialităţile pot să nu fie întotdeauna ce par a fi. Putem presupune că Troţki, Aleinikoff, Wolf, Coulter şi Gwatkin, acţionând în comun pentru un obiectiv limitat, au, de asemenea, în comun un scop mai mare decât angajamentul faţă de naţiune sau de o etichetă politică. Să subliniem că nu e necesar să fie aşa. Pe moment, nu e decât o supoziţie logică dedusă din fapte. O loialitate mai mare decât cea cerută de un scop comun imediat trebuie să fi fost legată de prietenie, deşi aceasta forţează imaginaţia atunci când avem în vedere o asemenea combinaţie poliglotă. Ar fi putut să fie provocată de alte motive. Imaginea este încă incompletă.

Capitolul 3

Lenin şi asistenţa germană pentru Revoluţia Bolşevică

Până nu au primit de la noi un flux permanent de fonduri, prin diverse canale şi sub diferite nume, bolşevicii n-au putut să-şi construiască Pravda, principalul lor organ, să ducă o propagandă energică şi să se extindă dincolo de baza restrânsă a partidului lor.
— Von Kühlmann, ministru de afaceri externe, către împărat.
3 decembrie 1917

În aprilie 1917, Lenin şi un grup de 32 de revoluţionari ruşi, majoritatea bolşevici, călătoreau cu trenul din Elveţia de-a lungul Germaniei, prin Suedia, către Petrograd, Rusia. Aceştia voiau să se alăture lui Leon Troţki pentru a „desăvârşi revoluţia”. Trecerea lor prin Germania a fost aprobată, facilitată şi finanţată de Statul Major German. Drumul lui Lenin către Rusia a fost parte a unui plan aprobat de Comandamentul Suprem German, fapt aparent necunoscut imediat împăratului, pentru a ajuta la dezintegrarea armatei ruseşti şi la eliminarea Rusiei din Primul Război Mondial. Posibilitatea ca bolşevicii să se întoarcă împotriva Germaniei şi a Europei nu a fost luată în calcul de Statul Major German. Generalul maior Hoffman a scris: „Nu ştiam şi n-am prevăzut pericolul pentru umanitate produs de această călătorie a

bolşevicilor către Rusia.”[53]

La cel mai înalt nivel, ofiţerul politic german care a aprobat călătoria lui Lenin către Rusia a fost cancelarul Theobald von Bethmann-Hollweg, un urmaş al familiei de bancheri Bethmann din Frankfurt, care s-a bucurat de o prosperitate impresionantă în secolul al XIX-lea. Bethmann-Hollweg a fost numit cancelar în 1909, iar în noiembrie 1913 a fost subiectul primului vot de cenzură trecut de Parlamentul German asupra unui cancelar. Bethmann-Hollweg a fost cel care, în 1914, a spus lumii că garanţia germană pentru Belgia a fost doar „o bucată de hârtie”. Totuşi, în alte chestiuni legate de război – precum uzul fără restricţii al submarinelor – Bethmann-Hollweg a fost ambivalent; în ianuarie 1917, i-a spus împăratului: „Maiestate, nu vă pot oferi nici consimţământul, nici refuzul meu privind folosirea nelimitată a submarinelor”. În 1917, Bethmann-Hollweg a pierdut sprijinul Parlamentului şi a demisionat, însă nu înainte de a aproba trecerea revoluţionarilor bolşevici către Rusia. Instrucţiunile de tranzit ale lui Bethmann-Hollweg au fost transmise ministrului german din Berna la începutul lui aprilie 1917, prin intermediul secretarului de stat Arthur Zimmermann, care era imediat subordonat lui Bethmann-Hollweg şi care se ocupa de detaliile operaţionale zilnice împreună cu miniştrii germani din Berna şi Copenhaga. Împăratul însuşi nu a fost conştient de mişcarea revoluţionară decât după ce Lenin a trecut în Rusia.

În timp ce Lenin însuşi nu ştia sursa precisă a asistenţei, cu siguranţă ştia că statul german oferea unele fonduri. Existau totuşi legături intermediare între ministrul german de externe şi Lenin, aşa cum probează următoarele:

TRANSFERUL LUI LENIN ÎN RUSIA, APRILIE 1917

Decizie finală BETHMANN-HOLLWEG

---

53 Max Hoffman, *War Diaries and Other Papers*, M. Secker; Londra, 1929, 2: 177.

	(Cancelar)
Intermediar I	ARTHUR ZIMMERMANN (Secretar de Stat)
Intermediar II	BROCKDORFF-RANTZAU (Ministru german în Copenhaga)
Intermediar III	ALEXANDER ISRAEL HELPHAND (alias PARVUS)
Intermediar IV	JACOB FURSTENBERG (alias GANETSKY) LENIN, în Elveţia

Din Berlin, Zimmermann şi Bethmann-Hollweg comunicau cu ministrul german din Copenhaga, Brockdorff-Rantzau. La rândul său, Brockdorff-Rantzau era în legătură cu Alexander Israel Helphand (cunoscut îndeobşte prin pseudonimul său, Parvus), care se afla în Copenhaga.[54] Parvus era legătura cu Jacob Furstenberg, un polonez ce descindea dintr-o familie bogată, însă cunoscut mai bine sub pseudonimul Ganetsky. Iar Jacob Furstenberg era legătura directă cu Lenin.

Deşi cancelarul Bethmann-Hollweg a fost autoritatea finală pentru transferul lui Lenin şi deşi Lenin era probabil conştient de originile germane ale asistenţei, nu poate fi considerat un agent german. Ministrul german de externe a evaluat acţiunile probabile ale lui Lenin din Rusia ca fiind consistente cu propriile lor obiective privind disoluţia structurii de putere existente în Rusia. Totuşi, ambele părţi au avut, de asemenea, obiective ascunse: Germania voia un acces prioritar la pieţele din Rusia după război şi Lenin intenţiona instituirea unei dictaturi marxiste.

Ideea folosirii revoluţionarilor ruşi în felul acesta datează din 1915. Pe 14 august în acel an, Brockdorff-Rantzau îi scria subsecretarului de stat german despre o conversaţie cu Helphand (Parvus) şi recomanda cu tărie folosirea lui

---

54 Z.A.B. Zeman şi W.B. Scharlau, *The Merchant of Revolution. The Life of Alexander Israel Helphand (Parvus), 1867–1924,* Oxford University Press, New York, 1965.

Helphand, „un om extraordinar de important, ale cărui puteri neobişnuite *trebuie* folosite pe perioada războiului [...]”[55]. O avertizare era inclusă în raport: *„Poate fi* riscantă folosirea puterilor din spatele lui Helphand, însă ar fi cu siguranţă o recunoaştere a slăbiciunii noastre să refuzăm serviciile de teamă că nu le vom putea *controla.”* [56]

Ideile lui Brockdorff-Rantzau de a controla revoluţionarii seamănă, după cum vom vedea, cu cele ale finanţiştilor de pe Wall Street. J.P. Morgan şi American International Corporation au încercat să controleze revoluţionarii autohtoni şi străini din Statele Unite pentru propriile scopuri.

Un document ulterior[57]schiţa termenii solicitaţi de Lenin, între care cel mai interesant era numărul şapte, care permitea „trupelor ruseşti să intre în India”; aceasta sugerează că Lenin a intenţionat să continue programul ţarist expansionist. Zeman a consemnat, de asemenea, rolul lui Max Warburg în înfiinţarea unei edituri ruseşti şi a menţionat un acord din 12 august 1916, prin care industriaşul german Stinnes era de acord să contribuie cu două milioane de ruble la finanţarea unei edituri în Rusia.[58]

Prin urmare, pe 16 aprilie 1917, un grup de 32 de persoane, care-i includea pe Lenin, soţia sa Nadejda Krupskaia, pe Grigori Zinoviev, Sokolnikov şi Karl Radek, a plecat din staţia centrală din Berna către Stockholm. Când grupul a ajuns la frontiera rusă, numai lui Fritz Plattan şi Radek nu le-a fost permis accesul. Restul grupului a trecut. Câteva luni mai târziu, ei au fost urmaţi de aproape 200 de

---

55 Z.A.B. Zeman, *Germany and the Revolution in Russia, 1915 – 1918. Documents front the Archives of the German Foreign Ministry*, Oxford University Press, New York, 1958, p. 5.

56 *Ibidem.*

57 *Ibidem*, p. 6, doc. 6, relatând o conversaţie cu intermediarul estonian Keskula.

58 *Ibidem*, p. 92, n. 3.

menşevici, inclusiv Martov şi Axelrod.

Este demn de remarcat că Troţki, aflat în acel moment în New York, a beneficiat de asemenea de fonduri din surse germane. Mai mult, Von Kühlmann se referă la incapacitatea lui Lenin de a-şi lărgi baza partidului său bolşevic în absenţa fondurilor germane. Troţki a fost un menşevic care a devenit bolşevic abia în 1917. Aceasta sugerează că este posibil ca fondurile germane să fi contribuit la convertirea lui Troţki.

Documentele Sisson

În 1918, Edgar Sisson, reprezentantul în Petrograd al Comisiei SUA privind Informarea Publică, a cumpărat o mulţime de documente ruseşti pentru a demonstra că Troţki, Lenin şi alţi reacţionari bolşevici nu erau doar plătiţi, ci erau şi agenţi ai statului german.

Aceste documente, numite mai târziu „Documentele Sisson", au fost expediate în mare grabă şi secret în Statele Unite. În Washington, acestea au fost trimise pentru autentificare la Consiliul Naţional pentru Serviciu Istoric. Doi istorici proeminenţi, J. Franklin Jameson şi Samuel N. Harper, au confirmat veridicitatea lor. Aceşti istorici au împărţit documentele Sisson în 3 grupuri. Cu privire la primul grup au conchis:

> Le-am cercetat cu mare atenţie, aplicând toate testele cu care sunt familiarizaţi cercetătorii în istorie, şi [...] în baza acestor cercetări, nu avem nici o ezitare să declarăm că nu avem motive de îndoială privind autenticitatea acestor 53 de documente.[59]

Istoricii erau mai puţin siguri în privinţa documentelor din grupul al II-lea. Acest grup nu a fost respins ca fiind complet

[59] Comisia privind Informarea Publică, SUA, *The German-Bolshevik Conspiracy*, War Information Series, nr. 20, octombrie 1918.

fals, ci s-a sugerat că reprezintă copii ale documentelor originale. Deşi istoricii n-au făcut nici o „declaraţie încrezătoare” privind grupul al III-lea, nu au fost pregătiţi să respingă documentele ca reprezentând falsuri clare.

Documentele Sisson au fost publicate de Comisia privind Informarea Publică, al cărei preşedinte, George Creel, era un fost contribuitor la publicaţia probolşevică *Masses*. În general, presa americană a acceptat documentele ca autentice. O excepţie notabilă a fost *New York Evening Post*, deţinut în acel moment de Thomas W. Lamont, partener în compania Morgan. După ce au fost publicate câteva extrase, ziarul a contestat autenticitatea tuturor documentelor.[60]

Ştim acum că documentele Sisson erau aproape toate false; numai una sau două circulare germane erau autentice. Chiar şi examinarea obişnuită a antetelor nemţeşti sugerează că falsificatorii au fost neglijenţi, lucrând probabil pentru piaţa americană a oamenilor creduli. Textul german era plin cu termeni care frizau ridicolul; de exemplu, *Bureau* în loc de termenul german *Büro*, *Central* în loc de nemţescul *Zentral* etc.

Faptul că documentele sunt falsuri este concluzia unui studiu extins de George Kennan[61] şi a studiilor întreprinse în 1920 de guvernul britanic. Unele documente se bazau pe informaţie autentică şi, aşa cum observă Kennan, cei care le-au falsificat au avut cu siguranţă acces la o sursă de informaţii foarte bună. De exemplu, documentele 1, 54, 61 şi 67 menţionează că Nya Banken din Stockholm a servit drept conductă a fondurilor bolşevice din Germania. Acest lucru a fost confirmat din surse mai demne de încredere. Documentele 54, 63 şi 64 îl menţionau pe Furstenberg drept bancher intermediar între germani şi bolşevici; numele lui

---

60 *New York Evening Post*, 16 – 18 septembrie, 21; 4 octombrie, 1918. Este, de asemenea, interesant, dar neconcluziv, că şi bolşevicii au contestat vehement autenticitatea documentelor.

61 George E Kennan, „The Sisson Documents”, *Journal of Modern History* 27 – 28, 1955 – 56, pp. 130 – 154.

Furstenberg apare şi în documentele autentice. Documentul Sisson 54 îl menţionează pe Olof Aschberg, iar Olof Aschberg, potrivit propriilor sale declaraţii, era un „bancher bolşevic". Aschberg a fost în 1917 directorul Nya Banken. Alte documente din seria Sisson listează nume şi instituţii precum German Naptha-Industrial Bank, Disconto Gesellschaft şi Max Warburg, bancher din Hamburg, însă dovezile palpabile sunt greu de găsit. În general, documentele Sisson, deşi ele însele false, se bazează parţial pe informaţie autentică.

Un aspect problematic în lumina celor relatate în această carte îl reprezintă faptul că documentele au ajuns la Edgar Sisson de la Alexander Gumberg (pseudonim Berg, nume real Michael Gruzenberg), agent bolşevic în Scandinavia şi, mai târziu, asistent personal la Chase National Bank şi Floyd Odium al Atlas Corporation. Pe de altă parte, bolşevicii au respins vehement materialele Sisson. La fel a procedat şi John Reed, reprezentantul american în executivul celei de-a Treia Internaţionale, ale cărui venituri proveneau de la revista *Metropolitan*, deţinută de J.P. Morgan.[62] La fel şi Thomas Lamont, partenerul Morgan care deţinea *New York Evening Post.* Există mai multe explicaţii posibile. Probabil legăturile între interesele Morgan din New York şi agenţi ca John Reed şi Alexander Gumberg erau foarte flexibile. Ar fi *putut* fi o manevră a lui Gumberg pentru a-i discredita pe Sisson şi Creel prin plantarea de documente false; sau poate că Gumberg lucra în propriul interes.

Documentele Sisson „demonstrează" implicarea exclusivă a germanilor în susţinerea bolşevicilor. Ele au fost, de asemenea, folosite pentru a „demonstra" o conspiraţie iudeo-bolşevică în linie cu Protocoalele Sionului. În 1918, guvernul SUA voia să ralieze opinia publică în spatele unui război nepopular cu Germania, iar documentele Sisson „probează" dramatic complicitatea exclusivă a Germaniei cu bolşevicii. Documentele creau, de asemenea, o perdea de fum în faţa

---

62 John Reed, *The Sisson Documents*, Liberator Publishing, New York, fără dată.

cunoaşterii publice privind evenimentele care urmează să fie descrise în această carte.

Lupta pentru supremaţie în Washington[63]

O analiză a documentelor din dosarul decimal al Departamentului de Stat sugerează că Departamentul de Stat şi ambasadorul Francis în Petrograd erau destul de bine informaţi privind intenţiile şi progresul mişcării bolşevice. În vara lui 1917, de exemplu, Departamentul de Stat voia să oprească plecarea din SUA a „persoanelor dăunătoare" (adică întoarcerea revoluţionarilor ruşi), însă nu a putut face acest lucru deoarece ei foloseau paşapoarte ruseşti şi americane noi. Pregătirile pentru Revoluţia Bolşevică erau bine cunoscute cu cel puţin 6 săptămâni înainte ca aceasta să aibă loc. Un raport din dosarele Departamentului de Stat afirmă, cu privire la forţele guvernului Kerenski, că este „incert dacă guvernul [...] [poate] suprima revolta". Dezintegrarea guvernului Kerenski a fost raportată în lunile septembrie şi octombrie, la fel şi pregătirile bolşevicilor pentru lovitura de stat. Statul britanic i-a sfătuit pe rezidenţii britanici din Rusia să plece cu cel puţin 6 săptămâni înainte de faza bolşevică a revoluţiei.

Primul raport complet al evenimentelor de la începutul lui noiembrie a ajuns la Washington pe 9 decembrie 1917. Acest raport descria natura reţinută a revoluţiei, menţiona că generalul William V. Judson i-a făcut o vizită neautorizată lui Troţki şi puncta prezenţa germanilor în Smolnîi, sediul central sovietic.

Pe 28 noiembrie 1917, preşedintele Woodrow Wilson a dat ordin să nu se intervină în Revoluţia Bolşevică. Acest ordin

---

63 Această parte se bazează pe secţiunea 861.00 a dosarului decimal al Departamentului de Stat, disponibilă, de asemenea, la Arhivele Naţionale, rolele 10 şi 11 ale microcopiei 316.

părea să fie un răspuns la cererea ambasadorului Francis pentru o conferinţă a Aliaţilor, cu care Marea Britanie fusese deja de acord. Departamentul de Stat a argumentat că o asemenea conferinţă nu este practică. Au existat discuţii la Paris între Aliaţi şi colonelul Edward M. House, care i le-a raportat lui Woodrow Wilson ca fiind „discuţii lungi şi frecvente despre Rusia". Cât priveşte conferinţa, House a afirmat că Anglia este „pasiv dispusă", Franţa „indiferent împotrivă" şi Italia „activ împotrivă". La scurt timp după aceea, Woodrow Wilson a aprobat o telegramă, co-autorată de secretarul de stat Robert Lansing, care oferea asistenţă financiară pentru mişcarea Kaledin (12 decembrie 1917). Au existat, de asemenea, zvonuri la Washington că „monarhiştii colaborează cu bolşevicii, sprijiniţi de diferite întâmplări şi circumstanţe"; că guvernul Smolnîi era sub controlul absolut al Statului Major German; şi, în alte părţi, că „mulţi sau majoritatea lor [a bolşevicilor] sunt din America".

În decembrie, generalul Judson l-a vizitat iarăşi pe Troţki; acest lucru era văzut ca un pas înainte către recunoaşterea de către SUA, deşi un raport ce data din 5 februarie 1918, de la ambasadorul Francis către Washington, sfătuia împotriva recunoaşterii. Un memorandum al lui Basil Miles din Washington argumenta că „trebuie să avem discuţii cu toate autorităţile din Rusia, inclusiv cu bolşevicii". Iar pe 15 februarie 1918, Departamentul de Stat a telegrafiat ambasadorului Francis în Petrograd, afirmând: „Departamentul doreşte să rămâi în contact strâns şi informai cu autorităţile bolşevice, folosind canale care să evite recunoaşterea oficială".

În ziua următoare, secretarul de stat Lansine a transmis următoarele ambasadorului francez J.J. Jusserand din Washington: „Se consideră că nu sunt de dorit acţiuni care să antagonizeze în acest moment diverse elemente ale celor care sunt acum la putere în Rusia [...]."[64]

---

64 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/1117 a. Acelaşi mesaj a fost transmis ambasadorului italian.

Pe 20 februarie, ambasadorul Francis a telegrafiat la Washington pentru a raporta sfârşitul apropiat al guvernului bolşevic. Două săptămâni mai târziu, pe 7 martie 1918, Arthur Bullard a raportat colonelului House că banii germani îi subvenţionau pe bolşevici şi că această subvenţie este mult mai mare decât se credea. Arthur Bullard (de la Comisia SUA privind Informaţia Publică) argumenta: „trebuie să fim gata să ajutăm orice guvern naţional onest. Însă oamenii, banii sau echipamentele trimise actualilor conducători din Rusia vor fi folosiţi împotriva ruşilor cel puţin la fel de mult precum împotriva nemţilor.”[65] Acest mesaj a fost urmat de un altul, de la Bullard către colonelul House: „Vă sfătuiesc cu tărie să nu acordaţi nici un ajutor material actualului guvern rus. Elemente sinistre din soviete par să preia controlul”.

Însă existau contra-forţe influente. Pe 28 noiembrie 1917, colonelul House a telegrafiat preşedintelui Woodrow Wilson din Paris că era „foarte important” ca opiniile din ziarele americane care susţineau ca „Rusia să fie tratată ca un inamic” să fie „suprimate”. În luna următoare, William Franklin Sands, secretarul executiv al American International Corporation, controlată de Morgan, şi prieten al mai înainte menţionatului Basil Miles, a trimis un memorandum care-i descria pe Lenin şi Troţki ca populari în faţa maselor şi cerea ca SUA să recunoască urgent Rusia. Chiar şi socialistul american Walling se plângea Departamentului de Stat despre atitudinea prosovietică a unor George Creel (de la Comisia SUA pentru Informaţia Publică), Herbert Swope şi William Boyce Thompson (de la Banca Rezervelor Federale din New York).

Pe 17 decembrie 1917, a apărut într-un ziar din Moscova un atac la colonelul Crucii Roşii, Raymond Robins, şi la Thompson, susţinând o legătură între Revoluţia Rusă şi bancherii americani:

De ce sunt ei atât de interesaţi în luminare? De ce au fost

[65] Vezi documentele Arthur Bullard la Universitatea Princeton.

daţi bani revoluţionarilor socialişti şi nu democraţilor constituţionalişti? Am fi putut crede că ultimii sunt mai apropiaţi şi mai dragi inimilor bancherilor.

Articolul argumentează că s-a întâmplat astfel deoarece capitalul american vedea Rusia ca pe o piaţă viitoare şi voia să pună acolo un picior ferm. Banii au fost daţi revoluţionarilor deoarece

> muncitorii reacţionari şi ţăranii au încredere în revoluţionarii sociali. În momentul în care banii au fost transferaţi, revoluţionarii sociali erau la putere şi se presupunea că vor rămâne acolo pentru ceva timp.

Un alt raport, datat 12 decembrie 1917 şi legat de Raymond Robins, detalia „negocierea cu un grup de bancheri americani de la misiunea americană a Crucii Roşii”; „negocierea” era legată de o plată de două milioane de dolari. Pe 22 ianuarie 1918, Robert L. Owen, preşedintele conectat la interesele Wall Street al Comisiei Senatului American privind Activitatea Bancară şi Moneda, i-a trimis o scrisoare lui Woodrow Wilson, recomandând o recunoaştere *de facto* a Rusiei, permisiunea pentru o navă cu bunuri de care era nevoie urgentă în Rusia, numirea de reprezentanţi în Rusia pentru a se opune influenţei germane şi înfiinţarea unui birou pe probleme de orientare profesională în Rusia.

Această abordare a fost sprijinită în Rusia de Raymond Robins. De exemplu, pe 15 februarie 1918, o telegramă de la Robins, din Petrograd, către Davison de la Crucea Roşie, în Washington (şi care trebuia înaintată lui William Boyce Thompson) argumenta un sprijin cât mai îndelungat acordat autorităţilor bolşevice, susţinând că noua Rusie revoluţionară se va îndrepta către Statele Unite pentru că „a rupt legăturile cu imperialismul german”. Potrivit lui Robins, bolşevicii voiau asistenţa şi cooperarea Statelor Unite, împreună cu reorganizarea căilor ferate, pentru că, „printr-o asistenţă generoasă şi consiliere tehnică în reorganizarea comerţului şi a industriei, America poate exclude în întregime comerţul german pe timpul războiului”.

Pe scurt, lupta pentru supremaţie din Washington reflectă o luptă între diplomaţii din vechea gardă (precum

ambasadorul Francis) şi oficialii de la nivelele departamentale mai joase, pe de o parte, şi finanţişti precum Robins, Thompson şi Sands, cu aliaţi precum Lansing şi Miles în Departamentul de Stat şi senatorul Owen în Congres.

Capitolul 4
Wall Street şi revoluţia mondială

Diferenţa între voi, radicalii, şi noi, cei care avem păreri opuse, stă nu atât în scopuri, cât în mijloace, nu atât în ceea ce trebuie realizat, cât în cum trebuie şi poate fi realizat [...].

— Otto H. Kahn, director al American International Corp. şi partener al Kuhn, Loeb & Co., vorbind Ligii pentru Democraţie Industrială, New York, 30 decembrie 1924

Înainte de Primul Război Mondial, structura financiară şi de afaceri a Statelor Unite a fost dominată de două conglomerate: Standard Oil sau întreprinderea lui Rockefeller şi complexul industrial Morgan, care includea companii de finanţe şi transport. Alianţele de trust Rockefeller şi Morgan dominau nu doar Wall Street ci, prin directorate întrepătrunse, aproape întreaga structură economică a Statelor Unite.[66] Interesele lui Rockefeller au monopolizat petrolul şi industriile conexe şi controlau trustul cuprului, al topitoriei şi cel gigantic al tutunului, având în plus influenţă asupra unor proprietăţi Morgan ca U.S. Steel Corporation, precum şi în trusturi industriale mai mici, operaţiuni de servicii publice, căi ferate şi instituţii bancare. National City Bank a fost cea mai mare dintre băncile influenţate de

[66] John Moody, *The Truth about the Trusts,* Moody Publishing, New York, 1904.

Standard Oil-Rockefeller, însă controlul financiar s-a extins asupra United States Trust Company şi Hanover National Bank, ca şi asupra companiilor de asigurări de viaţă importante precum Equitable Life şi Mutual din New York.

Întreprinderile mari ale lui Morgan activau în oţel, transport naval şi industria electrică; ele includeau General Electric, trustul cauciucului şi căile ferate. Ca şi Rockefeller, Morgan controla corporaţii financiare precum National Bank of Commerce şi Chase National Bank, New York Life Insurance şi Guaranty Trust Company. Numele J.P. Morgan şi Guaranty Trust Company apar în mod repetat în această carte. În prima parte a secolului al XX-lea, Guaranty Trust Company a fost dominată de interesele Harriman. Când bătrânul Harriman (Edward Henry) a murit în 1909, Morgan şi asociaţii au cumpărat atât Guaranty Trust, cât şi Mutual Life şi New York Life. În 1919, Morgan şi-a asigurat controlul asupra Equitable Life, iar Guaranty Trust Company a absorbit şase companii mai mici ale trustului. De aceea, la sfârşitul Primului Război Mondial, Guaranty Trust şi Bankers Trust erau prima şi respectiv a doua dintre cele mai mari trusturi din Statele Unite, ambele dominate de interesele Morgan.[67]

Finanţiştii americani asociaţi cu aceste grupuri au fost implicaţi în finanţarea revoluţiei chiar înainte de 1917. Intervenţia firmei de avocatură de pe Wall Street Sullivan & Cromwell în controversa Canalului Panamá este consemnată în 1913 în audierile Congresului. Episodul este rezumat de congresmenul Rainey:

---

67 Compania J.P. Morgan a fost înfiinţată iniţial în Londra ca George Peabody and Co. În 1838. N-a fost înregistrată până pe 21 martie, 1940. Compania a încetat să existe în aprilie 1954, când a fuzionat cu Guaranty Trust Company, pe atunci cea mai importantă filială comercială a băncii şi cunoscută azi ca Morgan Guarantee Trust Company din New York.

> Convingerea mea este că reprezentanţii Guvernului [Statelor Unite] au făcut posibilă revoluţia din istmul Panama. Dacă n-ar fi existat implicarea guvernului, această revoluţie nu ar fi reuşit şi cred că acest guvern a încălcat tratatul din 1846. Pot să aduc probe că declaraţia de independenţă care a fost promulgată în Panama pe 3 noiembrie 1903 a fost pregătită aici, în New York, şi pusă în practică acolo – pregătită în biroul lui Wilson *(sic)* Nelson Cromwell [...].[68]

Congresmenul Rainey a afirmat că doar 10 sau 12 revoluţionari panamezi importanţi, plus „ofiţerii de la Panama Railroad & Steamship Co., aflaţi sub controlul lui William Nelson Cromwell din New York, şi oficialii din Washington ai Departamentului de Stat" ştiau de revoluţia iminentă.[69] Scopul revoluţiei a fost de a priva Columbia, care includea atunci Panama, de 40 de milioane de dolari şi de a câştiga controlul asupra Canalului Panama.

Cel mai bine documentat exemplu al intervenţiei Wall Street într-o revoluţie este operaţiunea unui sindicat newyorkez în revoluţia chineză din 1912, condusă de Sun Yat-sen. Deşi câştigurile financiare ale sindicatului rămân neclare, intenţia şi rolul grupului financiar din New York sunt documentate complet, până la sume de bani, informaţii privind societăţile chineze secrete afiliate şi lista armamentului care trebuia cumpărat. Sindicatul bancherilor din New York implicat în revoluţia Sun Yat-sen îl includea pe Charles B. Hill, un avocat al firmei Hunt, Hill & Betts. În 1912, firma îşi avea sediul pe Broadway nr. 165, New York, însă în 1917 s-a mutat pe Broadway nr. 120 (vezi capitolul 8 despre semnificaţia acestei adrese). Charles B. Hill a fost director al mai multor filiale Westinghouse, inclusiv Bryant Electric, Perkins Electric Switch şi Westinghouse Lamp, toate afiliate cu Westinghouse Electric, al cărui birou din New York se afla,

---

68 Camera Reprezentanţilor, Comisia pentru Afaceri Externe, *The Story of Fanama, Hearings on the Rainey Resolution,* 1913, p. 53.

69 *Ibidem*, p. 60.

de asemenea, pe Broadway nr. 120. Charles R. Crane, organizator al filialelor Westinghouse în Russia, a avut un rol ştiut în prima şi a doua fază a Revoluţiei Bolşevice.

Activitatea sindicatului Hill din 1910, din China, este consemnată în Documentele Laurence Boothe de la Institutul Hoover.[70] Aceste documente conţin mai mult de 110 articole asociate, inclusiv scrisorile lui Sun Yat-sen către şi de la susţinătorii americani. În schimb pentru sprijinul financiar, Sun Yat-sen a promis sindicatului Hill concesiuni legate de căile ferate sau comerţ în noua Chină revoluţionară.

Un alt caz de revoluţie sprijinită de instituţiile financiare din New York este cea din Mexic, din 1915–16. Von Rintelen, un spion german în Statele Unite[71], a fost acuzat, în procesul său din mai 1917, din New York, de încercarea de a „învrăjbi" SUA cu Mexic şi Japonia pentru a devia muniţia care mergea atunci către Aliaţi în Europa.[72] Plata muniţiei transportate din Statele Unite către revoluţionarul mexican Pancho Villa s-a făcut prin Guaranty Trust Company. Sommerfeld, consilierul lui Von Rintelen, a plătit 380.000 de dolari, via Guaranty Trust şi Mississippi Valley Trust Company, către Western Cartridge Company of Alton, Illinois, pentru muniţia transportată către El Paso pentru a ajunge la Villa. Asta s-a întâmplat la mijlocul lui 1915. Pe 10 ianuarie, 1916, Villa a ucis 17 mineri americani la Santa Isabel, iar pe 9 martie 1916, Villa a ucis alţi 18 americani într-un atac asupra Columbus, New Mexico.

Implicarea Wall Street în aceste atacuri de la graniţa cu Mexicul a făcut subiectul unei scrisori (6 octombrie 1916) de la Lincoln Steffens, un comunist american, către colonelul House, un ajutor al lui Woodrow Wilson:

---

70 Stanford, California. Vezi şi *Los Angeles Times*, 13 octombrie 1966.

71 Mai târziu co-director cu Hjalmar Schacht (bancherul lui Hitler) şi Emil Wittenberg de la Nationalbank für Deutschland.

72 Senat, Comisia pentru Afaceri Externe, *Investigation of Mexican Affairs*, 1920.

Dragul meu colonel House:

Chiar înainte de a fi părăsit New York, lunea trecută, mi s-a relatat convingător că „Wall Street" a finalizat aranjamentele pentru încă un atac al bandiţilor mexicani asupra Statele Unite: că va fi atât de sincronizat şi de atroce, încât va stabili rezultatul alegerilor [...].[73]

Instalat la putere în Mexic, guvernul Carranza a cumpărat şi mai multe arme din Statele Unite. American Gun Company s-a angajat să livreze 5.000 de pistoale Mausers, iar War Trade Board a emis o licenţă de transport pentru 15.000 de arme şi 15.000.000 de cartuşe. Fletcher, ambasadorul american în Mexic, „a refuzat sec să recomande sau să sancţioneze transportul de muniţie, puşti etc. către Carranza"[74] . Totuşi, intervenţia secretarului de stat Robert Lansing a redus interdicţia la o amânare temporară şi „în scurt timp [...], i se va permite [American Gun Company] să facă transportul şi livrarea"[75].

Atacurile asupra SUA ale forţelor lui Villa şi Carranza au fost menţionate în *New York Times* sub numele „Revoluţia din Texas" (un fel de repetiţie generală pentru Revoluţia Bolşevică) şi au fost puse pe seama nemţilor şi a bolşevicilor. Mărturia lui John A. Walls, avocat de district din Brownsville, Texas, în faţa Comisiei Fall din 1919 a produs dovezi documentate privind legătura între interesele bolşevice în Statele Unite, activitatea germană şi forţele lui Carranza din Mexic.[76] Prin urmare, guvernul Carranza, primul din lume cu

---

[73] Lincoln Steffens, *The Letters of Lincoln Steffens*, Harcourt, Brace, New York, 1941, 1: 386

[74] Senat, Comisia pentru Afaceri Externe, *op. cit.,* 1920, punctele 2, 18, p. 681.

[75] *Ibidem.*

[76] *New York Times,* 23 ianuarie 1919.

o constituţie de tip sovietic (scrisă de troţkişti), a fost un guvern sprijinit de Wall Street. Revoluţia Carranza nu ar fi reuşit probabil fără muniţia americană, iar Carranza nu ar fi rămas la putere atâta timp fără ajutor american.[77]

Intervenţia similară, din 1917, în revoluţia bolşevică din Rusia a fost legată de numele bancherului şi intermediarului suedez Olof Aschberg. Povestea începe logic cu împrumuturi prerevoluţionare acordate ţarului de către sindicatele bancare de pe Wall Street.

Bancherii americani şi împrumuruile către ţar

În august 1914, Europa a intrat în război. Prin legea internaţională, ţările neutre (America a fost neutră până în aprilie 1917) nu puteau oferi împrumuturi ţărilor implicate în război. Aceasta a fost atât o chestiune de legalitate, cât şi una de moralitate.

Când Morgan a oferit împrumuturi de război Marii Britanii şi Franţei în 1915, J.P. Morgan a argumentat că acestea n-au fost câtuşi de puţin împrumuturi de război, ci doar mijloace de a facilita comerţul internaţional. O asemenea distincţie a fost dezvoltată de preşedintele Wilson în octombrie 1914; el a explicat că vânzarea de obligaţiuni în Statele Unite pentru statele străine era un împrumut către guvernele beligerante şi nu finanţa războiul. Pe de altă parte, acceptarea de note de trezorerie sau alte instrumente de plată a datoriei erau doar mijloace de a facilita comerţul şi nu finanţare a unui război.[78]

Documentele din dosarele Departamentului de Stat demonstrează că National City Bank, controlată de interesele Stillman şi Rockefeller, şi Guaranty Trust, controlată de

---

77 Senat, Comisia pentru Afaceri Externe, *op. cit.,* pp. 795 – 96.

78 Senat, *Hearings Before the Special Committee Investigating the Munitions Industry,* Congresele 73 – 74, 1934 – 37, punctul 25, p. 7666.

interesele Morgan, au acordat împreună împrumuturi substanţiale Rusiei beligerante înainte de intrarea SUA în război şi că aceste împrumuturi au fost acordate după ce Departamentul de Stat a atras atenţia că ele contravin legislaţiei internaţionale. Mai mult, negocierile pentru împrumuturi au avut loc prin mijloacele de comunicare oficiale ale statului american sub acoperirea „Green Cipher" [Cifru Verde] a Departamentului de Stat. Extrasele de mai jos, din telegramele Departamentului de Stat, ilustrează acest lucru.

Pe 24 mai 1916, ambasadorul Francis din Petrograd a trimis următoarea telegramă Departamentului de Stat din Washington, pentru a fi înaintată lui Frank Arthur Vanderlip, pe atunci preşedinte al National City Bank din New York. Telegrama a fost trimisă prin Cifru Verde şi a fost codată şi decodată de ofiţerii Departamentului de Stat din Petrograd şi Washington pe costul contribuabililor (dosarul 861.51/110).

563, 24 mai, 1 p.m.

Pentru Vanderlip National City Bank New York. Cinci. Opiniile noastre precedente privind creditul întărite. Îmbrăţişăm planul telegrafiat ca investiţie sigură plus speculaţie atractivă în ruble. În vederea garantării ratei de schimb, am pus rata puţin deasupra pieţei. Datorită opiniei nefavorabile create din cauza unei întârzieri lungi, ne-am oferit să luăm 25 de milioane de dolari. Credem că o mare parte din ei trebuie reţinuţi de bancă şi instituţiile apropiate. Cu clauză obligaţiunile sunt legate practic de mai mult de 150 de milioane pe an, aceste obligaţiuni având o siguranţă absolută și o piaţa sigură chiar în caz de defectare. Considerăm opţiunea de trei (ani?) pe obligaţiuni foarte valoroasă şi, din acest motiv, suma creditului în ruble trebuie extinsă de grup sau prin distribuţie prietenilor apropiaţi. American International trebuie să preia blocul şi noi vom informa guvernul. Trebuie formate grupuri de analiză şi, odată emise obligaţiunile [...], vor asigura o garanţie de cooperare deplină. Sugerăm să-l vedeţi personal pe Jack, folosiţi orice pretext să le faceţi să meargă, altfel garanţia de

cooperare va forma un grup nou. Oportunităţile de aici, de-a lungul statului şi finanţării industriale, sunt foarte mari pentru următorii 10 ani şi, dacă această tranzacţie este consumată, îndoielile se vor risipi. La răspuns ţineţi seama de situaţia telegramei.
MacRoberts Rich.

Francis, AMBASADOR AMERICAN.[79]14

Sunt mai multe puncte de observat privind telegrama de mai sus pentru a înţelege povestea care urmează. În primul rând, observaţi referirea la American International Corporation, o firmă Morgan şi un nume care va reveni iarăşi şi iarăşi în această poveste. În al doilea rând, „garanţie” se referă la Guaranty Trust Compariy. În al treilea rând, „MacRoberts” era Samuel MacRoberts, vicepreşedinte şi manager executive al National City Bank.

Pe 24 mai 1916, ambasadorul Francis a telegrafiat un mesaj al lui Rolph Marsh de la Guaranty Trust din Petrograd către Guaranty Trust din New York, folosind din nou Cifrul Verde şi facilităţile Departamentului de Stat. Această telegramă sună aşa:

565, 24 mai, 6 p.m.
pentru Guaranty Trust Company New York:
Trei.

Olof şi cu mine considerăm că noua propunere de care se va ocupa Olof va ajuta mai degrabă decât să facă rău prestigiului dumneavoastră. În această situaţie, cooperarea este necesară dacă vrem să realizăm aici lucruri mari. Urgentaţi aranjamentul dumneavoastră cu City pentru a acţiona împreună pe toate propunerile mari de aici. Decideţi

79 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/110 (316–116–682).

avantajele pentru ambele părţi şi preveniţi jocul uneia împotriva alteia. Reprezentanţii City de aici doresc (în scris) o asemenea cooperare. Considerarea propunerii elimină creditul nostru în nume, însă ambii considerăm creditul în ruble cu obligaţiuni în propuneri. Al doilea paragraf oferă o oportunitate frumoasă de profit, de aceea solicităm urgentarea acceptării dumneavoastră. Vă rog, telegrafiaţi-mi cu toată autoritatea pentru a acţiona coordonat cu City. Consideraţi propunerea noastră satisfăcătoare şi permiteţi să facem lucruri mari. Din nou, urgentaţi preluarea creditului de 25 de milioane de ruble. Nu există posibilităţi de pierdere şi există avantaje speculative clare. Din nou urgentaţi, să aveţi sprijinul vicepreşedintelui. Efectul aici va fi clar unul bun. Avocatul rezident nu are acelaşi prestigiu şi greutate. Aceasta trece prin ambasadă prin răspuns codat în acelaşi fel. Vedeţi telegrama privind posibilităţile.

ROLPH MARSH.
FRANCIS.
AMBASADOR AMERICAN

Notă: -
Întregul mesaj în Cifru Verde.
CAMERA DE TELEGRAF[80]

„Olof” din telegramă era Olof Aschberg, bancher suedez şi Şef al Nya Banken din Stockholm. Aschberg a fost în New York în 1915, unde s-a sfătuit cu Morgan asupra acestor împrumuturi către Rusia. În 1916, a fost în Petrograd cu Rolph Marsh de la Guaranty Trust şi Samuel MacRoberts şi Rich de la National City Bank („City” din telegramă), aranjând împrumuturile pentru un consorţiu Morgan-Rockefeller. În următorul an, Aschberg, aşa cum vom vedea mai târziu, va fi cunoscut ca „bancherul bolşevic” şi propriile sale memorii îndreptăţesc folosirea acestui titlu.

Dosarele Departamentului de Stat conţin şi ele o serie de telegrame între ambasadorul Francis, secretarul interimar

[80] Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/112.

Frank Polk şi secretarul de stat Robert Lansing, privind legalitatea şi conformitatea transmiterii telegramelor National City Bank şi Guaranty Trust pe cheltuiala publică. Pe 25 mai 1916, ambasadorul Francis telegrafiază la Washington următoarele şi se referă la cele două telegrame precedente:

> 569, 25 mai, 1 p.m.
>
> Telegramele mele 563 şi 565 din 24 mai sunt trimise reprezentanţilor instituţiilor locale, adresate în speranţa împrumutului care ar creşte comerţul internaţional şi ar aduce un mare beneficiu [relaţiilor diplomatice?]. Există promisiunea succesului. Oficialii din Petrograd consideră termenii trimişi ca foarte satisfăcători, dar se tem că asemenea reprezentări către instituţiile lor ar împiedica împrumutul dacă guvernul de aici este familiarizat cu aceste propuneri.
>
> FRANCIS, AMBASADOR AMERICAN.[81]

Motivul fundamental pentru facilitarea telegramelor citat de Francis este „speranţa că împrumutul va creşte comerţul internaţional”. Transmiterea de mesaje comerciale folosind facilităţile Departamentului de Stat a fost interzisă, iar pe 1 iunie 1916, Polk i-a telegrafiat lui Francis:

> 842
>
> În lumina reglementării Departamentului conţinută în instrucţiunea telegrafică din 15 martie (întreruperea transmiterii mesajelor comerciale)[82] 1915, vă rog explicaţi de ce mesajele din telegramele 563, 565 şi 575 trebuie comunicate.
> Pe viitor, urmaţi îndeaproape instrucţiunile Departamentului.

---

81 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/111.

82 Scris de mână între paranteze.

Interimar
Polk
861.51/112/110

Apoi pe 8 iunie, 1916, secretarul de stat Lansing a extins prohibiţia şi a explicat clar că împrumuturile propuse sunt ilegale:

> 860, Referitor la 563, 565, 24 mai şi 569, 25 mai. 1 pm. Înainte de trimiterea mesajelor către Vanderlip şi Guaranty Trust Company, trebuie să întreb dacă se referă la împrumuturi de orice fel către guvernul rus. Dacă da, regret că Departamentul nu poate fi parte în transmiterea lor, întrucât o asemenea acţiune l-ar expune criticilor justificate, datorită participării acestui guvern într-un împrumut către un beligerant pentru desfăşurarea de acţiuni ostile. O asemenea participare este contrară legii internaţionale acceptate, conform căreia statele neutre nu trebuie să sprijine acordarea de împrumuturi beligeranţilor.

Ultimul rând scris de Lansing în telegramă nu a fost transmis la Petrograd. Acest rând era următorul: „Nu se pot face aranjamente pentru a transmite aceste mesaje prin canale ruseşti?”

Cum putem evalua aceste telegrame şi părţile implicate?

Cu siguranţă, interesele Morgan-Rockefeller nu urmăreau conformarea la legislaţia internaţională. Există o intenţie evidentă în aceste telegrame de a oferi împrumuturi beligeranţilor. N-a existat nici o ezitare din partea acestor firme să folosească facilităţile Departamentului de Stat pentru negocieri. Mai mult, în ciuda protestelor, Departamentul de Stat a permis circularea acestor mesaje. În final, şi interesant pentru evenimentele ulterioare, Olof Aschberg, bancherul suedez, a fost participant important şi intermediar în negocieri în numele Guaranty Trust. De aceea, e necesar să aruncăm o privire mai îndeaproape asupra lui Olof Aschberg.

Olof Aschberg, New York, 1916

Olof Aschberg, „bancherul bolşevic” (sau „Bankier der Weltrevolution”, aşa cum era numit în presa germană), era deţinător al Nya Banken, înfiinţată în 1912 în Stockholm. Printre co-directorii săi se regăseau membri importanţi ai cooperativelor şi socialiştilor suedezi, incluzându-i pe G.W. Dahl, K.G. Rosling şi C. Gerhard Magnusson.[83] În 1918, Nya Banken a fost pusă pe lista neagră a Aliaţilor pentru operaţiunile sale financiare în numele Germaniei. Ca răspuns, Nya Banken şi-a schimbat numele în Svensk Ekonomiebolaget. Banca a rămas sub controlul lui Aschberg şi era deţinută în principal de el. Agentul băncii în Londra era British Bank of North Commerce, al cărei preşedinte era Earl Grey, fost asociat al lui Cecil Rhodes. Alte persoane din cercul interesant de asociaţi de afaceri al lui Aschberg erau Krassin, care era, până la Revoluţia Bolşevică (când şi-a schimbat culoarea pentru a deveni o figură bolşevică principală), directorul rus al Siemens-Schukert din Petrograd, Carl Furstenberg, ministru de finanţe în primul guvern bolşevic şi Max May, vicepreşedinte pentru operaţiuni externe al Guaranty Trust of New York. Olof Aschberg îl aprecia pe Max May atât de mult, încât a inclus în cartea sa o fotografie a acestuia.[84]

În vara lui 1916, Olof Aschberg a fost în New York, unde reprezenta Nya Banken şi pe Pierre Bark, ministrul ţarist de finanţe. Afacerea principală a lui Aschberg în New York, potrivit *New York Times* (4 august 1916), a fost să negocieze un împrumut de 50 de milioane de dolari pentru Rusia cu

---

83 Olof Aschberg, *En Vandrart de Jude Frărt Glasbruksgatan*, Albert Bonniers Förlag, Stockholm, fără dată, pp. 98 – 99, care este inclusă în *Memoarer*, Albert Bonniers Förlag, Stockholm, 1946. Vezi, de asemenea, Găstboken, *Tidens Förlag*, Stockholm, 1955 pentru material suplimentar despre Aschberg.

84 Aschberg, p. 123.

sindicatul bancar american condus de Stillman de la National City Bank. Această afacere a fost încheiată pe 5 iunie 1916; rezultatele au fost un credit pentru Rusia de 50 de milioane de dolari în New York, la o dobândă de 7,5% pe an, şi un credit de 150 de milioane de ruble pentru sindicatul NCB în Rusia. Apoi sindicatul bancar din New York a emis certificate de 6,5 % în numele său pe piaţa SUA în valoare de 50 de milioane de dolari. Astfel, sindicatul NCB a făcut un profit pe împrumutul de 50 de milioane de dolari către Rusia, a flotat pe piaţa americană pentru un alt profit şi a obţinut un credit de 150 de milioane de ruble în Rusia.

În timpul vizitei sale în New York, în numele guvernului ţarist rus, Aschberg a făcut unele comentarii profetice privind viitorul Americii în Rusia:

Deschiderea pentru capitalul şi iniţiativa americană, cu trezirea adusă de război, se va extinde la nivel naţional când lupta se va fi terminat. Acum există mulţi americani în Petrograd, reprezentanţi ai firmelor care stau în contact cu situaţia şi, de îndată ce va avea loc schimbarea, va izbucni un comerţ american imens cu Rusia.[85]20

Olof Aschberg în Revoluţia Bolşevică

În timp ce împrumutul ţarist a avut loc în New York, Nya Banken şi Olof Aschberg drenau fonduri de la guvernul german către revoluţionarii ruşi, care ar urma să răstoarne „comitetul Kerenski” şi să instituie regimul bolşevic.

Dovada privind legătura apropiată a lui Olof Aschberg cu finanţarea Revoluţiei Bolşevice vine din mai multe surse, unele mai valoroase decât altele. Nya Banken şi Olof Aschberg sunt citaţi în mare măsură în documentele Sisson (vezi capitolul 3); totuşi, George Kennan a analizat sistematic aceste documente şi a arătat că sunt falsificate, deşi probabil

85 *New York Times*, 4 august 1916.

se bazează parţial pe material autentic. Alte dovezi vin de la colonelul B.V. Nikitine, din serviciul de contrainformaţii din guvernul Kerenski şi constau în 29 de telegrame, transmise din Stockholm la Petrograd şi invers, privind finanţarea bolşevicilor. Trei din aceste telegrame se referă la bănci. Telegramele 10 şi 11 se referă la Nya Banken, iar şi telegrama 14 se referă la banca ruso-asiatică din Petrograd. Telegrama 10 spune:

> Gisa Furstenberg Saltsjobaden. Fondurile foarte mici nu asigură susţinerea dacă situaţia e urgentă daţi 500 ca ultimă plată mare pierdere iniţială fără speranţă instruiţi Nya Banken să trimită mai departe 100 de mii Sumenson.

Telegrama 11 spune:

> Kozlovski Sergievskaia 81. Primele scrisori primite Nya Banken a telegrafiat Soloman oferind agenţiei de telegrafiat locale cu privire la Bronck Savelievich Avilov.

Furstenberg a fost intermediarul între Parvus (Alexander I. Helphand) şi statul german. Michael Futrell conchide despre aceste transferuri:

> S-a descoperit că în ultimele luni ea [Evegeniya Sumenson] a primit aproape 1 milion de ruble de la Furstenberg prin Nya Banken în Stockholm şi că aceşti bani vin din surse germane.[86]

Telegrama 14 din seria Nikitine spune: „Furstenberg Saltsjobaden. Număr 90 punct o sută de mii în Ruso-Asiatică Sumenson”. Reprezentantul SUA pentru Banca Ruso-Asiatică a fost MacGregor Grant Company din Broadway nr. 120, New York City, iar banca a fost finanţată de Guaranty Trust în SUA şi Nya Banken în Suedia.

---

86 Michael Futrell, *Northern Underground*, Faber and Faber, Londra, 1963, p.162.

O altă menţiune a Nya Banken se află în materialul „Acuzaţii împotriva bolşevicilor”, publicat în perioada Kerenski. În particular, în acest material e demn de luat în seamă documentul semnat de Gregory Alexinsky, fost membru al Dumei a Doua de Stat, cu referire la transferul monetar către bolşevici. Documentul spune:

> În acord cu informaţia tocmai primită, aceste persoane de încredere din Stockholm erau: bolşevicul Jacob Furstenberg, cunoscut mai bine sub numele de „Hanecki” (Ganetskii) şi Parvus (dr. Helfand); în Petrograd: avocatul bolşevic M.U. Koziovsky, o femeie înrudită cu Hanecki, Sumenson, angajată în speculaţii împreună cu Hanecki şi alţii. Koziovsky a fost destinatarul principal al banilor germani care au fost transferaţi de la Berlin prin „Disconto-Gesellschaft” la „Via Bank” din Stockholm şi, de acolo, către Banca Siberiană din Petrograd, unde contul său are în prezent o balanţă de peste 2 milioane de ruble. Cenzura militară a dezgropat un schimb neîntrerupt de telegrame de natură politică şi financiară între agenţii germani şi liderii bolşevici [Stockholm-Petrograd].[87]

Mai departe, există mesajul din dosarele Departamentului de Stat, în Cifru Verde, de la ambasada SUA în Christiania (denumită Oslo, 1925), Norvegia, datat 21 februarie 1918, care spune: „Sunt informat că fondurile bolşevice sunt depozitate în Nya Banken, Stockholm. De la Legaţia Stockholm. Schmedeman.”[88] În final, Michael Furtell, care l-a intervievat pe Olof Aschberg chiar înainte de moartea sa, conchide că fondurile bolşevice au fost într-adevăr transferate din Germania prin Nya Banken şi Jacob sub formă deghizată de plată pentru bunuri. Potrivit lui Futrell, Aschberg i-a confirmat că Furstenberg a avut o afacere comercială cu Nya Banken şi că Furstenberg a trimis de asemenea fondurile

---

87 Vezi Robert Paul Browder şi Alexander F. Kerenski, *The Russian Provisional governments 1917*, Stanford University Press, Stanford, 1961, 3: 1365. „Via Bank” este evident Nya Banken.

88 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/1130.

către Petrograd. Aceste afirmaţii sunt autentificate în memoriile lui Aschberg. În rezumat, Aschberg, prin Nya Banken, a fost fără îndoială un canal pentru fondurile folosite în Revoluţia Bolşevică, iar Guaranty a fost implicată indirect prin asocierea ei cu Aschberg şi interesul său în MacGregor Grant Co., New York, agent al Băncii Ruso-Asiatice, un alt vehicul de transfer.

Nya Banken şi Guaranty Trust se alătură Ruskombank

Câţiva ani mai târziu, în toamna lui 1922, sovietele îşi fac prima bancă internaţională. S-a bazat pe un sindicat care includea foştii bancheri privaţi ruşi, unele investiţii noi din partea unor bancheri nemţi, suedezi, americani şi britanici. Cunoscută ca Ruskombank (Banca de Comerţ Exterior sau Banca Comerţului Exterior), a fost condusă de Olof Aschberg; conducerea ei consta din bancheri ţarişti privaţi, reprezentanţi ai băncilor germane, suedeze şi americane şi, fireşte, reprezentanţi ai Uniunii Sovietice. Legaţia americană din Stockholm raporta la Washington această chestiune şi nota, într-o referire la Aschberg, că „n-are o reputaţie bună. Este menţionat în documentul 54 din Documentele Sisson şi Expedierea Nr. 138 din 4 ianuarie 1921 de la o legaţie din Copenhaga”.[89]

---

89 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.516/129, 28 august 1922. Un raport al Departamentului de Stat din Stockholm, datat 9 octombrie, 1922 (861.516/137), afirmă despre Aschberg: „L-am întâlnit pe dl Aschberg acum câteva săptămâni şi, într-o conversaţie substanţială, a spus tot ce apare în acest raport. M-a întrebat dacă ar putea vizita Statele Unite şi a menţionat câteva bănci importante. În legătură cu aceasta, aş vrea să atrag atenţia departamentului asupra Documentului 54 din Documentele Sisson şi asupra altor documente pe care această legaţie le-a scris despre acest om în timpul războiului, om a cărui reputaţie şi poziţie nu este bună. A lucrat fără îndoială în strânsă legătură cu sovietele şi, pe întreaga perioadă a războiului, a fost în strânsă

Consorţiul bancar străin implicat era format în principal din capital britanic. Acesta includea Russo-Asiatic Consolidated Limited, care era unul din cei mai mari creditori privaţi ai Rusiei şi care acordase 3 milioane de lire sovietelor pentru a compensa pagubele asupra proprietăţilor ei din Uniunea Sovietică generate de naţionalizare. Guvernul britanic însuşi cumpărase deja părţi substanţiale din băncile private ruseşti; potrivit Departamentului de Stat, „guvernul britanic a investit masiv în consorţiul în chestiune”.[90]

Consorţiului îi fuseseră acordate concesiuni extinse în Rusia şi banca avea un capital social de 10 milioane de ruble aur. O relatare din ziarul danez *National Titende* afirma că „au fost create posibilităţi de cooperare cu statul sovietic unde aceasta, prin negocieri politice, ar fi fost imposibilă”[91] . Cu alte cuvinte, aşa cum ziarul spune şi în continuare, politicienii au eşuat să obţină cooperarea cu sovietele, însă „s-a considerat de la sine înţeles că exploatarea capitalistă a Rusiei începe să asume forme mai bine definite”[92] .

La începutul lui octombrie 1922, Olof Aschberg s-a întâlnit la Berlin cu Emil Wittenberg, director al Nationalbank für Deutschland, şi cu Scheinmann, şef al Băncii Ruse de Stat. După discuţii privind implicarea Germaniei în Ruskombank, cei trei bancheri au mers în Stockholm şi s-au întâlnit acolo cu Max May, vicepreşedinte al Guaranty Trust Company. Max May a fost desemnat director al Diviziei Externe a Ruskombank, alături de Schlesinger, fostul şef al Moscow Merchant Bank, Kalaschkin, fost şef al Junker Bank, şi Ternoffsky, fost şef al Siberian Bank. Ultima bancă a fost cumpărată parţial de guvernul britanic în 1918. Profesorul

---

cooperare cu nemţii” (Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.516/137, Stockholm, 9 octombrie, 1922. Acest raport a fost semnat de Ira N. Morris).

90 *Ibidem*, 861.516/130, 13 septembrie 1922.

91 *Ibidem*.

92 *Ibidem.*

Gustav Cassell din Suedia a fost de acord să fie consultant pentru Ruskombank. Cassell a fost citat într-un ziar suedez (*Svenskadaghladet*, 17 octombrie, 1922) ca afirmând:

> Faptul că o bancă a început acum în Rusia să se ocupe de chestiuni pur bancare este un mare pas înainte şi mi se pare că această bancă a fost înfiinţată pentru a face ceva, pentru a crea o nouă viaţă economică în Rusia. Rusia are nevoie de o bancă care să genereze comerţ intern şi extern. Dacă vor exista afaceri între Rusia şi alte ţări, e nevoie de o bancă care să se ocupe de ele. Acest pas înainte trebuie sprijinit în orice fel de celelalte ţări şi, când mi s-a cerut sfatul, am spus că sunt gata să-l dau. Nu sunt adeptul unei politici negative şi cred că orice oportunitate trebuie folosită pentru a ajuta la o reconstrucţie pozitivă. Marea problemă e cum să aduci comerţul cu Rusia înapoi la normal. E o problemă complicată şi care necesită o cercetare extinsă. Pentru a rezolva această problemă sunt mai mult decât doritor să mă implic în muncă. E o nebunie să laşi Rusia pe resursele şi soarta ei.[93]

Fosta clădire a Siberian Bank din Petrograd a fost folosită drept sediu central pentru Ruskombank, ale cărei obiective erau să acorde împrumuturi pe termen scurt în ţări străine, să introducă capital străin în Uniunea Sovietică şi în general să faciliteze comerţul rus de peste mări. S-a deschis pe 1 decembrie 1922, în Moscova, şi avea 300 de angajaţi.

În Suedia, Ruskombank a fost reprezentată de Svenska Ekonomibolaget din Stockholm, Nya Banken a lui Olof Aschberg sub un nume nou, iar în Germania, de Garantie und Creditbank für Den Osten din Berlin. În Statele Unite, banca a fost reprezentată de Guaranty Trust Company of New York. La deschiderea băncii, Olof Aschberg a comentat:

> Noua bancă va încerca să cumpere maşini şi materii prime din Anglia şi Statele Unite şi va da garanţii pentru finalizarea contractelor. Nu s-a pus încă problema cumpărării din Suedia, însă se speră că va fi ridicată mai târziu.[94]

---

93 *Ibidem*, 861.516/140, Stockholm, 23 octombrie 1922.

La alăturarea la Ruskombank, Max May de la Guaranty Trust a făcut o declaraţie similară:

> Statele Unite, fiind o ţară bogată, cu industrii bine dezvoltate, nu are nevoie să importe ceva din alte ţări, însă [...] este foarte interesată să-şi exporte produsele în alte ţări şi consideră Rusia ca piaţa cea mai potrivită pentru acest scop, având în vedere cerinţele ei vaste în toate segmentele vieţii economice.[95]30

May a afirmat că Russian Commercial Bank era „foarte importantă” şi că „va finanţa masiv toate liniile industriilor ruseşti”.

De la bun început, operaţiunile Ruskombank au fost restricţionate de monopolul sovietic asupra comerţului exterior. Banca avea dificultăţi să obţină avansuri pe bunurile ruseşti depozitate în străinătate. Întrucât acestea erau transmise în numele delegaţiilor comerciale sovietice, multe fonduri Ruskombank erau în depozitele Băncii Ruse de Stat. În final, la începutul lui 1924, Banca Comercială Rusă a fuzionat cu comisariatul sovietic de comerţ exterior şi Olof Aschberg a fost concediat din poziţia sa din bancă, deoarece s-a pretins de la Moscova că a folosit nepotrivit fondurile băncii. Legătura sa iniţială cu banca se datora prieteniei sale cu Maxim Litvinov. Prin această asociere, spune un raport al Departamentului de Stat, Olof Aschberg a avut acces la sume mari de bani pentru plata bunurilor comandate de soviete în Europa:

> Aceste sume erau aparent plasate în Ekonomibolaget, o bancă privată deţinută de dl Aschberg. Se presupune acum că o mare parte din aceste fonduri erau folosite de dl Aschberg pentru investiţii în contul său personal şi că acum vrea să-şi menţină poziţia în bancă prin deţinerea acestor

94 *Ibidem*, 861.516/147, 8 decembrie 1922.

95 *Ibidem*, 861.516/144, 18 noiembrie 1922.

bani. Potrivit informatorului meu, dl Aschberg nu a fost singurul care să profite de pe urma operării cu fondurile sovietelor, ci a împărţit câştigurile cu cei responsabili pentru numirea sa la Banca Comercială Rusă, printre ei fiind Litvinov.[96]

Ruskombank a devenit apoi Vneshtorg, aşa cum este cunoscută astăzi.

Trebuie să privim puţin în urmă şi să examinăm activităţile asociatei lui Aschberg din New York, Guaranty Trust Company, din timpul Primului Război Mondial, pentru a stabili baza de examinare a rolului ei în era revoluţionară din Rusia.

Guaranty Trust şi spionajul german din Statele Unite, 1914 – 1917[97]

În timpul Primului Război Mondial, Germania a alocat fonduri considerabile în New York pentru spionaj şi operaţiuni sub acoperire în America de Nord şi cea de Sud. Este important să urmărim circulaţia acestor fonduri, pentru că ele pleacă de la aceleaşi firme, Guaranty Trust şi American International Corporation, care au fost implicate în Revoluţia Bolşevică şi perioada ulterioară. Să nu uităm faptul (schiţat în capitolul 3) că guvernul german a finanţat, de asemenea, activităţile revoluţionare ale lui Lenin.

Un rezumat al împrumuturilor acordate de băncile americane intereselor germane în Primul Război Mondial a fost oferit în 1919 Comisiei Overman a Senatului Statelor Unite de către serviciile de informaţii ale armatei. Rezumatul

---

[96] *Ibidem*, 861.316/197, Stockholm, 7 martie 1924.

[97] Această secţiune se bazează pe audierile Comisiei Overman a Senatului SUA, *Brewing and Liquor Interests and German and Bolshevik Propaganda*, Audierile din faţa Subcomisiei judiciare, Congresul al 65-lea, 1919, 2: 2154 – 74.

s-a bazat pe declaraţia lui Karl Heynen, care a venit în Statele Unite în aprilie 1915 pentru a-l ajuta pe Dr. Albert cu afacerile comerciale şi financiare ale statului german. Munca oficială a lui Heynen era transportul de bunuri din Statele Unite în Germania prin Suedia, Elveţia şi Olanda. În realitate, era implicat până peste cap în operaţiuni sub acoperire.

Împrumuturile majore germane acordate în Statele Unite între 1915 şi 1918, potrivit lui Heynen, sunt detaliate mai jos.

Primul împrumut, de 400.000 de dolari, a fost făcut în septembrie 1914 de către bancherii de investiţii Kuhn, Loeb & Co. Colateralul de 25 de milioane de mărci a fost depozitat în Hamburg de Max M. Warburg, afiliatul german al Kuhn, Loeb & Co. Căpitanul George B. Lester din SUA, de la serviciile de informaţii militare, a spus Senatului că replica lui Heynen la întrebarea „De ce ai mers la Kuhn, Loeb & Co?” a fost „Am considerat Kuhn, Loeb & Co. bancherii naturali ai guvernului şi ai Reichsbank”.

Al doilea împrumut, de 1,3 milioane de dolari, nu a venit direct din Statele Unite, ci a fost negociat de John Simon, un agent al Suedeutsche Disconto-Gesellschaft, pentru a asigura fondurile Germaniei pentru construcţia de nave.

Al treilea împrumut a fost de la Chase National Bank (din grupul Morgan) şi era de 3 milioane de dolari. Al 4-lea împrumut a fost de la Mechanics and Metals National Bank şi era de 1 milion de dolari. Aceste împrumuturi au finanţat activităţile germane de spionaj din Statele Unite şi Mexic. Unele fonduri sunt legate de Sommerfeld, care era consilier al lui Von Rintelen (un alt spion german) şi care a fost asociat mai târziu cu Hjalmar Schacht şi Emil Wittenberg. Sommerfeld voia să cumpere muniţie pentru folosirea ei în Mexic. El a avut un cont la Guaranty Trust Company şi din acesta s-au făcut plăţi pentru Western Cartridge Co. of Alton, Illinois, pentru transportul muniţiei în El Paso pentru folosirea ei în Mexic de către bandiţii lui Pancho Villa. Aproape 400.000 de dolari au fost cheltuiţi pe muniţie, propagandă mexicană şi activităţi similare.

Ambasadorul german de atunci, Count Von Bernstorff, a

vorbit despre prietenia sa cu Adolph von Pavenstedt, un partener senior al Amsinck & Co., care era controlată, iar din noiembrie 1917 deţinută de American International Corporation. American International apare frecvent în ultimele capitole; conducerea ei executivă conţinea nume cheie pentru Wall Street: Rockefeller, Kahn, Stillman, du Pont, Winthrop etc. Potrivit lui Von Bernstorff, Von Pavenstedt era „familiarizat cu toţi membrii ambasadei”[98]. Von Bernstorff însuşi îl privea pe Von Pavenstedt ca pe unul dintre cei mai respectaţi, „dacă nu cel mai respectat german imperial din New York” [99]. Într-adevăr, Von Pavenstedt a fost „pentru mulţi ani, o sursă principală de bani pentru spionajul german în această ţară”[100].

Cu alte cuvinte, nu e nici o îndoială că Armsinck & Co., controlată de American International Corporation, a fost strâns asociată cu finanţarea spionajului german în Statele Unite în timpul războiului. Pentru a confirma ultima afirmaţie a lui Von Bernstorff, există o fotografie a unui cec în favoarea Amsinck & Co., datat 8 decembrie 1917, cu doar 4 săptămâni înainte de începerea Revoluţiei Bolşevice în Rusia, semnată de Von Papen (un alt spion german) şi având o contramarcă pe care era scris „cheltuielile de călătorie pentru Von W [*i.e.,* Von Wedell]”. French Strothers[101], care a publicat fotografia, a afirmat că aceasta este o probă că Von Papen „a devenit un complice la o infracţiune împotriva legilor americane”; de asemenea, face din Amsinck & Co. subiectul unei acuzaţii similare.

Paul Bolo-Pasha, alt spion german şi un finanţist francez

---

98 Count Von Bernstorff, *My Three Years în America*, Scribner’s, New York, 1920, p. 261.

99 *Ibidem.*

100 *Ibidem.*

101 French Strothers, *Fighting Germany’s Spies*, Doubleday, Page, Garden City, 1918, p. 152.

important care lucrase pentru statul egiptean, a sosit în New York în martie 1916, cu o scrisoare de introducere către Von Pavenstedt. Prin acesta din urmă, Bolo-Pasha l-a întâlnit pe Hugo Schmidt, director al Deutsche Bank din Berlin şi reprezentantul ei în Statele Unite. Unul din proiectele lui Bolo-Pasha era să cumpere ziare străine pentru a înclina editorialele lor în favoarea Germaniei. Fondurile pentru acest program au fost decise în Berlin, sub forma unui credit, cu Guaranty Trust Company, creditul fiind ulterior făcut disponibil Amsinck & Co. Adolph von Pavenstedt de la Amsinck, la rândul său, i-a pus fondurile la dispoziţie lui Bolo-Pasha.

Cu alte cuvinte, atât Guaranty Trust Company, cât şi Amsinck & Co., o filială a American International Corporation, au fost implicate direct în implementarea spionajului german şi a altor activităţi din Statele Unite. Se pot stabili legături între aceste firme şi operatorii germani mari din SUA – dr. Albert, Karl Heynen, Von Rintelen, Von Papen, contele Jacques Minotto (vezi mai jos) şi Paul Bolo-Pasha.

În 1919, Comisia Senatorială Overman a stabilit că Guaranty Trust a avut un rol activ în finanţarea eforturilor de război ale Germaniei în Primul Război Mondial, într-o manieră „non-neutră”. Mărturia ofiţerului american de informaţii a clarificat acest lucru:

> În această misiune, Hugo Schmidt [de la Deutsche Bank] a fost larg sprijinit de anumite instituţii bancare americane. În timp ce noi eram neutri, ele au acţionat în detrimentul intereselor britanice şi am date considerabile privind această activitate a Guaranty Trust Co. şi aş vrea să ştiu dacă comisia vrea să intru în detalii.
> SENATORUL NELSON: Aceasta este o filială a City Bank, nu?
> DL BECKER: Nu.
> SENATORUL OVERMAN: Dacă a fost ostilă intereselor britanice, n-a fost neutră, şi cred că e mai bine să le scoateţi la suprafaţă.
> SENATORUL KING: A fost o tranzacţie bancară obişnuită?
> DL BECKER: E o chestiune de opinie. Are de-a face cu

camuflarea unui schimb pentru a-l face să apară neutru, când de fapt a fost un schimb german privind Londra. Drept rezultat al acestor operaţii, la care Guaranty Trust Co. a participat de la 1 august 1914 până în momentul în care America a intrat în război, Deutsche Banke a reuşit, prin filialele ei din America de Sud, negocierea a 4 670.000 de lire din schimbul londonez în timpul războiului.

SENATORUL OVERMAN: Cred că este relevant.[102]

Ce contează nu e atât că a fost sprijinită Germania, lucru care e doar ilegal, cât faptul că directorii Guaranty Trust au sprijinit financiar Aliaţii în acelaşi timp. Cu alte cuvinte, Guaranty Trust a finanţat ambele părţi ale conflictului. Aceasta pune o problemă de moralitate.

Firele Guaranty Trust-Minotto-Caillaux[103]

Contele Jacques Minotto este un fir improbabil, însă verificabil şi persistent care leagă Revoluţia Bolşevică din Rusia cu băncile germane, spionajul german din Primul Război Mondial în Statele Unite, Guaranty Trust Company din New York, revoluţia franceză bolşevică ratată şi procesele de spionaj Caillaux-Malvy din Franţa. Jacques Minotto s-a născut pe 17 februarie 1891, în Berlin, ca fiu al unui părinte austriac care descindea din nobilimea italiană şi o mamă germană. Tânărul Minotto a fost educat în Berlin şi apoi a început să

102 Comisia Overman a Senatului SUA, 2: 2009.

103 Această secţiune este bazată pe următoarele surse (ca şi pe cele citate în altă parte): Jean Bardanne, *Le Colonel Nicolai: espion de genie*, Editions Siboney, Paris, fără dată; Cours de Justice, *Affaire Caillaux, Loustalot et Comby: Procedure Generale Interrogatoires*, Paris, 1919, pp. 349 – 50, 937 – 46; Paul Vergnet, *L'Affaire Caillaux*, Paris, 1918, în special capitolul numit „Marx de Mannheim"; Henri Guernut, Emile Kahn şi Camille M. Lemercier, *Études documentaires sur LAffaire Caillaux*, Paris, fără dată, pp. 1012 – 15; şi George Adam, *Treason and Tragedy: An Account of French War Trials,* Jonathan Cape, Londra, 1929.

lucreze la Deutsche Bank, în Berlin, în 1912. Aproape imediat, Minotto a fost trimis în Statele Unite ca asistent al lui Hugo Schmidt, director adjunct al Deutsche Bank şi reprezentantul ei în New York. După un an în New York, Minotto a fost trimis de Deutsche Bank la Londra, unde s-a învârtit în cercuri politice şi diplomatice importante. La izbucnirea Primului Război Mondial, Minotto s-a întors în Statele Unite şi s-a întâlnit imediat cu ambasadorul german Count Von Bernstorff, după care s-a angajat la Guaranty Trust Company în New York. La Guaranty Trust, Minotto a fost sub ordinele directe ale lui Max May, director al departamentului exterior şi un asociat al bancherului suedez Olof Aschberg. Minotto nu a fost un funcţionar bancar mărunt. Interogatoriile din procesele Caillaux din Paris, din 1919, au stabilit că Minotto a lucrat direct cu Max May. Pe 25 octombrie 1914, Guaranty Trust l-a trimis pe Jacques Minotto în America de Sud pentru a face un raport privind situaţia politică, financiară şi comercială. Aşa cum a procedat în Londra, Washington şi New York, Minotto s-a mutat în cercurile înalte politice şi diplomatice de acolo. Un scop al misiunii Minotto în America Latină era înfiinţarea unui mecanism prin care Guaranty Trust putea fi folosită ca intermediar pentru alocarea fondurilor germane menţionate anterior pe piaţa financiară londoneză, care atunci era închisă Germaniei din cauza Primului Război Mondial. Minotto s-a întors în Statele Unite şi a reluat legătura cu contele Von Bernstorff şi contele Luxberg, iar ulterior, în 1916, a încercat să obţină o poziţie în serviciile de informaţii navale ale SUA. După aceasta, a fost arestat sub acuzaţia de activităţi progermane. În momentul arestului, Minotto lucra la fabrica socrului său Louis Swift, de la Swift & Co., din industria cărnii. Swift a plătit cauţiunea de 50.000 de dolari necesară pentru a-l elibera pe Minotto, care era reprezentat de Henry Veeder, avocatul Swift & Co. Ulterior, Louis Swift a fost arestat pentru activităţi progermane. Ca o coincidență interesantă și non-trivială, „Maiorul” Harold H. Swift, fratele lui Louis Swift, a fost membru al Misiunii Crucii Roşii a lui William Boyce Thompson din 1917 la Petrograd –

adică unul unul din grupurile de avocaţi şi oameni de afaceri de pe Wall Street ale căror conexiuni cu Revoluţia Rusă vor fi descrise mai târziu. Helen Switt Neilson, sora lui l.ouis şi Harold Swift, a fost mai târziu în legătură cu Centrul procomunist „Unitatea" Abraham Lincoln. Acesta a avut o legătură minoră cu băncile germane, americane, spionajul german şi, după cum vom vedea mai târziu, Revoluţia Bolşevică.[104]

Joseph Caillaux a fost un politician francez (uneori i se spune notoriu). A fost, de asemenea, asociat cu contele Minotto în operaţiunile din America Latină ale ultimului pentru Guaranty Trust şi, mai târziu, a fost implicat în cazurile faimoase de spionaj francez din 1919, care aveau conexiuni bolşevice. În 1911, Caillaux a devenit ministru de finanţe şi, mai târziu în acelaşi an, a devenit premier al Franţei. John Louis Malvy a devenit subsecretar de stat în cabinetul Caillaux. Câţiva ani mai târziu, doamna Caillaux l-a ucis pe Gaston Calmette, editor al importantului ziar parizian *Figaro*. Acuzarea a spus că doamna Caillaux l-a ucis pe Calmette pentru a preveni publicarea anumitor documente compromiţătoare. Această chestiune a dus la plecarea lui Caillaux şi a soţiei sale din Franţa. Cuplul a mers în America Latină şi s-a întâlnit cu contele Minotto, agentul Guaranty Trust Company aflat în America Latină pentru a găsi intermediari pentru finanţele germane. Contele Minotto a fost conectat social cu cuplul Caillaux în Rio de Janeiro şi São Paulo, Brazilia, în Montevideo, Uruguay şi în Buenos Aires, Argentina. Cu alte cuvinte, Minotto a fost o companie constantă a cuplului Caillaux în timp ce se aflau în America Latină.[105] La întoarcerea în Franţa, Caillaux şi soţia sa au stat la Biarritz ca oaspeţi ai lui Paul Bolo-Pasha, care era, aşa cum

---

104 Cu această legătură se ocupă masiv raportul în 3 volume al Comisiei din 1919. Vezi bibliografia.

105 Vezi Rudolph Binion, *Defeated Leaders,* Columbia University Press, New York, 1960.

am văzut, spion german în Statele Unite şi Franţa.[106] Mai târziu, în iulie 1915, contele Minotto, sosit în Franţa din Italia, s-a întâlnit cu cuplul Caillaux; în acelaşi an, cuplul Caillaux l-a vizitat pe Bolo-Pasha iarăşi în Biarritz. Cu alte cuvinte, în 1915 şi 1916 Caillaux a avut o relaţie socială continuă cu contele Minotto şi Bolo-Pasha, ambii fiind spioni germani în Statele Unite.

Munca lui Bolo-Pasha în Franţa era să crească influenţa Germaniei în ziarele pariziene *Le Temps* şi *Figaro.* Bolo-Pasha a mers apoi la New York, sosind pe 24 februarie 1916. A fost aici să negocieze un împrumut de 2 milioane de dolari şi a fost asociat cu Von Pavenstedt, importantul agent german conectat cu Amsinck *&* Co.[107] Severance Johnson, în *The Enemy Within*, i-a relaţionat pe Caillaux şi Malvy cu revoluţia bolşevică franceză ratată din 1918 şi spune că, dacă revoluţia ar fi reuşit, „Malvy ar fi fost un Troţki al Franţei şi Caillaux Leninul ei”[108] . Caillaux şi Malvy au format un partid socialist radical în Franţa folosind fonduri germane şi au fost aduşi la proces pentru aceste acţiuni subversive. Interogatoriile din procesele de spionaj din Franţa, din 1919, au folosit mărturii privind bancherii din New York şi relaţia lor cu spionii germani. Au stabilit, de asemenea, legături între contele Minotto şi Caillaux, ca şi relaţia Guaranty Trust Company cu Deutsche Bank şi cooperarea între Hugo Schmidt de la Deutsche Bank şi Max May de la Guaranty Trust Company. Interogatoriul francez (pagina 940) conţine următorul fragment din depoziţia din New York a contelui Minotto (pagina 10, tradusă din franceză):

> ÎNTREBARE: Sub ce ordine vă aflaţi la Guaranty Trust?
> REPLICĂ: Sub ordinele domnului Max May.

---

106 George Adam, *Treason and Tragedy: An Account of French War Trials*, Jonathan Cape, Londra, 1929.

107 *Ibidem*.

108 *The Enemy Within*, George Allen & Unwin, Londra, 1920.

ÎNTREBARE: El era vicepreşedinte?
RĂSPUNS: Era vicepreşedinte şi director al departamentului exterior.

Mai târziu, în 1922, Max May a devenit director al sovieticei Ruskombank şi a reprezentat interesele Guaranty Trust în această bancă. Interogatoriul francez a stabilit că Minotto, un spion german, era angajat al Guaranty Trust Company; că Max May era ofiţerul său superior; şi că Max May a fost strâns asociat cu bancherul bolşevic Olof Aschberg. Pe scurt: Max May de la Guaranty Trust era legat de alocarea ilegală de fonduri şi de spionaj german în Statele Unite în timpul Primului Război Mondial; a fost legat indirect de Revoluţia Bolşevică şi direct de înfiinţarea Ruskombank, prima bancă internaţională din Uniunea Sovietică.

Este prea devreme pentru a oferi o explicaţie pentru această activitate internaţională aparent inconsistentă, ilegală şi uneori imorală. În general, există două explicaţii plauzibile: prima, o căutare neobosită de profit; a doua – care este în acord cu cuvintele lui Otto Kahn de la Kuhn, Loeb & Co. și American International Corporation din epigraful la acest capitol – realizarea scopurilor socialiste, scopuri care „trebuie şi pot fi realizate” prin mijloace non-socialiste.

CAPITOLUL 5

Misiunea Crucii Roşii americane în Rusia, 1917

Sărmanul domn Billings credea că se afla într-o misiune ştiinţifică pentru a ajuta Rusia [...]. În realitate, n-a fost decât o faţadă – caracterul misiunii Crucii Roşii n-a fost altceva decât o faţadă.

— Cornelius Kelleher, asistent al lui William Boyce Thompson (în George F. Kennan, *Russia Leaves the War*)

Proiectul Wall Street din Rusia, din 1917, a folosit misiunea Crucii Roşii ca vehicul operaţional. Atât Guaranty Trust, cât şi National City Bank au avut reprezentanţi în Rusia în timpul revoluţiei. Frederick M. Corse, de la filiala din Petrograd a National City Bank, a fost ataşat misiunii Crucii Roşii, despre care vom spune mai multe mai târziu. Guaranty Trust a fost reprezentată de Henry Crosby Emery. Emery a fost reţinut temporar de germani în 1918, apoi a reprezentat Guaranty Trust în China.

Până în 1915, cea mai influentă persoană din sediul central al Crucii Roşii din Washington a fost domnişoara Mabel Boardman. Promotor activ şi energic, dra Boardman a fost forţa motrice din spatele iniţiativelor Crucii Roşii, deşi direcţiile sale veneau de la persoane bogate şi importante precum J.P. Morgan, doamna E.H. Harriman, Cleveland H. Dodge şi Russell Sage. De exemplu, campania de strângere de fonduri de 2 milioane de dolari din 1910 a avut succes

numai pentru că a fost sprijinită de aceşti rezidenţi bogaţi din New York City. În realitate, majoritatea banilor au venit din New York City. J.P. Morgan a contribuit el însuşi cu 100.000 de dolari, iar alţi 7 donatori din New York City au contribuit cu 300.000 mii de dolari. O singură persoană din afara New York City a contribuit cu peste 10.000 mii de dolari şi aceasta a fost William J. Boardman, tatăl domnişoarei Boardman. Henry P. Davison a fost preşedinte al Comisiei de Strângere de Fonduri din New York în 1910 şi mai târziu a devenit preşedinte al Consiliului de Război al Crucii Roşii Americane. Cu alte cuvinte, în Primul Război Mondial, Crucea Roşie a depins în mare măsură de Wall Street şi în principal de firma Morgan.

Crucea Roşie nu era capabilă să facă faţă exigenţelor Primului Război Mondial şi, într-adevăr, a fost preluată de aceşti bancheri. Potrivit lui John Foster Dulles, aceşti oameni de afaceri „vedeau Crucea Roşia Americană ca pe un braţ virtual al guvernului, o contribuţie inestimabilă la câştigarea războiului”[109]. Procedând astfel, au batjocorit motto-ul Crucii Roşii: „Neutralitate şi umanitate”.

În schimbul fondurilor, Wall Street a solicitat Consiliul de Război al Crucii Roşii; şi, la recomandarea lui Cleveland H. Dodge, unul dintre susţinătorii financiari ai lui Woodrow Wilson, Henry P. Davison, partener în compania J.P. Morgan, a devenit preşedinte. Lista administratorilor Crucii Roşii de atunci a început să semene cu Directoratul Directorilor din New York: John D. Ryan, preşedinte al Anaconda Copper Company (vezi pagina 21); George W. Hill, preşedinte al American Tobacco Company; Grayson M.P. Murphy, vicepreşedinte al Guaranty Trust Company; şi Ivy Lee, expert pentru relaţii publice al Rockefellerilor. Harry Hopkins, devenit faimos mai târziu, sub preşedintele Roosevelt, a devenit asistent al managerului general al Crucii Roşii din Washington, D.C. Problema Misiunii Crucii Roşii în Rusia s-a pus la a treia întâlnire a Consiliului de Război reformat, care a

---

109 John Foster Dulles, *American Red Cross, H*arper, New York, 1950.

avut loc în clădirea Crucii Roşii din Washington, D.C., vineri, 29 mai 1917, la ora 11: 00 a.m. Preşedintele Davison a fost însărcinat să contempleze ideea cu Alexander Legge de la International Harvester Company. Ulterior, International Harvester, care avea interese mari în Rusia, a oferit 200.000 de dolari pentru a asista misiunea. La o întâlnire ulterioară, s-a făcut cunoscut că William Boyce Thompson, directorul Băncii Rezervelor Federale din New York, s-a „oferit să plătească întreaga cheltuială a Comisiei"; această ofertă a fost acceptată într-o telegramă: „Dorinţa dumneavoastră de a plăti pentru cheltuielile Comisiei pentru Rusia este foarte apreciată şi este, din punctul nostru de vedere, foarte importantă."[110]

Membrii misiunii nu au fost remuneraţi. Toate cheltuielile au fost achitate de William Boyce Thompson, iar cei 200.000 de dolari de la International Harvester au fost, aparent, folosiţi în Rusia pentru subvenţii politice. Ştim din dosarele ambasadei ruse din Petrograd că Crucea Roşie americană a dat 4.000 de ruble prinţului Lvoff, preşedinte al Consiliului de Miniştri, pentru „sprijinul revoluţionarilor" şi 10.000 de ruble în două plăţi lui Kerenski pentru „ajutorarea refugiaţilor politici".

Misiunea Crucii Roşii americane în Rusia, 1917

În august 1917, misiunea Crucii Roşii americane în Rusia a avut doar o relaţie nominală cu Crucea Roşie americană şi trebuie să fi fost una din cele mai puţin obişnuite misiuni ale Crucii Roşii din istorie. Toate cheltuielile, inclusiv cele cu uniformele – membrii erau toţi colonei, maiori, căpitani, locotenenţi – erau plătite din buzunarele lui William Boyce Thompson. Un observator contemporan a numit grupul

110 Minuta Consiliului de Război al American National Red Cross, Washington, D.C., mai 1917.

format numai din ofiţeri o „armată haitiană”:

> Delegaţia americană a Crucii Roşii, în jur de 40 de colonei, maiori, căpitani şi locotenenţi, a sosit ieri. Este condusă de colonelul (doctor) Billings din Chicago şi-i include pe colonelul William B. Thompson şi mulţi doctori şi civili, toţi cu titluri militare; am numit grupul „armata haitiană”, pentru că nu conţine persoane private. Nu au venit cu o misiune clară, atât cât îmi pot da seama. De fapt, Guv. Francis mi-a spus acum ceva vreme că a solicitat ca ei să nu vină, întrucât erau deja prea multe misiuni din partea diverşilor aliaţi în Rusia. Aparent, această Comisie a crezut că este nevoie urgentă de doctori şi asistente în Rusia; în realitate, există un surplus de talente medicale şi de asistente, native sau străine, în ţară şi în multe spitale pe jumătate goale în marile oraşe.[111]

Misiunea avea numai 24 (nu 40) de oameni, având ranguri militare de la locotenent colonel la locotenent şi era suplimentată de trei infirmieri, doi fotografi şi doi interpreţi, fără rang. Numai cinci (din 24) erau doctori; în plus, existau doi cercetători medicali. Misiunea a sosit cu trenul la Petrograd via Siberia în august 1917. Cei cinci doctori şi infirmierii au stat o lună, întorcându-se în Statele Unite pe 11 septembrie. S-a raportat că dr. Frank Billings, şeful oficial al misiunii şi profesor de medicină la Universitatea din Chicago, era dezgustat de activităţile politice manifeste ale majorităţii membrilor misiunii. Ceilalţi oameni de medicină erau William S. Thayer, profesor de medicină la John’s Hopkins University; D.J. McCarthy, membru al Phipps Institute for Study and Prevention of Tuberculosis din Philadelphia; Henry C. Sherman, profesor de chimia hranei la Columbia University; C.E.A. Winslow, profesor de bacteriologie şi igienă la Yale Medical School; Wilbur E. Post, profesor de medicină la Rush Medical College; dr. Malcolm Grow, din Corpul Ofiţerilor Medicali de Rezervă ai armatei americane; şi Orrin

---

111 Gibbs Diary, 9 august 1917. State Historical Society of Wisconsin.

Wightman, profesor de medicină clinică, New York Polyclinic Hospital. George C. Whipple era listat ca profesor de inginerie sanitară la Harvard University, însă în realitate era partener al firmei de consultanţi în inginerie Hazen, Whipple *&* Fuller din New York. Acest lucru este semnificativ, deoarece Malcolm Pirnie – mai multe despre el mai târziu – era listat ca inginer asistent sanitar şi angajat ca inginer de Hazen, Whipple *&* Fuller.

Majoritatea misiunii, aşa cum era pe hârtie, era compusă din avocaţi, finanţişti şi asistenţii lor din districtul financiar New York. Misiunea era finanţată de William B. Thompson, descris în circulara oficială a Crucii Roşii drept „comisionar şi manager de afaceri; director al Băncii Federale din New York, Statele Unite". Thompson l-a adus cu el pe Cornelius Kelleher, descris ca ataşat al misiunii, de fapt secretar al lui Thompson şi cu aceeaşi adresă – Wall Street nr. 14, New York City. Publicitatea misiunii a fost făcută de Henry S. Brown, de la aceeaşi adresă. Thomas Day Thacher a fost un avocat al Simpson, Thacher *&* Bartlett, o firmă întemeiată de tatăl său, Thomas Thacher, în 1884 şi implicat adânc în reorganizarea căilor ferate şi fuziuni. Ca junior, Thomas a lucrat pentru firma familiei, a devenit avocat asistent sub Henry L. Stimson şi s-a întors la firma familiei în 1909. Tânărul Thacher a fost un prieten apropiat al lui Felix Frankfurter şi mai târziu a devenit asistent al lui Raymond Robins, de asemenea aflat în misiunea Crucii Roşii. În 1925, a fost numit judecător districtual sub preşedintele Coolidge, a devenit avocat general sub Herbert Hoover şi a fost director al William Boyce Thompson Institute.

MISIUNEA CRUCII ROŞII AMERICANE ÎN RUSIA, 1917

comunităţii financiare Wall Street şi afiliaţii lor		*interpreţi etc.*
Andrews (Liggett & Myers Tobacco)	Billings (doctor)	Brooks (infirmier)
Barr (Chase National Bank)	Grow (doctor)	Clark (infirmier)
Brown (adus de William B. Thompson)	McCarthy (cercetare medicală; doctor)	Rocchia (infirmier)
Cochran (McCann Co.)	Post (doctor)	Travis (film)
Kelleher (adus de William B. Thompson)	Sherman (chimia hranei)	Wyckoff (film)
Nicholson (Swirl & Co.)	Thayer (doctor)	Hardy (juridic)
Pirnie (Hazen, Whipple & Fuller)	Wightman (medicină)	Horn (transport)
Redfield (Stetson, Jennings & Russell)	Winslow (igienă)	
Robins (promotor al mineritului)		
Swift (Swift & Co.)		
Thacher (Simpson. Thacher & Bartlett)		
Thompson (Banca Rezervelor Federale N.Y.)		
Wardwell (Stetson, Jennings & Russell)		
Whipple (Hazen, Whipple & Fuller)		
Corse (National City Bank)		
Magnuson (recomandat de agentul personal al		

colonelului Thompson)

Alan Wardwell, de asemenea comisionar adjunct şi secretar al preşedintelui, a fost avocat al firmei Stetson, Jennings & Russell de pe Broad Street nr. 15, New York City, iar H.B. Redfield a fost secretar juridic al lui Wardwell. Maiorul Wardwell era fiul lui William Thomas Wardwell, trezorier pentru o lungă perioadă al Standard Oil din New Jersey şi Standard Oil din New York. Bătrânul Wardwell a fost unul din semnatarii faimosului acord de trust al Standard Oil, membru al comitetului pentru organizarea activităţilor Crucii Roşii în războiul hispano-american şi director al Greenwich Savings Bank. Fiul său, Alan, a fost director nu doar al Greenwich Savings, ci şi al Bank of New York, Trust Co. şi al Georgian Manganese Company (împreună cu W. Averell Harriman, un director al Guaranty Trust). În 1917, Alan Wardwell a fost afiliat cu Stetson, Jennings & Russell şi mai târziu s-a alăturat Davis, Polk, Wardwell, Gardner & Read (Frank L. Polk era secretar de stat interimar în timpul Revoluţiei Bolşevice). Comitetul Overman din Senat nota că Wardwell a fost favorabil regimului sovietic, deşi Poole, oficialul Departamentul de Stat, nota că „dintre toţi americanii, maiorul Wardwell are cea mai extinsă cunoaştere personală a terorii” (316–23–1449). În 1920, Wardwell a devenit activ în Camera de Comerţ Ruso-Americană în promovarea obiectivelor comerciale sovietice.

Trezorierul misiunii a fost James W. Andrews, auditor la Liggett & Myers Tobacco Company of St. Louis. Robert I. Barr, un alt membru, a fost listat comisionar adjunct; el era vicepreşedinte al Chase Securities Company (Broadway nr. 120) şi al Chase National Bank. Listat ca ocupându-se de publicitate era William Cochran de pe Broadway nr. 61, New York City. Raymond Robins, un promotor al mineritului, a fost inclus drept comisionar adjunct şi descris ca un „economist social”. În final, misiunea includea doi membri ai Swift & Company of Union Stockyards, Chicago. Swift-ii au fost menţionaţi anterior ca fiind conectaţi cu spionajul german din

Statele Unite în timpul Primului Război Mondial. Harold H. Swift, comisionar adjunct, era asistent al vicepreşedintelui Swift & Company; William G. Nicholson era de asemenea în Swift & Company, Union Stockyards.

Două persoane au fost adăugate neoficial misiunii după ce a sosit la Petrograd: Frederick M. Corse, reprezentant al National City Bank în Petrograd; şi Herbert A. Magnuson, care era „Puternic recomandat de John W. Finch, agent personal în China al colonelului William B. Thompson”[112].

Documentele Pirnie, depozitate la Hoover Institution, conţin material primar privind misiunea. Malcolm Pirnie a fost un inginer angajat de firma de ingineri consultanţi Hazen, Whipple & Fuller, de pe 42 Street, New York City. Pirnie a fost un membru al misiunii, listat pe un pliant ca inginer sanitar asistent. George C. Whipple, un partener din firmă, a fost, de asemenea, inclus în grup. Documentele Pirnie includ o telegramă originală de la William B. Thompson, invitându-l pe inginerul sanitar asistent Pirnie să se întâlnească cu Henry P. Davison, preşedinte al Consiliului de Război al Crucii Roşii şi partener în firma J.P. Morgan, înainte să plece în Rusia. Telegrama spunea următoarele:

TELEGRAMĂ WESTERN UNION New York, 21 iunie, 1917

Către Malcolm Pirnie

Mi-ar plăcea foarte mult să cinăm la Metropolitan Club, intersecţie Sixteenth Street şi Fifth Avenue New York City, la ora 8, mâine, vineri seara, pentru a-l întâlni pe dl H.P. Davison.

W. B. Thompson, Wall Street nr. 14

Dosarele nu elucidează de ce Davison, partenerul lui Morgan, şi Thompson, directorul Băncii Rezervelor Federale –

112 Raportul lui Billings către Henry R Davison, 22 octombrie 1917, American Red Cross Archives.

doi dintre cei mai importanţi finanţişti din New York – voiau să ia cina cu un inginer sanitar asistent pe cale să plece în Rusia. Dosarele nu explică nici de ce Davison nu s-a întâlnit ulterior cu dr. Billings şi comisia însăşi, şi nici de ce era necesar să-i precizeze lui Pirnie acest lucru. Însă putem bănui că acoperirea oficială a misiunii – activităţile Crucii Roşii – era de un interes semnificativ mai mic decât activităţile Thompson-Pirnie, oricare ar fi fost acestea. Ştim însă că Davison i-a scris doctorului Billings pe 25 iunie, 1917:

> Dragă domnule doctor Billings:
>
> Este o dezamăgire pentru mine şi pentru asociaţii mei din Consiliul de Război de a nu fi întâlnit personal membrii comisiei dumneavoastră [...].

O copie a acestei scrisori a fost trimisă inginerului sanitar asistent Pirnie cu o scrisoare personală de la bancherul Morgan, Henry P. Davison, care spune:

> Dragă domnule Pirnie:
>
> Veţi înţelege, sunt sigur, motivele scrisorii către dr. Billings, a cărei copie este ataşată, şi o veţi accepta în spiritul în care a fost trimisă [...].

Scopul scrisorii lui Davison către dr. Billings era să se scuze comisiei şi lui Billings pentru că nu s-a întâlnit cu ei. Putem astfel presupune justificat că au existat aranjamente mai adânci între Davison şi Pirnie privind activităţile misiunii în Rusia şi că aceste aranjamente erau cunoscute de către Thompson. Natura probabilă a acestor activităţi va fi descrisă mai târziu.[113]

---

113 Documentele Pirnie ne permit să stabilim exact datele la care membrii misiunii au părăsit Rusia. În cazul lui William B. Thompson, data este critică pentru argumentul din această carte: Thompson a plecat din Petrograd la Londra pe 4 decembrie 1917. George F. Kennan afirmă că Thompson a plecat din Petrograd pe 27 noiembrie 1917 (*Russia Leaves*

Misiunea Crucii Roşii Americane (sau poate ar trebui să o numim Misiunea Wall Street în Rusia) a angajat, de asemenea, trei interpreţi de rusă-engleză: căpitanul Ilovaiski, un bolşevic rus; Boris Reinstein, un ruso-american, mai târziu secretar al lui Lenin şi şeful biroului Propagandei Revoluţionare Internaţionale al lui Karl Radek, care, de asemenea, i-a angajat pe John Reed şi Albert Rhys Williams; şi Alexander Gumberg (pseudonim Berg, nume real Michael Gruzenberg), care era fratele lui Zorin, un ministru bolşevic. Gumberg a fost, de asemenea, agent bolşevic şef în Scandinavia. Mai târziu, a devenit asistent personal al Floyd Odlum de la Atlas Corporation in Statele Unite şi consilier al lui Reeve Schley, un vicepreşedinte al Chase Bank.

Ar trebui întrebat în treacăt: cât de utile erau traducerile acestor interpreţi? Pe 13 septembrie 1918, H.A. Doolittle, viceconsul american la Stockholm, a raportat secretarului de stat o conversaţie cu căpitanul Ilovaiski (care era un „prieten apropiat" al colonelului Robins de la misiunea Crucii Roşii) privind o întâlnire între sovietul Murman şi Aliaţi. Problema invitării Aliaţilor să aterizeze la Murman a fost în discuţie la soviet cu maiorul Thacher de la Misiunea Crucii Roşii, acţionând pentru Aliaţi. Ilovaiski a tradus vederile lui Thacher pentru soviet.

„Ilovaiski a vorbit ceva în ruseşte, presupunându-se că traducea pentru Thacher, dar în realitate o făcea pentru Troţki", rezultând că „Statele Unite nu vor permite o asemenea debarcare şi vor urgenta recunoaşterea sovietelor şi a politicilor lor"[114].

Aparent, Thacher a suspectat că a fost tradus greşit şi şi-a exprimat indignarea. Totuşi, „Ilovaiski a telegrafiat imediat informaţia conducerii bolşevicilor şi, prin biroul lor de presă, a apărut în toate ziarele ca pornind de la remarcile maiorului Thacher şi ca opinie generală a reprezentanţilor americani

the War, p. 1140).

114 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/3644.

acreditaţi”[115].

Ilovaiski i-a povestit lui Maddin Summers, consul general al SUA în Moscova, mai multe episoade unde el (Ilovaiski) şi Raymond Robins de la Misiunea Crucii Roşii au manipulat presa bolşevică, „în special cu privire la rechemarea ambasadorului, dl Francis”. El a admis că n-au fost scrupuloşi, „ci că au acţionat potrivit ideii lor de dreptate, indiferent cum ar fi intrat în conflict cu politicile reprezentanţilor americani acreditaţi”[116].

Aceasta a fost deci misiunea Crucii Roşii Americane în Rusia în 1917.

Misiunea Crucii Roşii americane în România

În 1917, Crucea Roşie Americană a trimis, de asemenea, o misiune de asistenţă medicală în România, care lupta pe atunci împotriva Puterilor Centrale ca aliat al Rusiei. O comparaţie a misiunii Crucii Roşii în Rusia cu cea trimisă în România sugerează că misiunea Crucii Roşii din Petrograd are foarte puţine legături cu Crucea Roşie şi chiar mai puţine cu asistenţa medicală, în timp ce misiunea Crucii Roşii în România susţinea curajos principiile gemene ale „umanităţii” şi „neutralităţii”, misiunea Crucii Roşii din Petrograd le-a abuzat flagrant pe amândouă. Misiunea Crucii Roşii în România a plecat din Statele Unite în iulie 1917 şi s-a stabilit la Iaşi. Misiunea era formată din 30 de persoane sub conducerea preşedintelui Henry W. Anderson, un avocat din Virginia. Din cei 30, 16 erau doctori sau chirurgi. Prin comparaţie, din cei 29 de indivizi ai misiunii Crucii Roşii în Rusia, numai trei erau doctori, deşi alţi patru membri erau din universităţi şi specializaţi în domenii legate de cel medical. În

115 *Ibidem.*

116 *Ibidem.*

cel mai bun caz, şapte din cei aflaţi în misiune în Rusia pot fi clasificaţi ca doctori, faţă de 16 din misiunea în România. Numărul de infirmieri şi asistente era acelaşi în ambele misiuni. Comparaţia semnificativă, totuşi, este aceea că misiunea din România avea numai doi avocaţi, un trezorier şi un inginer. Misiunea din Rusia avea 15 avocaţi şi oameni de afaceri. Nici unul dintre avocaţii sau doctorii din misiunea din România nu provenea din apropierea New York-ului. În schimb, toţi avocaţii şi oamenii de afaceri din misiunea din Rusia proveneau din această zonă, cu excepţia unuia (un „observator" de la Departamentul de Justiţie din Washington, D.C.). Ceea ce e echivalent cu a spune că mai mult de jumătate din personalul misiunii ruse venea din districtul financiar New York. Cu alte cuvinte, comparaţia relativă a acestor misiuni confirmă că misiunea din România a avut un scop legitim – practicarea medicinei – în timp ce misiunea din Rusia a avut un obiectiv non-medical şi strict politic. Pe baza personalului ei, poate fi clasificată drept o misiune comercială sau financiară, însă pe baza acţiunilor ei, este o acţiune politică subversivă de grup.

PERSONALUL MISIUNILOR CRUCII ROŞII AMERICANE ÎN RUSIA ŞI ROMÂNIA, 1917

Personal	*Rusia*	*România*
Medical (doctori şi chirurgi)	*7*	*16*
Infirmieri, asistente	7	*10*
Avocaţi şi oameni de afaceri	15	*4*
TOTAL	29	30

SURSE:
American Red Cross, Washington, D.C.
Departamentul de Stat al SUA, ambasada din Petrograd,

dosarul Crucii Roşii, 1917.

Misiunea Crucii Roşii în România a rămas în Iaşi pentru restul lui 1917 şi în 1918. Echipa medicală a misiunii Crucii Ruşii în Rusia – cei 7 doctori – a plecat dezgustată în 1917, protestând împotriva activităţilor politice ale colonelului Thompson, şi s-a întors în Statele Unite. Prin urmare, în septembrie 1917, când misiunea din România a cerut medicilor şi asistentelor americani din Petrograd să ajute în condiţiile de criză ce urmau să vină, în Rusia nu erau disponibili doctori sau asistente americane pentru a veni în România.

În timp ce misiunea în Rusia era preocupată, în majoritatea timpului, de manevre politice, cea din România s-a aruncat în muncă de ajutorare de îndată ce a sosit. Pe 17 septembrie 1917, o telegramă confidenţială de la Henry W. Anderson, preşedintele misiunii în România, către ambasadorul american Francis din Petrograd cerea ajutor urgent şi imediat de 5 milioane de dolari pentru a împiedica o catastrofă pe cale să se petreacă în România. Apoi au urmat o serie de scrisori, telegrame şi comunicări de la Anderson la Francis care au cerut, fără succes, ajutor.

Pe 28 septembrie 1917, Vopicka, ministru american în România, îi telegrafia pe larg lui Francis, pentru retransmitere la Washington, repetând analiza lui Anderson privind criza din România şi pericolul epidemiei – sau mai rău – pe măsură ce iarna se apropia:

> Sume mari de bani şi măsuri eroice sunt necesare pentru a împiedica dezastrul. [...] E inutil să abordezi situaţia fără cineva cu autoritate şi acces din guvern. [...] Cu o organizare capabilă să se ocupe de primirea transportului şi distribuţia produselor.

Vopicka şi Anderson aveau mâinile legate, în măsura în care de toate produsele şi tranzacţiile financiare se ocupa

misiunea Crucii Roşii din Petrograd. Iar Thompson şi echipa sa de 15 avocaţi şi oameni de afaceri de pe Wall Street aveau, aparent, preocupări mai importante decât problemele Crucii Roşii din România. Nu există, în dosarele ambasadei din Petrograd de la Departamentul de Stat, semne că Thompson, Robins sau Thacher au fost preocupaţi vreun moment, în 1917 sau 1918, de situaţia urgentă din România. Comunicările din România mergeau la ambasadorul Francis sau la unul din oamenii din echipa ambasadei şi, ocazional, la consulatul din Moscova.

În octombrie 1917, situaţia din România a atins un punct de criză. Vopicka i-a telegrafiat lui Davison în New York (via Petrograd) pe 5 octombrie:

> Problemă de maximă urgenţă aici. [...] Ne temem de urmări dezastruoase. [...] Este posibil să aranjaţi un transport special? [...] Trebuie grăbite lucrurile, până nu e prea târziu.

Apoi, pe 5 noiembrie, Anderson a telegrafiat la ambasada din Petrograd, spunând că amânările privind trimiterea ajutorului „costă deja mii de vieţi”. Pe 13 noiembrie, Anderson i-a telegrafiat ambasadorului Francis despre lipsa de interes a lui Thompson în legătură cu condiţiile din România:

> I-am cerut lui Thompson să ofere detalii privind toate transporturile primite, însă nu am obţinut nimic. [...] I-am cerut, de asemenea, să mă informeze despre condiţiile de transport, însă am primit foarte puţină informaţie.

Anderson i-a cerut apoi ambasadorului Francis să intervină în numele său pentru a obţine fonduri pentru Crucea Roşie din România, pe care să le pună într-un cont separat din Londra, direct sub Anderson şi nu aflate sub controlul misiunii lui Thompson.

Thompson în Rusia lui Kerenski

Ce făcea atunci misiunea Crucii Roşii? Cu certitudine, Thompson a dobândit reputaţia unui trai opulent în Petrograd, însă aparent nu s-a ocupat decât de două proiecte majore în Rusia lui Kerenski: sprijinirea unui program american de propagandă şi a împrumutului pentru Libertatea Rusiei. La scurt timp după sosirea în Rusia, Thompson s-a întâlnit cu doamna Breshko-Breshkovskaya şi cu David Soskice, secretarul lui Kerenski, şi au convenit să contribuie cu 2 milioane de dolari la un comitet privind educaţia populară, în aşa fel încât „să aibă propria presă şi [...] să angajeze un staff de lectori, cu ilustraţii cinematografice” (861.00/1032); acestea erau în scopul propagandei de a presa Rusia să continue războiul împotriva Germaniei. Potrivit lui Soskice, „un pachet de 50.000 ruble” a fost dat d-nei Breshko-Breshkovskaya cu afirmaţia: „Acesta este pentru tine, să-i cheltuieşti potrivit judecăţii tale cele mai bune”. O sumă ulterioară de 2 100.000 de ruble a fost depozitată într-un cont bancar curent. O scrisoare de la J.P. Morgan către Departamentul de Stat (861.51/190) confirmă că Morgan a trimis 425.000 de ruble lui Thompson, la cererea sa, pentru împrumutul pentru Libertatea Rusiei; J.P. a transmis, de asemenea, interesul firmei Morgan privind „înţelepciunea de a face o subscripţie individuală prin dl Thompson” pentru împrumutul pentru Libertatea Rusiei. Aceste sume au fost transmise prin sucursala National City Bank din Petrograd.

Thompson oferă 1 milion de dolari bolşevicilor

Totuşi, de o importanţă istorică mai mare a fost sprijinul acordat bolşevicilor, în primul rând de Thompson şi apoi, după 4 decembrie 1917, de Raymond Robins.

Contribuţia lui Thompson la cauza bolşevică a fost

consemnată în presa americană contemporană. *Washington Fost* din 2 februarie 1918 conţinea următoarele paragrafe:

OFERĂ BOLŞEVICILOR 1 MILION

W. B. Thompson, donator al Crucii Roşii, crede că partidul e prost reprezentat. New York, 2 feb. (1918), William B. Thompson, care a fost în Petrograd din iulie până în noiembrie anul trecut, a făcut o contribuţie personală de 1.000.000 de dolari bolşevicilor cu scopul răspândirii doctrinei lor în Germania şi Austria.

Dl Thompson a avut oportunitatea să studieze condiţiile din Rusia ca şef al misiunii Crucii Roşii americane, cheltuieli care au fost acoperite, în mare parte, din banii săi personali. El crede că bolşevicii sunt cea mai mare putere împotriva progermanismului din Rusia şi că propaganda lor a subminat regimurile militariste ale Imperiilor Generale.

Dl Thompson nu este de acord cu criticile americane la adresa bolşevicilor. El crede că aceştia au fost reprezentaţi greşit şi a făcut o contribuţie financiară pentru cauză, fiind convins că banii vor fi bine cheltuiţi, atât pentru viitorul Rusiei, cât şi pentru cauza Aliaţilor.

Biografia lui Hermann Hagedorn, *The Magnate: William Boyce Thompson and His Time (1869 – 1930),* reproduce o fotografie a unei telegrame de la J.P. Morgan din New York către W.B. Thompson, „în atenţia Crucii Roşii americane, Hotel Europa, Petrograd”. Telegrama este datată, arătând că a fost primită la Petrograd „8-Dek 1917” (8 decembrie 1917) şi spune:

> New York Y757/5 24W5 Nil – A doua telegramă primită. Am plătit National City Bank 1 milion de dolari, aşa cum s-a decis — Morgan.

Sucursala National City Bank din Petrograd a fost exceptată de decretul de naţionalizare al bolşevicilor – singura bancă din Rusia, străină sau domestică, exceptată.

Hagedorn spune că acest milion de dolari plătit în contul NCB al lui Thompson a fost folosit pentru „scopuri politice”.

Promotorul mineritului socialist Raymond Robins[117]

William B. Thompson a plecat din Rusia la începutul lui decembrie 1917 şi s-a întors acasă. A călătorit via Londra, unde, alături de Thomas Lamont de la firma J.P. Morgan, l-a vizitat pe prim-ministrul Lloyd George, un episod pe care-l vom analiza în capitolul următor. Adjunctul său, Raymond Robins, a rămas la conducerea misiunii Crucii Roşii în Rusia. Impresia generală pe care colonelul Robins a lăsat-o în luna următoare nu a fost trecută cu vederea de presă. În cuvintele ziarului rusesc *Russkoe Slovo*, Robins „reprezintă, pe de o parte, munca americană, pe de alta capitalul american, care încearcă să câştige prin soviete pieţele ruseşti”[118].

Raymond Robins a început ca director al comisariatului unei companii de fosfaţi din Florida. Pornind de aici, a dezvoltat un depozit de kaolin, apoi a prospectat Texasul şi teritoriile indiene la sfârşitul secolului al XIX-lea. Mutându-se în nord, în Alaska, Robins a făcut avere din goana după aur din Klondike. Apoi, fără un motiv evident, a trecut la socialism şi mişcarea de reformă. În 1912, a fost un membru activ al Partidului Progresist al lui Roosevelt. În 1917, s-a alăturat misiunii Crucii Roşii americane din Rusia ca „economist social”.

Există probe serioase, inclusiv propriile declaraţii ale lui Robins, că apelul său reformist legat de binele social nu era decât o faţadă pentru achiziţia de putere şi avuţie, amintind

---

117 „Robins” este ortografia corectă. Numele este ortografiat consistent „Robbins” în dosarele Departamentului de Stat.

118 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316–11–1265, 19 martie 1918.

de ideile lui Frederick Howe din *Confessions of a Monopolist.* De exemplu, în februarie 1918, Arthur Bullard a fost în Petrograd cu Comisia SUA privind Informarea Publică şi a scris un memorandum lung pentru colonelul Edward House. Acest memorandum i-a fost înmânat lui Robins de către Bullard pentru comentarii şi critici, înainte de transmiterea lui către House, în Washington, D.C. Comentariile nesocialiste şi imperialiste ale lui Robins precizau că manuscrisul era „neobişnuit de riguros, prevăzător şi bine făcut", însă avea una sau două rezerve – în particular, că recunoaşterea bolşevicilor a întârziat prea mult, că ar fi trebuit să aibă loc imediat şi că, dacă SUA i-ar fi recunoscut pe bolşevici, „cred că am fi deţinut controlul asupra surplusului de resurse din Rusia şi am fi avut ofiţeri de control la toate punctele de graniţă"[119].

Această dorinţă de a câştiga „controlul asupra surplusului de resurse din Rusia" era, de asemenea, evidentă pentru ruşi. Sună această afirmaţie ca venind din partea unui reformator social din Crucea Roşie americană sau a unui promotor minier al Wall Street-ului angajat în practici imperialiste?

În orice caz, Robins nu a ascuns sprijinul său pentru bolşevici.[120] La doar trei săptămâni după ce faza bolşevică a Revoluţiei a început, Robins i-a telegrafiat lui Henry Davison de la sediul central al Crucii Roşii: „Vă rog urgentaţi pe lângă preşedinte privind necesitatea continuării relaţiilor noastre cu guvernul bolşevic". În mod interesant, această telegramă era un răspuns la o alta, care îl informa pe Robins că „preşedintele doreşte oprirea comunicării directe a Statelor Unite cu Guvernul Bolşevic"[121]. Mai multe rapoarte ale

---

119 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316–11–1265.

120 *New World Review* (toamna 1967, p. 40) comentează asupra lui Robins, observând că „simpatiza cu scopurile Revoluţiei, deşi era capitalist".

121 Ambasada din Petrograd, dosarul Crucii Roşii.

Departamentului de Stat s-au plâns de natura partizană a activităţilor lui Robins. De exemplu, pe 27 martie 1919, Harris, consulul american din Vladivostok, comenta o conversaţie lungă pe care a avut-o cu Robins şi protesta împotriva inexactităţilor mari din raportul acestuia. Harris scria: „Robins mi-a spus că nici un prizonier de război german sau austriac nu s-a alăturat armatei bolşevice până în mai 1918. Robbins ştia că această afirmaţie este complet falsă". Harris i-a oferit apoi dovezile disponibile lui Robins.[122]

Harris a conchis că „Robbins a deformat deliberat fapte privind Rusia în acel moment şi a făcut-o mereu de atunci".

La întoarcerea în Statele Unite, în 1918, Robins şi-a continuat eforturile sale în numele bolşevicilor. Când dosarele Biroului Sovietic au fost confiscate de Comisia Lusk, s-a descoperit că Robins a avut o „corespondenţă considerabilă" cu Ludwig Martens şi alţi membri ai biroului. Unul din cele mai interesante documente dobândite era o scrisoare de la Santeri Nuorteva (pseudonim Alexander Nyberg), primul reprezentant sovietic în SUA, către „tovarăşul Cahan", editor al *New York Daily Forward*. Scrisoarea îi solicita acestuia să pregătească drumul pentru Raymond Robins:

> (Către Daily) FORWARD, *6* iulie 1918
>
> Dragă tovarăşe Cahan:
> Este de o importanţă majoră ca presa socialistă să protesteze imediat, insistând ca Raymond Robins, care tocmai s-a întors din Rusia la sediul central al misiunii Crucii Roşii, să fie auzit printr-un raport public către poporul american. Pericolul intervenţiei armate a crescut. Reacţionarii folosesc aventura cehoslovacă pentru a face loc intervenţiei. Robins are toate informaţiile despre aceasta şi despre situaţia din Rusia în general. El împărtăşeşte punctul nostru de vedere. Îţi trimit copia unui editorial care arată linia generală a argumentului şi, de asemenea, unele fapte despre cehoslovaci.

122 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/4168.

Cu fraternitate.
PS & AU
Santeri Nuorteva

Crucea Roşie internaţională şi revoluţia

Fără ştirea administratorilor ei, Crucea Roşie a fost folosită din timp în timp drept vehicul pentru activităţi revoluţionare. Folosirea Crucii Roşii pentru scopuri neautorizate nu este ceva neobişnuit. Când ţarul Nicolae s-a mutat din Petrograd la Tobolsk pentru siguranţa sa (deşi această destinaţie era mai periculoasă), trenul avea afişe ale Crucii Roşii japoneze. Dosarele Departamentului de Stat conţin exemple de activitate revoluţionară sub umbra activităţilor Crucii Roşii. De exemplu, un oficial al Crucii Roşii din Rusia (Chelgajnov) a fost arestat în Olanda în 1919 pentru acte revoluţionare (316–21–107). În timpul revoluţiei ungare bolşevice din 1918, condusă de Bela Kun, membri ruşi ai Crucii Roşii (sau revoluţionari operând ca membri ai Crucii Roşii ruse) au fost găsiţi în Viena şi Budapesta. În 1919, ambasadorul SUA în Londra a telegrafiat la Washington veşti uimitoare; prin guvernul britanic, a aflat că „mai mulţi americani care au venit în această ţară în uniforma Crucii Roţii şi care au spus că sunt bolşevici au trecut prin Franţa către Elveţia să răspândească propagandă bolşevică”. Ambasadorul a notat că aproape 400 de oameni din Crucea Roşie americană au sosit la Londra în noiembrie şi decembrie 1918; din acest număr, un sfert s-a întors în Statele Unite, iar „restul a insistat să meargă în Franţa”. A existat un raport ulterior, în 15 ianuarie 1918, conform căruia editorul unui ziar muncitoresc din Londra s-a apropiat în trei ocazii diferite de trei oficiali diferiţi ai Crucii Roşii care se ofereau să ducă comisioane bolşevicilor în Germania. Editorialistul a sugerat ambasadei SUA să supravegheze personalul Crucii Roşii

americane. Departamentul de Stat a luat în serios aceste rapoarte şi Polk a telegrafiat după nume, afirmând că „dacă este adevărat, consider faptul de cea mai mare importanţă” (861.00/3602 şi /3627).

Rezumând: imaginea pe care ne-o putem forma despre Misiunea Crucii Roşii americane în Rusia este departe de cea a unui umanitarism neutru. În realitate, misiunea a fost una a finanţiştilor de pe Wall Street, pentru a influenţa şi pava drumul pentru controlul pieţei şi al resurselor ruseşti, fie prin Kerenski, fie prin revoluţionarii bolşevici. Nici o altă explicaţie nu justifică acţiunile misiunii. Cu toate acestea, nici Thompson, nici Robins nu erau bolşevici. Şi niciunul dintre ei nu era un socialist consistent. Autorul este înclinat către interpretarea că apelurile socialiste ale fiecăruia erau deghizări pentru obiective mult mai prozaice. Fiecare avea interese comerciale; adică fiecare căuta să folosească procesul politic din Rusia pentru scopuri financiare personale. Dacă ruşii îi voiau pe bolşevici, era irelevant. Dacă regimul bolşevic va acţiona împotriva Statelor Unite – cum au făcut-o consistent mai târziu – nu era o preocupare. Singurul obiectiv era câştigarea de influenţă politică şi economică sub noul regim, indiferent de ideologia sa. Dacă William Boyce Thompson a acţionat singur, atunci directoratul său la Banca Rezervelor Federale ar fi irelevant. Totuşi, faptul că misiunea sa a fost dominată de reprezentanţi ai instituţiilor Wall Street ridică o întrebare serioasă – dacă misiunea a fost o operaţiune planificată, premeditată, a sindicatului Wall Street. Cititorul va trebui să judece singur, pe măsură ce vom dezvălui şi restul poveştii.

Capitolul 6
Consolidarea şi exportul revoluţiei

Das Kapital*, marea carte a lui Marx, este atât un monument de raţiune, cât şi un depozit de fapte.*

— Lord Milnermembru al Cabinetului de Război Britanic, 1917, şi director al Joint Stock Bank Londra.

William Boyce Thompson este un nume necunoscut în istoria secolului al XX-lea, deşi Thompson a jucat un rol crucial în Revoluţia Bolşevică.[123] Dacă Thompson n-ar fi fost în Rusia în 1917, este posibil ca istoria ulterioară să fi avut un curs diferit. Fără asistenţa financiară şi, mai important, cea diplomatică şi de propagandă acordată lui Troţki şi Lenin de către Thompson, Robins şi asociaţii lor din New York, e posibil ca bolşevicii să fi dispărut şi Rusia să fi devenit o societate socialistă, dar constituţională.

Cine a fost William Boyce Thompson? Thompson a fost un promotor al acţiunilor miniere, cele mai bune între afacerile de mare risc. Înainte de Primul Război Mondial, s-a ocupat cu operaţiuni pe bursă pentru interesele legate de cupru ale familiei Guggenheim. Când Guggenheim a avut nevoie rapid de capital pentru o luptă pe bursă cu John D. Rockefeller, a fost Thompson cel care a promovat Yukon Consolidated Goldfields în faţa unui public neavizat pentru a strânge fonduri de 3,5 milioane de dolari. Thompson era manager la

123 Pentru o biografie, vezi Hermann Hagedorn, *The Magnate: William Boyce Thompson and His Time (1869–1930),* Reynal & Hitchcock, New York, 1935.

sindicatul Kennecott, o altă operaţiune Guggenheim, evaluată la 200 milioane de dolari. Pe de altă parte, Guggenheim Exploration a preluat opţiunile lui Thompson deţinute în bogata Nevada Consolidated Copper Company. Aproximativ trei sferturi din Guggenheim Exploration Company erau controlate de familia Guggenheim, familia Whitney (care deţinea revista *Metropolitan,* care l-a angajat pe bolşevicul John Reed) şi de John Ryan. În 1916, interesele Guggenbeim s-au reorganizat în Guggenheim Brothers şi l-au adus aici pe William C. Potter, care lucra anterior la American Smelting and Refining Company a lui Guggenheim, dar care, în 1916, era prim-vicepreşedinte al Guaranty Trust.

Abilităţile extraordinare ale lui Thompson de a strânge capital pentru afaceri miniere riscante i-au adus o avere personală şi directoratul Inspiration Consolidated Copper Company, Nevada Consolidated Copper Company şi Utah Copper Company, toate producători domestici mari de cupru. Cuprul este, fireşte, un material de bază în fabricarea de muniţie. Thompson a fost, de asemenea, director al Chicago Rock Island & Pacific Railroad, Magma Arizona Railroad şi al Metropolitan Life Insurance Company. De un interes special pentru această carte este faptul că Thompson era „unul dintre acţionarii cei mai grei ai Chase National Bank”. A fost Albert H. Wiggin, preşedinte al Chase Bank, cel care l-a promovat pe Thompson pentru un post la Sistemul Rezervelor Federale; în 1914, Thompson a devenit primul director deplin al Băncii Rezervelor Federale din New York, cea mai importantă bancă din Sistemul Rezervelor Federale.

Până în 1917, William Boyce Thompson operase cu mijloace financiare substanţiale, demonstrând abilităţi reale, un fler pentru promovarea de proiecte capitaliste şi având acces la centrele de putere politică şi financiară. Era acelaşi om care l-a sprijinit mai întâi pe Aleksandr Kerenski, pentru a deveni mai apoi un susţinător înfocat al bolşevicilor, lăsând moştenire, ca simbol viu al acestui sprijin, un pamflet

laudativ în ruseşte, „Pravda o Rossii i Bol'shevikakh”[124].

Înainte de a părăsi Rusia la începutul lui decembrie 1917, Thompson a încredinţat misiunea Crucii Roşii din Rusia adjunctului său, Raymond Robins. Robins i-a organizat apoi pe revoluţionarii ruşi pentru a implementa planul Thompson pentru răspândirea propagandei bolşevice în Europa (vezi Apendicele 3). Un document al guvernului francez confirmă acest lucru: „aparent, colonelul Robins [...] a putut trimite o misiune subversivă a bolşevicilor ruşi în Germania pentru a începe o revoluţie acolo”[125]. Această misiune a dus la revolta spartakistă germană eşuată din 1918. Planul general includea schiţe pentru aruncarea de literatură bolşevică din avion sau contrabanda cu ea de-a lungul liniilor germane.

La sfârşitul lui 1917, Thompson a făcut pregătirile pentru a părăsi Petrograd şi a exporta Revoluţia Bolşevică guvernelor din Europa şi SUA. Cu acest gând, Thompson i-a telegrafiat lui Thomas W. Lamont, partener în Morgan, aflat atunci în Paris împreună cu colonelul E.M. House. Lamont a consemnat primirea acestei telegrame în biografia sa:

> De îndată ce misiunea House şi-a încheiat discuţiile în Paris, în decembrie 1917, am primit o telegramă de la vechiul meu prieten de şcoală şi de afaceri, William Boyce Thompson, care era atunci în Petrograd la şefia misiunii Crucii Roşii americane[126].

---

124 Polkovnik' Villiam' Boic' Thompson', „Pravda o Rossiii Bol'shevikakh”, Russian-American Publication Society, New York, 1918.

125 John Bradley, *Allied Intervention in Russia*, Weidenfeld and Nicolson, Londra, 1968.

126 Thomas W. Lamont, *Across World Frontiers*, Harcourt, Brace, New York, 1959, p. 85. Vezi şi pp. 94–97 pentru o detaliere amplă privind eşecul preşedintelui Wilson în a acţiona prompt pentru a se împrieteni cu regimul sovietic. Lamont, fiul său, a devenit un om de stânga în SUA.

Lamont a călătorit la Londra şi s-a întâlnit cu Thompson, care a părăsit Petrograd pe 5 decembrie, a călătorit via Bergen, Norvegia, şi a sosit la Londra pe 10 decembrie. Cele mai importante realizări ale lui Thompson şi Lamont în Londra au fost să convingă Cabinetul Britanic de Război, pe atunci clar antibolşevic, că regimul bolşevic va rezista şi că politica britanică trebuie să înceteze să mai fie anti-bolşevică, să accepte noile realităţi şi să-i sprijine pe Lenin şi Troţki. Thompson şi Lamont au plecat din Londra pe 18 decembrie şi au ajuns în New York pe 25 decembrie 1917. Ei au încercat acelaşi proces de convertire şi în Statele Unite.

O consultare cu Lloyd George

Documentele secrete ale Cabinetului Britanic de Război sunt acum disponibile şi consemnează argumentul folosit de Thompson pentru a vinde guvernului britanic o atitudine probolşevică. Prim-ministru al Marii Britanii era David Lloyd George. Maşinaţiunile private şi politice ale lui Lloyd George rivalizau cu cele ale politicianului Tammany Hall. Totuşi, în timpul vieţii sale şi decenii după aceea, biografii n-au putut sau n-au vrut să cadă de acord asupra lor. În 1970, *The Mask of Merlin* a lui Donald MeCormick a îndepărtat vălul secretelor. McCormick arată că, în 1917, David Lloyd George era „prea amestecat în plasa intrigilor de armament internaţional pentru a fi liber” şi depindea de Sir Basil Zaharoff, un dealer de armament internaţional, a cărui avere considerabilă a fost făcută prin vânzarea de arme ambelor părţi în mai multe războaie[127]. Zaharoff avea o putere subterană enormă şi, potrivit lui McCormick, a fost consultat pe politici de război de către liderii Aliaţilor. În mai multe

127 Donald McCormick, *The Mask of Merlin*, MacDonald, Londra, 1963; Holt, Rinehart and Winston, New York, 1964, p. 208. Viaţa personală a lui Lloyd George l-ar fi expus cu siguranţă şantajului.

ocazii, relatează McCormick, Woodrow Wilson, Lloyd George şi Georges Clemenceau s-au întâlnit în casa din Paris a lui Zaharoff. McCormick notează că „liderii şi oamenii de stat ai Aliaţilor erau obligaţi să se consulte cu el înainte de planificarea oricărui atac mare”. Potrivit lui McCormick, serviciile de informaţii britanice „au descoperit documente care incriminau servitori ai coroanei ca fiind agenţi secreţi ai lui Sir Basil Zaharoff *cu ştirea lui Lloyd George*”[128]. În 1917, Zaharoff a avut legături cu bolşevicii; el căuta să abată muniţia de la anti-bolşevici şi intervenise deja în numele regimului bolşevic atât în Londra, cât şi în Paris.

La sfârşitul lui 1917, în momentul în care Lamont şi Thompson au ajuns la Londra, prim-ministrul Lloyd George era îndatorat intereselor internaţionale puternice din armament, aliate cu bolşevicii şi oferind sprijin pentru extinderea puterii bolşevice în Rusia. Prim-ministrul britanic cu care s-a întâlnit William Thompson în 1917 nu era un om liber; Lordul Milner era puterea din spatele scenei şi, aşa cum sugerează epigraful acestui capitol, era favorabil socialismului şi lui Karl Marx.

Documentele „secrete” ale Cabinetului de Război oferă o „relatare a conversaţiei prim-ministrului cu dl Thompson, un american întors din Rusia”[129] şi raportul făcut de prim-ministru pentru Cabinetul de Război după întâlnirea cu Thompson[130]. Documentul cabinetului spune următoarele:

> Prim-ministrul a relatat o conversaţie pe care a avut-o cu dl Thompson, un turist american şi om cu mijloace considerabile, care tocmai s-a întors din Rusia şi care a lăsat

---

[128] *Ibidem*. Italicele lui McCormick.

[129] Documentele Cabinetului Britanic de Război, nr. 302, sec. 2, Public Records Office, Londra.

[130] Memorandumul scris, pe care Thompson l-a trimis lui Lloyd George şi care a devenit baza declaraţiei Cabinetului de Război este disponibil în arhivele SUA şi este tipărit în întregime în Apendicele 3.

cumva o impresie diferită privind situaţia de acolo faţă de ceea ce se crede în general. Esenţa remarcilor sale este că Revoluţia va rezista; că Aliaţii n-au arătat suficientă simpatie pentru Revoluţie; şi că domnii Troţki şi Lenin nu sunt plătiţi de germani, ultimul fiind un profesor distins. Dl Thompson a adăugat că Aliaţii trebuie să aibă în Rusia o propagandă activă realizată de Consiliul Aliaţilor, compus din oameni selectaţi special pentru acest scop; apoi, per ansamblu, ţinând seama de caracterul guvernului rus, mai multe guverne aliate nu sunt reprezentate adecvat la Petrograd. În opinia domnului Thompson, e necesar ca Aliaţii să realizeze că armata rusă şi oamenii au ieşit din război şi că Aliaţii au de ales între o Rusia prietenă şi una neutră ostilă.

A fost discutată problema dacă Aliaţii trebuie să-şi schimbe politica faţă de Guvernul Rus actual, bolşevicii fiind, potrivit domnului Thompson, şi anti-germani. Cu privire la aceasta, Lord Robert Cecil a atras atenţia asupra condiţiilor de armistiţiu între armatele germană şi rusă, care oferea, printre altele, un loc pentru comerţ între cele două ţări şi înfiinţarea unei Comisii de Cumpărare în Odessa, întregul aranjament fiind evident dictat de germani. Lord Robert Cecil a exprimat ideea că germanii vor dori să continue armistiţiul până când armata rusă va fi dispărut.

Sir Edward Carson a citit o comunicare semnată de dl Troţki, care i-a fost trimisă de un cetăţean britanic, manager al sucursalei ruse a Vauxhall Motor Company, care tocmai s-a întors din Rusia [Document G.T. – 3040]. Potrivit acestui raport, politica lui Troţki a fost, cel puţin în aparenţă, mai degrabă una de ostilitate faţă de organizarea unei societăţi civilizate decât una progermană. Pe de altă parte, s-a sugerat că o atitudine asumată de acest fel nu este în niciun fel inconsistentă cu cea a lui Troţki ca agent german, al cărui obiectiv era să ruineze Rusia pentru ca Germania să poată face ce vrea în această ţară.

După examinarea raportului lui Lloyd George şi a argumentelor sale, Cabinetul de Război a decis să meargă cu Thompson şi bolşevicii. Milner avea un fost consul britanic în Rusia, Bruce Lockhart, care era gata şi aştepta ordine. Lockhart a fost prelucrat şi trimis în Rusia cu instrucţiunea să

lucreze informal cu sovietele.

Rigurozitatea muncii lui Thompson în Londra şi presiunea pusă pe situaţie sunt sugerate de rapoartele ulterioare ajunse în mâinile Cabinetului de Război din surse autentice. Rapoartele ofereau o imagine destul de diferită asupra lui Troţki şi a bolşevicilor faţă de cea prezentată de Thompson şi, cu toate acestea, au fost ignorate de cabinet. În aprilie 1918, generalul Jan Smuts a raportat Cabinetului de Război conversaţia sa cu generalul Nieffel, şeful misiunii militare franceze care tocmai se întorsese din Rusia:

> Trotski *(sic)* [...] era un ticălos desăvârşit, care e posibil să nu fie progerman, ci puternic proârotski şi prorevoluţionar, şi nu este de încredere. Influenţa sa se vede în modul în care a ajuns să-i domine pe Lockhart, Robins şi pe reprezentantul francez. El [Nieffel] recomandă o prudenţă mărită faţă de Trotski, despre care admite că e singurul om capabil din Rusia[131].

Câteva luni mai târziu, Thomas D. Thacher, avocat Wall Street şi membru al misiunii Crucii Roşii americane în Rusia, se afla la Londra. Pe 13 aprilie 1918, Thacher i-a scris ambasadorului american din Londra că a primit o cerere de la H.P. Davison, un partener Morgan, „de a discuta cu Lord Northcliffe" despre situaţia din Rusia şi de a merge apoi la Paris „pentru alte discuţii". Lord Northcliffe era bolnav şi Thacher a lăsat unui alt partener Morgan, Dwight W. Morrow, un memorandum care să fie trimis lui Northcliffe la întoarcerea sa în Londra[132]. Acest memorandum nu doar că

---

131 Documentele Cabinetului Britanic de Război, 24/49/7197 (G.T. 4322) Secret, 24 aprilie 1918.

132 Scrisoare reprodusă în întregime în Apendicele 3. Trebuie observat că i-am identificat pe Thomas Lamont, Dwight Morrow şi H.P. Davison ca fiind strâns legaţi de dezvoltarea politicilor faţă de bolşevici. Toţi au fost parteneri în firma J.P. Morgan. Thacher a fost în firma de avocatură Simpson, Thacher *&* Bartlett şi a fost un prieten apropiat al lui Felix Frankfurter.

făcea sugestii explicite, care sprijineau poziţia lui Thompson privind politica Rusiei, ci chiar afirma că „trebuie acordată asistenţă completă guvernului sovietic în eforturile sale de a organiza o armată revoluţionară voluntară”. Cele patru propuneri principale din acest raport Thacher sunt:

> În primul rând, [...] Aliaţii ar trebui să descurajeze intervenţia japoneză în Siberia.
> În al doilea rând, trebuie acordată asistenţă completă guvernului sovietic în eforturile sale de a organiza o armată revoluţionară voluntară.
> În al treilea rând, guvernele aliate ar trebui să ofere sprijin moral poporului rus în eforturile sale de a-şi elabora propriul sistem politic, fără dominaţia vreunei puteri străine. [...]
> În al 4-lea rând, până când vom avea un conflict deschis între guvernul german şi cel sovietic, există oportunitatea intrării comerciale paşnice a agenţiilor germane în Rusia. Atât timp cât nu există o ruptură făţişă, va fi probabil imposibil de prevenit acest comerţ. De aceea ar trebuie făcuţi paşi care să împiedice, pe cât posibil, transportul de grâne şi materii prime din Rusia în Germania.[133]

Intenţiile şi obiectivele lui Thompson

De ce ar vrea un finanţist de pe Wall Street şi director al Băncii Rezervelor Federale să organizeze şi să asiste revoluţionarii bolşevici? De ce nu unul, ci mai mulţi parteneri Morgan, lucrând împreună, ar căuta să încurajeze formarea unei armate sovietice revoluţionare de voluntari, o armată despre care se presupune că e dedicată răsturnării Wall Street, inclusiv a lui Thompson, Thomas Lamont, Dwight Morrow, Morgan şi a tuturor asociaţilor lor?

Cel puţin Thompson a fost clar cu privire la obiectivele sale în Rusia: el voia să ţină Rusia în război cu Germania (deşi

133 Memorandumul complet este în Dosarul Decimal al Departamentului de Stat 316–13–698.

argumentase în faţa Cabinetului Britanic de Război că Rusia era ieşită oricum din război) şi să păstreze Rusia ca piaţă pentru întreprinderile americane după război. Memorandumul lui Thompson din decembrie 1917 către Lloyd George descrie aceste scopuri[134]. Memorandumul începe cu „situaţia Rusiei este pierdută şi Rusia este complet expusă exploatării germane nelimitate [...]" şi conchide: „cred că o muncă inteligentă şi curajoasă va împiedica Germania să ocupe terenul şi să exploateze Rusia pe seama Aliaţilor". Prin urmare, Thomson se temea de exploatarea comercială şi industrială a Rusiei de către Germania (acest lucru se reflectă, de asemenea, în memorandumul Thacher), iar acest lucru l-a adus pe Thompson şi pe prietenii săi din New York în alianţă cu bolşevicii. Mai mult, această interpretare se reflectă în declaraţia cvasi-umoristică făcută de Raymond Robins, adjunctul lui Thompson, către Bruce Lockhart, agentul britanic:

> Vei auzi că sunt reprezentantul Wall Street; că sunt servitorul lui William B. Thompson pentru a obţine cuprul Altai pentru el; că am obţinut deja 500.000 de pogoane de teren cu cea mai bună cherestea din Rusia; că am pus mâna deja pe căile ferate Trans Siberiene; că mi-au dat un monopol pe platina din Rusia; că aceasta explică munca mea pentru soviete[...] Vei auzi aceste lucruri. Nu sunt adevărate, comisare, însă să presupunem că sunt. Să asumăm că sunt aici pentru a captura Rusia pentru Wall Street şi oamenii de afaceri americani. Să asumăm că tu eşti un lup britanic şi eu unul american şi că, atunci când războiul se va termina, ne vom mânca reciproc pentru piaţa rusească; să o facem într-un mod franc, bărbătesc, dar să asumăm, în acelaşi timp, că suntem lupi inteligenţi şi că, dacă nu vrem să vânăm împreună în acest moment, lupul german ne va mânca pe amândoi şi apoi ne va lăsa să mergem mai departe.[135]

---

134 Vezi Apendicele 3.

135 Senatul SUA, *Bolshevik Propaganda, Hearings before a Subcommittee of the Committee on the Judiciary*, al 65-lea Congres, t919, p. 802.

Cu aceasta în minte, să aruncăm o privire asupra motivaţiilor personale ale lui Thompson. Thompson a fost un finanţist, un promotor, şi, deşi nu a avut interese anterioare în Rusia, a finanţat personal misiunea Crucii Roşii în Rusia şi a folosit misiunea ca vehicul pentru manevre politice. Din această imagine completă, putem deduce că motivele lui Thompson au fost prioritar financiare şi comerciale. Thompson a fost interesat în special de piaţa rusă şi de cum poate fi influenţată, direcţionată şi capturată pentru exploatare de către sindicatul sau sindicatele Wall Street după război. Cu siguranţă, Thompson vedea Germania ca pe un inamic, însă mai puţin unul politic, cât unul economic şi comercial. Industria germană şi sistemul bancar german erau inamicul real. Pentru a depăşi Germania, Thompson era capabil să ofere bani oricărui vehicul de putere politic care i-ar realiza obiectivul. Cu alte cuvinte, Thompson era un imperialist american care lupta cu imperialismul german şi această luptă a fost recunoscută şi exploatată înţelept de Lenin şi Troţki.

Dovezile sprijină această abordare apolitică. La începutul lui august 1917, William Boyce Thompson a luat masa la ambasada SUA din Petrograd cu Kerenski, Tereşcenko şi Francis, ambasadorul american. În timpul prânzului, Thompson a arătat oaspeţilor ruşi o telegramă pe care tocmai o trimisese biroului din New York al J.P. Morgan, cerând un transfer de 425.000 de ruble pentru o subscripţie personală la împrumutul pentru Libertatea Rusiei. Thompson i-a cerut, de asemenea, lui Morgan „să-i informeze prietenii că aceste obligaţiuni sunt cea mai bună investiţie pe timp de război pe care o ştie. Aş fi bucuros să mă ocup de cumpărarea lor aici fără compensaţie”; apoi s-a oferit personal să preia 20% din achiziţia sindicatului din New York de 5 milioane de ruble din împrumutul rusesc. Previzibil, Kerenski şi Tereşcenko au manifestat o „mulţumire profundă” pentru sprijinul Wall Street. Iar ambasadorul Francis a informat prompt prin telegramă Departamentul de Stat că comisia Crucii Roșii

„lucrează armonios cu mine” şi că „aceasta va avea un rezultat excelent”[136]. Alţi autori au relatat cum Thompson a încercat să-i convingă pe ţăranii ruşi să-l sprijine pe Kerenski investind un milion de dolari din banii săi şi fonduri guvernamentale americane de aceeaşi valoare în activităţi de propagandă. Ulterior Comitetul pentru Educaţie Civică din Rusia Liberă, condus de revoluţionara „bunică” Breshkovskaya şi cu David Soskice (secretarul privat al lui Kerenski) ca director executiv, a înfiinţat ziare, birouri de presă şi tipografii pentru a promova mesajul „luptaţi împotriva kaiserului şi salvaţi revoluţia”. E demn de remarcat cum campania lui Kerenski finanţată de Thompson a avut acelaşi mesaj – „ţineţi Rusia în război” – ca sprijinul său financiar pentru bolşevici. Punctul comun al sprijinului lui Thompson pentru Kerenski şi al sprijinului său pentru Troţki şi Lenin a fost „continuaţi războiul împotriva Germaniei” şi ţineţi Germania în afara Rusiei.

Pe scurt, dincolo de aspectele militare, diplomatice şi politice ale Primului Război Mondial, exista o altă bătălie, cea a manevrării puterii economice globale de după război de către operatori internaţionali cu putere şi influenţă semnificative. Thompson n-a fost un bolşevic; el nu a fost nici măcar probolşevic. Nu a fost nici pro Kerenski. Nu a fost nici măcar pro-american. *Motivaţia principală era capturarea pieţei ruse după război*. Acesta era un obiectiv comercial, nu unul ideologic. Ideologia îi poate controla pe revoluţionari precum Kerenski, Troţki, Lenin şi alţii, dar nu pe finanţişti.

Memorandumul lui Lloyd George demonstrează că Thompson nu ia nici partea lui Kerenski, nici a bolşevicilor: „După răsturnarea ultimului guvern Kerenski, vom ajuta material la diseminarea literaturii bolşevice, distribuind-o prin agenţi şi aeroplane armatei germane”[137]. Aceasta a fost scrisă în mijlocul lui decembrie 1917, la numai cinci

---

136 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/184.

137 Vezi Apendicele 3.

săptămâni după începerea Revoluţiei Bolşevice şi la mai puţin de patru luni după ce Thompson şi-a exprimat sprijinul pentru Kerenski la prânzul de la ambasada americană.

Thompson se întoarce în Statele Unite

Thompson s-a întors apoi în Statele Unite şi a făcut un tur cu pledoaria publică pentru recunoaşterea sovietelor. Într-un discurs de la Rocky Mountain Club din New York, din ianuarie 1918, Thompson a cerut sprijin pentru guvernul bolşevic emergent şi, apelând la o audienţă formată în mare parte din occidentali, a evocat spiritul pionierilor americani:

> Aceşti oameni nu ar fi ezitat foarte mult privind recunoaşterea şi şi-ar fi arătat ajutorul şi simpatia pentru guvernul muncitorilor din Rusia, pentru că, în 1819 şi anii ulteriori, am avut acolo guverne bolşevice [...] şi încă unele foarte bune [...][138].

E greu să comparăm experienţa pionierească vestică cu exterminarea brutală a opoziţiei politice de atunci din Rusia. Pentru Thompson, fără îndoială, această promovare semăna cu promovarea sa din trecut a acţiunilor miniere. Cât îi priveşte pe cei din audienţa lui Thompson, nu ştim ce gândeau; totuşi, nimeni nu a obiectat. Vorbitorul era un director respectat al Băncii Rezervelor Federale din New York, un milionar făcut pe propriile picioare (şi asta contează mult). Şi apoi, abia se întorsese din Rusia. Însă nu totul era roz. Biograful lui Thompson, Hermann Hagedorn, scria că Wall Streetul a fost „uimit”, că prietenii săi erau „şocaţi” şi „spuneau că şi-a pierdut capul şi a devenit el însuşi bolşevic”[139].

---

138 Inserată de senatorul Calder în *Congressional Record*, 31 ianuarie 1918, p. 1409.

În timp ce Wall Street se întreba dacă el însuşi „a devenit bolşevic”, Thompson se bucura de simpatie printre prietenii săi directori de la conducerea Băncii Rezervelor Federale din New York. Codirectorul W.L. Saunders, preşedinte al Ingersoll-Rand Corporation şi un director al FRB, i-a scris preşedintelui Wilson pe 17 octombrie 1918, afirmând că „simpatiza cu forma sovietică de guvernare”; în acelaşi timp, nega orice motiv ascuns precum „pregătirea controlului asupra comerţului global după război”[140].

Cel mai interesant dintre colegii directori ai lui Thompson era George Foster Peabody, preşedinte adjunct al Băncii Rezervelor Federale din New York şi un prieten apropiat al socialistului Henry George. Peabody a făcut avere din manipularea căilor ferate, aşa cum Thompson şi-a făcut averea din manipularea acţiunilor în cupru. Peabody a devenit apoi activ în numele proprietăţii guvernamentale asupra căilor ferate şi a adoptat deschis socializarea[141]. Cum a reconciliat Peabody succesul său din privat cu promovarea proprietăţii de stat? Potrivit biografului său, Louis Ware, „raţiunea i-a spus că este important ca această formă de transport să fie operată mai degrabă ca serviciu public decât în avantajul intereselor private”. Acest raţionament generos sună prea bine pentru a fi adevărat. E mai plauzibil să argumentăm că, având în vedere influenţa politică dominantă a lui Peabody şi a semenilor săi finanţişti din Washington, ei ar fi putut, prin controlul guvernamental al căilor ferate, să evite mai uşor rigorile competiţiei. Prin influenţă politică, puteau manipula forţa poliţiei statului pentru a realiza ceea ce n-au fost capabili sau era prea costisitor de realizat prin întreprindere privată. Cu alte cuvinte, puterea poliţiei statului era un mijloc de a menţine un monopol privat. Aceasta s-a

---

139 Hagedorn, *op. cit.* p. 263.

140 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/3005.

141 Louis Ware, *(George Foster Peabody* University of Georgja Press, Athena, 1951.

întâmplat aşa cum a propus Frederick C. Howe. Ideea unei Rusii planificate central trebuie să-i fi apărut atractivă lui Peabody. Să ne gândim numai – un monopol de stat gigant! Iar Thompson, prietenul şi colegul său, avea legături în interior cu oamenii care controlau operaţiunea.[142]

Ambasadorii neoficiali: Robins, Lockhart şi Sadoul

La rândul lor, bolşevicii au evaluat corect lipsa de simpatie a reprezentanţilor din Petrograd ai celor trei mari puteri occidentale: Statele Unite, Marea Britanie şi Franţa. Statele Unite au fost reprezentate de ambasadorul Francis, care nu-şi ascundea lipsa de simpatie faţă de revoluţie. Marea Britanie a fost reprezentată de Sir James Buchanan, care avea legături puternice cu monarhia ţaristă şi era suspectat că l-ar fi ajutat pe Kerenski în faza Kerensky a revoluţiei. Franţa a fost reprezentată de ambasadorul Paleologue, care era făţiş anti-bolşevic. La începutul lui 1918, au mai apărut trei personaje; ei au devenit reprezentanţii *de facto* ai acestor ţări occidentale şi au pus în umbră reprezentanţii oficiali.

Raymond Robins a preluat misiunea Crucii Roşii de la W.B. Thompson la începutul lui decembrie 1917, însă era preocupat mai mult cu chestiuni economice şi politice decât de ajutorarea Rusiei sărăcite. Pe 26 decembrie 1917, Robins i-a telegrafiat partenerului Morgan Henry Davison, temporar director general al Crucii Roşii americane: „Vă rog îndemnaţi preşedintele privind necesitatea continuării relaţiilor cu

142 Dacă acest argument pare forţat, cititorul poate vedea Gabriel Kolko, Railroads and Regulation 1877-1916, W.W. Norton, New York, 1965, care descrie cum presiunile pentru control guvernamental şi formarea Comisiei de Comerţ Interstatal au venit de la proprietarii de căi ferate, nu de la fermieri şi utilizatorii căilor ferate.

guvernul bolşevic”[143]. Pe 23 ianuarie 1918, Robins i-a telegrafiat lui Thompson, pe atunci în New York:

> Guvernul Sovietic este astăzi mai puternic decât oricând. Autoritatea şi puterea sa au fost puternic consolidate de Adunarea Constituantă. [...] Nu pot sublinia suficient de puternic importanţa recunoaşterii imediate a autorităţii bolşevice. [...] Sisson aprobă acest text şi vă cere să arătaţi telegrama lui Creel. Thacher şi Wardwell sunt de acord.[144]

Mai târziu, în 1918, la întoarcerea sa în Statele Unite, Robins a trimis un raport secretarului de stat Robert Lansing, conţinând acest pasaj de deschidere: „Cooperarea economică a Americii cu Rusia; Rusia va saluta asistenţa americană în reconstrucţia economică”[145].

Eforturile persistente ale lui Robins în numele bolşevicilor i-au asigurat un anumit prestigiu în tabăra bolşevică şi poate chiar o anumită influenţă politică. Ambasada americană din Londra pretindea în noiembrie 1918 că „Salkind îşi datorează numirea ca ambasador bolşevic în Elveţia unui american [...], nimeni altul decât dl Raymond Robins”[146]. În acest timp, rapoartele au început să insinueze la Washington că Robins însuşi era un bolşevic; de exemplu, următorul, din Copenhaga, datat 3 decembrie 1918:

> Confidenţial. Potrivit unei declaraţii a lui Radek către George de Patpourrie, consul general austro-ungar la Moscova, colonelul Robbins *[sic]* fost şef al misiunii Crucii Roşii

---

143 C.K. Cumming şi Waller W. Pettit, *Russian-American Relations*, *Documents and Papers*, Harcourt, Brace & Howe, New York, 1920, doc. 44.

144 *Ibidem*, doc. 54.

145 *Ibidem*, doc. 92.

146 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/3449. Vezi şi Kennan, *Russia Leaves the War*, pp. 401 – 5.

americane în Rusia, negociază în prezent la Moscova cu Guvernul Sovietic şi acţionează ca intermediar între bolşevici şi prietenii săi din Statele Unite. Impresia din unele locuri pare să fie că Robbins este el însuşi un bolşevic, în timp ce alţii spun că nu, dar activităţile sale din Rusia au fost contrare intereselor guvernelor asociate.[147]

Materialele din dosarele Biroului Sovietic din New York, confiscate de Comisia Lusk în 1919, confirmă că Robins şi soţia sa erau strâns legaţi de activităţile bolşevice din Statele Unite şi de formarea Biroului Sovietic din New York.[148]

Guvernul britanic a stabilit relaţii neoficiale cu regimul bolşevic prin trimiterea în Rusia a tânărului agent vorbitor de rusă Bruce Lockhart. Lockhart a fost, de fapt, omologul lut Robins; însă, spre deosebire de Robins, Lockhart a avut canale directe cu Biroul său Exterior. Lockhart nu a fost selectat de secretarul Biroului Exterior; ambii au fost respinşi la numire. Potrivit lui Richard Ullman, Lockhart a fost „selectat pentru misiunea sa de înşişi Milner şi Lloyd George[...]" Maxim Litvinov, acţionând ca reprezentant sovietic în Marea Britanie, îi scria lui Troţki o scrisoare de introducere pentru Lockhart; în ea îl numea pe agentul britanic „un om relativ onest care înţelege poziţia noastră şi simpatizează cu noi" [149].

Am notat deja presiunile asupra lui Lloyd George să adopte o poziţie probolşevică, în special cele ale lui William B. Thompson şi cele indirecte ale lui Sir Basil Zaharoff şi Lord Milner. Milner era, aşa cum sugerează epigraful acestui capitol, un mare pro-socialist. Edward Crankshaw a schiţat dualitatea lui Milner.

---

147 *Ibidem*, 861.00 3333.

148 Vezi capitolul 7.

149 Richard H. Ullman, *Intervention and the War*, Princeton University Press, Princeton, 1961, t. 61.

> Unele din pasajele [lui Milner] despre industrie şi societate [...] sunt pasaje cu care s-ar mândri orice socialist. Însă ele nu sunt scrise de un socialist. Ele sunt scrise de „omul care a făcut Războiul Burilor”. Unele pasaje despre imperialism şi povara omului alb par a fi fost scrise de un conservator din nucleul dur. Ele sunt scrise de un elev al lui Karl Marx.[150]

Potrivit lui Lockhart, directorul socialist de bancă Milner a fost omul care i-a inspirat „cea mai mare afecţiune şi eroism”[151]. Lockhart relatează cum Milner i-a sprijinit personal numirea sa în Rusia, l-a ridicat la nivel de cabinet şi, după numirea sa, au vorbit „aproape zilnic”. În timp ce deschidea drumul pentru recunoaşterea bolşevicilor, Milner a promovat, de asemenea, sprijinul financiar pentru oponenţii lor din sudul Rusiei şi din alte părţi, aşa cum proceda Morgan în New York. Această politică dublă este consistentă cu teza că modul de operare al internaţionaliştilor politizaţi precum Milner şi Thompson era să plaseze hanii publici pe orice cal revoluţionar sau contrarevoluţionar care arăta ca un posibil câştigător. Firește, internaţionaliştii pretindeau toate beneficiile ulterioare. Ideea se poate vedea în observaţia lui Bruce Lockhart că Milner era un om care „credea în statul extrem de organizat”[152].

Guvernul francez a numit un simpatizant mult mai făţiş al bolşevicilor, Jacques Sadoul, un vechi prieten al lui Troţki.[153]

Pe scurt, guvernele aliate şi-au neutralizat propriii reprezentanţi diplomatici în Petrograd şi i-au înlocuit cu agenţi neoficiali mai mult sau mai puţin favorabili

---

150 Edward Crankshaw, *The Forsaken Ideea: A Study of Viscount Milner*, Longmans Green, Londra, 1952, p. 269.

151 Robert Hamilton, *Bruce Lockhart*, *British Agent*, Putnam’s, New York, 1933, p. 119.

152 *Ibidem*, p. 204.

153 Vezi Jacques Sadoul, *Notes sur la revolution bolchevique*, Editions de la sirene, Paris, 1919.

bolşevicilor.

Rapoartele acestor ambasadori neoficiali contrastau cu cererile directe de ajutor adresate Occidentului din Rusia profundă. Maxim Gorki a protestat împotriva trădării idealurilor revoluţionare de către grupul Lenin-Troţki, care a impus cortina de fier a statului poliţienesc în Rusia:

> Noi, ruşii, suntem un popor care nu a trăit niciodată în libertate, care nu a avut niciodată şansa să-şi dezvolte toate puterile şi talentele. Şi, când mă gândesc că revoluţia ne dă posibilitatea muncii libere, a bucuriei multiple a creaţiei, inima mea se umple cu speranţă şi bucurie, chiar şi în aceste zile blestemate, mânjite cu sânge şi alcool.
> Aici începe linia separaţiei mele decise şi ireconciliabile de acţiunile nebuneşti ale Comisariatelor Poporului. Consider maximalismul în idei ca foarte util pentru nesfârşitul suflet rusesc; sarcina sa este să dezvolte în acest suflet nevoi măreţe şi îndrăzneţe, să invoce spiritul şi acţiunea războinică atât de necesare, să promoveze iniţiativa în acest suflet indolent şi să-i dea formă şi viaţă în general.
> Însă maximalismul practic al anarho-comuniştilor şi vizionarilor de la Smolnîi este ruinător pentru Rusia şi, mai presus de toate, pentru clasa muncitoare rusă. Comisariatele Poporului tratează Rusia ca material pentru un experiment. Poporul rus este pentru ei ceea ce este calul pentru bacteriologii învăţaţi care injectează calului tifos pentru ca în sângele său să se poată dezvolta limfa anti-tifos. Acum Comisariatele încearcă un asemenea experiment sortit eşecului pe poporul rus, fără să se gândească cum calul chinuit, pe jumătate mort de foame, poate muri.
> Reformatorii din Smolnîi nu sunt îngrijoraţi de Rusia. Ei sacrifică cu sânge rece Rusia în numele visului lor al unei revoluţii globale şi europene. Şi, atât timp cât o pot spune, transmit aceasta proletariatului rus: „eşti folosit ca material pentru un experiment inuman!”

De asemenea, în contrast cu rapoartele favorabile ale ambasadorilor neoficiali, existau rapoartele vechilor reprezentanţi diplomatici. Asemănătoare multor mesaje transmise în Washington la începutul lui 1918 – în special

după exprimarea sprijinului pentru guvernele bolşevice de către Woodrow Wilson – este următoarea telegramă, de la legaţia din Berna, Elveţia:

> Pentru Polk. Mesajul preşedintelui pentru consulul din Moscova nu a fost înţeles aici şi oamenii întreabă de ce preşedintele îşi exprimă susţinerea pentru bolşevici, având în vedere jaful, crimele şi anarhismul acestor bande.[154]

Sprijinul continuu al administraţiei Wilson pentru bolşevici a dus la demisia lui de Witt C. Poole, competentul însărcinat american cu afaceri din Arhanghelsk (Rusia):

> Este datoria mea să explic franc perplexitatea resimţită la auzul declaraţiei privind politica faţă de Rusia adoptată la Conferinţa de Pace din 22 ianuarie, la moţiunea preşedintelui. Anunţul recunoaşte cu seninătate revoluţia şi confirmă iar absenţa completă a simpatiei pentru orice formă de contrarevoluţie, ceea ce a reprezentat dintotdeauna o trăsătură-cheie a politicii americane în Rusia, dar nu conţine nici un [cuvânt] de condamnare pentru celălalt inamic al revoluţiei - Guvernul Bolşevic.[155]

Astfel, chiar în primele zile ale lui 1918, trădarea revoluţiei libertariene a fost notată de observatori atenţi precum Maxim Gorki şi de Witt C. Poole. Demisia lui Poole a şocat Departamentul de Stat, care-i cerea „cea mai mare discreţie privind dorinţa de a demisiona” şi afirma că „va fi necesar să vă înlocuim într-un mod natural şi normal pentru a preveni efectele grave şi poate dezastruoase asupra moralului trupelor americane din districtul Arhanghelsk, care ar putea duce la pierderea de vieţi americane”[156].

---

154 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/1305, 15 martie 1918.

155 *Ibidem*, 861.00/3804.

156 *Ibidem.*

Aşa ca guvernele aliate nu doar că şi-au neutralizat propriii reprezentanţi oficiali, dar SUA a ignorat mesajele din interiorul şi din afara Rusiei de a înceta sprijinul pentru bolşevici. Un sprijin influent pentru soviete a venit puternic din zona financiară din New York (puţin sprijin a venit de la revoluţionarii domestici din SUA). În special de la American International Corporation, o firmă controlată de Morgan.

Exportând revoluţia: Jacob H. Rubin

Putem acum compara două cazuri – în niciun caz singurele – în care cetăţenii americani Jacob Rubin şi Robert Minor au sprijinit exportul revoluţiei în Europa şi în alte părţi din Rusia.

Jacob H. Rubin a fost un bancher care, în propriile sale cuvinte, a „ajutat la formarea Guvernului Sovietic din Odesa”[157]. Rubin a fost preşedinte, trezorier şi secretar al Rubin Brothers de pe West 34 Street nr. 19, New York City. În 1917, a fost asociat cu Union Bank din Milwaukee şi Provident Loan Society din New York. Printre administratorii Provident Loan Society se regăseau persoane menţionate ca având legături cu revoluţia bolşevică: P.A. Rockefeller, Mortimer L. Schiff şi James Speyer.

Prin unele întâmplări – relatate doar vag în cartea sa *I Live to Tell*[158] – Rubin a fost în Odesa în februarie 1920 şi a devenit subiect al unui mesaj al amiralului McCully către Departamentul de Stat (datat 13 februarie 1920, 861.00/6349). Mesajul era că Jacob H. Rubin de la Union Bank, Milwaukee, era în Odesa şi dorea să rămână cu bolşevicii – „Rubin nu vrea să plece, şi-a oferit serviciile bolşevicilor şi aparent simpatizează cu ei”. Mai târziu, Rubin

---

157 Camera Reprezentanţilor, Comisia pentru Afaceri Externe, *Conditions in Russia*, al 66-lea Congres, sesiunea 3d, 1921.

158 Jacob H. Rubin, *I Live to Tell: The Russian Adventures of an American Socialist,* Bobbs-Merrill, Indianapolis, 1934.

s-a întors în SUA şi a mărturisit în faţa Comisiei pentru Afaceri Externe a Camerei Reprezentanţilor, în 1921:

Am fost cu Crucea Roşie americană la Odesa. Am fost acolo când Armata Roşie a cucerit Odesa. În acel moment, înclinam către Guvernul Sovietic, pentru că eram socialist şi am fost membru de partid timp de 20 de ani. Trebuie să admit că, într-o anumită măsură, am ajutat la formarea Guvernului Sovietic din Odesa[...].[159]

Chiar dacă adaugă că a fost arestat ca spion de guvernul Denikin al Rusiei de Sud, ştim destul de puţine despre Rubin. Ştim totuşi mai multe despre Robert Minor, care a fost prins în fapt şi eliberat printr-un mecanism care aminteşte de cel al eliberării lui Troţki din tabăra prizonierilor de război de la Halifax.

Exportarea revoluției: Robert Minor

Munca de propagandă bolşevică din Germania[160], finanţată şi organizată de William Boyce Thompson şi Raymond Robins, a fost pusă în practică de cetăţeni americani sub supravegherea Comisariatului Poporului pentru Afaceri Externe al lui Troţki:

> Una din inovaţiile timpurii ale lui Troţki în Biroul Exterior a fost instituirea unui Birou de Presă sub Karl Radek şi a unui Birou de Propagandă Revoluţionară Internaţională sub Boris Reinstein, ai căror asistenţi erau John Reed şi Albert Rhys Williams; întreaga forţă a acestor centre de putere a fost

---

159 Camera Reprezentanţilor, Comisia pentru Afaceri Externe, op. cit.

160 Vezi George G. Bruntz, *Allied Propaganda and the Collapse of the German Empire în 1918,* Stanford University Press. Stanford, 1938, pp. 144 – 55.

îndreptată împotriva armatei germane.
Un ziar german, *Die Fackel* (Făclia) a fost tipărit în ediţii de jumătate de milion zilnic şi trimise cu un tren special la Comitetul Central al Armatei din Minsk, Kiev şi în alte oraşe, care, la rândul lor, le-au distribuit în alte puncte de-a lungul frontului.[161]

Robert Minor a fost un operator al biroului de propagandă din Reinstein. Strămoşii lui Minor erau specialişti în istoria timpurie a Americii. Generalul Sam Houston, primul preşedinte al Republicii Texas, era înrudit cu mama lui Minor, Routez Houston. Alte rude erau Mildred Washington, mătuşa lui George Washington, şi generalul John Minor, manager de campanie al lui Thomas Jefferson. Tatăl lui Minor a fost un avocat din Virginia care a migrat în Texas. După câţiva ani grei, cu clienţi puţini, a devenit judecător în San Antonio.

Robert Minor a fost un caricaturist talentat şi un socialist. A plecat din Texas pentru a veni în Est. Unele dintre contribuţiile sale au apărut în *Masses,* un ziar probolşevic. În 1918, Minor a fost caricaturist în echipa *Philadelphia Public Ledger.* Minor a plecat din New York în martie 1918 pentru a relata Revoluţia Bolşevică. În Rusia, Minor s-a alăturat Biroului de Propagandă Revoluţionară Internaţională (vezi diagrama), împreună cu Philip Price, corespondent al *Daily Herald* şi *Manchester Guardian*, şi Jacques Sadoul, ambasadorul francez neoficial şi prietenul lui Troţki.

Date excelente privind activităţile lui Price, Minor şi Sadoul au supravieţuit sub forma unui Raport Special Secret de la Scotland Yard (Londra), raportul Nr. 4, intitulat „Cazul lui Philip Price şi Robert Minor”, precum şi în rapoartele din dosarele Departamentului de Stat, Washington, D.C.[162] Potrivit raportului Scotland Yard, Philip Price a fost în Moscova

---

161 John W. Wheeler-Bennett, *The Forgotten Peace*, William Morrow, New York, 1939.

162 Există o copie a acestui raport Scotland Yard în Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316–23–1184 9.

la mijlocul lui 1917, înainte de Revoluţia Bolşevică, şi a recunoscut că este „până peste gât în mişcarea revoluţionară”. Între revoluţie şi toamna lui 1918, Price a lucrat cu Robert Minor în Comisariatul pentru Afaceri Externe.

ORGANIZAREA MUNCII DE PROPAGANDĂ EXTERNĂ
ÎN 1918

COMISARIATUL POPORULUI PENTRU AFACERI EXTERNE
(Troțki)
BIROUL DE PRESĂ
(Radek)
BIROUL DE PROPAGANDĂ REVOLUȚIONARĂ INTERNAȚIONALĂ
(Reinstein)

OPERATORI DE CÂMP

John Reed
Louis Bryant
Albert Rhys Williams
Robert Minor
Philip Price
Jaques Sadoul

În noiembrie 1918, Minor şi Price au plecat din Rusia spre Germania.[163]Produsele propagandei lor au fost folosite mai întâi pe frontul rus din Murman; bolşevicii au aruncat din aeroplane manifeste printre trupele britanice, franceze şi

163 Joseph North, *Robert Minor: Artist and Crusader,* International Publishers, New York, 1956.

americane, potrivit programului lui William Thompson.[164] Decizia de a-i trimite pe Sadoul, Price şi Minor în Germania a fost luată de Comitetul Executiv Central al Partidului Comunist. În Germania, activităţile lor au fost observate de serviciile de informaţii britanice, franceze şi americane. Pe 15 februarie 1919, locotenentul J. Habas din armata americană a fost trimis la Düsseldorf, pe atunci sub controlul grupului revoluţionar spartakist; el a pozat ca dezertor din armata americană şi şi-a oferit serviciile spartakiştilor. Habas i-a cunoscut pe Philip Price şi Robert Minor şi le-a sugerat ca unele pamflete să fie tipărite pentru distribuţia lor printre trupele americane. Raportul Scotland Yard relatează că Price şi Minor scriseseră deja mai multe pamflete pentru trupele britanice şi americane, că Price tradusese unele din lucrările lui Wilhelm Liebknecht în engleză şi că ambii lucrau la broşuri de propagandă suplimentare. Habas a raportat că Minor şi Price au spus că lucraseră împreună în Siberia la tipărirea unui ziar bolşevic în engleză, pentru distribuţia pe cale aeriană printre trupele americane şi britanice.[165]

Pe 8 iunie, Robert Minor a fost arestat în Paris de poliţia franceză şi transferat autorităţilor militare americane din Coblenz. Simultan, spartakiştii germani au fost arestaţi de autorităţile militare britanice în zona Köln. Ulterior, spartakiştii au fost acuzaţi că ar conspira pentru provocarea de revolte printre forţele aliate. Price a fost arestat, dar, ca şi Minor, a fost eliberat rapid. Această eliberare pripită este notată de către Departamentul de Stat:

> Robert Minor a fost eliberat acum pentru motive care nu sunt întru totul clare, pentru că probele împotriva lui par să fi fost destul de solide pentru a garanta condamnarea. Eliberarea va avea un efect nefericit, pentru că se crede că Minor este

---

164 Mostre din broşurile de propagandă ale lui Minor se găsesc încă în dosarele Departamentului de Stat.

165 Vezi Apendicele 3.

în relaţii apropiate cu IWW din America.[166]

Mecanismul prin care Robert Minor şi-a asigurat eliberarea este consemnat în dosarele Departamentului de Stat. Primul document relevant, datat 12 iunie 1919, este de la ambasada SUA din Paris către secretarul de stat din Washington, D.C. şi este marcat ca URGENT ŞI CONFIDENŢIAL.[167] Biroul Francez Exterior a informat ambasada că, pe 8 iunie, Robert Minor, „un corespondent american", a fost arestat în Paris şi trimis sediului general al Armatei a 3-a Americane din Coblenz. Documentele găsite asupra lui Minor par „să confirme rapoartele privind activităţile sale. Pare un fapt stabilit că Minor a avut relaţii în Paris cu partizani declaraţi ai bolşevismului". Ambasada îl privea pe Minor „drept un om foarte periculos". Au avut loc anchete conduse de autorităţile militare americane; ambasada credea că situaţia ţine doar de jurisdicţia militară, aşa că n-a întreprins nici o acţiune, deşi instrucţiunile ar fi fost bine venite.

Pe 14 iunie, judecătorul R.B. Minor din San Antonio, Texas, i-a telegrafiat lui Frank L. Polk de la Departamentul de Stat:

> Presa relatează detenţia fiului meu, Robert Minor, în Paris pentru motive necunoscute. Vă rog, faceţi tot posibilul pentru a-l proteja. Mă adresez senatorilor din Texas.
> [semnat] R.P. Minor, Judecător Districtual, San Antonio, Texas[168]

Polk i-a telegrafiat judecătorului Minor că nici Departamentul de Stat, nici cel de Război nu deţin informaţii privind detenţia lui Minor şi că respectivul caz ţine de autorităţile militare din Coblenz. Mai târziu, pe 13 iunie, Departamentul de Stat a primit un mesaj „urgent, strict

---

166 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316–23–1184.

167 *Ibidem*, 861.00/4680 (316–22–0774).

168 *Ibidem*, 861.00/4685 (/783).

confidenţial” din Paris, raportând o declaraţie a Biroului Serviciului Militar de Informaţii (din Coblenz) cu privire la detenţia lui Robert Minor: „Minor a fost arestat în Paris de către autorităţile franceze la cererea serviciilor de informaţii britanice şi transferat imediat la sediul american din Coblenz”[169]. El a fost acuzat de scrierea şi diseminarea de literatură revoluţionară bolşevică, tipărită în Düsseldorf, printre trupele britanice şi americane, în zonele ocupate de ei. Autorităţile militare intenţionau să examineze acuzaţiile împotriva lui Minor şi, dacă se dovedeau adevărate, să-l trimită în faţa curţii marţiale. Dacă acuzaţiile se dovedeau neîntemeiate, intenţionau să-l trimită autorităţilor britanice, „care au cerut iniţial ca francezii să îl trimită lor”[170]. Judecătorul Minor din Texas l-a contactat independent pe Morris Sheppard, senator american de Texas, iar Sheppard l-a contactat pe colonelul House din Paris. Pe 17 iunie 1919, colonelul House a trimis următorul mesaj senatorului Sheppard:

> Atât eu, cât şi ambasadorul american urmărim cazul Robert Minor. Sunt informat că este deţinut de autorităţile militare americane din Köln cu acuzaţii serioase, a căror natură este dificil de aflat. Totuşi, vom face toate demersurile posibile pentru a-i asigura un tratament corect.[171]

(Districtul al 14-lea, Texas) şi-au comunicat interesul către Departamentul de Stat. Pe 27 iunie 1919, congresmenul Bee a solicitat înlesnirile necesare pentru ca judecătorul Minor să poată trimită fiului său 350 de dolari şi un mesaj. Pe 3 iulie, senatorul Sheppard i-a scris lui Frank Polk, afirmând că este

---

169 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/4688 (/788).

170 *Ibidem*.

171 *Ibidem*, 316–33–0824.

„interesat foarte mult” de cazul lui Robert Minor şi se întreabă dacă Statul ar putea să-i prezinte situaţia şi dacă Minor este sub jurisdicţia autorităţilor militare. Apoi, pe 8 iulie, ambasada din Paris a telegrafiat la Washington: „Confidenţial. Minor eliberat de autorităţile americane [...] se întoarce în Statele Unite cu prima navă disponibilă”. Această eliberare bruscă i-a nemulţumit pe cei de la Departamentul de Stat şi, pe 3 august, secretarul de stat Lansing a telegrafiat la Paris: „Secret. Cu privire la precedenta, sunt foarte nerăbdător să aflu motivele eliberării lui Minor de către autorităţile militare”.

Iniţial, autorităţile armatei americane voiau ca britanicii să-l acuze pe Robert Minor, întrucât „se temeau că politicul ar putea interveni în Statele Unite pentru a împiedica o condamnare dacă prizonierul era judecat de curtea marţială americană”. Totuşi, guvernul britanic a argumentat că era cetăţean american, că probele arătau că era interesat mai întâi de propagandă împotriva trupelor americane şi că, prin urmare – sugera şeful de personal britanic – Minor ar trebui pus sub acuzare într-un tribunal american. Şeful britanic de personal „considera de cea mai mare importanţă obţinerea unei condamnări, dacă se poate”[172].

Documentele din biroul şefului de Stat Major al Armatei a 3-a americane relatează detaliile din interior ale eliberării lui Minor.[173] O telegramă din 23 iunie 1919, de la generalul maior Harbord, şeful Statului Major al Armatei a 3-a (mai târziu preşedinte al conducerii International General Electric, al cărui centru executiv era, întâmplător, tot pe Broadway nr. 120), către generalul comandant al Armatei a 3-a relata cum comandantul John J. Pershing „ordonă să suspendaţi acţiunea în cazul împotriva lui Minor până la ordine ulterioare”. Există, de asemenea, un memorandum semnat de generalul de

---

172 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/4874.

173 Biroul Şefului de Stat Major, Armata SUA, Arhivele Naţionale, Washington, D.C.

brigadă W.A. Bethel în biroul judecătorului, 28 iunie 1919, marcat „Secret şi Confidenţial” şi intitulat „Robert Minor, aşteptând judecarea de către o comisie militară la sediul central al armatei a 3-a”. Memo-ul examinează cazul juridic împotriva lui Minor. Printre punctele lui Bethel este şi cel că britanicii sunt evident reticenţi în a se ocupa de cazul lui Minor, întrucât „se tem de opinia publică americană în eventualitatea unui proces derulat de ei asupra unui american pentru o infracţiune de război în Europa”, deşi infracţiunea de care este acuzat Minor este „cât se poate de serioasă”. Aceasta este o afirmaţie semnificativă; Minor, Price şi Sadoul implementau un program conceput de directorul Thompson, de la Banca Rezervelor Federale, fapt confirmat de propriul memorandum al lui Thompson (vezi Apendicele 3). Din acest motiv, nu era Thompson (şi Robins), într-o anume măsură, subiectul aceloraşi acuzaţii?

După interogarea lui Siegfried, martorul împotriva lui Minor, şi examinarea dovezilor, Bethel comenta:

> Cred, în mare, că Minor este vinovat, însă dacă aş fi într-un tribunal, nu aş da verdictul „vinovat” pe probele disponibile – doar mărturia unui om, şi acela acţionând ca detectiv şi informator.

Bethel continuă prin a afirma că se va şti într-o săptămână sau zece zile dacă există o coroborare substanţială cu mărturia lui Siegfried. Dacă da, „cred că Minor ar trebui acuzat”, dar „dacă nu avem coroborarea, cred că cel mai bine ar fi să închidem cazul”.

Această declaraţie a lui Bethel a fost transmisă, într-o formă diferită, de generalul Harbord într-o telegramă din 5 iulie către generalul Malin Craig (şef de Stat Major, Armata a 3-a, Coblenz):

> Cu privire la cazul împotriva lui Minor, dacă în acest moment nu există alte mărturii decât cea a lui Siegfried, comandantul ordonă abandonarea cazului şi eliberarea lui Minor. Vă rog luaţi act şi acţionaţi.

Replica lui Craig către generalul Harbord (5 iulie) consemnează că Minor a fost eliberat în Paris şi adaugă: „Aceasta este în acord cu propriile lui dorinţe şi cu scopurile noastre”. Craig a adăugat, de asemenea, că au fost obţinute şi alte mărturii.

Acest schimb de telegrame sugerează o anumită grabă în abandonarea acuzaţiilor împotriva lui Robert Minor, iar graba sugerează presiune. Nu au existat încercări semnificative de a căuta probe. Intervenţia colonelului House şi a generalului Pershing la cele mai înalte nivele din Paris şi telegrama de la colonelul House către senatorul Morris Sheppard dă greutate relatărilor din ziarele americane că atât House, cât şi preşedintele Wilson au fost responsabili pentru eliberarea grăbită, fără proces, a lui Minor.[174]

Minor s-a întors în Statele Unite şi, ca şi Thompson şi Robins înaintea lui, a făcut un tur prin SUA pentru a promova minunile Rusiei bolşevice.

Rezumând, directorul Băncii Rezervelor Federale, William Thompson, a fost activ în promovarea intereselor bolşevice în mai multe feluri – producerea de pamflete în rusă, finanţarea de operaţiuni bolşevice, discursuri, organizarea (cu Robins) a misiunii revoluţionare bolşevice în Germania (şi poate Franţa) şi influenţarea, împreună cu Lamont, partenerul lui Morgan, lui Lloyd George şi a Cabinetului Britanic de Război pentru a opera schimbări în politica britanică. Mai departe, Raymond Robins a fost citat de guvernul francez pentru organizarea bolşevicilor ruşi pentru revoluţia germană. Ştim că Robins a lucrat la vedere pentru interesele sovietice în Rusia şi Statele Unite. În final, descoperim că Robert Minor, unul din propagandiştii revoluţionari folosiţi în programul lui Thompson, a fost eliberat în circumstanţe care sugerează intervenţia de la cele mai înalte nivele ale Guvernului SUA.

---

174 Senatul SUA, *Congressional Record*, octombrie 1919, pp. 6430, 6664 – 66, 7353 – 54; şi *New York Times*, octombrie 1919. Vezi, de asemenea, *Sacramento Bee*, 17 iulie 1919.

Fireşte, aceasta nu este decât o fracţiune dintr-o imagine mai largă. Acestea pot fi cu greu evenimente accidentale sau întâmplătoare. Ele constituie un model coerent, continuu, pe mai mulţi ani. Ele sugerează o influenţă puternică de la vârful mai multor guverne.

Capitolul 7
Întoarcerea bolşevicilor la New York

Martens este foarte mult în lumina reflectoarelor. Pare să nu existe nicio îndoială privind legătura sa cu Guarantee [sic] Trust Company, deşi este surprinzător că o întreprindere atât de mare şi de influentă ar avea legături cu chestiunea bolşevică.

— Raportul Scotland Yard, Londra, 1919[175]

După succesele iniţiale ale revoluţiei, sovieticii au pierdut puţin timp încercând, prin foşti rezidenţi ai SUA, să stabilească relaţii diplomatice cu centrele de propagandă din Statele Unite. În iunie 1918, consulul american din Harbin a telegrafiat la Washington:

> Albert R. Williams, deţinător al paşaportului Departamentului nr. 52, 913 din 15 mai 1917, cere Statelor Unite să înfiinţeze un birou de informaţii pentru Guvernul Sovietic, pentru care el are o însărcinare scrisă. Ar trebui să-i dau viză?[176]

Washington i-a refuzat viza, iar Williams a eşuat în încercarea de a înfiinţa un birou de informaţii aici. Williams a fost urmat de Alexander Nyberg (pseudonim Santeri Nuorteva), un fost imigrant finlandez, ajuns în Statele Unite în ianuarie 1912, care a devenit primul reprezentant sovietic operativ în Statele Unite. Nyberg a fost un propagandist activ.

---

175 Copie în Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316–22–656.

176 *Ibidem*, 861.00/1970.

De fapt, în 1919, el a fost, potrivit lui J. Edgar Hoover (într-o scrisoare către Comisia pentru Afaceri Externe), „predecesorul lui LCAK Martens şi Gregory Weinstein, cel mai activ individ al propagandei bolşevice în Statele Unite”[177].

Nyberg nu a avut succes nici ca reprezentant diplomatic, nici ca propagandist. Dosarele Departamentului de Stat consemnează un interviu al lui cu consilierii biroului, datat 29 ianuarie 1919. Nyberg a fost însoţit de H. Kellogg, descris ca „cetăţean american, absolvent de Harvard” şi, mai surprinzător, de către dl Mefarland, un avocat al organizaţiei Hearst. Înregistrările Departamentului de Stat arată că Nyberg a făcut „mai multe declaraţii eronate cu privire la atitudinea faţă de Guvernul Bolşevic” şi a pretins că Peters, şeful leton al poliţiei teroriste din Petrograd, era doar un „poet inimos”. Nyberg a cerut departamentului să-i telegrafieze lui Lenin, „în ideea că ar fi util să aibă loc conferinţa propusă de Aliaţi la Paris”[178]. Mesajul propus, un apel incoerent către Lenin pentru a câştiga recunoaşterea internaţională prin participarea la Conferinţa din Paris, nu a fost trimis.[179]

O razie la Biroul Sovietic din New York

Alexander Nyberg (Nuorteva) a fost lăsat să plece şi înlocuit de Biroul Sovietic, care a fost înfiinţat la începutul lui 1919 în World Tower Building, West 40 Street nr. 110, New York City.

---

177 Camera Reprezentanţilor, Comisia pentru Afaceri Externe, *Conditions in Russia*, al 66-lea Congres, sesiunea 3 d, 1921, p. 78.

178 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316–19–1120.

179 *Ibidem*.

Biroul era condus de un cetăţean german, Ludwig C. A. K. Martens, care, de obicei, este considerat primul ambasador al Uniunii Sovietice în Statele Unite şi care, până în acel moment, a fost vicepreşedinte al Weinberg & Posner, o firmă de inginerie de pe Broadway nr. 120, New York City. De ce un „ambasador” şi birourile sale erau localizate în New York, mai degrabă decât în Washington, nu s-a explicat; aceasta sugerează că obiectivul prioritar era mai degrabă comerţul decât diplomaţia. În orice caz, Biroul a emis prompt un apel pentru comerţul între Rusia şi Statele Unite. Industria era în colaps şi Rusia avea nevoie urgentă de maşini, căi ferate, îmbrăcăminte, articole chimice, medicamente – tot ce foloseşte o civilizaţie modernă. În schimb, sovieticii ofereau aur şi materii prime. Apoi Biroul Sovietic a continuat să aranjeze contracte cu firme americane, ignorând embargoul şi nerecunoaşterea. În acelaşi timp, a oferit sprijin financiar Partidului Comunist din SUA, pe atunci în formare.[180]

Pe 7 mai 1919, Departamentul de Stat a oprit intervenţiile de afaceri în numele biroului şi i-a repudiat pe Ludwig Martens, Biroul Sovietic şi Guvernul Bolşevic al Rusiei. Această respingere oficială nu i-a împiedicat pe vânătorii de afaceri din industria americană. Când a avut loc o razie a reprezentanţilor Comisiei Lusk la Biroul Sovietic, pe 12 iunie 1919, au fost descoperite scrisori către şi de la oameni de afaceri americani. „Raportul Special nr. 5 (Secret)” al Biroului Directoratului Britanic de Informaţii, emis de Scotland Yard, Londra, 14 iulie 1919, şi scris de Basil H. Thompson, s-a bazat pe acest material confiscat; raportul consemna:

> [...] s-au făcut eforturi mari de către Martens şi asociaţii săi să crească interesul capitaliştilor americani şi există motive să credem că Biroul a primit sprijin financiar de la unele firme ruseşti de export, ca şi de la Guarantee *[sic]* Trust Company, deşi această firmă a negat că ar finanţa

180 Vezi Benjamin Gitlow, [Camera Reprezentanţilor, *Un-American Propaganda Activities*, Washington, 1939, vol. 7 – 8, p. 4539.

organizaţia lui Martens.[181]

Thompson a notat că chiria lunară a Biroului Sovietic era de 300 de dolari, iar salariile Biroului în jur de 4.000 de dolari. Fondurile lui Martens proveneau, în parte, de la curieri sovietici precum John Reed şi Michael Gruzenberg – care au adus diamante din Rusia spre vânzare în SUA – şi, parţial, de la firme americane, inclusiv de la Guaranty Trust Company din New York. Rapoartele britanice rezumă documentele confiscate de anchetatorii Lusk din sediul Biroului, iar acest rezumat merită citat în întregime:

> (1) Exista un plan în derulare privind momentul în care Preşedintele a mers prima oară în Franţa pentru a convinge Administraţia să-l folosească pe Nuorteva ca legătură cu Guvernul Rusiei Sovietice, cu intenţia de a provoca recunoaşterea de către America. S-au făcut demersuri pentru a-l implica pe colonelul House şi există o scrisoare lungă şi interesantă către Frederick C. Howe, pe ale cărui sprijin şi simpatie părea să se bazeze Nuorteva. Există alte date care îl leagă pe Howe de Martens şi Nuorteva.
> (2) Există un dosar de corespondenţă cu Eugene Debs.
> (3) O scrisoare de la Amos Pinchot către William Kent de la Comisia de Taxe Vamale a SUA, într-un plic adresat senatorului Lenroot, îl introducea pe Evans Clark „acum în Biroul Republicii Sovietice Ruse”. „El vrea să vă vorbească despre recunoaşterea Kolceak şi despre ridicarea blocadei etc”.
> (4) Un raport către Felix Frankfurter, datat 27 mai 1919, vorbeşte despre campania virulentă care defăimează Guvernul Rusiei.
> (5) Există o corespondenţă considerabilă între un colonel şi d-na Raymond Robbins [sic] şi Nuorteva, atât în 1918, cât şi în 1919. În iulie 1918, d-na Robbins îl întreabă pe Nuorteva despre articolele pentru „Life and Labour”, ziarul Ligii Comerciale Naţionale a Femeilor. În februarie şi martie 1919,

181 Copie în Dosarul decimal al Departamentului de Stat 316–22–656. Confirmarea implicării Guaranty Trust apare în rapoartele de informaţii ulterioare.

Nuorteva a încercat, prin Robbins, să fie invitat pentru a oferi probe Comisiei Overman. El voia, de asemenea, ca Robbins să denunţe documentele Sisson.
(6) Într-o scrisoare de la Jansen Cloth Products Company, New York, către Nuorteva, datată 30 martie 1918, E. Werner Knudsen spune că înţelege că Nuorteva intenţionează să facă aranjamente pentru exportul de hrană prin Finlanda şi îşi oferă serviciile. Avem un dosar despre Knudsen, care transmitea informaţie către şi din Germania prin Mexic cu privire la transportul britanic.[182]

Ludwig Martens, continuă raportul serviciului de informaţii, a fost în legătură cu liderii „stângii" din Statele Unite, inclusiv cu John Reed, Ludwig Lore şi Harry J. Boland, rebelul irlandez. O campanie viguroasă împotriva lui Aleksandr Kolceak din Siberia a fost organizată de Martens. Raportul conchidea:

organizaţia [lui Martens] este o armă puternică pentru sprijinirea cauzei bolşevice în Statele Unite şi [...] este în contact cu promotorii revoltei politice pe întreg continentul american.

Lista Scotland Yard a personalului angajat de Biroul Sovietic din New York coincide destul de mult cu dosarele Comisiei Lusk din Albany, New York, care sunt azi deschise publicului.[183] Există totuşi o diferenţă esenţială între cele două liste: analiza britanică includea numele „Julius Hammer", în timp ce Hammer era omis din raportul Comisiei

[182] Despre Felix Frankfurter, mai târziu judecător la Curtea Supremă de Justiţie, vezi Apendicele 3 pentru o scrisoare timpurie a lui Frankfurter către Nuorteva.

[183] Lista de personal al Biroului Sovietic a Comisiei Lusk este tipărită în Apendicele 3. Lista îi include pe Kenneth Durant, ajutor al colonelului House, Dudley Field Malone, numit de preşedintele Wilson colector de taxe vamale la portul din New York şi Morris Hillquit, intermediar financiar între bancherul newyorkez Eugene Boissevain, pe de o parte, şi John Reed şi agentul sovietic Michael Gruzenberg pe de alta.

Lusk.[184] Raportul britanic îl descrie astfel pe Julius Hammer:

> În Julius Hammer, Martens are un bolşevic autentic şi un aderent fervent de stânga, care a venit nu demult din Rusia. El a fost unul dintre organizatorii mişcării de stânga din New York şi vorbeşte la întâlniri pe aceeaşi platformă cu lideri de stânga precum Reed, Hourwich, Lore și Larkin.

Există, de asemenea, alte probe privind activitatea lui Hammer în numele sovietelor. O scrisoare de la National City Bank, New York, către Trezoreria SUA afirma că documentele primite de bancă de la Martens au fost „asistate de un anume dr. Julius Hammer în numele directorului intermediar al Departamentului Financiar" al Biroului Sovietic.[185]

Familia Hammer a avut legături strânse cu Rusia şi regimul sovietic din 1917 până în prezent. Armand Hammer poate obţine azi cele mai bune contracte sovietice. Jacob, bunicul lui Armand Hammer, şi Julius s-au născut în Rusia. Armand, Harry şi Victor, fiii lui Julius, s-au născut în Statele Unite şi sunt cetăţeni americani. Victor a fost un artist bine cunoscut; fiul său – care se numea tot Armand – şi nepoata sunt cetăţeni sovietici şi locuiesc în Uniunea Sovietică. Armand Hammer este preşedinte al Occidental Petroleum Corporation şi are un fiu, Julian, care este director de publicitate pentru Occidental Petroleum.

Julius Hammer a fost un membru important şi finanţist al aripii stângi a Partidului Socialist. La convenţia partidului din 1919, Hammer a fost, împreună cu Bertram D. Wolfe şi Benjamin Gitlow, în comitetul conducător care a dat naştere Partidului Comunist din SUA.

În 1920, Julius Hammer a primit o sentinţă între 3 ani jumătate şi 15 ani în Sing Sing pentru avorturi ilegale. Lenin a sugerat – în mod justificat – că Julius a fost „închis sub

---

184 Julius Hammer a fost tatăl lui Armand Hammer, care astăzi este preşedintele Occidental Petroleum Corp. of Los Angeles.

185 Vezi Apendicele 3.

acuzaţia de practicare de avorturi ilegale, însă de fapt a fost închis din cauza comunismului”[186]. Alţi membri ai Partidului Comunist din SUA au fost trimişi la închisoare pentru incitare la revoltă sau deportaţi în Uniunea Sovietică. Reprezentanţii sovietici din Statele Unite au făcut eforturi intense, dar fără succes, pentru a-l elibera pe Julius şi pe colegii săi de partid.

Un alt membru important al Biroului Sovietic a fost secretarul asistent Kenneth Durant, un fost ajutor al colonelului House. În 1920, Durant a fost identificat drept curier sovietic. Apendicele 3 reproduce o scrisoare către Kenneth Durant care a fost confiscată de Departamentul de Justiţie în 1920 şi care descrie relaţia apropiată a lui Durant cu ierarhia sovietică. Aceasta a fost inserată în înregistrările audierilor unei comisii a Camerei Reprezentanţilor în 1920, cu următorul comentariu;

> Dl NEWTON: Această comisie vrea să ştie care era natura acestei scrisori şi am o copie a scrisorii, pe care am înserat-o în dosar în corelaţie cu declaraţia martorului.
> Dl Mason: Aceasta scrisoare nu a fost niciodată arătată martorului. El spune că nu a văzut niciodată scrisoarea şi a cerut să o vadă, iar departamentul a refuzat să i-o arate. Nu vom cere unui martor să confirme o scrisoare fără să o fi văzut.
> Dl NEWTON: Martorul a confirmat că are o asemenea scrisoare şi că i-a fost găsită în haină, în bagaje, cred. Scrisoarea era adresată unui domn Kenneth Durant şi avea în interior un alt plic, care era sigilat. Acestea au fost deschise de oficiali guvernamentali şi a fost făcută o fotocopie. Pot spune că scrisoarea este semnată de un om numit *„Bill”*. Se referă specific la banii sovietici din depozitul din Christiania, Norvegia, din care au trimis o parte oficialilor

186 V.I. Lenin, *Polnoe Sobranie Sochinenii*, ediţia a 5-a, Moscova, 1958, 53: 267.

guvernamentali sovietici din această ţară.[187]

Kenneth Durant, care a acţionat drept curier sovietic în transferul fondurilor, a fost trezorier al Biroului Sovietic, secretar de presă şi publicist al *Soviet Russia*, ziarul oficial al Biroului Sovietic. Durant provenea dintr-o familie înstărită din Philadelphia. Şi-a petrecut majoritatea vieţii în serviciul sovieticilor, mai întâi ca responsabil cu publicitatea pentru Biroul Sovietic, apoi, între 1923 şi 1944, ca manager al Biroului Sovietic *Tass* din Statele Unite. J. Edgar Hoover l-a descris pe Durant ca fiind „întotdeauna [...] deosebit de activ în urmărirea intereselor lui Martens şi ale guvernului sovietic”[188].

Felix Frankfurter – ulterior judecător la Curtea Supremă – a fost, de asemenea, o figură importantă în dosarele Biroului Sovietic. O scrisoare de la Frankfurter către agentul sovietic Nuorteva este reprodusă în Apendicele 3 şi sugerează ca Frankfurter a avut o oarecare influenţă în birou.

Pe scurt, Biroul Sovietic n-ar fi putut să fie înfiinţat fără un sprijin influent din interiorul Statelor Unite. O parte din acest sprijin a venit din numiri influente specifice în cadrul biroului şi o alta de la firme din afara biroului, firme care erau reticente să-şi expună public sprijinul.

Aliaţii corporatişti ai Biroului Sovietic

Pe 1 februarie 1920, prima pagină a *New York Times* conţinea un titlu care afirma că Martens va fi arestat şi deportat în Rusia. În acelaşi timp, Martens era căutat ca martor, pentru a apărea în faţa unei subcomisii a Comisiei

187 Camera Reprezentanţilor, Comisia pentru Afaceri Externe, *Conditions in Russia*, al 66-lea Congres, sesiunea 3 d, 1921, p. 75. „Bill” era William Bobroff, agent sovietic.

188 *Ibidem*, p. 78.

Senatului pentru Relaţii Externe care ancheta activitatea sovietică în Statele Unite. După ce a dispărut câteva zile, Martens a apărut în faţa comisiei, a pretins imunitate diplomatică şi a refuzat să renunţe la documentele „oficiale” aflate în posesia sa. Apoi, după ceva publicitate, Martens „s-a înmuiat”, a înmânat documentele şi şi-a recunoscut activităţile revoluţionare din Statele Unite cu scopul ultim de a răsturna sistemul capitalist.

Martens s-a lăudat media şi Congresului că marile corporaţii, printre care producătorii de carne din Chicago, ajutau sovietele:

> În loc să ajute la răspândirea propagandei printre radicali şi proletariat, Martens şi-a concentrat majoritatea eforturilor în atragerea de partea Rusiei a marilor afaceri şi interese manufacturiere ale ţării, pe cei din industria cărnii, United States Steel Corporation, Standard Oil Company şi alte concerne mari angajate în comerţul internaţional. Martens afirma că majoritatea marilor afaceri îl ajutau în efortul său de a obţine recunoaşterea guvernului sovietic de către cel american.[189]

Această opinie a fost dezvoltată de A.A. Heller, ataşatul comercial la Biroul Sovietic:

> Printre cei care ne ajutau să obţinem recunoaşterea Departamentului de Stat erau fabricanţii mari din industria cărnii din Chicago, Armour, Swift, Nelson Morris şi Cudahy. [...] Alte firme erau [...] American Steel Export Company, Lehigh Machine Company, Adrian Knitting Company, International Harvester Company, Aluminum Goods Manufacturing Company, Aluminum Company of America, American Car and Foundry Export Company, M.C.D. Borden & Sons.[190]

---

189 *New York Times*, 17 noiembrie 1919.

190 *Ibidem*.

New York Times a urmărit aceste opinii şi a relatat comentarii ale firmelor numite. „N-am auzit în viaţa mea de acest om [Martens], a declarat G.F. Swift jr., şef al departamentului de export al Swift & Co. „Sunt foarte sigur că n-am avut niciodată de-a face cu el.”[191] *Times* adăuga că O.H. Swift, celălalt membru al firmei care a putut fi contactat, „a negat de asemenea orice cunoştinţă privindu-l pe Martens sau biroul său din New York”. Declaraţia lui Swift este, în cel mai bun caz, evazivă. Când anchetatorii Comisiei au confiscat dosarele Biroului Sovietic, au descoperit o corespondenţă între Birou şi aproape toate firmele numite de Martens şi Heller. „Lista firmelor doritoare de afaceri cu Biroul Sovietic Rus”, compilată din aceste dosare, includea o intrare (la pagina 16) „Swift and Company, Union Stock Yards, Chicago, III.”. Cu alte cuvinte, Swift a fost în legătură cu Martens, în ciuda infirmării sale apărute în *New York Times.*

New York Times a contactat United States Steel şi relata: „Judecătorul Elbert H. Gary a spus noaptea trecută că afirmaţia potrivit căreia reprezentanţii sovietici de aici au legături cu United States Steel Corporation nu are nici un fundament.” Acest lucru este, teoretic, corect. United States Steel Corporation nu este listată în dosarele sovietice, însă lista conţine (la pagina 16) un afiliat, „United States Steel Products Co., Church Street nr. 30, New York City”.

Lista Comisiei Lusk consemnează următoarele despre celelalte firme menţionate de Martens şi Heller: Standard Oil – nelistată; Armour & Co., ambalator de carne – listată ca „Armour Leather” şi „Armour & Co. Union Stock Yards, Chicago”; Morris Co., din industria cărnii, este listată la pagina 13; Cudahy – listată la pagina 6; American Steel Export Co. – listată la pagina 2 ca fiind localizată în Clădirea Woolworth – s-a oferit să încheie afaceri cu URSS; Lehigh Machine Co. – nelistată; Adrian Knitting Co. – listată la pagina 1; Internaţional Harvester Co. – listată la pagina 11; Aluminum Goods Manufacturing Co. – listată la pagina 1;

191 *Ibidem.*

Aluminum Company of America – nelistată; American Car and Foundry Export – denumirea cea mai apropiată în listare este „American Car Co., Philadelphia”; M.C.D. Borden & Sons – listată ca fiind localizată pe Worth Street nr. 90, la pagina 4.

Apoi sâmbătă, pe 21 iunie 1919, Santeri Nuorteva (Alexander Nyberg) a confirmat într-un interviu de presă rolul Internaţional Harvester:

> Întrebare [a reporterului *New York Times]*: Care este rolul dumneavoastră?
> Răspuns: Director de achiziţii pentru Rusia Sovietică.
> Î: Ce aţi făcut pentru a realiza acest obiectiv?
> R: M-am adresat fabricilor americane.
> Î: Numiţi-le.
> R: International Harvester Corporation se află printre ele.
> Î: Pe cine aţi văzut de acolo?
> R: Pe dl Koenig.
> Î: Aţi mers dumneavoastră să-l vedeţi?
> R: Da.
> Î: Daţi-mi mai multe nume.
> R: Am fost să-i văd pe mulţi, în jur de 500 de oameni, şi nu-mi pot aminti toate numele. Le avem trecute în dosarele biroului.[192]

Pe scurt, afirmaţiile lui Heller şi Martens privind contactele lor extinse cu anumite firme din SUA sunt sprijinite de dosarele Biroului Sovietic. Pe de altă parte, din motive cunoscute de ele, aceste firme nu par dispuse să-şi confirme activităţile.

Bancherii europeni şi bolşevicii

Alături de Guaranty Trust şi bancherul privat Boissevain din New York, unii bancheri europeni au oferit sprijin direct

---

192 *New York Times*, 21 iunie 1919.

pentru a menţine şi extinde puterea bolşevică în Rusia. Un raport al Departamentului de Stat din 1918, de la ambasada din Stockholm, detaliază aceste transferuri financiare. Departamentul lăuda autorul lui, afirmând că „rapoartele sale privind condiţiile din Rusia, răspândirea bolşevismului în Europa şi chestiunile financiare [...] s-au dovedit de cel mai mare ajutor Departamentului. Departamentul este îndatorat abordării dumneavoastră competente a treburilor legaţiei”[193]. Potrivit acestui raport, unul din aceşti „bancheri bolşevici” care acţiona în numele regimului sovietic emergent era Dmitri Rubenstein, de la fosta bancă rusofranceză din Petrograd. Rubenstein, un asociat al celebrului Grigori Rasputin, a fost închis în Petrogradul prerevoluţionar în legătură cu vânzarea Second Russian Life Insurance Company. Managerul şi administratorul american al Second Russian Life Insurance Company era John MacGregor Grant, localizat pe Broadway nr. 120, New York City. Grant a fost, de asemenea, reprezentantul în New York al Banque Russo-Asiatique a lui Putiloff. În august 1918, Grant a fost listat (pentru motive necunoscute) de Biroul Serviciului Militar de Informaţii pe „lista suspecţilor”[194]. Aceasta se poate să se fi întâmplat deoarece Olof Aschberg a raportat, la începutul lui 1918, deschiderea unei linii de credit străin în Petrograd „cu John MacGregor Grant Co., concernul de export pe care [Aschberg] îl finanţa în Suedia şi care era finanţat în America de către Guarantee *[sic]* Trust Co.”[195] După revoluţie, Dmitri Rubenstein s-a mutat în Stockholm şi a devenit agent financiar pentru bolşevici. Departamentul de Stat a consemnat că, în timp ce Rubenstein „nu era bolşevic, a fost fără scrupule în câştigarea de bani şi este suspectat că vrea

---

193 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/411, 23 noiembrie 1918.

194 *Ibidem,* 316–125–1212.

195 Departamentul de Stat, *Foreign Relations of the United States: 1918, Russia*, 1: 373.

să facă o vizită în America în interesul bolşevicilor şi pe bani bolşevici”[196].

Un alt „bancher bolşevic” din Stockholm era Abram Givatovzo, cumnatul lui Troţki şi al lui Lev Kamenev. Raportul Departamentului de Stat afirmă că, în timp ce Givatovzo pretindea că este „foarte anti-bolşevic”, în realitate a primit „sume mari” de bani de la bolşevici prin curier, pentru finanţarea de operaţiuni revoluţionare. Givatovzo a fost parte a unui sindicat care-l includea pe Denisoff de la fosta bancă siberiană, Kamenka de la Asoff Don Bank şi Davidoff de la Bank of Foreign Commerce. Acest sindicat a vândut activele fostei bănci siberiene guvernului britanic.

Un alt bancher privat ţarist, Gregory Lessine, se ocupa de afacerile bolşevice prin firma lui Dardel şi Haghorg. Alţi „bancheri bolşevici” numiţi în raport sunt Stirrer şi Jakob Berline, care controla anterior, prin soţia sa, Nelkens Bank din Petrograd. Isidor Kon a fost folosit ca agent de aceşti bancheri.

Cel mai interesant dintre aceşti bancheri europeni care acţionau în numele bolşevicilor era Gregory Benenson, fost preşedinte în Petrograd al Russian and English Bank – o bancă care îi includea în conducerea sa pe Lord Balfour (secretar de stat pentru afaceri externe în Anglia) şi pe Sir I.M.H. Amory, ca şi pe S.H. Cripps şi H. Guedalla. Benenson a călătorit la Petrograd după revoluţie, apoi la Stockholm. El a venit, spunea un oficial al Departamentului de Stat, „aducând cu el, după ştiinţa mea, zece milioane de ruble şi mi le-a oferit ca preţ pentru folosirea ambasadei noastre din Arhanghelsk”. Benenson a avut o înţelegere cu bolşevicii să schimbe 60 de milioane de ruble pentru 1 milion jumătate de lire sterline.

În ianuarie 1919, bancherii privaţi din Copenhaga care erau asociaţi cu instituţiile bolşevice s-au alarmat la zvonurile că poliţia politică daneză a marcat legaţia sovietică şi

196 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/4878, 21 iulie 1919.

persoanele care intră în contact cu bolşevicii pentru expulzare din Danemarca. Aceşti bancheri şi legaţia au încercat rapid să scoată fondurile din băncile daneze – în particular, şapte milioane de ruble de la Revisionsbanken[197]. De asemenea, documentele confidenţiale au fost ascunse în birourile Martin Larsen Insurance Company.

Prin urmare, putem identifica un tipar de sprijin al bancherilor capitalişti pentru Uniunea Sovietică. Unii dintre aceştia erau bancheri americani, unii erau bancheri ţarişti exilaţi care trăiau în Europa, iar unii erau bancheri europeni. Obiectivul lor comun era profitul, nu ideologia.

Aspectele chestionabile ale activităţilor acestor „bancheri bolşevici", aşa cum erau numiţi, derivă din contextul evenimentelor contemporane din Rusia. În 1919, trupele franceze, britanice şi americane luptau împotriva trupelor sovietice în regiunea Arhanghelsk. De exemplu, într-o confruntare din aprilie, au fost ucişi un ofiţer şi cinci civili, iar nouă oameni au fost daţi dispăruţi.[198] La un moment dat, în 1919, Generalul Tasker H. Bliss, comandantul SUA din Arhanghelsk, a spus britanicilor că „trupele aliate din districtele Murmansk şi Arhanghelsk sunt în pericol de exterminare dacă nu primesc rapid întăriri"[199]. Întăririle erau atunci pe drum sub comanda generalului de brigadă W.P. Richardson.

Pe scurt, în timp ce Guaranty Trust şi firmele americane de top au sprijinit formarea Biroului Sovietic din New York, trupele americane erau în conflict cu cele sovietice în nordul Rusiei. Mai mult, aceste conflicte erau raportate zilnic în *New York Times*, fiind citite probabil de aceeaşi bancheri şi oameni de afaceri. În continuare, aşa cum vom vedea în capitolul zece, cercurile financiare care au sprijinit Biroul Sovietic din New York au format, de asemenea, în New York „United

197 *Ibidem,* 316–21–115/21.

198 *New York Times*, 5 aprilie 1919.

199 *Ibidem.*

Americans” – o organizaţie virulent anti-comunistă care prezicea o revoluţie sângeroasă, foamete în masă şi panică pe străzile New York-ului.

Capitolul 8

Broadway nr. 120, New York City

William B, Thompson, care a fost în Petrograd din iulie până în noiembrie trecut, a făcut o donaţie personală de 1.000.000 de dolari bolşevicilor cu scopul răspândirii doctrinei lor în Germania şi Austria [...].

— Washington Post, 2 februarie 1918

Când colectam materialul pentru această carte, mi-a atras atenţia o adresă anume din zona Wall Street – Broadway nr. 120, New York City. Probabil această carte ar fi putut fi scrisă încorporând numai persoanele, firmele şi organizaţiile aflate pe Broadway nr. 120 în anul 1917. Deşi această metodă de cercetare ar fi fost forţată şi nenaturală, ar fi exclus numai un segment relativ mic din poveste.

Clădirea iniţială de pe Broadway nr. 120 a fost distrusă de un incendiu înainte de Primul Război Mondial. Ulterior, terenul a fost vândut Equitable Office Building Corporation, organizată de generalul T. Coleman du Pont, preşedinte al du Pont de Nemours Powder Company.[200] O clădire nouă a fost finalizată în 1915, iar Equitable Life Assurance Company s-a mutat în ea. În trecere, ar trebui să notăm un aspect

200 Printr-o întâmplare, documentele pentru formarea Equitable Office Building au fost făcute de Dwight W. Morrow, mai târziu un partener al Morgan şi atunci membru al firmei de avocatură Simpson, Thacher & Bartlett. Firma Thacher a contribuit cu doi membri la misiunea Crucii Roşii americane din 1917 în Rusia (vezi capitolul 5).

interesant din istoria Equitable. În 1916, casierul biroului Berlin Equitable Life era William Schacht, tatăl lui Hjalmar Horace Greeley Schacht – ultimul devenind bancherul lui Hitler şi un geniu financiar. William Schacht a fost cetăţean american, a lucrat 30 de ani pentru Equitable în Germania şi a deţinut o casă din Berlin cunoscută sub numele „Equitable Villa". Înainte de a se alătura lui Hitler, tânărul Hjalmar Schacht a fost membru al Consiliului Muncitorilor şi al Soldaţilor (sovietic) din Zehlendoff; apoi a plecat de aici în 1918, pentru a se alătura consiliului director al Nationalbank fur Deutschland. Co-director la Nationalbank fur Deutschland era Emil Wittenberg, care, împreună cu Max May de la Guaranty Trust Company din New York, a fost director al primei bănci sovietice internaţionale, Ruskombank.

În orice caz, clădirea de pe Broadway nr. 120 era cunoscută în 1917 ca Equitable Life Building. Este o clădire mare, deşi nu cea mai mare clădire de birouri din New York City, ocupă un singur cvartal la intersecţia Broadway cu Pine şi are 34 de etaje. Clubul Bancherilor se afla la etajul 34. Lista chiriaşilor din 1917 reflecta într-adevăr implicarea americană în revoluţia bolşevică şi rezultatele ei. De exemplu, sediul central al districtului 2 al Sistemului Rezervelor Federale – zona New York de departe cel mai important district al Rezervelor Federale, era pe Broadway nr. 120. Birourile mai multor directori ai Băncii Rezervelor Federale din New York şi, mai important, ai American International Corporation erau pe Broadway nr. 120. Prin contrast, Ludwig Martens, numit de sovietici primul „ambasador" bolşevic în Statele Unite şi şef al Biroului Sovietic, era în 1917 vicepreşedinte al Weinberg & Posner şi avea, de asemenea, birourile pe Broadway nr. 120.[201]

Este această concentrare un accident? Are apropierea geografică vreo semnificaţie? înainte de a sugera un răspuns,

---

201 John MacGregor Grant Co., agent pentru Russo-Asiatic Bank (implicat în finanţarea bolşevicilor), a fost pe Broadway nr. 120 şi finanţat de Guaranty Trust Company.

trebuie să schimbăm cadrul de referinţă şi să abandonăm spectrul stânga-dreapta al analizei politice.

Cu o lipsă de percepţie aproape unanimă, lumea academică a descris şi analizat relaţiile politice internaţionale în contextul unui conflict ireconciliabil între capitalism şi comunism, iar adeziunea rigidă la această formulă marxistă a distorsionat istoria modernă. Din când în când, cineva remarcă, în mod ciudat, că o astfel de polaritate este falsă, însă asemenea observaţii sunt rapid expediate ca fiind prostii. De exemplu, Carroll Quigley, profesor de relaţii internaţionale la Georgetown University, a făcut următorul comentariu asupra Casei Morgan:[202]

> Acum mai mult de 50 de ani, compania Morgan a decis să infiltreze mişcările politice de stânga din Statele Unite. Acest lucru era relativ uşor de făcut, întrucât aceste grupuri căutau cu disperare fonduri şi o voce prin care să ajungă la oameni. Wall Street le-a oferit ambele lucruri. Scopul nu era de a distruge, domina sau prelua [...].[203]

Comentariul profesorului Quigley, bazat aparent pe documente confidenţiale, are toate ingredientele unei bombe istorice, dacă este întemeiat. Sugerăm că Morgan a infiltrat nu doar stânga domestică, aşa cum nota Quigley, ci şi stânga din afară, adică mişcarea bolşevică şi Internaţionala a 3-a. Mai mult, prin prieteni de la Departamentul de Stat al SUA, Morgan şi interesele financiare aliate, în special familia Rockefeller, au exercitat o influenţă puternică asupra

---

202 In limba engleza fragmentul urmator e astfel: More than fifty years ago the Morgan firm decided to infiltrate the Left-wing political movements in the United States. This was relatively easy to do, since these groups were starved for funds and eager for a voice to reach the people. Wall Street supplied both. The purpose was not to destroy, dominate or take over.. (nota corectorului.)

203 Carroll Quigley, *Tragedy and Hope*, Macmillan, New York, 1966, p. 938. Quigley scria în 1965, lucru care plasează începutul infiltrării în 1915, o dată consistentă cu dovezile prezentate aici.

relaţiilor ruso-americane de la Primul Război Mondial până în prezent. Dovezile prezentate în acest capitol vor sugera că două din vehiculele operaţionale pentru infiltrarea şi influenţarea mişcărilor revoluţionare străine îşi aveau sediul pe Broadway nr. 120: prima, Banca Rezervelor Federale din New York, puternic populată cu oameni numiţi de Morgan; a doua, American International Corporation, controlată de Morgan. Mai departe, exista o legătură importantă între Banca Rezervelor Federale din New York şi American International Corporation – C.A. Stone, preşedintele American International, era şi director al Băncii Rezervelor Federale.

O ipoteză tentantă este că această concentrare neobişnuită la o singură adresă reflectă acţiunile intenţionate ale anumitor firme şi persoane şi că aceste acţiuni şi evenimente nu pot fi analizate prin spectrul obişnuit al antagonismului stânga-dreapta.

American International Corporation

American International Corporation (AIC) a fost fondată pe 22 noiembrie 1915 în New York de către interesele J.P. Morgan, cu o participare majoră a National City Bank a lui Stillman şi a intereselor Rockefeller. Biroul general al AIC era pe Broadway nr. 120. Carta companiei autoriza angajarea în orice tip de afacere, cu excepţia celei bancare şi a celei legate de utilităţile publice, în orice ţară din lume. Scopul declarat al corporaţiei era să dezvolte întreprinderi domestice şi străine, să extindă activităţile americane în străinătate şi să promoveze interesele bancare, în afaceri şi inginerie ale americanilor şi străinilor.

Frank A. Vanderlip a descris în memoriile sale cum s-a format American Internaţional şi interesul trezit pe Wall

Street privind potenţialul ei de afaceri.[204] Ideea iniţială a fost generată de o discuţie între Stone & Webster – contractori internaţionali de căi ferate, care „erau convinşi că nu mai erau multe căi ferate de construit în Statele Unite” – şi Jim Perkins şi Frank A. Vanderlip de la National City Bank (NCB).[205] Autorizaţia iniţială de capital era de 50 de milioane de dolari, iar consiliul de administraţie era format din lideri ai lumii financiare din New York. Vanderlip îşi aminteşte că i-a scris preşedintelui Stillman al NCB despre potenţialul enorm al American International Corporation:

> James A. Farrell şi Albert Wiggin au fost invitaţi [în conducere], însă trebuie consultate comitetele lor înainte de acceptare. Îmi aduc aminte că i-am întrebat şi pe Henry Walters şi Myron T. Herrick. Domnului Herrick i se împotrivea destul de puternic dl Rockefeller, însă dl Stone îl vrea şi cred că ar fi potrivit în Franţa. Întreaga afacere s-a derulat cu uşurinţă mulţumitoare şi receptarea ei a fost marcată de un entuziasm care a fost surprinzător pentru mine, deşi eram ferm convins că suntem pe calea cea bună.
> De exemplu, l-am văzut azi pe James J. Hill. La început, spunea că nu se gândeşte să-şi extindă responsabilităţile, însă după ce am terminat de spus ce mă aşteptam să facă, a spus că ar fi bucuros să intre în conducere, că va lua o parte mare de acţiuni şi că are un interes substanţial în City Bank şi m-a delegat să-i cumpăr acţiuni de pe piaţă.
> Am vorbit azi cu Ogden Armour prima dată despre chestiune. M-a ascultat în linişte şi, fără să pună o singură întrebare, a spus că va intra în conducere şi că vrea un pachet de 500.000 de dolari. Dl Coffin [de la General Electric] este o altă persoană care se retrage din orice, dar a devenit entuziast să intre în conducere şi şi-a oferit cooperarea activă.
> Mă simt foarte bine că l-am atras şi pe Sabin. Guaranty Trust este deja competitorul cel mai activ din domeniu şi este

204 Frank A. Vanderlip, *From Farm Boy to Financier*, A. Appleton-Century, New York, 1935.

205 *Ibidem*, p. 267.

important să-l avem alături de noi. În special, au fost entuziaşti la Kuhn, Loeb. Ei vor să preia până la 2.500.000 de dolari. A existat puţină competiţie privind cine ar trebui să intre în conducere, dar mi s-a întâmplat să vorbesc cu Kahn, l-am invitat pe el primul şi s-a decis că vine. El este probabil cel mai entuziast dintre toţi. Ei vor un pachet de jumătate de milion pentru Sir Ernest Castle[206], căruia i-au telegrafiat planul şi de la care au aprobare.

Am explicat marţi întreaga afacere conducerii [City Bank] şi nu am obţinut decât răspunsuri favorabile.[207]

Toţi râvneau la acţiunile AIC. Joe Grace (de la W.R. Grace & Co.) voia 600.000 de dolari, în plus faţă de procentele sale de la National City Bank. Ambrose Monell voia 500.000 de dolari. George Baker voia 250.000 de dolari. Iar „William Rockefeller a încercat, în van, să-l las să subscrie cu 5.000.000 de dolari”[208].

În 1916, investiţiile străine ale AIC ajunseseră la mai mult de 23 de milioane, iar în 1917, la mai mult de 27 de milioane. Compania şi-a stabilit reprezentanţi la Londra, Paris, Buenos Aires şi Peking, precum şi în Petrograd, Russia. La mai puţin de doi ani după formarea sa, AIC opera la scară mare în Australia, Argentina, Uruguay, Paraguay, Columbia, Brazilia, Chile, China, Japonia, India, Ceylon, Italia, Elveţia, Franţa, Spania, Cuba, Mexic şi în alte ţări din America Centrală.

American International deţinea mai multe sucursale, avea interese în alte companii şi opera alte firme în Statele Unite şi în străinătate. Allied Machinery Company din America a fost înfiinţată în februarie 1916, iar întregul capital social a fost preluat de American International Corporation.

---

206 Sir Ernest Cassel, important om de finanţe britanic.

207 *Ibidem*, pp. 268 – 69. Trebuie observat că mai multe nume menţionate de Vanderlip apar în altă parte în această carte: Rockefeller; Armour, Guaranty Trust şi Otto) Kahn, toţi au o legătură mai mare sau mai mică cu Revoluţia Bolşevică şi urmările ei.

208 *Ibidem*, p. 269.

Vicepreşedintele American International Corporation era Frederick Holbrook, inginer şi fost şef al Holbrook Cabot & Rollins Corporation. În ianuarie 1917, s-a format Grace Russian Company, proprietari comuni fiind W.R. Grace & Co. și San Galli Trading Company din Petrograd. American International Corporation avea investiţii substanţiale în Grace Russian Company şi un directorat conex prin Holbrook.

AIC a investit, de asemenea, în United Fruit Company, care a fost implicată în revoluţiile din America Centrală în 1920. American International Shipbuilding Corporation era deţinută în întregime de AIC şi a semnat contracte substanţiale pentru nave de război cu Emergency Fleet Corporation: un contract era de 50 de nave, urmat de un altul de 40, urmat de un altul de 60 de nave de marfă. American International Shipbuilding a fost cel mai mare beneficiar de contracte acordate de Emergency Fleet Corporation a guvernului SUA. O altă companie a AIC era G. Amsinck & Co., Inc. din New York; controlul companiei a fost dobândit în noiembrie 1917. Amsinck a fost sursa de finanţare a spionajului german în Statele Unite. În noiembrie 1917, American International Corporation a fondat, deţinând în întregime, Symington Forge Corporation, un contractor important de piese forjate. Prin urmare, American International Corporation avea un interes major în contractele de război dintre Statele Unite şi alte ţări. Avea, cu alte cuvinte, un interes major în continuarea Primului Război Mondial.

Directorii American Internaţional şi unii din asociaţii lor erau (în 1917):

J. OGDEN ARMOUR, ambalator de carne, de la Armour & Company, Chicago; director al National City Bank din New York; şi menţionat de A.A. Heller în legătură cu Biroul Sovietic.

GEORGE JOHNSON BALDWIN, de la Stone & Webster, Broadway nr. 120. În timpul Primului Război Mondial, Baldwin a fost preşedinte al consiliului de administraţie al American International Shipbuilding, vicepreşedinte senior al American

International Corporation, director al G. Amsinck (Von Pavenstedt de la Amsinck a fost casier al spionajului german în SUA) şi administrator al Carnegie Foundation, care a finanţat planul Marburg pentru controlul din culise al socialismului internaţional de către finanţele globale.

C.A. COFFIN, preşedinte al Chair General Electric (birou executiv: Broadway nr. 120), preşedinte al comitetului de cooperare al Crucii Roşii americane.

W. E. COREY (Wall Street nr. 14), director al American Bank Note Company, Mechanics and Metals Bank, Midvale Steel and Ordnance şi International Nickel Company; mai târziu, director al National City Bank.

ROBERT DOLLAR, magnat naval din San Francisco, care a încercat în 1920 să importe ruble de aur ţariste în SUA, lucru care contravenea reglementărilor americane.

PIERRE S. DU PONT, din familia du Pont.

PHILIP A.S. FRANKLIN, director al National City Bank.

J.P. GRACE. director al National City Bank.

R.F. HERRICK, director al New York Life Insurance; fost președinte al American Bankers Association;administrator al Carnegie Foundation.

OTTO H. KAHN, partener la Kuhn, Loeb. Tatăl lui Kahn a vrenit în America în 1948, „luând parte la revoluţia germană eşuată din acel an”, Potrivit lui J.H. Thomas (socialist britanic finanţat de sovietici), „faţa lui Otto Kahn este îndreptată către lumină”.

H.W. PRITCHETT, administrator al Carnegie Foundation.

PERCY A. ROCKEFELLER, fiul lui John D. Rockefeller; căsătorit cu Isabel, fiica lui J.A. Stillman de la National City Bank.

JOHN D. RYAN, director de companii de cupru, al National City Bank şi al Mechanics and Metals Bank (vezi prima pagină a acestei cărţi).

W.L. SAUNDERS, director al Băncii Rezervelor Federale din New York, Broadway nr. 120, şi preşedinte al Ingersoll-Rand. Potrivit National Cyclopaedia (26:81): „De-a lungul războiului, a fost unul dintre consilierii cei mai demni de încredere ai

preşedintelui”.

J.A. STILLMAN, preşedinte al National City Bank, după ce tatăl său (J. Stillman, preşedinte al NCB) a murit în martie 1918.

C.A. STONE, director (1920–22) al Băncii Rezervelor Federale din New York, Broadway nr. 120; preşedinte al Stone & Webster, Broadway nr. 120; preşedinte (1916–23) al American International Corporation, Broadway nr. 120.

T.N. VAIL, preşedinte al National City Bank din Troy, New York

F.A. VANDERLIP, preşedinte al National City Bank.

E.S. WEBSTER, de la Stone & Webster, Broadway nr. 120.

A. H. WIGGIN, director al Băncii Rezervelor Federale din New York în anii 1930.

BECKMAN WINTHROPE, director al National City Bank.

WILLIAM WOODWARD, director al Băncii Rezervelor Federale din New York, Broadway nr. 120, şi al Hanover National Bank.

Legătura celor 22 de directori ai American International Corporation cu alte instituţii este semnificativă. National City Bank avea nu mai puţin de 10 directori în consiliul de administraţie al AIC; Stillman de la NCB era, la acea vreme, un intermediar între interesele Rockefeller şi Morgan şi ambele interese erau reprezentate direct în AIC. Kuhn, Loeb şi du Ponts aveau fiecare câte un director. Stone & Webster avea trei directori. Nu mai puţin de patru directori ai AIC (Saunders, Stone, Wiggin, Woodward) fie erau, fie au devenit directori ai Băncii Rezervelor Federale din New York. Am notat într-un capitol anterior ca William Boyce Thompson, care a contribuit cu fonduri şi prestigiul său considerabil la Revoluţia Bolşevică, a fost, de asemenea, director al Băncii Rezervelor Federale din New York – directoratul Băncii Rezervelor Federale din New York era compus din numai 9 membri.

Influenţa American International asupra revoluţiei

Am identificat directorii AIC, să identificăm acum influenţa lor asupra revoluţiei.

Întrucât Revoluţia Bolşevică avea loc în Rusia centrală, secretarul de stat Robert Lansing cerea opiniile American International Corporation privind politicile faţă de regimul sovietic. Pe 16 ianuarie 1918 – la abia două luni de la preluarea Petrogradului şi a Moscovei şi înainte ca o bucată din Rusia să intre sub controlul bolşevicilor – William Franklin Sands, secretar executiv al American International Corporation, a trimis memorandumul cerut pe situaţia politică din Rusia secretarului Lansing. Scrisoarea lui Sand, de la adresa Broadway nr. 120, începea:

> Către onorabilul secretar de stat, Washington D.C.
> 16 ianuarie 1918
> Sir,
> Am onoarea să ataşez aici memorandumul pe care mi l-aţi cerut, referitor la opinia mea privind situaţia politică din Rusia.
> L-am împărţit în trei; o explicaţie a cauzelor istorice ale Revoluţiei, spusă pe cât de scurt posibil; o sugestie privind politica şi un inventar al diferitelor tipuri de activităţi americane care operează acum în Rusia [...][209]

Deşi bolşevicii deţineau doar un control precar asupra Rusiei – iar în primăvara lui 1918 au fost aproape să-l piardă chiar şi pe acesta-, Sands a scris ca Statele Unite întârziaseră deja prea mult (în ianuarie 1918) în recunoaşterea lui Troţki. El a adăugat că «orice teren ce pare să fi fost pierdut trebuie recâştigat acum, chiar cu costul unui uşor triumf personal al

---

209 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/961.

lui Troţki”[210].

FIRME LOCALIZATE LA
SAU ÎN APROPIEREA BROADWAY NR. 120

American International Corp, Broadway nr. 120
National City Bank, Wall Street nr. 55
Bankers Trust Co Bldg, Wall Street nr. 14
New York Stock Exchange, Wall Street nr. 13/Broad nr. 12
Morgan Building, intersecţie Wall Street şi Broad
Banca Rezervelor Federale din New York, Broadway nr. 120
Equitable Building, Broadway nr. 120
Bankers Club, Broadway nr. 120
Simpson, Thather & Bartlett, Cedar nr. 62
William Boyce Thompson, Wall Street nr. 14
Hazen, Whipple & Fuller, 42nd
Chase National Bank, Broadway nr. 57
McCann Co, Broadway nr. 61
Stetson, Jennings & Russell, Broad nr. 15
Guggenheim Exploration, Broadway nr. 120
Weinberg & Posner, Broadway nr. 120
Soviet Bureau, West 40th nr. 110
John MacGregor Grant Co, Broadway nr. 120
Stone & Webster, Broadway nr. 120
General Electric Co., Broadway nr. 120
Morris Plan of NY, Broadway nr. 120
Sinclair Gulf Corp, Broadway nr. 120
Guaranty Securities, Broadway nr. 120
Guaranty Trust, Broadway nr. 140

---

210 Memorandumul lui Sands către Lansing.

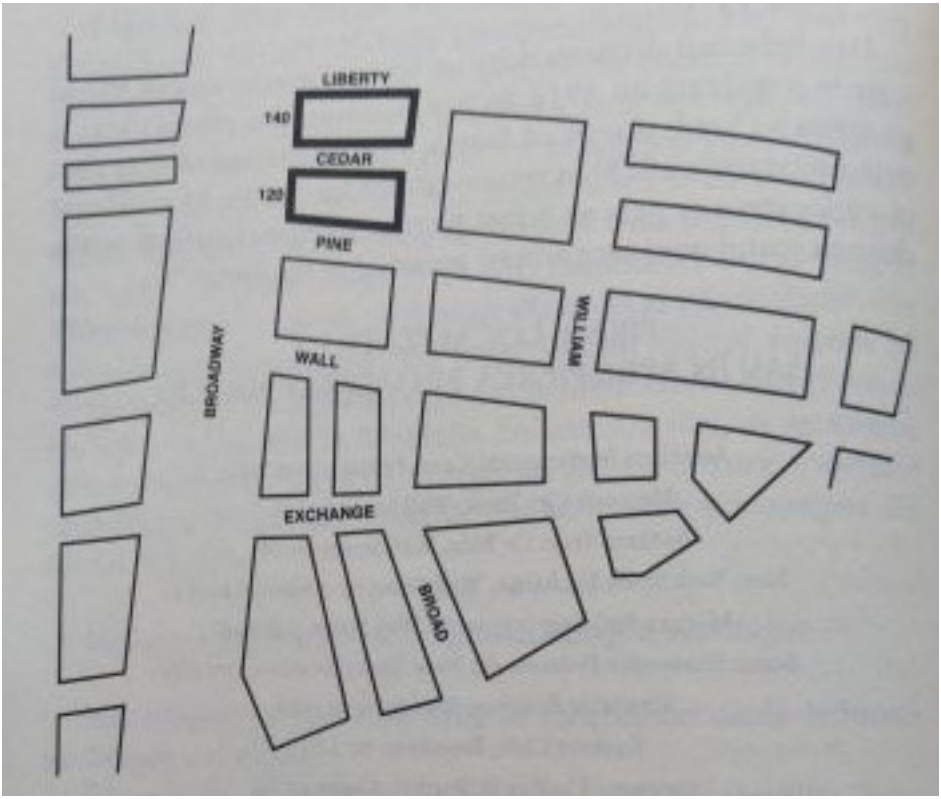

HARTA ZONEI WALL STREET

Sands elaborează apoi modul în care SUA poate recupera timpul pierdut, face paralele între Revoluţia Bolşevică şi „propria noastră revoluţie” şi conchide: „Am motive să cred că planurile Administraţiei pentru Rusia vor primi tot sprijinul posibil din partea Congresului şi o aderenţă însufleţită din partea opiniei publice a Statelor Unite”.

Pe scurt, Sands, ca secretar executiv al unei corporaţii ai cărei directori erau oamenii cei mai prestigioşi de pe Wall Street, a oferit o susţinere emfatică bolşevicilor şi Revoluţiei Bolşevice la doar câteva săptămâni după începerea revoluţiei. Şi, ca director al Băncii Rezervelor Federale din New York, Sands le-a oferit 1 milion de dolari – o asemenea susţinere a bolşevicilor de către interesele bancare este cel

puţin consistentă.

Mai mult, William Sands de la American International a fost un om cu legături şi o influenţă neobişnuită în Departamentul de Stat.

Cariera lui Sands a alternat între Departamentul de Stat şi Wall Street. La sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, a deţinut diverse posturi diplomatice ale SUA. În 1910, a părăsit Departamentul pentru a se alătura firmei bancare a lui James Speyer, cu scopul de a negocia un împrumut ecuadorian, iar pentru următorii 2 ani a reprezentat Central Aguirre Sugar Company în Puerto Rico. În 1916, a participat în Rusia la „munca Crucii Roşii" – de fapt, o „Misiune Specială" pentru doi oameni, el şi Basil Miles –, apoi s-a întors să se alăture American International Corporation in New York.[211]

La începutul lui 1918, Sands a devenit destinatarul cunoscut şi voit al anumitor „tratate secrete" ruseşti. Dacă este să credem dosarele Departamentului de Stat, Sands pare să fi fost, de asemenea, curier şi avea oarecare acces prioritar – faţă de oficialii guvernamentali ai SUA – la documente oficiale. Pe 14 ianuarie 1918, cu două zile înainte ca Sands să scrie memorandumul legat de politica faţă de bolşevici, secretarul Lansing cerea ca următoarea telegramă să fie trimisă în Cifru Verde către legaţia americană din Stockholm: „Documente oficiale importante pe care Sands trebuia să le aducă aici au fost lăsate legaţiei. Le-aţi trimis mai departe? Lansing". Replica din 16 ianuarie, de la Morris,

---

211 William Franklin Sands a scris mai multe cărţi, incluzând *Undiplomatic Memoirs*, McGraw-Hill, New York, 1930, o biografie care acoperă perioada de până în 1904. Mai târziu a scris *Our Jungle Diplomacy,* University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1941, un tratat despre imperialismul din America Latină. Ultima lucrare este demnă de reţinut numai pentru un punct minor de la pagina 102: disponibilitatea de a-l blama pentru o aventură imperialistă specifică pe Adolf Stahl, un bancher newyorkez, în timp ce puncta, destul de inutil, „originile iudeo-germane" ale lui Stahl. În august 1918, a publicat un articol, „Salvarea Rusiei", în Asia, pentru a explica susţinerea pentru regimul bolşevic.

din Stockholm, a fost: „Referitor la telegrama 460, 14 ianuarie, 5 p.m. Documentele menţionate au fost înaintate Departamentului în săculeţul numărul 34 pe 28 decembrie". Acestor documente le este ataşat un alt memo, semnat „BM" (Basil Miles, un asociat al lui Sands): „Dl Phillips. Ei n-au reuşit să-i dea lui Sands prima tranşă a tratatelor secrete, pe care acesta le-a adus din Petrograd la Stockholm"[212].

Lăsând deoparte chestiunea de ce un cetăţean privat transportă tratate secrete ruseşti şi problema conţinutului acestor tratate secrete (probabil o versiune timpurie a aşa-numitelor Documente Sisson), putem deduce cel puţin că secretarul executiv al AIC călătorea de la Petrograd la Stockholm la sfârşitul lui 1917 şi trebuie să fi fost un cetăţean privilegiat şi influent pentru a avea acces la tratate secrete.[213]

Câteva luni mai târziu, pe 1 iulie 1918, Sands îi scria lui McAdoo, secretarul trezoreriei, privind crearea unei comisii „de sprijin economic pentru Rusia". El spunea că, deoarece îi va fi greu unei comisii guvernamentale „să ofere mecanismul" pentru un asemenea sprijin, „pare, de aceea, necesară invocarea unui interes financiar, comercial şi manufacturier al Statelor Unite, care să ofere un asemenea mecanism sub controlul comisarului-şef sau al oricărui oficial selectat de Preşedinte pentru acest scop"[214]. Cu alte cuvinte, este evident că Sands intenţiona ca orice exploatare comercială a Rusiei bolşevice să includă Broadway nr. 120.

---

212 Toate de mai sus în Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/969.

213 Autorul nu se poate abţine să nu observe tratamentul cercetătorilor. În 1973, de exemplu, autorului îi era încă refuzat accesul la unele dosare ale Departamentului de Stat din 1919.

214 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/333.

Certificarea încorporării Băncii Rezervelor Federale din New York a avut loc pe 18 mai 1914. Aceasta viza trei directori de clasa A, reprezentând băncile membre din district, trei directori de clasa B, reprezentând comerţul, agricultura şi industria, şi trei directori de clasa C, reprezentând consiliul de administraţie al Rezervelor Federale. Directorii iniţiali au fost aleşi în 1914; ei au creat un program energic. În primul an de organizare, Banca Rezervelor Federale din New York a organizat nu mai puţin de 50 de întâlniri.

Din punctul nostru de vedere, ceea ce este interesant este asocierea între directorii Băncii Rezervelor Federale (din districtul New York) şi ai American International Corporation, pe de o parte, şi emergenta Rusie sovietică.

În 1917, cei trei directori de clasa A erau Franklin D. Locke, William Woodward şi Robert H. Treman. William Woodward a fost director al American International Corporation (Broadway nr. 120) şi al Hanover National Bank, controlată de Rockefeller. Nici Locke, nici Treman nu intră în povestea noastră. Cei trei directori de clasa B erau, în 1917, William Boyce Thompson, Henry R. Towne şi Leslie R. Palmer. Am notat deja contribuţia bănească substanţială a lui William B. Thompson la cauza bolşevică. Henry R. Towne a fost preşedinte al consiliului de administraţie al Morris Plan din New York, localizată pe Broadway nr. 120; locul său a fost luat mai târziu de Charles A. Stone de la American International Corporation (Broadway nr. 120) şi Stone & Webster (Broadway nr. 120). Leslie R. Palmer nu apare în povestea noastră. Cei trei directori de clasa C erau Pierre Jay, W.L. Saunders şi George Foster Peabody. Nu se ştie nimic despre Pierre Jay, cu excepţia faptului că biroul său era pe Broadway nr. 120, şi este semnificativ doar ca proprietar al Brearley School, Ltd. William Lawrence Saunders a fost, de asemenea, director al American International Corporation; el şi-a mărturisit public, aşa cum am văzut, simpatiile

probolşevice, exprimându-le într-o scrisoare către Preşedintele Woodrow Wilson. George Foster Peabody a fost un socialist activ.

Pe scurt, din cei nouă directori ai Băncii Rezervelor Federale din New York, patru erau localizaţi pe Broadway nr. 120 şi doi erau în legătură cu American International Corporation. Şi cel puţin patru din membrii conducerii AIC erau, în acelaşi timp, directori ai BRF din New York. Putem considera toate acestea semnificative, însă nu le priviţi ca fiind de un interes dominant.

American-Russian Industrial Syndicate Inc.

Propunerea lui William Franklin Sands privind o comisie economică pentru Rusia nu a fost adoptată. În schimb, a fost alcătuit un vehicul privat care să exploateze pieţele ruseşti şi sprijinul timpuriu dat bolşevicilor. Un grup de industriaşi de pe Broadway nr. 120 au format American-Russian Industrial Syndicate Inc. pentru a dezvolta şi alimenta aceste oportunităţi. Suportul financiar pentru noua firmă a venit de la Guggenheim Brothers, Broadway nr. 120, asociaţi anterior cu William Boyce Thompson (Guggenheim controla American Smelting and Refining şi companiile de cupru din Kennecott şi Utah); de la Harry F. Sinclair, preşedintele Sinclair Gulf Corp., de asemenea, de pe Broadway nr. 120; şi de la James G. White de la J.G. White Engineering Corp., de pe Exchange Place nr. 43, adresa American-Russian Industrial Syndicate.

În toamna lui 1919, ambasada americană din Londra a telegrafiat la Washington despre domnii Lubovitch şi Rossi, „care reprezentau American-Russian Industrial Syndicate incorporated. Care este reputaţia şi atitudinea Departamentului faţă de sindicat şi indivizii aceştia?”[215].

---

215 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.516 84, 2 septembrie 1919.

La această telegramă, ofiţerul Departamentului de Stat Basil Miles, un fost asociat al lui Sands, a răspuns:

> [...] Domnii menţionaţi, împreună cu corporaţia lor, au o reputaţie bună, fiind sprijiniţi financiar de interesele White, Sinclair şi Guggenheim, cu scopul încheierii de relații economice cu Rusia.[216]

Putem conchide aşadar că interesele Wall Street aveau idei destul de clare privind modul în care noua piaţă din Rusia va fi exploatată. Sprijinul şi sfaturile acordate bolşevicilor de către părţi interesate din Washington sau din alte locuri nu vor rămâne nerăsplătite.

John Reed: revoluţionarul establishmentului

Separat de influenţa American International asupra Departamentului de Stat, exista relaţia sa apropiată – pe care AIC însăşi o numeşte „control” – cu un bolşevic cunoscut: John Reed. Reed a fost un autor prolific, foarte citit în perioada Primului Război Mondial, contribuitor la publicaţia bolşevică Masses[217] şi la Metropolitan, ziarul controlat de Morgan. Cartea lui Reed despre Revoluţia Bolşevică, *Ten Days That Shook the World*, are o introducere de Nikolai Lenin şi a devenit cea mai cunoscută şi citită lucrare a sa. Azi cartea sună ca un comentariu superficial asupra evenimentelor curente, este presărată cu proclamaţii şi decrete bolşevice şi pătrunsă de o fervoare mistică despre care bolşevicii ştiau că va trezi simpatii în străinătate. După

---

216 *Ibidem*.

217 Alte contribuţii la *Masses* menţionate în această carte au fost ale ziaristului Robert Minor, preşedinte al U.S. Public Info, Comitetul Marion; George Cred; Carl Sandburg, istoric-poet; şi Boardman Robinson, artist.

revoluţie, Reed a devenit un membru american al comitetului executiv al celei de-a 3-a Internaţionale. A murit de tifos în Rusia în 1920.

Problema principală aici nu e susţinerea cunoscută a activităţilor bolşevice de către Reed, ci faptul că Reed, care se bucura de încrederea deplină a lui Lenin („Aici este o carte pe care aş vrea să o văd publicată în milioane de copii şi tradusă în toate limbile”, comenta Lenin în *Ten Days*), care a fost membru al celei de-a 3-a Internaţionale şi care deţinea un paşaport al Comitetului Revoluţionar Militar (nr. 955, emis pe 16 noiembrie 1917) care-i asigura în orice moment accesul la Institutul Smolnîi (sediul central revoluţionar) ca reprezentant al „presei socialiste americane”, a fost, de asemenea – în ciuda acestor lucruri – o marionetă sub „controlul” intereselor financiare ale lui Morgan prin American International Corporation. Există probe documentare pentru acest conflict aparent (vezi Apendicele 3).

Să completăm contextul. Articolele pentru *Metropolitan* şi *Masses* i-au oferit lui John Reed o audienţă largă pentru relatarea revoluţiilor mexicană şi bolşevică. Granville Hicks, biograful lui Reed, a sugerat că „era [...] purtătorul de cuvânt al bolşevicilor în Statele Unite”. Pe de altă parte, între 1913 şi 1918, sprijinul financiar pentru Reed a venit masiv de la Metropolitan – deţinut de Harry Payne Whitney, director în Guaranty Trust, o instituţie menţionată în fiecare capitol din această carte – şi de la bancherul privat newyorkez şi comerciantul Eugene Boissevain, care a canalizat fondurile către Reed fie direct, fie prin pro-bolşevicul *Masses*. Cu alte cuvinte, sprijinul financiar pentru John Reed a venit de la elemente ale spectrului politic despre care se presupunea că sunt în competiţie. Aceste fonduri erau pentru scris şi pot fi clasificate astfel: plăţi de la *Metropolitan*, începând din 1913, pentru articole; plăţi de la *Masses*, începând din 1913, care proveneau parţial de la Eugene Boissevain. Ar trebui menţionată o a treia categorie: Reed a primit unele plăţi minore şi aparent nerelaţionate de la comisarul Crucii Roşii

Raymond Robins din Petrograd. Probabil a primit, de asemenea, sume mici pentru articole scrise pentru alte ziare şi drepturi de autor din cărţi; însă nu s-au găsit probe privind nivelul acestor plăţi.

John Reed şi revista Metropolitan*.*

Metropolitan a sprijinit cauzele establishmentului, inclusiv, de exemplu, pregătirea pentru război. Revista era deţinută de Harry Payne Whitney (1872–1930), care a înfiinţat Navy League şi era partener în firma J.P. Morgan. La sfârşitul anilor 1890, Whitney a devenit director al American Smelting and Refining şi al Guggenheim Exploration. La moartea tatălui său, în 1908, a devenit director în numeroase alte companii, inclusiv în Guaranty Trust Company. Reed a început să scrie pentru *Metropolitan* în iulie 1913 şi a contribuit cu o jumătate de duzină de articole despre revoluţiile mexicane: „Cu Villa în Mexic", „Cauzele din spatele revoluţiei din Mexic", „Dacă intrăm în Mexic", „La marş cu Villa" etc. Reed îl simpatiza pe revoluţionarul Pancho Villa. Vă amintiţi legătura între Guaranty Trust şi ofertele de muniţie pentru Villa.

În orice caz, *Metropolitan* a fost sursa principală de venituri a lui Reed. În cuvintele biografului Granville Hicks, „banii veneau în principal din munca pentru *Metropolitan* şi uneori din articole și relatări pentru alte publicaţii plătitoare". Însă lucrul pentru *Metropolitan* nu l-a oprit pe Reecl să scrie articole critice despre interesele Morgan şi Rockefeller. Un astfel de articol, „La gâtul republicii" (*Masses*, iulie 1916), trasa relaţiile între industriile de muniţie, lobby-ul pentru securitatea naţională şi interesul directoratelor Morgan-Rockefeller şi „arăta că ele domină atât societăţile care se pregăteau de război, cât şi nou-formata American International Corporation, organizată pentru exploatarea

ţărilor înapoiate”.[218]

În 1915, John Reed a fost arestat în Rusia de către autorităţile ţariste, iar *Metropolitan* a intervenit, împreună cu Departamentul de Stat, în numele lui Reed. Pe 21 iunie 1915, H.J. Whigham i-a scris secretarului de stat Robert Lansing, informându-l că John Reed şi Boardman Robinson (de asemenea arestat şi un contribuitor la *Masses*) erau în Rusia „cu însărcinarea de la *Metropolitan* să scrie articole şi să ofere imagini de pe frontul de est al războiului”. Whigham a subliniat că nici unul nu avea „vreo dorinţă sau autoritate din partea noastră să interfereze cu operaţiunile oricărei puteri beligerante”. Scrisoarea lui Whigham continuă:

> Dacă dl Reed a dus scrisori de prezentare de la Bucureşti în Galiţia, către oameni cu o mentalitate anti-rusească, sunt sigur că acest lucru a fost făcut în mod inocent, cu intenţia simplă de a întâlni cât mai mulţi oameni posibil [...].

Whigham sublinia secretarului Lansing că John Reed era cunoscut la Casa Albă şi că a oferit „ceva sprijin” în administrarea chestiunilor mexicane; el conchide: „Avem cea mai înaltă apreciere pentru calităţile de scriitor şi gânditor ale lui Reed şi ne temem foarte mult în legătură cu siguranţa sa”[219]. Scrisoarea lui Whigham nu vine, să notăm, din partea unui ziar mainstream în sprijinul unui scriitor bolşevic; vine din partea unui ziar mainstream în sprijinul unui scriitor bolşevic pentru *Masses* şi alte publicaţii revoluţionare similare, un scriitor care a fost, de asemenea, autorul atacurilor tranşante („Etica involuntară a Marilor Afaceri: o fabulă pentru pesimişti”, de exemplu) la adresa aceloraşi interese Morgan care deţineau *Metropolitan*.

Dovada finanţării de către bancherul privat Boissevain este de netăgăduit. Pe 23 februarie 1918, legaţia americană din

---

218 Granville Hicks, *John Reed*, 1887 – 1920, Macmillan, New York, 1936, p. 215.

219 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 860 d.1121 R 25/4.

Christiania, Norvegia, a trimis o telegramă la Washington în numele lui John Reed, pentru a fi transmisă liderului Partidului Socialist, Morris Hillquit. Telegrama afirma: „Spune-i lui Boissevain să se bazeze pe el, dar cu grijă”. O notă criptată a lui Basil Miles, din dosarele Departamentului de Stat, datată 3 aprilie 1918, spune: „Dacă Reed vine acasă, s-ar putea să aibă bani. Înţeleg că alternativele sunt expulzarea din Norvegia sau întoarcerea voluntară. Dacă aşa stau lucrurile, ultima variantă e preferabilă”. Această notă protectivă este urmată de o telegramă datată 1 aprilie 1918, tot de la legaţia americană din Christiania: „John Reed solicită urgent lui Eugene Boissevain, Williams Street nr. 29, New York, 300 de dolari folosire telegraf legaţie”[220]. Această telegramă a fost transmisă lui Eugene Boissevain de către Departamentul de Stat pe 3 aprilie 1918.

Reed a primit, se pare, fondurile şi s-a întors în Statele Unite. Următorul document din dosarele Departamentului de Stat este o scrisoare către William Franklin Sands de la John Reed, datată 4 iunie 1918 şi scrisă din Crotonon-Hudson, New York. În scrisoare, Reed spune că a scris un memorandum pentru Departamentul de Stat şi apelează la Sands să-şi folosească influenţa pentru a obţine cutiile cu documente aduse din Rusia. Reed conchide: „Iartă-mă că te deranjez, dar nu ştiu la cine să mai apelez şi nu-mi permit o altă călătorie în Washington”. Ulterior, Frank Polk, secretar interimar de stat, a primit o scrisoare de la Sands cu privire la eliberarea documentelor lui John Reed. Scrisoarea lui Sands, datată 5 iunie, de pe Broadway nr. 120, este reprodusă în întregime aici; aceasta conţine afirmaţii explicite privind controlul lui Reed:

BROADWAY NR. 120, NEW YORK
5 iunie 1918

---

220 *Ibidem*, 360d.1121/R25/18. Potrivit lui Granville Hicks in *John Reed*, *„Masses* nu-i pot plăti cheltuielile lui Reed. În final, prietenii publicaţiei, în special Eugene Boissevain, a făcut rost de bani” (p. 249).

Dragă domnule Polk:
Îmi iau libertatea să vă trimit un apel al lui John („Jack”) Reed de a-l ajuta, dacă este posibil, cu eliberarea documentelor aduse de el în ţară din Rusia.
Am avut o conversaţie cu dl Reed când a venit aici, în care el a schiţat câteva încercări ale Guvernului Sovietic de a iniţia o dezvoltare constructivă şi şi-a exprimat dorinţa să pună la dispoziţia guvernului nostru orice observaţie sau informaţie obţinută prin contactul său cu Leon Troţki. I-am sugerat să vă scrie un memorandum pe acest subiect şi a promis să telefoneze la Washington pentru a vă solicita o întâlnire în acest scop. A adus acasă cu el o mulţime de documente, care i-au fost reţinute pentru examinare, şi pe acest subiect doreşte să vorbească cu cineva cu autoritate pentru a oferi guvernului în mod voluntar informaţiile şi să ceară eliberarea acelora care-i sunt necesare pentru munca la ziar şi reviste.
Nu cred că dl Reed este „bolşevic” sau „anarhist”, aşa cum am auzit vorbindu-se despre el. Este un ziarist de senzaţie, fără îndoială, dar aceasta este totul. Nu încearcă să pună piedici guvernului nostru şi, pentru acest motiv, a refuzat „protecţia” care i-a fost oferită, am înţeles, de Troţki, când s-a întors la New York pentru a răspunde acuzaţiilor împotriva lui în procesul *Masses*. Este plăcut totuşi de bolşevicii din Petrograd şi, de aceea, acţiunile poliţiei noastre care ar trece drept „persecuţie” vor fi resimţite la Petrograd, lucru care cred că nu e de dorit, pentru că nu e necesar. *El poate fi abordat şi controlat prin alte mijloace decât prin poliţie*.
Nu am văzut memorandumul pe care i l-a trimis domnului Bullitt – *mi-aş fi dorit să-l văd eu mai înainte şi poate să-l corectez*, însă nu a avut oportunitatea să facă acest lucru.
Sper să nu mă consideraţi prea intruziv în acest subiect sau că mă amestec în chestiuni care nu mă privesc. Cred că este înţelept să nu ofensăm liderii bolşevici *dacă nu e cazul şi până când e necesar să fie aşa – dacă va fi necesar* – şi nu este înţelept să privim persoanele care au legături prieteneşti cu bolşevicii din Rusia ca pe cineva cu un caracter suspect şi periculos. *Cred că e o politică mai bună să încercăm să folosim aceşti oameni pentru propriile noastre scopuri în dezvoltarea politicii noastre faţă de Rusia, dacă se poate*. Conferinţa lui Reed din Philadelphia oprită de

poliţie (şi-a pierdut capul, a intrat în conflict cu poliţia şi a fost arestat) este singura despre Rusia unde aş fi plătit să o aud, dacă n-aş fi văzut deja notele lui pe acest subiect. Aceasta acoperea un subiect unde am fi putut găsi un punct de contact cu Guvernul Sovietic, de unde să începem o muncă constructivă!
Nu-l putem folosi, în loc să-l învrăjbim şi să ni-l facem duşman? Nu este foarte echilibrat, însă poate fi, dacă nu mă înşel prea mult, *susceptibil de o ghidare discretă şi s-ar putea să fie destul de util*.

Cu sinceritate, al dumneavoastră.
William Franklin Sands

Onorabilului Frank Lyon Polk, consilier al Departamentului de Stat, Washington, D.C.
WFS: AO
Ataşament[221]

Semnificaţia acestui document este revelarea clară a unei intervenţii directe a unui ofiţer (secretar executiv) al American International Corporation in numele unui bolşevic cunoscut. Să examinăm câteva din afirmaţiile lui Sands despre Reed: „El poate fi abordat şi controlat mult mai bine prin alte mijloace decât prin poliţie”; şi „Nu-l putem folosi, în loc să-l învrăjbim şi să ni-l facem duşman? [...] dacă nu mă înşel prea mult, susceptibil de o ghidare discretă şi s-ar putea să fie destul de util”. Destul de evident, American International Corporation îl percepea pe John Reed ca pe un agent sau ca pe un agent potenţial care ar putea fi, şi probabil fusese deja, controlat de ea. Faptul că Sands era în poziţia să ceară editarea unui memorandum al lui Reed (pentru Bullitt) sugerează existenţa unui anumit grad de control.

---

221 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 360. D. II21.R/20/221/2, /R25 (John Reed). Scrisoarea a fost transferată de dl Polk arhivelor Departamentului de Stat pe 2 mai 1935. Toate italicele adăugate.

Apoi notaţi atitudinea potenţial ostilă a lui Sands faţă de – şi intenţia cu greu mascată de a-i provoca pe – bolşevici: „nu cred că e înţelept să-i ofensăm pe liderii bolşevici dacă nu e cazul *şi până va fi necesar* – dacă va fi necesar [...]” (sublinierea autorului). Aceasta este o scrisoare extraordinară, în numele unui agent sovietic, de la un cetăţean privat american, al cărui sfat era cerut de Departamentul de Stat.

Un memorandum ulterior, de pe 19 martie 1920, din dosarele Statului raporta arestarea lui John Reed de către autorităţile finlandeze la Aho şi deţinerea de către Reed de paşapoarte englezeşti, americane şi germane. Reed, călătorind sub pseudonimul Casgormlich, transporta diamante, o sumă mare de bani, literatură şi filme sovietice de propagandă. Pe 21 aprilie 1920, legaţia americană din Helsingfors telegrafia Departamentului de Stat:

> Vă înaintez în săculeţul următor copiile certificate ale scrisorilor de la Emma Goldman, Troţki, Lenin şi Sirola descoperite în posesia lui Reed. Biroul Exterior a promis oferirea de înregistrări complete lucrărilor Curţii.

Încă o dată, Sands a intervenit: „Îl ştiu personal pe dl Reed”[222]. Şi, ca şi în 1915, revista *Metropolitan* a venit în ajutorul lui Reed. H.J. Whigham îi scria pe 15 aprilie 1920 lui Bainbridge Colby de la Departamentul de Stat: „Am auzit că John Reed este în pericol să fie executat în Finlanda. Sper ca Departamentul de Stat să ia măsuri imediate pentru a se asigura că are un proces corect. Cer urgent acţiune promptă”[223]. Aceasta s-a adăugat telegramei din 13 aprilie 1920 de la Harry Hopkins, care va devini celebru sub preşedintele Roosevelt:

> Înţeleg că Departamentul de Stat deţine informaţia că Jack

222 *Ibidem*, 360 d.ll21 R 25/72.

223 *Ibidem.*

> Reed este arestat în Finlanda şi va fi executat. Ca unul dintre prietenii săi şi al dumneavoastră şi în numele soţiei sale, vă rog să întreprindeţi acţiuni urgente pentru a împiedica execuţia şi pentru a asigura eliberarea. Sunt sigur că mă pot baza pe intervenţia dumneavoastră imediată şi eficace.[224]

John Reed a fost eliberat ulterior de autorităţile finlandeze. Această relatare paradoxală a intervenţiei în numele unui agent sovietic poate avea mai multe explicaţii. O ipoteză care e confirmată de alte probe privind Wall Street şi Revoluţia Bolşevică este că John Reed a fost într-adevăr un agent al intereselor Morgan – poate fiind conştient numai pe jumătate de rolul său dublu –, în ciuda faptului că scrierile sale anticapitaliste conservau mitul important că toţi capitaliştii sunt într-un război continuu cu revoluţionarii socialişti. Carroll Quigley, aşa cum am observat deja, raporta că interesele Morgan au sprijinit financiar organizaţiile revoluţionare domestice şi scrierile anticapitaliste.[225][23] Şi am prezentat în acest capitol probe documentare decisive că interesele Morgan controlau un agent sovietic, intervenind în numele său, şi, mai important, intervenind în numele intereselor sovietice faţă de Guvernul SUA. Aceste activităţi gravitează în jurul unei singure adrese: Broadway nr. 120, New York City.

---

224 Aceasta a fost adresată lui Bainbridge Colby, *ibidem*, 360 d.1121 R 25/30. O altă scrisoare, datată 14 aprilie 1920 şi adresată secretarului de stat de pe Broadway nr. 100, New York, era de la W. Bourke Cochrane; aceasta pleda, de asemenea, pentru John Reed.

225 Quigley, *op. cit.*

Capitolul 9

Guaranty Trust merge în Rusia

Guvernul Sovietic doreşte ca Guarantee [sic] Trust Company să devină agent fiscal în Statele Unite pentru toate operaţiunile sovietice şi are în vedere o achiziţie americană a Eestibank, cu intenţia de a finaliza conectarea averilor sovietice cu interesele financiare americane.

— William H. Coombs, raportând ambasadei americane din Londra, 1 iunie 1920 (Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/752). (Eestibank era o bancă estoniană)

În 1918, sovieticii se confruntau cu un amestec surprinzător de probleme interne şi externe. Ei ocupaseră doar o fracţiune din Rusia. Pentru a cuceri şi restul, aveau nevoie de arme străine, hrană din import, sprijin financiar exterior, recunoaştere diplomatică şi – mai presus de toate – de comerţ exterior. Pentru a obţine recunoaştere diplomatică şi comerţ exterior, sovieticii aveau nevoie mai întâi de o reprezentare în străinătate, iar reprezentarea necesita finanţare prin aur sau monede străine. Aşa cum am văzut deja, primul pas era înfiinţarea unui Birou Sovietic la New York sub Ludwig Martens. În acelaşi timp, se făceau eforturi pentru a transfera fonduri către Statele Unite şi Europa pentru cumpărarea bunurilor necesare. Apoi influenţa a fost exercitată în SUA pentru a obţine recunoaştere sau pentru a obţine licenţele de export necesare transportului de bunuri către Rusia.

Bancherii şi avocaţii din New York au oferit un sprijin

semnificativ – în unele cazuri, critic – pentru fiecare din aceste sarcini. Când profesorul George V. Lomonossoff, expertul tehnic rus din Biroul Sovietic a avut nevoie să transfere fonduri de la agentul sovietic principal din Scandinavia, un avocat important de pe Wall Street a venit în sprijinul său – folosind canalele oficiale ale Departamentului de Stat şi pe secretarul interimar de stat ca mijlocitor. Când aurul a trebuit transferat în Statele Unite, American International Corporation, Kuhn, Loeb *&* Co. şi Guaranty Trust au cerut facilităţi şi şi-au folosit influenţa din Washington pentru a uşura accesul. Iar când a fost vorba despre recunoaştere, găsim firme americane care cer Congresului şi publicului îmbrăţişarea regimului sovietic. În caz că cititorul va deduce – poate prea rapid – din aceste afirmaţii că Wall Street era într-adevăr mânjit cu Roşu, sau că steagurile roşii fluturau pe stradă, vom prezenta într-un capitol ulterior probe că firma J.P. Morgan l-a finanţat pe amiralul Kolceak în Siberia. Aleksandr Kolceak lupta împotriva bolşevicilor pentru a-şi institui propriul său regim autoritar. Firma a contribuit, de asemenea, la organizaţia anti-comunistă United Americans.

Wall Street vine în ajutorul profesorului Lomonossoff

Cazul profesorului Lomonossoff este un caz de istorie detaliată privind sprijinul Wall Street pentru regimul sovietic timpuriu. La sfârşitul lui 1918, George V. Lomonossoff, membru al Biroului Sovietic din New York şi, mai târziu, primul comisar sovietic al căilor ferate, s-a trezit în Statele Unite fără fonduri. În acel moment, fondurilor sovietice nu le era permis accesul în Statele Unite; firește, nu exista nicio recunoaştere oficială a regimului. Lomonossoff a fost subiectul unei scrisori din 24 octombrie 1918, de la Departamentul de Justiţie al SUA către Departamentul de

Stat.[226] Scrisoarea se referea la trăsăturile bolşevice ale lui Lomonossoff şi la discursurile sale pro-bolşevice. Anchetatorul conchidea: „Prof. Lomonossoff nu este bolşevic, deşi discursurile sale sunt un sprijin neechivoc pentru cauza bolşevică". Totuşi, Lomonossoff a fost în stare să tragă sforile la cel mai înalt nivel pentru a primi 25.000 de dolari, transferaţi din Uniunea Sovietică printr-un agent sovietic de spionaj din Scandinavia (care a devenit mai târziu asistentul personal al lui Reeve Schley, vicepreşedinte al Chase Bank). Toate acestea au avut loc cu sprijinul unei firme importante de avocaţi de pe Wall Street!"[227]

Probele sunt prezentate în detaliu, deoarece detaliile însele se referă la relaţia apropiată între anumite interese care erau percepute ca ireconciliabile. Prima referire la problema lui Lornonossoff se găseşte într-o scrisoare din 7 ianuarie 1919, de la Thomas L. Chadbourne, de la Chadbourne, Babbitt & Wall de pe Wall Street nr. 14 (aceeaşi adresă cu William Boyce Thompson), către Frank Polk, secretar interimar de stat. Observaţi salutul cordial şi referinţa obişnuită la Michael Gruzenberg, pseudonim Alexander Gumberg, agent sovietic principal în Scandinavia şi mai târziu asistent al lui Lomonossoff:

> Dragă Frank: Aţi fost amabil să-mi spuneţi că, dacă vă pot informa privind statutul celor 25.000 de dolari aparţinând dlui şi dnei Lomonossoff, veţi pune în mişcare mecanismul necesar pentru ca banii să ajungă la ei. I-am comunicat dlui Lomonossoff situaţia şi mi-a spus că dl Michael Gruzenberg, care a mers în Rusia pentru dumnealui înainte de dificultăţile între ambasadorul Bakhmeteff şi dl Lomonossoff, i-a transmis informaţia privind aceşti bani prin trei ruşi care au venit recent din Suedia, iar dl Lomonossoff crede că banii sunt la ambasada rusă din Stockholm, Milmskilnad Gaten 37. Dacă

---

226 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/3094.

227 Această secţiune provine din Senatul SUA, *Russian Propaganda,* audierile din faţa unei subcomisii a Comisiei pentru Relaţii Externe al 66-lea Congres, sesiunea 2d, 1920.

ancheta Departamentului de Stat descoperă că nu acesta este locul unde sunt banii, atunci ambasada rusă din Stockholm poate furniza adresa exactă a dlui Gruzenberg, care poate oferi informaţii adecvate cu privire la acest lucru. Dl Lomonossoff nu primeşte scrisori de la dl Gruzenberg, deşi este informat dacă au fost scrise; este informat, de asemenea, dacă scrisorile sale nu ajung la dl Gruzenberg. Din acest motiv, este imposibil să mă exprim mai clar decât am făcut-o, dar sper că se poate face ceva pentru a-i scăpa, pe el şi pe soţia lui, din această situaţie stânjenitoare a lipsei de fonduri, fiind nevoie doar de puţin ajutor pentru ca aceşti bani, care sunt ai lor, să ajungă la ei şi să-i ajute de această parte a oceanului.
Mulţumindu-vă anticipat pentru tot ceea ce puteţi face, rămân, ca întotdeauna,
Al dumneavoastră,
Thomas L. Chadbourne.

În 1919, când a fost scrisă această scrisoare, Chadbourne era reprezentant federal în Washington, consilier și director al U.S. War Trade Board şi director al U.S. Russian Bureau Inc, o companie oficială a Guvernului SUA. Anterior, în 1915, Chadbourne ajutase Midvale Steel and Ordnance să profite de afacerile din timpul războiului. În 1916, a devenit preşedinte al Democratic Finance Committee şi, mai târziu, director al Wright Aeronautical and Mack Trucks.

Motivul pentru care Lomonossoff nu primea scrisori de la Gruzenberg este, după toate probabilităţile, acela că erau interceptate de unul din guvernele interesate de activităţile acestuia din urmă.

Pe 11 ianuarie 1919, Frank Polk a telegrafiat legaţiei americane din Stockholm:

Departamentul are informaţia că fonduri personale de 25.000 de dolari [...]. Vă rog, întrebaţi informai şi personal legaţia rusă dacă aceste fonduri sunt reţinute. În caz contrai; adresaţi-vă domnului Michael Gruzenberg, despre care s-a raportat că deţine informaţii pe subiect. Departamentul nu este preocupat oficial, doar pune întrebări în numele unui

fost oficial rus în această ţară.
Polk, Interimar

În această scrisoare Polk pare să nu fie conştient de legăturile bolşevice ale lui Lomonossoff şi se referă la el ca la un „fost oficial rus în această ţară”. Indiferent cum ar fi, în decurs de trei zile, Polk primeşte replica lui Morris de la legaţia SUA din Stockholm:

14 ianuarie, 3 p.m. 3492. La a voastră din 12, 3 p.m., nr. 1443.

Suma de 25.000 a fostului preşedinte al comisiei ruse de comunicare din Statele Unite nu este cunoscută legaţiei ruse; şi nici nu poate fi obţinută adresa domnului Michael Gruzenberg.
Morris

Se pare că Polk i-a scris după aceea lui Chadbourne (scrisoarea nu este inclusă în sursă) şi i-a spus că Statul nu-i poate găsi nici pe Lomonossoff, nici pe Michael Gruzenberg. Chadbourne a răspuns pe 21 ianuarie 1919:

Dragă Frank: Multe mulţumiri pentru scrisoarea ta din 17 ianuarie. Înţeleg ca acolo exista două legaţii ruse în Suedia, una a sovietelor, alta a lui Kerenski, şi asum că întrebarea ta era adresată legaţiei sovietice, întrucât adresa din scrisoarea ta era a lor, adică Milmskilnad Gaten 37, Stockholm.
Adresa lui Michael Gruzenberg este Holmenkollen Sanitarium, Chrisdama, Norvegia şi cred că legaţia sovietică poate afla toate lucrurile despre aceste fonduri prin Gruzenberg, dacă vor comunica cu el.
Îţi mulţumesc pentru preluarea acestei probleme şi te asigur de respectul meu profund.
Al tău sincer.
Thomas L. Chadboume

Trebuie să observăm că un avocat de pe Wall Street avea adresa lui Gruzenberg, agentul bolşevic principal în

Scandinavia, într-un moment când secretarul de stat interimar şi legaţia SUA din Stockholm nu aveau această adresă; iar legaţia nici măcar nu o putea afla. Chadboume a prezumat, de asemenea, că sovieticii erau guvernul oficial din Rusia, deşi guvernul nu era recunoscut de Statele Unite, iar poziţia guvernamentală oficială a lui Chadboume de la War Trade Board îi cerea să ştie acest lucru.

Frank Polk a telegrafiat după aceea legaţiei americane din Christiania, Norvegia, adresa lui Michael Gruzenberg. Nu se ştie dacă Polk ştia că trimite adresa unui agent de spionaj, însă mesajul său sună aşa:

> Legaţiei americane, Christiania. 25 ianuarie 1919. S-a raportat că Michael Gruzenberg este la Holmenkollen Sanitarium. Îl puteţi localiza şi întreba dacă ştie ceva privind cei 25.000 de dolari care-i aparţin fostului preşedinte al Misiunii Ruse pentru comunicarea cu Statele Unite, Profesorul Lomonossoff.
> Polk, Interimar

Reprezentatul SUA (Schmedeman) de la Christiania îl ştia bine pe Gruzenberg. Fireşte, numele apăruse în rapoartele lui Schmedeman către Washington despre activităţile pro-sovietice ale lui Gruzenberg din Norvegia. Schmedeman a răspuns:

> 29 ianuarie, 8 p.m. 1543. Important. Telegramei dumneavoastră din 25 ianuarie, telegrama nr. 650.
> Înainte de a pleca în Rusia, Michael Gruzenberg a informat ataşatul nostru naval că, atunci când se afla, acum câteva luni, în Rusia, a primit, la cererea lui Lomonossoff, 25.000 de dolari de la Russian Railway Experimental Institute, unde prof. Lomonossoff era preşedinte. Gruzenberg spune că a telegrafiat azi avocatului lui Lomonossoff din New York, Morris Hillquitt *[sic],* că el, Gruzenberg, este în posesia banilor şi, înainte de a-i trimite, aşteaptă instrucţiuni ulterioare din Statele Unite, cerând în telegramă lui Hillquitt să achite cheltuielile de trai lui Lomonossoff şi familiei sale,

aşteptând chitanţa pentru bani.[228]
Întrucât ministrul Morris călătorea la Stockholm în acelaşi tren cu Gruzenberg, ultimul a spus că se va consulta pe mai departe cu Morris pe acest subiect.
Schmedeman

Ministrul american a călătorit cu Gruzenberg la Stockholm, unde a primit următoarea telegramă de la Polk:

Legaţia din Christiania a raportat că Michael Gruzenberg, are pentru prof. G. Lomonossoff [...] suma de 25.000 de dolari, primită de la Russian Railway Experimental Institute. Dacă puteţi face acest lucru fără a intra în contact cu autorităţile bolşevice, departamentul ar fi bucuros să faciliteze transferul acestor bani către prof. Lomonossoff în această ţară. Răspundeţi, vă rog.
Polk, Interimar

Această telegramă a produs rezultate, întrucât pe 5 februarie 1919, Frank Polk i-a scris lui Chadbourne despre un „agitator bolşevic periculos”, Gruzenberg:

Dragul meu Tom: Am o telegramă de la Christiania care spune că Michael Gruzenberg are cei 25.000 de dolari ai prof. Lomonossoff primiţi de la Russian Railway Experimental Institute şi i-a telegrafiat lui Morris Hillquitt [*sic*] la New York pentru a-i oferi prof. Lomonossoff bani pentru cheltuielile de trai până când fondurile în chestiune ajung la el. Întrucât Gruzenberg tocmai a fost deportat din Norvegia pentru că era un agitator bolşevic periculos, este posibil să-i fie greu să telegrafieze din acea ţară. Am înţeles că a plecat acum în Christiania şi, întrucât este cumva în afara liniei de acţiune a departamentului, aş fi bucuros dacă puteţi verifica dacă dl Gruzenberg poate trimite banii prof. Lomonossoff din Stockholm şi voi telegrafia ministerului nostru de acolo să văd dacă poate fi făcut acest lucru.
Cu sinceritate, al dumneavoastră.

---

228 Morris Hillquit a fost intermediarul între bancherul din New York Eugene Boissevain şi John Reed în Petrograd.

Telegrama din Christiania la care se referea scrisoarea lui Polk spunea:

> 3 februarie, 6 p.m., 3580. Important. Referindu-se la cea din 12 ianuarie, nr. 1443. 10.000 de dolari au fost depozitaţi în Stockholm prin ordinul meu pentru a fi trimişi prof. Lomonossoff prin Michael Gruzenberg, unul din foştii reprezentanţi ai bolşevicilor în Norvegia. L-am informat, înainte de a accepta aceşti bani, că voi comunica cu dumneavoastră şi vă voi întreba dacă doriţi ca aceşti bani să-i fie trimişi lui Lomonossoff. Prin urmare, cer instrucţiuni privind ceea ce urmează să fac.
> Morris

Ulterior, Morris, aflat în Stockholm, a cerut instrucţiuni privind suma de 10.000 de dolari depozitată în banca din Stockholm. Expresia sa, „[aceasta] a fost singura mea legătură cu această chestiune”, sugerează că Morris era conştient că sovieticii ar putea şi probabil vor transfera banii oficial, întrucât acţiunea *implica* aprobarea SUA a acestor transferuri monetare. Până în acel moment, sovieticii trebuiau să introducă banii în SUA pe ascuns.

> 4 p.m. 12 februarie, 3610, Routine.
> Cu privire la scrisoarea mea din 3 februarie, 6 p.m., nr. 3580 şi a dumneavoastră din 8 februarie, 7 p.m., nr. 1501. Nu mi-e clar dacă doriţi să transfer prin dumneavoastră cei 10.000 de dolari ai prof. Lomonossoff. Am fost anunţat de Gruzenberg că a depozitat aceşti bani pentru Lomonossoff într-o bancă din Stockholm şi că a cerut băncii ca această sumă să fie trimisă în America prin mine, pe baza ordinului meu. Aceasta a fost singura mea legătură cu această chestiune. Vă rog, teiegrafiaţi instrucţiuni.
> Morris

Apoi a urmat o serie de scrisori privind transferul celor 10.000 de dolari de la A/B Nordisk Resebureau către Thomas

L. Chadbourne, Park Avenue nr. 520, New York City, prin intermediul Departamentului de Stat. Prima scrisoare conţine instrucţiuni de la Polk asupra mecanicii transferului; a doua, de la Morris către Polk, conţinea 10.000 de dolari; a treia, de la Morris către A/B Nordisk Resebureau, solicita transferul; a patra este replica băncii, cu un cec; iar a cincea reprezintă confirmarea de primire.

Răspuns la scrisoarea dumneavoastră din 12 februarie, 4 p.m., nr. 3610.
Banii pot fi transmişi direct lui Thomas L. Chadbourne, Park Avenue nr. 520, New York City.
Polk, Interimar

* * *

Telegrama nr. 1600, 6 martie 1919:
Onorabilului secretar de stat,
Washington
Domnule: Referindu-mă la telegrama mea, nr. 3610 din 12 februarie, şi la replica departamentului, nr. 1524 din 19 februarie, cu privire la suma de 10.000 de dolari pentru profesorul Lomonossoff, am onoarea să includ aici: o copie a scrisorii adresate de mine pe 25 februarie A.B. Nordisk Resebureau, banca în care au fost depozitaţi banii; o copie a răspunsului A.B. Nordisk Resebureau, din 26 februarie; şi o copie a scrisorii mele către A.B. Nordisk Resebureau, din 27 februarie.
Se va vedea din această corespondenţă că banca dorea transmiterea acestor bani profesorului Lomonossoff. Le-am explicat totuşi, aşa cum se vede în scrisoarea mea din 27 februarie, că am primit autorizarea să-i transmit direct domnului Thomas L. Chadbourne, Park Avenue nr. 520, New York City. Includ aici, de asemenea, un plic adresat domnului Chadbourne, în care se află o scrisoare către el, împreună cu un cec de 10.000 de dolari, încasabil la National City Bank din New York.
Am onoarea să fiu umilul dumneavoastră servitor,
Ira N. Morris

* * *

A.B. Nordisk Reserbureau.
Vestra Tradgardsgatan nr. 4, Stockholm.
Domnilor: La primirea scrisorii dumneavoastră din 30 ianuarie, care afirma că aţi primit 10.000 de dolari, plătibili prof. G.V. Lomonossoff la cererea mea, am telegrafiat imediat guvernului meu, întrebând dacă doresc ca aceşti bani să fie transferaţi prof. Lomonossoff. Am primit astăzi răspunsul care mă autorizează să transmit banii direct domnului Thomas L. Chadbourne, plătibili prof. Lomonossoff. Aş fi bucuros să-i transmit, aşa cum am fost instruit de guvernul meu.
Al dumneavoastră.
Ira N. Morris

* * *

Domnului I.N. Morris.
Ministru American, Stockholm
Dragă domnule: Vă rugăm să primiţi chitanţa privind plata de astăzi a celor 10.000 de dolari către profesorul G.V. Lomonossoff şi avem plăcerea să includem aici un cec pentru suma respectivă, pe care am înţeles că îl veţi transmite cu amabilitate acestui domn. Am fi bucuroşi să primim confirmarea dumneavoastră de primire.
Al dumneavoastră, cu respect,
A.B. Nordisk Reserbureau
E. Molin

* * *

A.B. Nordisk Resebureau.
Stockholm
Domnilor: Vă rog să luaţi cunoştinţă de primirea scrisorii dumneavoastră din 26 februarie, incluzând un cec de 10.000 de dolari plătibili profesorului G.V. Lomonossoff. Aşa cum v-

am spus în scrisoarea mea din 25 februarie, am fost autorizat să transfer acest cec domnului Thomas L. Chadbourne, Park Avenue nr. 520, New York City şi o voi înainta acestui domn în următoarele zile, dacă nu veţi exprima o dorinţă contrară.
Cu sinceritate, al dumneavoastră.
Ira N. Morris

Urmează un memorandum intern al Departamentului de Stat confirmarea lui Chadbourne:

Dl Phillips către dl Chadbourne, 3 aprilie 1919.
Domnule: Cu privire la corespondenţa precedentă privind remiterea celor zece mii de dolari de la A.B. Norsdisk Reseburean profesorului G.V. Lomonossoff, pe care i-aţi cerut transmişi prin legaţia americană din Stockholm, departamentul vă informează că are chitanţa unei depeşe de la ministerul american din Stockholm, din 6 martie 1919, conţinând scrisoarea închisă adresată dumneavoastră, împreună cu un cec pentru suma respectivi plătibilă profesorului Lomonossoff.
Servitorul dumneavoastră umil.
William Phillips.
Secretar interimar de stat.

Ataşament: Scrisoarea adresată domnului Thomâs L. Chadbourne. sigilată, alături de 1 600 din Suedia.

* * *

Răspunsul domnului Chadbourne, 5 aprilie 1919.
Domnule: Vă rog să acceptaţi confirmarea primirii scrisorii dumneavoastră din 3 aprilie, care conţinea o scrisoare adresată mie, cu un cec de 10.000 de dolari plătibili profesorului Lomonossoff, pe care l-am livrat astăzi.
Al dumneavoastră, cu sinceritate.
Thomas L. Chadbourne

Ulterior, legaţia din Stockholm a cerut adresa lui Lomonossoff din SUA şi a fost informată de Departamentul de Stat că „după cunoştinţa Departamentului, profesorul George V. Lomonossoff poate fi contactat prin dl Thomas L. Chadbourne, Park Avenue nr. 520, New York City”.

Este evident că Departamentul de Stat, fie din motive de prietenie între Polk şi Chadbourne sau de influenţă politică, a simţit că trebuie să coopereze şi să acţioneze ca intermediar pentru un agent bolşevic – tocmai deportat din Norvegia. Însă de ce ar fi atât de interesată de sănătatea şi starea de bine a unui emisar bolşevic o firmă prestigioasă de avocatură? Poate că un raport de atunci al Departamentului de Stat ne dă cheia:

> Martens, reprezentantul bolşevicilor, şi profesorul Lomonossoff se bazează pe faptul că Bullitt şi partidul său vor face un raport favorabil Misiunii şi Preşedintelui privind condiţiile din Rusia Sovietică şi că, pe baza acestui raport, Guvernul Statelor Unite va favoriza încheierea de acorduri cu Guvernul Sovietic, aşa cum a propus Martens. 29 martie 1919.[229]

Cadrul este pregătit pentru exploatarea comercială a Rusiei

Wall Street era foarte interesat de exploatarea comercială a Rusiei şi nu a pierdut niciun moment pentru pregătirea acestui plan. Pe 1 mai 1918 – o dată simbolică pentru revoluţionarii roşii – a fost înfiinţată Liga Americană pentru Ajutor şi Cooperare cu Rusia, iar programul ei a fost aprobat într-o conferinţă ţinută în clădirea Senatului, Washington, D.C. Ofiţerii şi comitetul executiv al ligii reprezentau unele

229 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/4214a.

facţiuni aparent diferite. Preşedintele ei era dr. Frank J. Goodnow, preşedinte al John’s Hopkins University. Vicepreşedinţi erau neobositul William Boyce Thompson, Oscar S. Straus, James Duncan şi Frederick C. Howe, care a scris *Confessions of a Monopolist*, manualul de control al societăţii prin intermediului monopolului. Trezorier era George P. Whalen, vicepreşedinte al Vacuum Oil Company. Congresul era reprezentat de senatorul William Edgar Borah, senatorul John Sharp Williams, din Comisia Senatului pentru Relaţii Externe, senatorul William N. Calder şi senatorul Robert L. Owen, preşedinte al Comisiei pentru Bănci şi Monedă. Membri ai Camerei erau Henry R. Cooper şi Henry D. Flood, preşedinte al Comisiei Camerei pentru Afaceri Externe. Sectorul american de afaceri era reprezentat de Henry Ford, Charles A. Coffin, preşedintele consiliului de administraţie al General Electric Company, şi M.A. Oudin, pe atunci director pentru relaţii externe al General Electric. George P. Whalen reprezenta Vacuum Oil Company, iar Daniel Willard era preşedinte al Baltimore & Ohio Railroad. Elementele cel mai făţiş revoluţionare erau reprezentate de d-na Raymond Robins, al cărei nume s-a dovedit a fi unul important în dosarele Biroului Sovietic şi în audierile Comisiei Lusk, Henry L. Slobodin, descris ca un „important socialist patriot” şi Lincoln Steffens, un comunist domestic de marcă.

Cu alte cuvinte, acesta era un comitet executiv hibrid; acesta reprezenta elemente revoluţionare domestice, Congresul Statelor Unite şi interesele financiare care erau implicate masiv în relaţiile cu Rusia.

Programul aprobat de comitetul executiv puncta înfiinţarea unei divizii oficiale ruse în guvernul SUA, „administrată de oameni puternici”. Această divizie va atrage ajutorul universităţilor, al organizaţiilor ştiinţifice şi al altor instituţii pentru a studia „problema rusească”, va coordona şi unifica organizaţii din Statele Unite „pentru salvarea Rusiei”, va crea contextul pentru un „comitet special de informaţii privind chestiunea rusească” şi, în general, va studia şi cerceta ceea ce trece drept „problemă rusească”. Comitetul executiv a

trecut apoi o rezoluţie de sprijin pentru mesajul Preşedintelui Woodrow Wilson către congresul sovietic de la Moscova, iar Liga şi-a afirmat propriul sprijin pentru noua Rusie Sovietică.

Câteva săptămâni mai târziu, pe 20 mai 1918, Frank J. Goodnow şi Herbert A. Carpenter, reprezentând Liga, l-au chemat pe secretarul adjunct de stat William Phillips şi i-au vorbit despre necesitatea de a înfiinţa „o divizie oficială rusă a Guvernului care să coordoneze chestiunile ruseşti. M-au întrebat [scrie Phillips] dacă pot merge cu această chestiune la Preşedinte”[230].

Phillips i-a raportat aceasta direct secretarului de stat şi, în ziua următoare, i-a scris lui Charles R. Crane din New York City, cerându-i opiniile sale despre Ligă. Phillips îi spunea lui Crane: „Îmi doresc mult sfatul dumneavoastră despre cum ar trebui să tratez Liga. [...] Nu vrem să creăm probleme prin refuzul de a coopera cu ei. Pe de altă parte, este un comitet ciudat şi nu prea îl «înţeleg»”[231].

La începutul lui iunie, a sosit la Departamentul de Stat o scrisoare de la William Franklin Sands, de la American International Corporation, pentru secretarul de stat Robert Lansing. Sands propunea ca Statele Unite să numească mai degrabă un administrator în Rusia decât o comisie şi opina că „sugestia privind o forţă militară aliată în clipa de faţă în Rusia mi se pare foarte periculoasă”[232]. Sands sublinia posibilitatea comerţului cu Rusia şi că această posibilitate ar putea fi dezvoltată „de un administrator bine ales, care să se bucure de încrederea deplină a guvernului”; el a spus că „dl Hoover” ar corespunde acestui rol[233]. Scrisoarea a ajuns la Phillips prin Basil Miles, un fost asociat al lui Sands, cu expresia „cred că Secretarul va găsi demn de interes să

---

230 *Ibidem,* 861.00/1938.

231 *Ibidem.*

232 *Ibidem,* 861.00/2003.

233 *Ibidem.*

arunce o privire”.

La începutul lui iunie, War Trade Board, subordonată Departamentului de Stat, a trecut o rezoluţie, iar o comisie a conducerii, care-i includea pe Thomas L. Chadbourne (contactul profesorului Lomonossoff), Clarence M. Woolley şi John Foster Dulles, a trimis un memorandum Departamentului de Stat solicitând considerarea modurilor şi mijloacelor „de a dezvolta relaţii mai apropiate şi mai prieteneşti între Statele Unite şi Rusia”. Conducerea recomanda o misiune în Rusia şi redeschidea problema dacă aceasta trebuie să vină la invitaţia guvernului sovietic.

Apoi, pe 10 iunie, M.A. Oudin, directorul pentru relaţii externe al General Electric Company, şi-a exprimat opiniile sale despre Rusia favorizând clar un „plan constructiv de sprijin economic” pentru Rusia.[234] În august 1918, Cyrus M. McCormick de la International Harvester i-a scris lui Basil Miles de la Departamentul de Stat şi a lăudat programul Preşedintelui pentru Rusia, despre care McCormick credea că este „o oportunitate de aur”[235].

Prin urmare, în mijlocul lui 1918 descoperim un efort concertat al unui segment al oamenilor de afaceri americani, pregătiţi evident pentru deschiderea comerţului, de a profita de pe urma poziţiei lor favorabile privind sovietele.

Germania şi Statele Unite se luptă pentru afacerile cu Rusia

În 1918, sprijinul pentru regimul bolşevic emergent *a* fost justificat prin temeiuri care ţineau de înfrângerea Germaniei și blocarea exploatării Rusiei de către Germania. Acesta a fost argumentul folosit de W.B. Thompson şi Raymond Robins

---

234 *Ibidem,* 861.00/2002.

235 *Ibidem.*

în trimiterea revoluţionarilor bolşevici şi a echipelor de propaganda în Germania în 1918. Argumentul fusese folosit şi de Thompson în 1917, în timpul discuţiilor cu prim-ministrul Lloyd George despre obţinerea susţinerii britanice pentru regimul bolşevic emergent. În iunie 1918, ambasadorul Francis şi echipa sa s-au întors din Rusia şi l-au presat pe Preşedintele Wilson „să recunoască şi ajute guvernul sovietic din Rusia”[236]. Aceste rapoarte ale personalului ambasadei pentru Departamentul de Stat s-au scurs în presă şi au fost intens mediatizate. Mai presus de toate, s-a pretins că întârzierea recunoaşterii Uniunii Sovietice va ajuta Germania „şi va ajuta planul german de a alimenta reacţiunea şi contrarevoluţia”[237]. Au fost citate statistici exagerate pentru a sprijini propunerea – de exemplu, că guvernul sovietic reprezenta 90% din poporul rus, iar „restul de 10% era format din fosta clasă conducătoare şi din moşieri. [...] Bineînţeles că sunt nemulţumiţi”[238]. Un fost oficial american a fost citat ca spunând: „Dacă nu facem nimic – adică dacă lăsăm lucrurile să curgă – ajutăm la slăbirea Guvernului Sovietic Rus. Iar acest lucru face jocul Germaniei”[239]. Astfel, s-a recomandat că „o comisie înarmată cu credit şi cu sfaturi bune de afaceri ar putea ajuta foarte mult”.

Între timp, situaţia economică din Rusia a devenit critică şi inevitabilitatea unei colaborări cu capitalismul devenea clară pentru Partidul Comunist şi planificatorii lui. Lenin a cristalizat această conştientizare înainte de al 10-lea Congres al Partidului Comunist Rus:

> Fără sprijinul capitalului, ne va fi imposibil să păstrăm puterea proletariatului într-o ţară ruinată în care ţărănimea,

---

236 *Ibidem,* M 316–18–1306.

237 *Ibidem.*

238 *Ibidem.*

239 *Ibidem.*

de asemenea ruinată, este majoritatea copleşitoare şi, firește, acest capital de sprijin va stoarce 100% din noi. Trebuie să înţelegem acest lucru. De aceea, fie acest tip de relaţii economice, fie nimic [...].[240]

Apoi Leon Troţki a fost citat ca spunând: „Avem nevoie aici de un organizator ca Bernard M. Baruch” [241].

Conştientizarea sovietică a prăbuşirii economice sprijină ideea că firmele germane şi americane erau atrase de oportunitatea exploatării pieţei ruseşti pentru bunurile de care e nevoie; germanii, au avut, într-adevăr, iniţiative timpurii în 1918. Primele afaceri încheiate de Biroul Sovietic din New York semnalează că sprijinul american financiar şi moral pentru bolşevici era plătit sub formă de contracte.

Cea mai mare comandă din 1919 – 20 a fost contractată de Morris & Co., din industria cărnii din Chicago, şi a constat în 50 de milioane de livre de hrană, valorând aproximativ 10 milioane de dolari. Familia Morris era conectată cu familia Swift. Helen Swift, mai târziu în legătură cu Abraham Lincoln Center „Unity”, a fost căsătorită cu Edward Morris (de la firma din industria cărnii) şi a fost, de asemenea, sora lui Harold H. Swift, „maior” în misiunea Crucii Roşii Thompson din 1917 din Rusia.

Ludwig Martens a fost vicepreşedinte al Weinberg & Posner, localizată pe Broadway nr. 120, New York City şi acestei firme i-a fost acordat un contract de 3 milioane de dolari.

---

240 V.I. Lenin, Raport la al X-lea Congres al Partidului Comunist Rus (Bolşevic), 15 martie 1921.

241 William Reswick, *I Dreamt Revolution,* Henry Regnery, Chicago, 1952, p. 78.

Aurul sovietic şi băncile americane

Aurul era singurul mijloc practic prin care Uniunea Sovietică putea plăti pentru achiziţiile străine, iar bancherii internaţionali erau gata să faciliteze transporturile sovietice de aur. Exporturile de aur ruseşti, în principal de monede imperiale, au demarat la începutul lui 1920, către Norvegia şi Suedia. Acestea erau transportate prin Olanda şi Germania pentru alte destinaţii globale, inclusiv pentru Statele Unite.

În august 1920, un transport de monede de aur ruseşti a fost primit la Den Norske Handelsbank, în Norvegia, drept garant pentru plata a 3.000 de tone de cărbune de la Niels Juul and Company din SUA în numele guvernului sovietic. Aceste monede au fost transferate pentru păstrare la Norges Bank. Monedele, examinate şi cântărite, au fost evaluate ca fiind bătute înainte de izbucnirea războiului din 1914, fiind astfel monede imperiale ruse autentice.[242]

La scurt timp după acest episod iniţial, Robert Dollar Company din San Francisco a primit lingouri de aur în valoare de 39 de milioane de coroane suedeze în contul ei din Stockholm; aurul „îl avea imprimat pe vechiul ţar al Guvernului Rusiei”. Agentul din Stockholm al Dollar Company a apelat la American Express Company pentru facilităţile de a transporta aurul în Statele Unite. American Express a refuzat să se ocupe de transport. Robert Dollar, trebuie notat, era director al American International Company; astfel, AIC este legată de prima încercare de a transporta aur direct în America.[243]

Simultan, s-a raportat că trei nave au plecat din Reval, de la Marea Baltică, cu aur sovietic pentru SUA. S.S. Gauthod a încărcat 216 cutii de aur sub supravegherea profesorului Lomonossoff – care se întorcea acum în Statele Unite. Carl

---

242 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51 815.

243 *Ibidem,* 861.51/836.

Line a încărcat 216 cutii de aur sub supravegherea a trei agenţi ruşi. S.S. Ruheleva a fost încărcată cu 108 cutii de aur. Fiecare cutie conţinea trei puduri de aur, fiecare valorând 60 de mii de ruble. Acest transport a fost urmat de un altul, prin S.S. Wheeling Mold.

Kuhn, Loeb & Company acţiona aparent în numele Guaranty Trust Company, anchetată atunci de Departamentul de Stat cu privire la atitudinea oficială faţă de primirea de aur sovietic. Într-un raport, departamentul îşi exprima îngrijorarea, deoarece, dacă se refuza transportul, atunci „aurul s-ar întoarce probabil în mâinile Departamentului de Război, cauzând direct o responsabilitate guvernamentală şi crescând stingherеala statului”[244]. Raportul, scris de Merle Smith împreună cu Kelley şi Gilbert, argumenta că, exceptând cazul în care posesorul are cunoştinţă de titlul imperfect, este imposibil să-i respingi trecerea. Se anticipa că se va cere SUA topirea aurului în biroul de probă şi aşa s-a decis telegrafierea către Kuhn, Loeb & Company că nicio restricţie nu va fi impusă importului de aur sovietic în Statele Unite.

Aurul sosit la Biroul de Probă din New York nu a fost depozitat la Kuhn, Loeb & Company, ci la Guaranty Trust Company din New York City. Guaranty Trust a cerut apoi conducerii Rezervelor Federale, care la rândul lor au cerut Trezoreriei SUA, plata şi acceptarea. Superintendentul de la Biroul de Probă din New York a informat Trezoreria că aur de aproximativ 7 milioane de dolari nu are mărci distinctive şi că „lingourile depozitate au fost deja topite în Statele Unite”. Trezoreria a sugerat conducerii Rezervelor Federale să determine dacă Guaranty Trust Company a acţionat „în numele său sau în numele altei companii” şi, în particular, „dacă transferul de credit sau tranzacţia a rezultat sau nu din importul sau depozitarea aurului” [245].

---

244 *Ibidem,* 861.51/837, 4 octombrie 1920.

245 *Ibidem,* 861.51/837, 24 octombrie 1920.

Pe 10 noiembrie 1920, A. Breton, un vicepreşedinte al Guaranty Trust, a scris secretarului adjunct Gilbert de la Departamentul Trezoreriei, plângându-se că firma nu a primit de la biroul de probă avansul imediat obişnuit pe baza depozitelor „de metal galben lăsat acolo pentru topire”. Scrisoarea spunea că Guaranty Trust primise asigurări că lingourile sunt rezultatul topirii de monede franceze şi belgiene, deşi cumpăraseră metalul din Olanda. Scrisoarea solicita Trezoreriei să facă plata pentru aur. În replică, Trezoreria a argumentat că „nu cumpără aur de la topitorii din Statele Unite sau de la birourile de probă despre care se ştie sau se suspectează că are origini sovietice”, iar cu privire la vânzările sovietice de aur în Olanda, aurul trimis de Guaranty Trust Company era „perceput ca fiind un caz îndoielnic, care sugerează origini sovietice”. Aceasta sugera ca Guaranty Trust Company să-şi retragă aurul de la biroul de probă oricând doreşte sau „să prezinte probe Trezoreriei, Băncii Rezervelor Federale din New York sau Departamentului de Stat, atât cât este necesar pentru a elimina suspiciunile că aurul are origini sovietice”[246].

Nu există înregistrări la dosar privind dispoziţia finală din acest caz, dar probabil Guaranty Trust Company a fost plătită pentru transport. Evident, acest depozit de aur implementa acordul de la mijlocul lui 1920 între Guaranty Trust şi Guvernul Sovietic, prin care compania devenea agent sovietic în Statele Unite (vezi epigraful acestui capitol).

S-a stabilit, la o dată ulterioară, că aurul sovietic a fost trimis, de asemenea, către topitoria suedeză. Aceasta a „topit aurul rusesc, l-a evaluat şi i-a imprimat simbolul suedez la cererea băncilor suedeze şi a altor cetăţeni suedezi, posesori ai aurului.[247] În acelaşi timp, Olof Aschberg, capul Sveńska Ekonomie A/B (intermediar sovietic şi afiliat al Guaranty Trust), oferea „cantităţi nelimitate de aur rusesc

---

246 *Ibidem,* 861.51/853, 11 noiembrie 1920.

247 *Ibidem,* 316 – 119, 1132.

prin băncile suedeze”[248].

Pe scurt, putem lega American International Corporation, pe influentul profesor Lomonossoff, Guaranty Trust şi pe Olof Aschberg (pe care l-am identificat anterior) de primele încercări de a importa aur sovietic în Statele Unite.

Max May de la Guaranty Trust devine director al Ruskombank

Interesul Guaranty Trust în Rusia Sovietică a fost reînnoit în 1920 în forma unei scrisori de la Henry C. Emery, asistent manager al Departamentului Extern al Guaranty Trust, către De Witt C. Poole de la Departamentul de Stat. Scrisoarea era datată 21 ianuarie 1920, cu câteva săptămâni înainte ca Allen Walker, managerul Departamentului Extern să devină activ în formarea unei organizaţii anti-sovietice virulente, United Americans. Emery a pus mai multe întrebări privind baza legală a guvernului sovietic şi activitatea bancară în Rusia şi întreba dacă guvernul sovietic este guvernul de facto al Rusiei”[249]. „Revoltă înainte de 1922 planificată de Roşii”, afirma United Americans în 1920, însă Guaranty Trust a început negocierile cu aceeaşi Roşii şi a acţionat ca agent sovietic în Statele Unite la mijlocul lui 1920.

În ianuarie 1922, secretarul de Comerţ Herbert Hoover a intervenit la Departamentul de Stat în numele schemei Guaranty Trust de a stabili relaţii de schimb cu „New State Bank din Moscova”. Această schemă, scria Herbert Hoover „ar fi fără cusur dacă ar exista o stipulare că toţi banii obţinuţi vor fi folosiţi pentru achiziţia de mărfuri civile în

---

248 *Ibidem,* 316–119–785. Acest raport are mai multe date privind transferul aurului rusesc prin alte ţări şi intermediari. Vezi, de asemenea, 316–119–846.

249 *Ibidem,* 861.516/86.

Statele Unite”; şi, după afirmaţia că aceste relaţii sunt consistente cu linia de politică generală, Hoover a adăugat că „ar fi avantajos ca aceste tranzacţii să fie organizate în aşa fel, încât să cunoaştem mişcarea, în locul operaţiunilor izolate de acum”. Fireşte, asemenea, „operaţiuni izolate” sunt consistente cu operaţiunile unei pieţe libere, însă Herbert Hoover respingea această abordare în favoarea canalizării schimbului prin surse specifice şi controlabile din New York. Secretarul de stat Charles E. Hughes şi-a exprimat nemulţumirea faţă de schema Hoover-Guaranty Trust, despre care credea că poate fi privită ca o recunoaştere *de facto* a sovietelor, în timp ce creditele externe puteau fi folosite în dezavantajul Statelor Unite. O replică neangajantă a fost trimisă de Stat către Guaranty Trust. Totuşi, Guaranty a mers înainte (cu sprijinul lui Herbert Hoover), a participat la formarea primei bănci sovietice internaţionale, iar Max May de la Guaranty Trust a devenit şeful departamentului extern al noii Ruskombank.

Capitolul 10

J.P. Morgan ajută puţin cealaltă parte

Nu aş lua prânzul cu un Morgan, decât poate pentru a afla ceva despre motivele şi atitudinile sale.

— William E. Dodd, *Ambassador Dodd's Diary*, 1933–1938

Până acum, povestea noastră a evoluat în jurul unei singure case financiare mari, Guaranty Trust Company, cea mai mare companie de trust din Statele Unite şi controlată de J.P. Morgan. Guaranty Trust îl folosea pe Olof Aschberg, bancherul bolşevic, ca intermediar cu Rusia înainte şi după revoluţie. Guaranty i-a sprijinit pe Ludwig Martens şi Biroul său Sovietic, primii reprezentanţi sovietici în Statele Unite. La mijlocul anului 1920, Guaranty a fost un agent fiscal sovietic în SUA; primele transporturi de aur sovietic în Statele Unite se leagă, de asemenea, de Guaranty Trust.

Există un revers uimitor al acestei activităţi pro-bolşevice – Guaranty Trust a fost un fondator al United Americans, o organizaţie virulent anti-sovietică care anunţa o invazie roşie până în 1922, pretindea că fonduri sovietice de 20 de milioane de dolari erau pe cale de a finanţa o revoluţie roşie şi prezicea panică pe străzi şi foamete în New York City. Această duplicitate ridică, fireşte, întrebări serioase privind intenţiile Guaranty Trust şi ale directorilor ei. Afacerile cu sovieticii, chiar sprijinul lor, pot fi explicate printr-o lăcomie apolitică sau pur şi simplu prin motivul profitului. Pe de altă parte, răspândirea de propagandă pentru a crea frică şi

panică concomitent cu încurajarea condiţiilor care duc la frică şi panică este o problemă mult mai serioasă. Aceasta sugerează depravare morală. Să-i examinăm mai îndeaproape pe anti-comuniştii de la United Americans.

United Americans se formează pentru a lupta împotriva comunismului[250]

În 1920, a fost înfiinţată organizaţia United Americans. Aceasta era limitată la cetăţenii Statelor Unite şi plănuia un număr de 5 milioane de membri „al căror singur scop era să combată învăţăturile socialiştilor, ale comuniştilor, ale I.W.W. [Industrial Workers of the World], ale organizaţiilor ruseşti şi ale societăţilor fermierilor radicali”.

Cu alte cuvinte, United Americans lupta cu toate instituţiile şi grupurile anticapitaliste.

Responsabilii organizaţiei preliminare, înfiinţată pentru a dezvolta United Americans, erau: Allen Walker de la Guaranty Trust Company; Daniel Willard, preşedinte al Baltimore & Ohio Railroad; H.H. Westinghouse de la Westinghouse Air Brake Company; şi Otto H. Kahn de la Kuhn, Loeb & Company şi American International Corporation. Aceşti oameni de pe Wall Street erau sprijiniţi de universitari şi rectori precum Newton W. Gilbert (fost guvernator al Filipinelor). Evident, United Americans era, la prima vedere, exact tipul de organizaţie pe care capitaliştii establishmentului ar fi dorit să o finanţeze sau căreia ar fi dorit să i se alăture. Formarea ei nu trebuie să fi fost o surpriză.

Pe de altă parte, aşa cum am văzut, aceşti finanţişti erau, de asemenea, implicaţi profund în *sprijinirea* noului regim sovietic din Rusia, deşi acest sprijin era în spatele scenei şi consemnat numai în dosarele guvernamentale, interzise publicului pentru 50 de ani. Ca parte a United Americans,

250 *New York Times*, 21 iunie 1919.

Walker, Willard, Westinghouse şi Kahn jucau un joc dublu. Otto H. Kahn, un întemeietor al acestei organizaţii anti-comuniste, era considerat de către socialistul britanic J.H. Thomas ca având „faţa întoarsă către lumină”. Kahn a scris prefaţa la cartea lui Thomas. În 1924, Otto Kahn s-a adresat League for Industrial Democracy, profesând obiective comune cu acest grup socialist activ. Baltimore & Ohio Railroad (angajatorul lui Willard) a fost activ în evoluţiile din Rusia din anii 1920. Westinghouse, în 1920, anul în care a fost înfiinţată United Americans, opera o fabrică în Rusia care a fost exceptată de la naţionalizare. Iar rolul Guaranty Trust a fost deja descris minuţios.

United Americans face „dezvăluiri uluitoare” despre Roşii

În martie 1920, *New York Times* titra o poveste extinsă, detaliată despre invazia Roşilor în Statelor Unite în următorii doi ani, o invazie care va fi finanţată de 20 de milioane de dolari cu fonduri sovietice „obţinute din crime şi jafuri asupra nobilimii ruse”[251].

S-a dezvăluit că United Americans făcuse un studiu asupra „activităţilor radicale” din Statele Unite şi-l făcuse în calitatea sa de organizaţie înfiinţată pentru a „proteja Constituţia Statelor Unite şi forma reprezentativă de guvernare, precum şi dreptul la proprietate individuală oferit de Constituţie”.

Mai departe, s-a afirmat că studiul avea susţinerea conducerii executive, „incluzându-i pe H. Kahn, Allen Walker de la Guaranty Trust Company, Daniel Willard” şi alţii. Studiul susţinea că

> liderii radicali sunt încrezători că revoluţia va avea loc în următorii doi ani şi că startul se va da în New York City cu o

251 *Ibidem*, 28 martie 1920.

grevă generală, că liderii roşii au prezis multă vărsare de sânge şi că Guvernul Sovietic rus a contribuit cu 20.000.000 de dolari la mişcarea radicală americană.

Transportul de aur sovietic către Guaranty Trust din mijlocul anului 1920 (540 de cutii, fiecare cu câte trei puduri) valora aproximativ 15.000.000 de dolari (la 20 de dolari uncia troy)[252], iar alte transporturi de aur; prin Robert Dollar şi Olof Aschberg, aduceau totalul la aproape 20 de milioane de dolari. Informaţia despre aurul sovietic pentru mişcarea radicală a fost promovată ca fiind „extrem de sigură" şi a fost „înaintată Guvernului". Se spunea că Roşii vor să cucerească New York-ul în patru zile:

> Între timp, Roşii se bazează pe o panică financiară în următoarele săptămâni, care le-ar ajuta cauza. O panică va provoca nemulţumire printre muncitori şi-i va face mai deschişi către doctrina revoluţionară.

Raportul United Americans exagera grosolan numărul radicalilor din Statele Unite, aruncând la început cifre precum două sau cinci milioane şi afirmând apoi că numărul membrilor din patru organizaţii radicale este de exact 3 465.000. Raportul se termina cu sublinierea posibilităţii vărsării de sânge şi-l cita pe „Skaczewski, preşedintele International Publishing Association, altfel Partidul Comunist, care se lăuda că se apropie timpul când comuniştii vor distruge în întregime forma prezentă de societate".

Pe scurt, United Americans a publicat un raport fără probe substanţiale pentru a panica omul obişnuit de pe stradă. Semnificativ este că acelaşi grup era responsabil de protejarea, subvenţionarea şi sprijinirea sovieticilor, pentru a duce la îndeplinire aceleaşi planuri.

---

252 Uncia troy (simbol ozt) sau Uncia monetară este o unitate de măsură utilizată în țările anglo-saxone pentru cotația metalelor prețioase ca aurul, argintul sau platina, ori a pietrelor prețioase. O uncie troy este echivalentă cu 31,1034768 grame. (nota corectorului, dupa Wikipedia.)

Concluzii privind United Americans

Este acesta un caz în care dreapta nu ştie ce face stânga? Probabil că nu. Vorbim despre companii mari, de succes. Aşa că United Americans era probabil un şiretlic pentru a distrage atenţia publicului şi oficialilor de la eforturile subterane de a câştiga accesul pe piaţa rusească.

United Americans este singurul exemplu documentat cunoscut de autor privind o organizaţie care sprijinea regimul sovietic şi care era, de asemenea, în fruntea opoziţiei faţă de sovietici. Acesta nu este în niciun caz un curs inconsistent al acţiunii şi cercetările ulterioare ar trebui să se concentreze pe următoarele aspecte:

(a) Există şi alte exemple de dedublări ale unor grupuri influente, cunoscute în general ca fiind parte a establishmentului?

(b) Pot fi extinse aceste exemple în alte zone? De exemplu, există probe că aceste grupuri au instigat la conflicte de muncă?

(c) Care este scopul ultim al acestor învăluiri tactice? Pot fi legate de axioma marxistă „teză versus antiteză produce sinteză”? Este o enigmă de ce mişcarea marxistă ar ataca frontal capitalismul dacă obiectivul ei este o lume comunistă şi acesta îi acceptă dialectica. Dacă obiectivul este o lume comunistă – adică sinteza dorită este comunismul – şi capitalismul este teza, atunci antiteza trebuie să fie ceva diferit de capitalism sau comunism. Este posibil ca teza să fie capitalismul şi antiteza comunismul, obiectivul grupurilor revoluţionare şi al susţinătorilor săi fiind o sinteză a acestor sisteme într-un sistem mondial care încă nu era descris?

Morgan şi Rockefeller îl ajută pe Kolceak

În paralel cu aceste eforturi de a ajuta Biroul Sovietic şi United Americans, firma Morgan, care controla Guaranty Trust, oferea asistenţă financiară unuia dintre oponenţii principali ai bolşevicilor, amiralul Aleksandr Kolceak din Siberia. Pe 23 iunie 1919, congresmenul Mason a introdus Rezoluţia Camerei Reprezentanţilor nr. 132, instruind Departamentul de Stat „să-i ancheteze pe toţi cu privire la adevărul [...] relatărilor din presă" care acuzau că deţinătorii de acţiuni ruseşti şi-au folosit influenţa pentru a „reţine trupele americane în Rusia", asigurându-şi astfel plata continuată a dobânzilor la acţiunile ruseşti. Potrivit memorandumului lui Basil Miles, un asociat al lui William F. Sands, congresmenul Mason a acuzat că anumite bănci încearcă să asigure recunoaşterea amiralului Kolceak în Siberia pentru a obţine plata pe fostele acţiuni ruseşti.

Apoi, în august 1919, secretarul de stat Robert Lansing a primit de la National City Bank din New York, influenţată de Rockefeller, o scrisoare solicitând un comentariu oficial pe un împrumut de 5 milioane de dolari propus pentru amiralul Kolceak; şi de la J.P. Morgan & Co. şi de la alţi bancheri o altă scrisoare, cerând opiniile departamentului privind un împrumut adiţional de 10 milioane de lire către Kolceak, acordat de un consorţiu format din bancheri britanici şi americani.[253]

Secretarul Lansing a informat bancherii că SUA nu l-a recunoscut pe Kolceak şi că, deşi este pregătit să-i ofere sprijin, „Departamentul simte că nu-şi poate asuma responsabilitatea pentru încurajarea acestor negocieri, însă pare să nu existe nicio obiecţie la împrumut dacă bancherii cred că este recomandabil să-l dea"[254].

---

253 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.51/649.

254 *Ibidem,* 861.51/675

Ulterior, pe 30 septembrie, Lansing a informat consulul general american de la Omsk că „de atunci, împrumutul a urmat căile obişnuite”[255]. Două cincimi au fost preluate de băncile britanice şi trei cincimi de băncile americane. Două treimi din total trebuiau cheltuite în Marea Britanie şi în Statele Unite, iar restul de o treime pe ce dorea Guvernul Kolceak. Împrumutul era asigurat de aurul sovietic (al lui Kolceak) care era transportat la San Francisco. Sincronizarea exportului de aur sovietic descris anterior sugerează cum cooperarea cu sovietele pe vânzările de aur a mers pe urmele acordului aur-împrumut Kolceak.

Vânzările de aur sovietic şi împrumutul către Kolceak sugerează, de asemenea, că afirmaţia lui Carroll Quigley că interesele Morgan au infiltrat stânga domestică se aplică, de asemenea, mişcărilor revoluţionare şi contra-revoluţionare de peste mări. Vara lui 1919 a fost un moment când armata sovietică a dat înapoi în Crimeea şi Ucraina şi această imagine sumbră ar fi putut induce bancherilor britanici şi americani asocierea intereselor cu forţele bolşevice. Motivul evident era să aibă un picior în toate câmpurile şi a fi, astfel, într-o poziţie favorabilă pentru a negocia concesiuni şi afaceri după ce revoluţia sau contrarevoluţia ar fi avut succes şi s-ar fi stabilit noul guvern. Aşa cum rezultatul oricărui conflict nu poate fi anticipat de la început, ideea este să pariezi pe toţi caii din cursa revoluţionară. Astfel, sprijinul este dat, pe de o parte, sovietelor şi, pe de alta, lui Kolceak, în timp ce guvernul britanic îl sprijinea pe Denikin în Ucraina, iar cel francez îi ajuta pe polonezi.

În toamna lui 1919, ziarul din Berlin *Berliner Zeitung am Mittak* (8 şi 9 octombrie) acuza firma Morgan de finanţarea guvernului Rusiei de vest şi a forţelor ruso-germane din Baltica ce luptau împotriva bolşevicilor, ambele aliate cu Kolceak. Firma Morgan a negat ferm acuzaţia: „Această firmă nu a avut în niciun moment discuţii sau întâlniri cu guvernul

---

255 *Ibidem*, 861.51/656

din vestul Rusiei sau cu oricine ar pretinde că-l reprezintă”[256]. Însă dacă acuzaţia de finanţare este inexactă, există probe privind colaborarea. Documente descoperite la serviciile de informaţii ale guvernului leton printre hârtiile Colonelului Bermondt, comandant al Armatei Vestice de Voluntari, confirmă „relaţiile existente între agentul din Londra al lui Kolceak şi grupul industrial german sprijinit de Bermondt.[257]

Cu alte cuvinte, ştim că J.R Morgan din Londra şi bancherii din New York l-au finanţat pe Kolceak. Există, de asemenea, probe care îl leagă pe Kolceak şi armata sa cu alte armate anti-bolşevice. Şi pare să nu existe nicio îndoială că mediile bancare şi industriale germane finanţau armata rusă anti-bolşevică din Baltica. Evident, fondurile bancherilor nu au steag naţional.

---

256 *Ibidem*, 861.51/767 – o scrisoare de la J.P. Morgan pentru Departamentul de Stat, 11 noiembrie 1919. Finanţarea însăşi era o fraudă (vezi raportul AP din dosarele Departamentului despre scrisoarea Morgan).

257 *Ibidem*, 861.51/6172 şi /6361.

Capitolul 11

Alianţa bancherilor şi revoluţia

Numele „Roekefeller” nu are o conotaţie revoluţionară, iar viaţa mea a alimentat o atitudine prudentă şi apropiată de conservatorism. Nu mă aventurez în cauze pierdute[...]

— John D. Roekefeller III, *The Second American Revolution,* Harper & Row, New York, 1973

Probele prezentate: o privire generală

Probele publicate deja de George Katkov, Ştefan Possony şi Michael Futrell au stabilit că întoarcerea în Rusia a lui Lenin şi a partidului său de bolşevici exilaţi, urmată, câteva săptămâni mai târziu, de cea a partidului menşevicilor, a fost finanţată şi organizată de guvernul german.[258] Fondurile necesare au fost transferate parţial prin Nya Banken din Stockholm, deţinută de Aschberg, iar dublul obiectiv al germanilor era: (a) scoaterea Rusiei din război şi (b) controlul

258 Michael Futrell, *Northern Underground*, Faber and Faber, Londra, 1963; Ştefan Possony, *Lenin*: *The Compulsive Revolutionary,* George Allen *&* Unwin, Londra, 1966); şi George Katkov „German Foreign Office Documents on Financial Support to the Bolsheviks în 1917”, *International Affairs,* nr. 32, Royal Institute of International Affairs, 1956.

pieţei ruse de după război.[259]

Am mers dincolo de aceste probe pentru a stabili o relaţie funcţională între bancherul bolşevic Olof Aschberg şi Guaranty Trust Company din New York, controlată de Morgan, o relaţie continuă, înainte, în timpul şi după revoluţia rusă. În vremurile ţariste, Aschberg a fost un agent al Morgan în Rusia şi negociator al împrumuturilor pentru Rusia din Statele Unite; în 1917, Aschberg a fost un intermediar financiar al revoluţionarilor; după revoluţie, Aschberg a devenit şef al Ruskombank, prima bancă sovietică internaţională, în timp ce Max May, vicepreşedinte al Guaranty Trust, controlată de Morgan, a devenit director şi şef al departamentului exterior al Ruskom. Am prezentat dovezi documentare ale unei relaţii funcţionale, continue între Guaranty Trust Company şi bolşevici. Directorii Guaranty Trust din 1917 sunt listaţi în Apendicele 1.

Mai mult, există probe ale transferurilor de fonduri de la bancherii de pe Wall Street către activităţile internaţionale revoluţionare. De exemplu, există declaraţia (confirmată de o telegramă) lui William Boyce Thompson, director al Băncii Rezervelor Federale din New York, acţionar important Chase Bank, controlată de Rockefeller, şi asociat financiar al Guggenheimilor şi Morganilor – că el (Thompson) a contribuit cu 1 milion de dolari la Revoluţia Bolşevică pentru activităţi de propagandă. Un alt exemplu este John Reed, membru american al comitetului executiv al celei de-a 3-a Internaţionale, care a fost finanţat şi sprijinit de Eugene Boissevain, un bancher privat din New York, fiind angajat de revista *Metropolitan* a lui Harry Payne Whitney. Whitney era în acel moment director în Guaranty Trust. Am stabilit, de asemenea, că Ludwig Martens, primul „ambasador” sovietic în Statele Unite, a fost (potrivit şefului serviciilor britanice de informaţii Sir Basil Thompson) susţinut cu fonduri de Guaranty Trust Company. Urmărind fondurile pentru Troţki din SUA, am ajuns la sursele germane, care rămân totuşi de

259 *Ibidem*, în special Katkov.

identificat complet, din New York. Şi, deşi nu ştim precis sursele germane ale fondurilor lui Troţki, ştim că Von Pavenstedt, casierul principal al spionajului german din Statele Unite a fost, de asemenea, partener senior în Amsinck & Co. Amsinck era deţinută de atotprezenta American International Corporation, de asemenea controlată de firma J.P. Morgan.

Mai departe, firmele Wall Street, incluzând Guaranty Trust, au fost implicate în activităţile revoluţionare din Mexic ale lui Carranza şi Villa. Am identificat, de asemenea, dovezi documentare privind finanţarea de către un sindicat Wall Street a revoluţiei lui Sun Yat-sen din China, din 1912, o revoluţie care este lăudată astăzi de comunişti chinezi ca fiind un precursor al revoluţiei lui Mao din China. Avocatul din New York Charles B. Hill, care a negociat cu Sun Yat-sen în numele acestui sindicat, a fost director în trei sucursale Westinghouse şi am descoperit cum Charles R. Crane de la Westinghouse a fost implicat în Revoluţia Rusă.

Dincolo de domeniul financiar, am descoperit alte, şi posibil mai semnificative, dovezi ale implicării Wall Street în cauza bolşevică. Misiunea Americană a Crucii Roşii în Rusia a fost o aventură privată a lui William B. Thompson, care spunea în public că este un partizan al bolşevicilor. Documentele Cabinetului Britanic de Război, disponibile acum, consemnează cum politica britanică a fost deviată spre regimul Lenin-Troţki de intervenţia personală a lui Thompson pe lângă Lloyd George în decembrie 1917. Am reprodus declaraţii ale directorului Thompson şi ale preşedintelui adjunct William Lawrence Saunders, ambii de la Banca Rezervelor Federale din New York, care îi favorizau puternic pe bolşevici. John Reed nu doar că a fost finanţat de Wall Street, ci a avut un sprijin consistent pentru activităţile sale, chiar până la nivelul intervenţiei la Departamentul de Stat a lui William Franklin Sands, secretar executiv al American International Corporation. În cazul de incitare la revoltă al lui Robert Minor, există indicaţii puternice şi dovezi circumstanţiale cum colonelul Edward House a intervenit

pentru eliberarea lui. Importanţa cazului Minor este că programul lui William B. Thompson pentru revoluţia bolşevică din Germania a fost programul implementat de Minor când a fost arestat în Germania.

Unii agenţi internaţionali precum Alexander Gumberg au lucrat şi pentru Wall Street, şi pentru bolşevici. În 1917, Gumberg a fost reprezentantul unei firme americane în Petrograd, a lucrat pentru misiunea americană a Crucii Roşii a lui Thompson, a devenit agent bolşevic principal în Scandinavia până când a fost deportat din Norvegia, apoi a devenit asistent personal al lui Reeve Schley de la Chase Bank din New York şi, mai târziu, al lui Floyd Odium de la Atlas Corporation.

Această activitate în numele bolşevicilor a plecat, în mare parte, de la o singură adresă: Broadway nr. 120, New York City. Dovezile pentru această observaţie sunt schiţate, însă nu avem un motiv decisiv pentru concentrarea neobişnuită a activităţii la o singură adresă, cu excepţia faptului că pare să fie omologul străin al opiniei lui Carroll Quigley că J.P. Morgan a infiltrat stânga domestică. Morgan a infiltrat, de asemenea, stânga internaţională.

Banca Rezervelor Federale din New York se afla pe Broadway nr. 120. Vehiculul pentru această activitate probolşevică era American International Corporation, de pe Broadway nr. 120. Opiniile AIC privind regimul bolşevic au fost cerute de secretarul de stat Robert Lansing la numai câteva săptămâni după începerea revoluţiei şi Sands, secretarul executiv al AIC, cu greu îşi putea înfrâna entuziasmul pentru cauza bolşevică. Ludwig Martens, primul ambasador sovietic, a fost vicepreşedinte al Weinberg & Posner, care era, de asemenea, pe Broadway nr. 120. Guaranty Trust Company se afla alături, pe Broadway nr. 140, însă Guaranty Securities Co. era pe Broadway nr. 120. În 1917, Hunt, Hill & Betts se afla pe Broadway nr. 120, iar Charles B. Hill de la această firmă era negociator în acordurile cu Sun Yat-sen. John MacGregor Grant Co., finanţată de Olof Aschberg în Suedia şi de Guaranty Trust în Statele Unite şi

aflată pe lista neagră a serviciilor militare de informaţii, se afla pe Broadway nr. 120. Guggenheimii şi inima executivă a General Electric (de asemenea, cu interese în American International) se aflau pe Broadway nr. 120. De aceea, nu ne surprinde că Clubul Bancherilor se afla tot pe Broadway nr. 120, la ultimul etaj (34).

Este semnificativ că sprijinul pentru bolşevici nu a încetat odată cu consolidarea revoluţiei; de aceea, acest sprijin nu poate fi explicat în întregime în termenii războiului cu Germania. Sindicatul ruso-american, format în 1918 pentru a obţine concesii în Rusia, a fost sprijinit de interesele White, Guggenheim şi Sinclair. Directorii companiilor controlate de aceşti trei finanţişti erau Thomas W. Lamont (Guaranty Trust), William Boyce Thompson (Banca Rezervelor Federale) şi angajatorul lui John Reed, Harry Payne Whitney (Guaranty Trust). Aceasta sugerează puternic că sindicatul era format pentru a oferi un sprijin timpuriu cauzei bolşevice în perioada revoluţionară. Descoperim apoi că Guaranty Trust a sprijinit financiar Biroul Sovietic din New York în 1919. Primul semnal concret că sprijinul politic şi financiar anterior a dat roade a venit în 1923, când sovieticii şi-au înfiinţat prima lor bancă internaţională, Ruskombank. Asociatul Morgan, Olof Aschberg a devenit şef nominal al acestei bănci sovietice; Max May, vicepreşedinte al Guaranty Trust, a devenit director în Ruskombank iar Ruskombank a numit imediat Guaranty Trust Company ca fiind agentul ei în SUA.

Explicaţia pentru alianţa neortodoxă

Ce motive explică alianţa aceasta între capitalişti şi bolşevici? Rusia era atunci – şi este şi astăzi – cea mai mare piaţă neexploatată din lume. Mai mult, atunci, ca şi acum, Rusia era una dintre cele mai mari ameninţări competitive potenţiale la supremaţia americană financiară şi industrială. (O privire pe harta lumii este suficientă pentru a arăta

diferenţa geografică dintre vastul pământ rusesc şi cel american, mai mic.) Wall Street trebuie să fi avut fiori reci când a vizualizat Rusia ca pe un gigant industrial, imediat după America.

Dar de ce să permiţi Rusiei să devină un competitor şi să provoace supremaţia SUA? La sfârşitul secolului al XIX-lea, Morgan/Rockefeller şi Guggenheim şi-au demonstrat înclinaţiile monopoliste. În *Railroads and Regulation 1877–1916*, Gabriel Kolko a demonstrat cum proprietarii de căi ferate, nu fermierii, voiau controlul statului asupra căilor ferate pentru a-şi păstra monopolul şi aboli competiţia. Aşa că cea mai simplă explicaţie a argumentaţiei noastre este că sindicatul finanţiştilor Wall Street şi-a extins ambiţiile de monopol şi şi-a lărgit orizonturile la scară globală. *Gigantica piaţă rusească trebuia convertită într-o piaţă captivă şi o colonie tehnică pentru a putea fi exploatată de câţiva finanţişti puternici şi de corporaţiile aflate sub controlul lor.* Ceea ce Interstate Commerce Commission şi Federal Trade Commission, sub papucul industriei americane, puteau realiza acasă, un guvern planificat socialist putea obţine pentru ei în străinătate – având în vedere sprijinul şi încurajările din Wall Street şi Washington, D.C.

În final, dacă această explicaţie pare prea radicală, să ne amintim că Troţki a numit generali ţarişti pentru a consolida Armata Roşie; că Troţki a apelat la ofiţeri americani pentru a controla Rusia revoluţionară şi pentru a interveni în numele sovietelor; Troţki a fost cel care a strivit elementul libertarian din Revoluţia Rusă, iar apoi pe muncitori şi ţărani; iar istoria scrisă ignoră *complet* Armata Verde de 700.000 de oameni, compusă din ex-bolşevici supăraţi pe trădarea revoluţiei, care a luptat împotriva Albilor *şi* a Roşilor. Cu alte cuvinte, sugerăm că Revoluţia Bolşevică a fost o alianţă a etatiştilor: a revoluţionarilor etatişti şi a finanţiştilor etatişti împotriva elementelor revoluţionare autentice libertariene din Rusia.[260]

---

260 Vezi, de asemenea, V.M. Eichenbaum, *Nineteen-Seventeen: The Russian Revolution Betrayed,* Libertarian Book Club, New York, fără dată.

Întrebarea de acum din mintea cititorilor trebuie să fie: erau aceşti bancheri bolşevici în secret? Nu, fireşte că nu. Finanţiştii nu aveau ideologie. Ar fi o interpretare greşită să asumăm că sprijinul pentru bolşevici a fost motivat ideologic. Finanţiştii erau *motivaţi de putere* şi de aceea sprijineau *orice* vehicul politic le-ar oferi acces la putere: Troţki, Lenin, ţarul, Kolceak, Denikin – toţi au primit ajutor, mai mult sau mai puţin. Toţi, cu excepţia celor care voiau cu adevărat o societate individualistă liberă.

Ajutorul nu a fost restricţionat la etatişti bolşevici şi etatişti anti-bolşevici. John R Diggins, în *Mussolini and Fascism: The View from America*[261], a observat, cu privire la Thomas Lamont de la Guaranty Trust, că dintre toţi liderii americani de afaceri, acesta a patronat cel mai intens cauza fascismului. Şef al unei reţele bancare puternice J.P. Morgan, Lamont a fost un fel de consultant de afaceri pentru guvernul Italiei fasciste.

Lamont a obţinut un împrumut de 100 de milioane de dolari pentru Mussolini în 1926, într-un moment crucial pentru dictatorul italian. Ne aducem aminte, de asemenea, că directorul Guaranty Trust era tatăl lui Corliss Lamont, un comunist domestic. Această abordare imparţială pentru cele două sisteme totalitare gemene, comnunismul şi fascismul, nu s-a limitat la familia Lamont. De exemplu, Otto Kahn, director al American International Corporation şi al Kuhn, Leob & Co., era sigur că „capitalul american investit în Italia îşi va găsi siguranţă, încurajare, oportunitate şi recompensă”[262]. Este acelaşi Otto Kahn care spunea socialistei League of Industrial Democracy, în 1924, că obiectivele *lor* sunt şi obiectivele *lui.* Ele erau diferite – potrivit lui Otto Kahn – cu privire la mijloacele pentru a atinge aceste obiective.

Ivy Lee, om de relaţii publice al lui Rockefeller, a făcut

---

261 Princeton University Press, Princeton, 1972.

262 *Ibidem,* p. 149.

remarci similare şi a fost responsabil de vinderea regimului sovietic publicului credul american în anii 1920. Am observat, de asemenea, că Basil Miles, de la şefia biroului rus de la Departamentul de Stat şi fost asociat al lui William Franklin Sands, era de folos oamenilor de afaceri care sprijineau cauzele bolşevice; însă, în 1923, acelaşi Miles era autorul unui articol profascist, „Tricourile negre din Italia şi afacerile”[263]. „Succesul fasciştilor este o expresie a tineretului italian”, scria Miles, glorificând mişcarea fascistă şi aplaudând stima ei pentru mediul de afaceri american.

Planul Marburg

Planul Marburg, finanţat de moştenirea masivă a lui Andrew Carnegie, a fost formulat în anii de început ai secolului al XX-lea. Este nevoie de precauţie pentru acest tip superficial de schizofrenie, care în realitate maschează un program integrat de achiziţie a puterii: „Ce s-ar întâmpla dacă Carnegie şi averea sa nelimitată, finanţiştii internaţionali şi socialiştii ar fi organizaţi într-o mişcare care să ducă la formarea unei ligi pentru asigurarea păcii?”[264]

Guvernele lumii, potrivit Planului Marburg, vor fi socializate, iar puterea ultimă va fi deţinută de finanţiştii internaţionali, „pentru a-i controla consiliile şi a asigura pacea, oferind astfel un leac pentru toate relele umanităţii”[265].

Această idee era legată de alte elemente cu obiective similare. Lord Milner în Anglia oferea un exemplu transatlantic de interese bancare care recunosc virtuţile şi

---

263 *Nation’s Business,* februarie 1923, pp. 22 – 23.

264 Jennings C. Wise, W*oodrow Wilson: Disciple of Revolution*, Paisley Press, New York, 1938, p.45.

265 *Ibidem,* p.46.

posibilităţile marxismului. Milner a fost un bancher influent în politica britanică de război şi un promarxist. În New York, clubul socialist „X” a fost înfiinţat în 1903. Acesta îi includea nu numai pe comunistul Lincoln Steffens, socialistul William English Walling şi bancherul comunist Morris Hillquit, dar şi pe John Dewey, James T. Shotwell, Charles Edward Russell şi pe Rufus Weeks (vicepreşedinte al New York Life Insurance Company). Întâlnirea anuală a Clubului Economic de la Hotelul Astor din New York a beneficiat de vorbitori socialişti. În 1908, când A. Barton Hepburn, preşedinte al Chase National Bank, a fost preşedinte al Clubului Economic, vorbitor principal a fost mai înainte menţionatul Morris Hillquit, care „a avut o oportunitate majoră să predice socialismul la o adunare care reprezenta interesele financiare şi de avere”[266].

Din aceste seminţe improbabile, a crescut mişcarea internaţionalistă modernă, care-i includea nu numai pe finanţiştii Carnegie, Paul Warburg, Otto Kahn, Bernard Baruch şi Herbert Hoover, ci şi Carnegie Foundation şi progenitura sa, International Conciliation. Reprezentanţii Carnegie erau, aşa cum am văzut, persoane importante în conducerea American International Corporation. În 1910, Carnegie a donat 10 milioane de dolari pentru Carnegie Endowment for International Peace şi, printre membrii din conducere, îi regăsim pe Elihu Root (misiunea Root în Russia, 1917), Cleveland H. Dodge (susţinător financiar al preşedintelui Wilson), George W. Perkins (partener Morgan), G.J. Balch (AIC şi Amsinck), R.E. Herrick (AIC), H.W. Pritchett (AIC) şi alte lumini călăuzitoare de pe Wall Street. Woodrow Wilson a intrat sub influenţa puternică – şi, fireşte, era îndatorat financiar – a acestui grup de internaţionalişti. Aşa cum a scris Jennings C. Wise, „Istoricii nu trebuie să uite niciodată că Woodrow Wilson [...] a făcut posibilă intrarea lui Leon Troţki

266 Morris Hillquit, *Loose Leaves from a Busy Life,* Macmillan, New York, 1934, p. 81.

în Rusia cu un paşaport american”[267].

Însă Leon Troţki se declara el însuşi un internaţionalist. Am remarcat cu oarecare interes relaţiile sale internaţionale de înalt nivel, sau cel puţin prieteniile, din Canada. Troţki, nu era atunci prorus, proaliaţi sau progerman, cum încearcă să-l facă mulţi. Troţki era *pentru* revoluţia mondială, *pentru* o dictatură mondială; era, într-un cuvânt, internaţionalist.[268] Bolşevicii şi bancherii au atunci în comun acest lucru semnificativ, internaţionalismul. Revoluţia şi finanţele internaţionale nu sunt câtuşi de puţin în contradicţie cu stabilirea unei autorităţi mai centralizate. Finanţele internaţionale preferă să negocieze cu guverne centrale. Ultimul lucru pe care îl vrea comunitatea bancară este o economie liberă şi o putere descentralizată, pentru că acestea ar dispersa puterea.

Aceasta este, prin urmare, o explicaţie care corespunde dovezilor. Această mână de bancheri şi promotori nu era bolşevică, comunistă, socialistă, democrată şi nici măcar americană. Înainte de toate, aceşti oameni voiau pieţe, de preferat pieţe internaţionale captive – şi un monopol pe aceste pieţe ca scop ultim. Ei voiau pieţe care să fie exploatate monopolist, fără frica de concurenţa ruşilor, a germanilor sau a oricui altcuiva, inclusiv a oamenilor de afaceri americani din afara cercului. Acest grup închis era apolitic şi amoral. În 1917, avea un singur obiectiv, o piaţă captivă în Rusia, prezentată sub cupola – şi protejată intelectual de adăpostul – unei ligi pentru pace.

Fireşte că Wall Street şi-a realizat scopul. Firmele americane controlate de acest sindicat au putut continua şi au construit Uniunea Sovietică, fiind astăzi pe cale să aducă complexul militar-industrial sovietic în era computerelor.

Astăzi obiectivul este viu şi bine-merci. John D. Rockefeller

---

267 Wise, *op. cit.,* p. 647.

268 Leon Troţki, *The Bolsheviki and World Peace,* Boni be Liveright, New York, 1918.

îl prezintă în cartea sa *The Second American Revolution*, care are cinci stele pe pagina de titlu.[269] Cartea conţine o pledoarie pentru umanism, adică o pledoarie pentru ca prima noastră prioritate să fie să lucrăm pentru alţii. Cu alte cuvinte, o pledoarie pentru colectivism. Umanismul este colectivism. Este demn de notat că Rockefellerii, care au promovat această idee umanistă pentru un secol, nu şi-au cedat PROPRIA proprietate altora... Probabil este implicit, în recomandarea lor, că ar trebui să lucrăm toţi pentru Rockefelleri. Cartea lui Rockefeller promovează colectivismul sub faţada „conservatorismului precaut" şi a „binelui comun". În realitate, este o pledoarie pentru continuarea sprijinului timpuriu al Morgan-Rockefeller, pentru întreprinderile colectiviste şi încălcarea în masă a drepturilor individuale.

Pe scurt, binele public a fost văzut, aşa cum este şi astăzi, un instrument şi o scuză pentru mărirea de sine de către un cerc elitist care pledează pentru pacea mondială şi decenţa umană, însă, atât timp cât cititorul se uită la istoria lumii în termenii unui conflict inexorabil între capitalism şi comunism, obiectivele unei asemenea alianţe între finanţele internaţionale şi revoluţia internaţională rămân ascunse. Aşa va rămâne şi grotescul promovării binelui comun de către jefuitori. Dacă aceste alianţe derutează încă cititorul, acesta ar trebui să ţină seama de faptul evident că aceleaşi interese internaţionale sunt mereu gata să determine ceea ce trebuie să facă ceilalţi, dar par incapabile să renunţe la propria avere şi putere. Gurile lor sunt deschise, însă buzunarele închise.

Această tehnică folosită de monopolişti pentru a controla societatea a fost stabilită la începutul secolului al XX-lea de către Frederick C. Howe în *The Confessions of a Monopolist*.[270] În primul rând, spune Howe, politica este o

---

269 În mai 1973, Chase Manhattan Bank (preşedinte David Rockefeller) şi-a deschis birou în Moscova în Piaţa Karl Marx nr. 1, Moscova. Biroul din New York se află în Piaţa Chase Manhattan nr. 1.

270 Public Publishing, Chicago, fără dată.

parte necesară a afacerii. Pentru a controla industriile, e necesar să controlezi Congresul şi reglementatorii şi astfel faci ca societatea să lucreze pentru tine, monopolistul. Aşa că, potrivit lui Howe, cele două principii ale unui monopolist de succes sunt, „în primul rând, lasă societatea să lucreze pentru tine; şi, în al doilea rând, transformă politica în afacere”[271]. Acestea, scrie Howe, sunt „regulile fundamentale ale marilor afaceri”.

Există dovezi că aceste obiective au fost cunoscute Congresului şi lumii academice? Cu siguranţă posibilitatea a fost şi este cunoscuta publicului. De exemplu, să ne gândim la mărturia lui Albert Rhys Williams, un comentator abil al revoluţiei, în faţa Comisiei Overman:

> [...] este probabil adevărat că dezvoltarea industrială sub guvernul sovietic va fi mai înceată decât în sistemul capitalist obişnuit. Însă de ce ar vrea o ţară industrială ca America crearea şi concurenţa ulterioară a unui alt mare adversar industrial? Nu cer interesele americane un tempo încet de dezvoltare al proiectelor ruseşti? SENATORUL WOLCOTT: Atunci argumentul dumneavoastră este că ar fi în interesul Americii să aibă o Rusie reprimată?
> DL WILLIAMS: Nu reprimată...
> SENATORUL WOLCOTT: Spuneţi-mi dumneavoastră. De ce ar dori America un competitor industrial în Rusia?
> DL WILLIAMS: Aceasta dacă vorbim dintr-un punct de vedere capitalist. Interesul general al Americii nu este, cred, să aibă un alt mare rival industrial precum Germania, Anglia, Franţa şi Italia, aruncat pe piaţă în competiţie. Cred că un alt guvern, altul decât cel sovietic, ar putea creşte tempoul sau rata de dezvoltare a Rusiei şi am avea un alt rival. Fireşte, aceasta dacă argumentăm din punctul de vedere capitalist.
> SENATORUL WOLCOTT: Deci prezentaţi aici un argument despre care credeţi că ar fi popular cetăţenilor americani, punctul dumneavoastră de vedere fiind că, dacă recunoaştem guvernul sovietic din Rusia, aceasta nu intră ani buni în competiţie cu noi?

---

271 *Ibidem.*

DL WILLIAMS: Acesta este un fapt.
SENATORUL WOLCOTT: Aşadar argumentul este că, pentru mulţi ani, Rusia, prin guvernul ei sovietic, nu se va apropia industrial de America?
DL WILLIAMS: Absolut.[272]

Iar în această afirmaţie sinceră a lui Albert Rhys Williams găsim indiciul de bază al interpretării revizioniste a istoriei ruse din ultima jumătate de secol.

Wall Street sau, mai degrabă, complexul Morgan-Rockefeller de pe Broadway nr. 120 şi Wall Street nr. 14 a avut în minte ceva asemănător cu argumentul lui Williams. Wall Street a pariat în Washington pe bolşevici. Au avut succes. Regimul totalitar sovietic a supravieţuit. În anii 1930, firmele străine, majoritatea din grupul Morgan-Rockefeller, au construit cincinalele. Ele au continuat să construiască Rusia, economic şi militar.[273] Pe de altă parte, probabil că Wall Street nu a prevăzut războiul din Coreea şi cel din Vietnam, în care 100.000 de americani şi nenumăraţii lor aliaţi şi-au pierdut viaţa din cauza armamentului sovietic construit cu tehnologie importată din SUA. Ceea ce părea o politică de viitor şi, fără îndoială, profitabilă pentru un sindicat Wall Street a devenit un coşmar pentru milioanele din afara cercului elitist de putere şi a clasei conducătoare.

---

272 Senatul SUA, *Bolshevik Propaganda,* audierile subcomisiei din cadrul Comisiei Juridice, al 65-lea Congres, pp. 679–80.

273 Vezi Antony C. Sutton, *Western Technology and Economic Development*, 3 vol., Hoover Institution, Stanford, California, 1968, 1971, 1973; vezi, de asemenea, *National Suicide: Military Aid to the Soviet Union,* Arlington House, New York, 1973.

Apendicele 1

Directorii marilor bănci, firme şi instituţii menţionate în această carte (1917 – 1918)

AMERICAN INTERNATIONAL CORPORATION (Broadway nr. 120)

Ogden Armour	Percy A. Rockefeller
G.J. Baldwin	John D. Ryan
C.A. Coffin	W.L. Saunders
W.E. Corey	J.A. Stillman
Robert Dollar	C.A. Stone
Pierre S. du Pont	T.N. Vail
Philip A.S. Franklin	F.A. Vanderlip
J.P. Grace	E.S. Webster
R.F. Herrick	A.H. Wiggin
Otto H. Kahn	Beckman Winthrop
H.W. Pritchett	William Woodward

CHASE NAŢIONAL BANK

J.N. Hill	Newcomb Carlton
A.B. Hepburn	D.C. Jackling
S.H. Miller	E.R. Tinker

C.M. Schwab
H. Bendicott
Guy E. Tripp
A.H. Wiggin
John J. Mitchell

EQUITABLE TRUST COMPANY (Wall Street nr. 37-43)

Charles B. Alexander
Albert B. Boardman
Robert.C. Clowry
Howard E. Cole
Henry E. Cooper
Paul D. Cravath
Franklin Wm. Cutdwon
Bertram Curier
Thomas de Witt Cuyler
Frederick W. Fuller
Robert Goeler
Carl R. Gray
Charles Hayden
Bertram G. Work
Henry E. Huntington
Edward T. Jeffrey
Otto H. Kahn
Alvin W. Krech
James W. Lane
Hunter S. Marston
Charles G. Meyer
George Welwood Murray
Henry H. Pierce
Winslow S. Pierce
Lyman Rhoades
Walter C. Teagle
Henry Rogers Winthrop

FEDERAL ADVISORY COUNCIL (1916)

Daniel G. Wing, Boston, Districtul Nr. 1
J.P. Morgan, New York, Districtul Nr. 2
Levi L. Rue, Philadelphia, Districtul Nr. 3

W.S. Rowe, Cincinnati, Districtul Nr. 4
J.W. Norwood, Greenville, S.C., Districtul Nr. 5
CA. Lyerly, Chattanooga, Districtul Nr. *6*
J.B. Forgan, Chicago, Pres., Districtul Nr. 7
Frank O. Watts, St. Louis, Districtul Nr. 8
C.T. Jaffray, Minneapolis, Districtul Nr. 9
E.F. Swinney, Kansas City, Districtul Nr. 10
T.J. Record, Paris, Districtul Nr. 11
Herbert Fleishhacker, San Francisco, Districtul Nr. 12

FEDERAL RESERVE BANK OF NEW YORK (Broadway nr. 120)

William Woodward (1917)	
Robert H. Treman (1918)	Clasa A
Franklin D. Locke (1919)	
Charles A. Stone (1920)	
Wm. B. Thompson (1918)	Clasa B
L.R. Palmer (1919)	
Pierre Jay (1917)	
George F Peabody (1919)	Clasa C
William Lawrence Saunders (1920)	

FEDERAL REZERVE BOARD

William G. M’Adoo	Adolph C. Miller (1924)
Charles S. Hamlin (1916)	Frederic A. Delano (1920)
Paul M. Warburg (1918)	W.P.G. Harding (1922)
John Skelton Williams	

GUARANTY TRUST COMPANY (Broadway nr. 140)

Alexander J. Hemphill (Preşedinte)

Charles H. Allen	Edgar L. Marston
A.C. Bedford	Grayson M-P Murphy
Edward J. Berwind	Charles A. Peabody
W. Murray Crane	William C. Potter
T. de Witt Cuyler	John S. Runnells
James B. Duke	Thomas F. Ryan
Caleb C. Dula	Charles H. Sabin
Robert W. Goelet	John W. Spoor
Daniel Guggenheim	Albert Straus
W. Averell Harriman	Harry P. Whitney
Albert H. Harris	Thomas E. Wilson
Walter D. Hines	*Consiliul londonez:*
Augustus D. Julliard	Arthur J. Fraser (Chairman)
Thomas W. Lamont	Cecil F. Parr
William C. Lane	Robert Callander

NATIONAL CITY BANK

P.A.S. Franklin	P.A. Rockefeller
J.P. Grace	James Stillman
G.H. Dodge	W. Rockefeller

H.A.C. Taylor	J.O. Armour
R.S. Lovett	J.W. Sterling
F. A. Vanderlip	J.A. Stillman
G. H. Miniken	M.T. Pyne
E.P. Swenson	E.D. Bapst
Frank Trumbull	J.H. Post
Edgar Palmer	W.C. Procter

NATIONALBANK FÜR DEUTSCHLAND

În 1914; Hjalmar Schacht s-a alăturat consiliului de administraţie în 1918.

Emil Wittenberg	Hans Winterfeldt
Hjalmar Schacht	Th Marba
Martin Schiff	Paul Koch
Franz Rintelen	

SINCLAIR CONSOLIDATED OIL CORPORATION (Broadway nr. 120)

Harry E Sinclair	James N. Wallace
H.P. Whitney	Edward H. Clark
Wm. E. Corey	Daniel C. Jackling
Wm. B. Thompson	Albert H. Wiggin

J. G. WHTTE ENGINEERING CORPORATION

James Brown	C.E. Bailey

Douglas Campbell
G.C. Clark, Jr.
Bayard Dominick, Jr.
A.G. Hodenpyl
T.W. Lamont
Marion McMillan
J.H. Pardee
G.H. Walbridge
E.N. Chilson
A.N. Connett
J.G. White
Gano Dunn
E.G. Williams
A.S. Crane
H.A. Lardner
G.H. Kinniat
A.F. Kountz
R.B. Marchant
Henry Parsons

Apendicele 2

Teoria conspiraţiei evreieşti privind Revoluţia Bolşevică

Există o literatură extinsă, în engleză, franceză şi germană, ce argumentează că Revoluţia Bolşevică a fost rezultatul unei „conspiraţii evreieşti”; mai exact, o conspiraţie a bancherilor evrei ai lumii. În general, controlul global este perceput ca fiind scopul ultim; Revoluţia Bolşevică a fost o fază dintr-un program mai larg, care reflecta o luptă religioasă mai veche între creştinism şi „forţele întunericului”.

Găsim argumentul şi versiunile sale în locurile cele mai surprinzătoare şi la persoanele cele mai neaşteptate. În februarie 1920, Winston Churchill a scris un articol – rar citat azi – pentru *Lornion lllustrated Sunday Herald,* intitulat *„Sionism* versus Bolşevism”. În acest articol, Churchill conchide că este „deosebit de important [...] ca evreii naţionali din orice ţară, care sunt loiali ţării de adopţie, să iasă în faţă cu orice ocazie [...] şi să ia parte la orice măsură care combate conspiraţia bolşevică”. Churchill distinge între „evreii naţionali” şi „evreii internaţionali” şi afirmă că „evreii internaţionali, în cea mai mare parte atei” au avut cu siguranţă un rol „foarte important” în crearea bolşevismului şi în provocarea Revoluţiei Ruse. El afirmă (contrar faptelor) că, cu excepţia lui Lenin, „majoritatea” figurilor conducătoare ale revoluţiei au fost evrei şi adaugă (de asemenea, în ciuda faptelor) că, în multe cazuri, interesele şi locurile de rugăciune evreieşti au fost exceptate de bolşevici de la politicile de confiscare. Churchill a numit evreii internaţionali o „confederaţie sinistră”, care provine din populaţiile persecutate ale ţărilor unde evreii sunt persecutaţi pe motive

rasiale. Winston Churchill vede originea mişcării la Spartacus-Weishaupt, îşi construieşte povestea în jurul lui Troţki, Béla Kun, Rosa Luxemburg şi Emma Goldman, şi acuză: „Această conspiraţie globală pentru răsturnarea civilizaţiei şi pentru reconstituirea societăţii pe baza dezvoltării stopate, a maliţiozităţii invidioase şi a egalităţii imposibile a crescut permanent”.

Churchill argumentează apoi că acest grup conspirativ Spartacus-Weishaupt a fost motorul principal al tuturor mişcărilor subversive din secolul al XIX-lea. În timp ce subliniază că Sionismul şi Bolşevismul sunt în competiţie pentru sufletul poporului evreu, Churchill era preocupat (în 1920) de rolul evreilor în Revoluţia Bolşevică şi de existenţa unei conspiraţii evreieşti mondiale.

Un alt autor bine cunoscut din anii 1920, Henry Wickham Steed, a descris, în al doilea volum din lucrarea sa *Through 30 Years 1892 – 1922* (p. 302), cum a încercat să aducă conceptul de conspiraţie evreiască în atenţia colonelului Edward M. House şi a preşedintelui Woodrow Wilson. Într-o zi din martie 1919, Wickham Steed l-a chemat pe colonelul House şi l-a găsit tulburat de criticile recente ale lui Steed la adresa recunoaşterii bolşevicilor de către SUA. Steed i-a punctat lui House că Wilson ar fi discreditat printre mulţi oameni şi printre naţiunile Europei şi „insista că, fără ştiinţa lui, motoarele principale erau Jacob Schiff, Warburg şi alţi finanţişti internaţionali, care doreau să susţină bolşevicii evrei pentru a asigura un loc pentru exploatarea germană şi evreiască a Rusiei”[274]. Potrivit lui Steed, colonelul House argumenta pentru stabilirea de relaţii economice cu Uniunea Sovietică.

Probabil cea mai superficial-acuzatoare colecţie de documente despre conspiraţia evreiască se găseşte la Departamentul de Stat, în Dosarul decimal 861.00/5339. Documentul central este unul intitulat „Bolşevismul şi iudaismul”, datat 13 noiembrie 1918. Textul are forma unui

274 Vezi Apendicele 3 pentru rolul real al lui Schiff.

raport, care afirmă că revoluţia din Rusia a fost proiectată în „februarie 1916” şi că „s-a descoperit că următoarele persoane şi firme erau angajate în această muncă distructivă”:

(1) Jacob Schiff Evreu
(2) Kuhn, Loeb & Company Firmă evreiască
Management: Jacob Schiff Evreu
Felix Warburg Evreu
Otto H. Kahn Evreu
Mortimer L. Schiff Evreu
Jerome J. Hanauer Evreu
(3) Guggenheim
(4) Max Breitung
(5) Isaac Seligman

Raportul continuă prin a afirma că nu e nicio îndoială că Revoluţia Rusă a fost pornită şi planificată de acest grup şi că, în aprilie 1917,

> Jacob Schiff a făcut o declaraţie publică şi tocmai datorită influenţei sale financiare Revoluţia Rusă a avut succes; în primăvara lui 1917, Jacob Schiff a început să-l finanţeze pe Troţki, un evreu, pentru realizarea revoluţiei sociale în Rusia.

Raportul conţine alte informaţii amestecate despre finanţarea lui Troţki de către Max Warburg, rolul sindicatului din Renania-Westfalia, Olof Aschberg de la Nya Banken (Stockholm) şi Jivotovsky. Autorul anonim (care lucrează acum la War Trade Board din SUA)[275] afirmă că legăturile dintre aceste organizaţii şi finanţarea Revoluţiei Bolşevice de către ele arată cum „s-a sudat legătura dintre multimilionarii şi proletarii evrei”. Raportul citează în continuare un număr mare de bolşevici care erau şi evrei şi descrie apoi acţiunile întreprinse de Paul Warburg, Judus Magnes, Kuhn, Loeb & Company şi Speyer & Company.

---

275 Autorul anonim era un angajat rus al U.S. War Trade Board.

Raportul se termină cu o înţepătură la „evreimea internaţională” şi plasează argumentul în contextul unui conflict iudeo-creştin, susţinut de citate din Protocoalele Sionului. Raportului îi erau ataşate o serie de telegrame între Departamentul de Stat din Washington şi ambasada americană din Londra privind paşii de urmat în legătură cu aceste documente:[276]

5399 Marea Britanie, TEL. 3253 1 p.m.
16 octombrie 1919 în dosar confidenţial
Secret pentru Winslow de la Wright. Ajutor financiar pentru bolşevism şi Revoluţia Bolşevică de la evrei importanţi: Jacob Schiff, Felix Warburg, Otto Kahn, Mendell Schiff, Jerome Hanauer, Max Breitung şi unul dintre Guggenheimi. Document în posesia autorităţilor de poliţie britanice din surse franceze. Solicităm orice informaţii în legătură cu aceasta.

* * *

17 oct. Marea Britanie TEL. 6084, amiază r c-h 5399 Foarte secret. Wright de la Winslow. Ajutor financiar pentru revoluţia bolşevică din Rusia de la evrei importanţi. Nicio probă, însă investigăm. Cerem autorităţilor britanice să suspende publicarea până la primirea documentului de către Departament.

* * *

28 nov. Marea Britanie TEL. 6223 R 5 pro. 5399
PENTRU WRIGHT. Document privind ajutorul dat bolşevicilor de către importanţi evrei americani. Rapoartele – identificate ca traducere franceză a unei declaraţii pregătite iniţial în engleză de către un cetăţean rus. Nu e înţelept să le publicaţi.

276 Unul din cei trei directori ai U.S. War Trade Board în acel moment era John Poster Dulles.

S-a căzut de acord să fie suprimat acest material şi dosarele conchid: „Cred că situaţia este moartă”.

Un al document marcat ca „foarte secret” este inclus în acest material. Provenienţa documentului este necunoscută; poate fi FBI sau serviciile militare de informaţii. Acesta reexaminează o traducere a Protocoalelor înţelepţilor Sionului şi conchide:

> În legătură cu aceasta, a fost trimisă o scrisoare domnului W. cu un memorandum de la noi, cu privire la anumite informaţii din partea ataşatului militar american care sugerau interceptarea de către autorităţile britanice a unor scrisori de la grupuri diverse de evrei internaţionali care schiţau o schemă privind dominaţia mondială. Copiile acestui material ne-ar fi foarte utile.

Această informaţie a fost aparent dezvoltată, iar un raport ulterior al serviciilor britanice de informaţii acuză sec:

> REZUMAT: Există acum dovezi clare că bolşevismul este o mişcare internaţională controlată de evrei; au loc comunicări între lideri din America, Franţa, Rusia şi Anglia cu privire la o acţiune concertată[277][...]

Totuşi, niciuna din afirmaţiile de mai sus nu e sprijinită de probe empirice serioase. Cea mai importantă informaţie se găseşte în paragraful că autorităţile britanice deţin „scrisori de la grupuri diverse de evrei internaţionali care schiţau o schemă privind dominaţia mondială”. Dacă există într-adevăr astfel de scrisori, ele ar oferi sprijin (sau nu) privind o ipoteză care în prezent nu este confirmată: aceea că Revoluţia Bolşevică sau alte revoluţii sunt opera unei conspiraţii evreieşti mondiale.

Mai mult, când declaraţiile şi afirmaţiile nu sunt sprijinite

---

277 Dosarul decimal al Departamentului de Stat 861.00/5399. Marea Rritanie, Directorate of Intelligence, *A Monthly Review of the Frogress of Revolutionary Movements Abroad*, nr. 9, 16 iulie 1913 (861.99/5067).

de probe serioase şi când încercarea de a le găsi duce întotdeauna în punctul de plecare – mai ales când toată lumea citează pe altcineva –, trebuie să respingem povestea ca fiind falsă. Nu există dovezi concrete că evreii au fost implicaţi în Revoluţia Bolşevică pentru că erau evrei. Se poate să fi fost mai mulţi evrei implicaţi, dar având în vedere tratamentul ţarist al evreilor, la ce ne-am putea aştepta? Există probabil mulţi englezi sau persoane de origine englezească care au luptat împotriva soldaţilor britanici în Revoluţia Americană. Şi ce dacă? Aceasta înseamnă că Revoluţia Americană este o conspiraţie engleză? Afirmaţia lui Winston Churchill că evreii au avut un „rol foarte important” în Revoluţia Bolşevică se bazează numai pe dovezi distorsionate. Lista evreilor implicaţi în Revoluţia Bolşevică trebuie comparată cu lista non-evreilor implicaţi. Când aplicăm acest procedeu ştiinţific, proporţia bolşevicilor evrei străini scade la mai puţin de 20% din numărul total al revoluţionarilor – şi cei mai mulţi din aceşti evrei au fost deportaţi, ucişi sau trimişi în Siberia în anii următori. De fapt, Rusia modernă a menţinut antisemitismul ţarist.

Este semnificativ că documentele din dosarele Departamentului de Stat confirmă că bancherul de investiţii Jacob Schiff, citat adesea ca sursă a fondurilor pentru Revoluţia Bolşevică, era, în realitate, împotriva susţinerii regimului bolşevic[278]. Această poziţie, după cum vom vedea, contrasta direct cu promovarea bolşevicilor de către Morgan-Rockefeller.

Persistenţa scoaterii în faţă a conspiraţiei evreieşti sugerează că poate fi vorba de un instrument de distragere a atenţiei de la problemele şi cauzele reale. Dovezile oferite în această carte sugerează că bancherii evrei din New York au avut un rol relativ minor în susţinerea bolşevicilor, în timp ce bancherii non-evrei din New York (Morgan, Rockefeller, Thompson) au avut roluri importante

Ce cale mai buna de a distrage atenţia de la actorii reali

278 Vezi Apendicele 3.

decât prin sperietoarea medievala a anti semitismului?

Apendicele *3*

Documente selectate din dosarele guvernamentale ale Statelor Unite şi Marii Britanii

Notă: Unele documente conţin mai multe hârtii care formează un grup unitar.

DOCUMENTUL NR. 1

Telegrama de la ambasadorul Francis din Petrograd către Departamentul de Stat al SUA şi o scrisoare relaţionată de la secretarul de stat Robert Lansing către preşedintele Woodrow Wilson (17 martie 1917)

DOCUMENTUL NR. 2

Documentul Biroului Extern al Marii Britanii (octombrie 1917), potrivit căruia Kerenski era plătit de guvernul german.

DOCUMENTUL NR. 3

Jacob Schiff de la Kuhn, Loeb & Company şi poziţia sa în legătură cu regimul Kerenski şi cel bolşevic (noiembrie 1918)

DOCUMENTUL NR. 4

Memorandumul de la William Boyce Thompson, director al Băncii Rezervelor Federale din New York, către prim-ministrul britanic David Lloyd George (decembrie 1917)

DOCUMENTUL NR. 5

Scrisoare de la Felix Frankfurter către agentul sovietic Santeri Nuorteva (9 mai 1918)

DOCUMENTUL NR. 6

Personalul Biroului Sovietic, New York, 1920; listă din dosarele Comisiei Lusk, New York

DOCUMENTUL NR. 7

Scrisoare de la National City Bank către Trezoreria SUA cu privire la Ludwig Martens şi dr. Julius Hammer (15 aprilie 1919)

DOCUMENTUL NR. 8

Scrisoare de la agentul sovietic William (Bill) Bobroff către Kenneth Durant (3 august 3 1920)

DOCUMENTUL NR. 9

Memo despre un membru al firmei J.R. Morgan şi directorul britanic de propagandă Lord Northcliffe (13 aprilie 1918)

DOCUMENTUL NR. 10

Memo al Departamentului de Stat (29 mai 1922) despre General Electric Co.

DOCUMENTUL NR. 1

Telegramă de la ambasadorul Francis din Petrograd către Departamentul de Stat din Washington, D.C., datată 14 martie 1917 şi raportând primul stadiu al Revoluţiei Ruse (861.00/273).

Petrograd
Datată 14 martie 1917,
înregistrată pe 15, 2: 30 a.m.

Secretar de Stat,
Washington

1287. Incapabil să trimit o telegramă de pe 11. Revoluţionarii deţin controlul absolut în Petrograd şi fac eforturi mari pentru a păstra ordinea, de obicei cu succes, cu excepţia unor cazuri rare. Nicio telegramă de la a dumneavoastră 1251 de pe 9, primită pe 11 martie. Guvernul provizoriu, organizat sub autoritatea Dumei, a refuzat să asculte ordinul de amânare al împăratului. Rodzianko, preşedinte al Dumei, emite ordine peste propria semnătură. Miniştrii au demisionat. Miniştrii găsiţi sunt aduşi în faţa Dumei, la fel şi mulţi ofiţeri ruşi şi alţi înalţi oficiali. Majoritatea regimentelor, dacă nu toate, din Petrograd, s-au alăturat revoluţionarilor la sosirea lor. Colonia americană e în siguranţă. Nu am ştiinţă

de vreo vătămare adusă vreunui cetăţean american.
FRANCIS,
Ambasador american.

făcut cunoscut conţinutul preşedintelui Wilson (861.00/273):

PERSONAL ŞI CONFIDENŢIAL
Dragă dle preşedinte:
Vă includ o telegramă foarte importantă care tocmai a venit din Petrograd şi, de asemenea, un decupaj din New York WORLD din această dimineaţă, cu o declaraţie făcută de Signor Scialoia, ministru fără portofoliu din Cabinetul Italian, care este semnificativă, având în vedere raportul dlui Francis. Impresia mea personală este că Aliaţii ştiu această chestiune şi cred că sunt favorabili revoluţionarilor, deoarece partidul de curte a fost, de-a lungul războiului, în secret pro-german.
Al dumneavoastră credincios,
ROBERT LANSING
Ataşament:
Preşedintelui,
Casa Albă

COMENTARIU:

Fraza semnificativă din scrisoarea Lansing-Wilson este: „Impresia mea personală este că Aliaţii ştiu această chestiune şi cred că sunt favorabili revoluţionarilor, deoarece partidul de curte a fost, de-a lungul războiului, în secret pro-german”. Ne amintim (din capitolul 2) că ambasadorul Dodd pretindea că Charles R. Crane, de la Westinghouse şi Crane Co. Din New York şi consilier al Preşedintelui Wilson, a fost implicat în această primă revoluţie.

DOCUMENTUL NR. 2

Memorandum din dosarul Biroului Extern britanic FO 371/ 2999 (Războiul – Rusia), 23 octombrie 1917, dosarul nr. 3743.

Personal (şi) Secret.

Au ajuns la noi, din mai multe surse, zvonuri neliniştitoare potrivit cărora Kerenski este plătit de germani şi că el şi guvernul său depun toate eforturile pentru a slăbi (şi) dezorganiza Rusia, pentru a ajunge la situaţia în care doar pacea separată este posibilă. Consideraţi că există temeiuri pentru asemenea insinuări şi că guvernul, prin abţinerea de la acţiuni efective, permite deliberat elementelor bolşevice să devină mai puternice?
Dacă e o chestiune de mită, am putea intra în competiţie cu succes, dacă am şti cum şi prin ce agenţi s-ar putea face, deşi nu e un gând prea plăcut.

COMENTARIU:
Se referă la informaţia potrivit căreia Kerenski era plătit de germani.

DOCUMENTUL NR. 3
Are patru părţi:
(a) O telegramă de la ambasadorul Francis, din 27 aprilie 1917, din Petrograd, către Washington, D.C., cerând transmiterea unui mesaj de la bancheri evrei ruşi importanţi către bancheri evrei importanţi din New York şi cerând contribuţia lor la Kerensky Liberty Loan (861.51/139).
(b) Replica lui Louis Marshall (10 mai 1917) reprezentând evreii americani; el a refuzat invitaţia, în timp ce-şi exprima sprijinul pentru American Liberty Loan (861.51/143).
(c) Scrisoare (25 noiembrie 1918) de la Jacob Schiff, de la Kuhn, Loeb, către Departamentul de Stat (dl Polk), bazându-se pe un mesaj de la bancherul evreu rus Kamenka, care chema în ajutor Aliaţii împotriva bolşevicilor („pentru că guvernul bolşevic nu reprezintă poporul rus”).
(d) Telegramă de la Kamenka transmisă de Jacob Schiff.

(a) Secretar de stat
Washington.
1229, 27.

Vă rog transmiteţi următorul mesaj către Jacob Schiff, judecătorul Brandies *[sic]9* profesorul Gottheil, Oscar Strauss

[şic] Rabbi Wise, Louis Marshall şi Morgenthau:
„Noi, evreii ruşi, am crezut dintotdeauna că eliberarea Rusiei înseamnă şi eliberarea noastră. Fiind profund devotaţi ţării noastre, ne-am încrezut implicit în guvernul provizoriu. Ştim că puterea economică nelimitată a Rusiei şi resursele sale naturale imense şi emanciparea obţinută de noi ne vor permite să participăm la dezvoltarea ţării. Credem ferm că finalizarea victorioasă a războiului datorită ajutorului aliaţilor noştri şi al Statelor Unite este aproape. Guvernul provizoriu emite acum un nou împrumut public pentru libertate şi este datoria noastră naţională să sprijinim acest împrumut, care este vital pentru război şi libertate. Suntem convinşi că Rusia are o putere de creditare publică nelimitată şi va suporta uşor poverile financiare necesare. Am forma un comitet special al evreilor ruşi, care să sprijine împrumutul format din reprezentanţi financiari, cercuri industriale de comerţ şi personalităţi publice importante. Vă informăm aici despre acest lucru şi cerem fraţilor noştri de peste mări să sprijine libertatea din Rusia, care a devenit acum un caz de umanitate şi civilizaţie globală. Vă sugerăm să formaţi acolo un comitet special şi să ne informaţi despre paşii comitetului de susţinere a împrumutului pentru libertate. Boris Kamenka, preşedinte, Baron Alexander Gunzburg, Henry Silosberg”.
FRANCIS

* * *

(b) Dragă d-le Secretar:
După raportarea asociaţilor noştri a rezultatului discuţiei dintre dumneavoastră şi dl Morgenthau, dl Straus şi subsemnatul, cu privire la oportunitatea unui apel la subscripţii pentru împrumutul pentru Libertatea Rusiei, aşa cum se cerea în telegrama Baronului Gunzburg şi a d-lor Kamenka şi Silosberg din Petrograd, pe care ne-aţi comunicat-o recent, am decis să acţionăm strict după sfatul dumneavoastră. Cu câteva zile în urmă, am promis prietenilor noştri din Petrograd un răspuns rapid la apelul lor de ajutor. De aceea am aprecia mult transmiterea următoarei telegrame, dacă sunteţi de acord cu termenii ei:

„Boris Kamenka.

Don Azov Bank, Petrograd.
Departamentul nostru de Stat, cu care ne-am consultat cu privire la subscrierile publice recente pentru împrumuturile străine, nu recomandă acest lucru; concentrarea tuturor eforturilor pentru succesul împrumuturilor americane de război este esenţială, permiţând guvernului nostru oferirea de fonduri aliaţilor la o dobândă mai mică decât ar fi fost posibilă altfel. Pentru a ajuta cât mai eficient cauza rusă, energiile trebuie direcţionate în mod necesar către încurajarea subscripţiilor la împrumutul pentru Libertatea Americii. Schiff, Marshall, Straus, Morgenthau, Wise, Gonheil". Puteţi, fireşte, opera orice modificare pe care o veţi găsi potrivită în textul acestei telegrame, care indică cum eşecul nostru de a răspunde direct la cererea venită la noi se datorează nerăbdării noastre de a face lucrurile cât mai eficient.
V-aş cere, dacă-mi puteţi trimite, o copie a telegramei trimise cu un memorandum cu costul, în aşa fel încât Departamentul să primească imediat banii înapoi.
Cu deosebit respect.
Al dumneavoastră.
[semnat] Louis Marshall
Secretar de Stat
Washington, D.C.

* * *

Dragă d-le Polk:
Îmi permiteţi să trimit o copie a telegramei primite în această dimineaţă şi despre care cred, de dragul uzanţei, că ar trebui adusă la cunoştinţa secretarului de stat sau a dumneavoastră.
Dl Kamenka, expeditorul acestei telegrame este unul dintre oamenii importanţi din Rusia şi a fost, sunt informat, consilier financiar atât al guvernului Prinţului Lvoff, cât şi al guvernului Kerenski. Este preşedintele Banque de Commerce de l'Azov Don din Petrograd, una din cele mai importante instituţii financiare din Rusia, însă, probabil, a trebuit să părăsească Rusia odată cu venirea lui Lenin şi a „camarazilor" săi.

Permiteţi-mi să folosesc această oportunitate pentru a trimite cele mai sincere salutări dumneavoastră şi doamnei Polk şi să-mi exprim speranţa că sunteţi iarăşi într-o formă perfectă şi că doamna Polk şi copiii sunt bine.
Al dumneavoastră credincios,
[semnat] Jacob H. Schiff
Onorabilului Frank L. Polk
Consilier al Departamentului de Stat
Washington, D.C.
MM-Encl.
Datată 25 noiembrie 1918

* * *

(d) Traducere:

Triumful complet al libertăţii şi dreptăţii mi-au oferit o oportunitate nouă să vă repet admiraţia mea profundă pentru nobila naţiune americană. Sper să văd acum progrese rapide din partea Aliaţilor în ajutorarea Rusiei să-şi restabilească ordinea. Vă aduc în atenţie, de asemenea, necesitatea presantă de a înlocui în Ucraina trupele inamice în retragere, pentru a evita devastarea bolşevică. Intervenţia prietenoasă a Aliaţilor va fi salutată pretutindeni cu entuziasm şi percepută ca acţiune democratică, deoarece guvernul bolşevic nu reprezintă poporul rus. V-am scris pe 19 septembrie. Salutări cordiale.
semnat Kamenka

COMENTARIU:

Această succesiune este importantă, deoarece respinge teoria unei conspiraţii bancare evreieşti în spatele Revoluţiei Bolşevice. Cu siguranţă Jacob Schiff de la Kuhn, Loeb nu era interesat în susţinerea Împrumutului pentru Libertate pentru Kerenski şi Schiff a preluat sarcina de a atrage atenţia Departamentului de Stat asupra pledoariei lui Kamenka pentru o intervenţie a Aliaţilor împotriva bolşevicilor. Evident, Schiff şi colegul său bancher Kamenka, spre deosebire de J.P. Morgan şi John D. Rockefeller, erau la fel de nemulţumiţi de bolşevici precum fuseseră de ţari.

DOCUMENTUL NR. 4

Memorandum de la William Boyce Thompson (directorul Băncii Rezervelor Federale din New York) către Lloyd George (prim-ministrul Marii Britanii), decembrie 1917.

PRIMUL

Situaţia din Rusia este pierdută şi Rusia este deschisă în întregime eploatării germane nelimitate dacă Aliații nu întreprind o schimbare radicală de politică.

AL DOILEA

Datorită viziunii lor pe termen scurt, Aliaţii n-au realizat nimic bun de la începerea Revoluţiei şi au făcut un rău imens propriilor interes

AL TREILEA

Reprezentanţilor Aliaţilor din Petrograd le-a lipsit o înţelegere a dorinţei poporului rus pentru democraţie. Reprezentanţii noştri au fost conectaţi mai întâi cu regimul ţarului. Evident că au fost influenţaţi de acel mediu.

AL PATRULEA

Între timp, pe de altă parte, germanii au derulat o propagandă care, fără îndoială, i-a ajutat material să distrrugă guvernul, prin distrugerea armatei și a comerţului şi industriei. Dacă acest curs nu este oprit, vom avea o exploatare completă a acestei ţări mari de către Gerrnania şi împotriva Aliaţilor.

AL CINCILEA

Îmi întemeiez opinia pe un studiu atent şi apropiat al situaţiei din cercurile oficiale şi neoficiale, din timpul şederii mele în Petrograd între 7 august și 29 noiembrie 1917.

AL ŞASELEA

„Ce se poate face pentru a îmbunătăţi situaţia Aliaţilor în

Rusia?”

Personalul diplomatic, britanic şi american, trebuie schimbat cu unul cu spirit democratic şi care poate susţine simpatia pentru democraţie.

Trebuie construit un comitet neoficial puternic, cu sediul la Petrograd, care să opereze în umbră, ca că zic aşa, a cărui influenţă în materie de politici trebuie recunoscută şi acceptată de oficialii DIPLOMATICI, CONSULARI și MILITARI ai Aliaţilor. Un asemenea comitet trebuie format din oameni care să permită încredinţarea de puteri discreţionare către ei. Va lucra, probabil, prin diverse canale. Natura sa va deveni evidentă pe măsura evoluţiei sarcinilor; va trebui să se ocupe de toate condiţiile noi care apar.

AL ŞAPTELEA

Nu putem defini acum complet domeniul acestui comitet nou, al Aliaţilor. Pot contribui la o înţelegere mai bună a utilității sale posibile şi a serviciului său printr-o scurtă referire la activitatea pe care am început-o şi care este acum în mâinile lui Raymond Robins – care este bine cunoscut şi apreciat de col. Buchan–, activitate care în viitor va fi fără îndoială cumva alterată şi suplimentată pentru a face faţă unor condiţii noi. Munca mea a fost realizată în principal printr-un „Comitet pentru Educaţie Civică” ajutat de doamna Breshkovsky, Bunica Revoluţiei. Ea a fost sprijinită de: dr. David Soskice, secretar privat al prim-ministrului de atunci Kerenski (acum în Londra); Nicholas Basil Tchaikovsky, într-un moment anume preşedinte al Societăţii Cooperative a Ţăranilor; şi de alţi revoluţionari importanţi care alcătuiau elementul salvator al democraţiei, între extrema „Dreaptă”, a oficialilor şi clasei proprietarilor, şi extrema „Stângă”, care întrupa elementele cele mai radicale ale partidelor socialiste. Scopul acestui comitet, aşa cum era enunţat într-o telegramă de la doamna Breshkovsky către preşedintele Wilson, poate îi desprins din această citare: „este nevoie de o educaţie la scară largă pentru a face din Rusia o democraţie ordonată. Vrem să ducem această educaţie soldatului de pe front,

muncitorului din fabrică şi ţăranului din sat”. Cei care sprijineau această muncă au realizat că, secole de-a rândul, masele au fost sub călcâiul autocraţiei, care nu le-a dat nicio protecţie, ci numai opresiune; că o formă de guvern democratic în Rusia poate îi menţinută numai prin ÎNFRÂNGEREA ARMATEI GERMANE; PRIN RĂSTURNAREA AUTOCRAŢIEI GERMANE. Ar putea o Rusie liberă, nepregătită pentru responsabilităţi guvernamentale mari, needucată, neantrenată, supravieţui cu o Germanie imperială ca vecin? Cu siguranţă, nu. Rusia democratică ar deveni rapid cel mai mare premiu de război cunoscut vreodată în lume.

Comitetul ţinteşte să aibă un centru educaţional în fiecare regiment din armata rusă, sub forma Cluburilor Soldaţilor. Aceste cluburi au fost organizate pe cât de repede posibil şi au fost angajaţi lectori care să se adreseze soldaţilor. Lectorii erau în realitate învăţători şi trebuie amintit că 90% din soldaţii ruşi nu ştiu să scrie şi să citească. În momentul revoltei bolşevice, mulţi dintre aceşti vorbitori se aflau pe front, lăsând o impresie foarte bună şi obţinând rezultate excelente. Doar în Moscova existau 250. Comitetul estimează că va avea cel puţin 5.000 de astfel de conferenţiari. Am avut spre publicare multe ziare din clasa „A B C”, subiecte editate în stilul cel mai simplu şi ne-au sprijinit încă 100. Aceste ziare au făcut apel la patriotism, unitate şi coordonare în casele muncitorilor şi ale ţăranilor.

După răsturnarea ultimului guvern Kerenski, am sprijinit material diseminarea de literatură bolşevică, distribuind-o armatei germane prin agenţi şi cu aeroplane. Dacă mi se permite sugestia, am putea avea în vedere, dacă e de dorit, transmiterea acestei literaturi bolşevice în Germania şi Austria de-a lungul fronturilor vestice şi italiene.

AL OPTULEA

Prezenţa unui număr mic de trupe aliate în Petrograd ar fi făcut cu siguranţă mult pentru a împiedica răsturnarea din noiembrie a guvernului Kerenski. Aş sugera să luaţi în considerare, dacă vor continua condiţiile prezente,

concentrarea tuturor angajaţilor guvernamentali britanici şi francezi, şi, dacă este cazul, formarea unei forţe puternice. Poate fi recomandabilă chiar plata unei sume mici unei forţe ruseşti. Există un corp mare de voluntari recrutaţi în Rusia, mulţi dintre ei incluşi în Intelighenţia clasei „Centrului”, care au făcut o treabă bună în tranşee. Ei ar putea fi ajutaţi cum se cuvine.

AL NOUĂLEA

Dacă întrebaţi de un program viitor, aş spune că mi-e imposibil să îl dau acum. Cred că o muncă inteligentă şi curajoasă încă poate împiedica Germania să ocupe câmpul şi să exploateze astfel Rusia în detrimentul Aliaţilor. Există multe căi în care se poate face acest lucru şi vor deveni evidente pe măsură ce munca progresează.

COMENTARIU

Ca urmare a acestui memorandum, cabinetul de război britanic şi-a schimbat politica într-una de pro-bolşevism călduţ. Observaţi că Thompson recunoaşte distribuirea de literatură bolşevică prin agenţii săi. Confuzia privind data la care Thompson a părăsit Rusia (el spune 29 noiembrie în acest document) este clarificată de documentele Pirnie de la Institutul Hoover. Au existat mai multe schimbări ale planului de călătorie şi Thompson încă era în Rusia la începutul lui decembrie. Memorandumul a fost scris probabil în Petrograd la sfârşitul lui noiembrie.

DOCUMENTUL NR. 5

Scrisoare datată 9 mai 1918, de la Felix Frankfurter (pe atunci asistent special al secretarului de război) către Santeri Nuorteva (pseudonim Alexander Nyberg), agent bolşevic în Statele Unite. Listat ca Documentul Nr. 1544 în dosarele Comisiei Lusk, New York:

DEPARTAMENTUL DE RĂZBOI
WASHINGTON

9 mai, 1918

Dragul meu domn Nhorteva [*sic]:*

Vă mulţumesc foarte mult pentru scrisoarea dumneavoastră de pe 4. Ştiam că veţi înţelege caracterul pur prietenesc şi complet neoficial al conversaţiei noastre şi apreciez paşii prompţi făcuţi pentru corectarea scrisorii dumneavoastră către Sirola[279]. Fiţi pe deplin asigurat că nu a apărut nimic care să scadă interesul meu pentru problemele ridicate de dumneavoastră. Dimpotrivă. Sunt foarte interesat de[280] problemele avansate de dumneavoastră şi de punctul dumneavoastră de vedere. Problemele[281] sunt de interes pentru lumea întreagă, Pentru a le aborda adecvat, avem nevoie de toată cunoaşterea şi înţelepciunea pe care o putem obţine[282].

Cordial al dumneavoastră,

Felix Frankfurter

Către Santeri Nuorteva

COMENTARIU:

Această scrisoare a lui Frankfurter a fost scrisă pentru Nuorteva/ Nyberg, agent bolşevic în Statele Unite, într-un moment când Frankfurter deţinea poziţia oficială de asistent special al secretarului de război Baker, în Departamentul de Război. Aparent, Nyberg a fost dispus să modifice o scrisoare către comisarul „Sirola" potrivit instrucţiunilor lui Frankfurter. Comisia Lusk a dobândit schiţa iniţială a lui Frankfurter, care includea modificările lui Frankfurter, şi nu scrisoarea primită de Nyberg.

---

279 Yrjo Sirola a fost bolşevic şi comisar în Finlanda.

280 În original, „vă sunt foarte recunoscător".

281 În original, „interesele".

282 În original, este adăugat „în aceste zile".

DOCUMENTUL NR. 6
BIROUL SOVIETIC ÎN 1920

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul nașterii*	*Ocupație anterioară*
Reprezentant URSS	Ludwig C.A.K. MARTENS	germană	Rusia	vicepreşedinte Weinberg & Posner Engineering (Broadway nr. 120)
Manager de birou	Gregory WEINSTEIN	rusă	Rusia	jurnalist
Secretar	Santeri NUORTEVA	finlandeză	Rusia	jurnalist
Secretar adjunct	Kenneth DURANT	americană	SUA	Comisia pentru Informare Publică, SUA; fost ajutor al col. House
Asistent personal al lui NUORTEVA	Dorothy KEEN	americană	SUA	liceu
Traducător	Mary MODELL	rusă	Rusia	şcoală în Rusia
Arhivar	Alexander COLEMAN	americană	SUA	liceu
Telefonist	Blanche ABUSHEVITZ	rusă	Rusia	liceu
Asistent de birou	Nestor KUNTZEVICH	rusă	Rusia	
Expert militar	Lt. Col. Boris Tagueeff Roustam BEK	rusă	Rusia	critic militar la *Daily Express* (Londra)

DEPARTAMENTUL COMERCIAL

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul*	*Ocupație*

			naşteri i	*anterioară*
Director	A. HELLER	rusă	SUA	International Oxygen Company
Secretar	Ella TUCH	rusă	SUA	firme din SUA
Funcţionar	Rose HOLLAND	americană	SUA	Gary School League
Funcţionar	Henrietta MEEROWICH	rusă	Rusia	asistent social
Funcţionar	Rose BYERS	rusă	Rusia	şcoală
Statistician	Vladimir OLCHOVSKY	rusă	Rusia	Armata Rusă

DEPARTAMENTUL DE INFORMAŢII

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul naşteri i*	*Ocupație anterioară*
Director	Evans CLARK	americană	SUA	Princeton University
Funcţionar	Nora G. SMITHMAN	americană	SUA	Ford Peace Expedition
Stenograf	Etta FOX	americană	SUA	War Trade Board
-	Wilfred R. HUMPHRIES	britanică		Crucea Roşie americană

DEPARTAMENTUL TEHNIC

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul naşteri i*	*Ocupație anterioară*
Director	Arthur ADAMS	americană	SUA	

Departamentul pentru Educație

Director	William MALISSOFF	rusă	SUA	Columbia University

DEPARTAMENTUL MEDICAL

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul nașteri i*	*Ocupație anterioară*
Director	Leo A. HUEBSCH	rusă	SUA	medic
	D. H. DUBROWSKY	rusă	SUA	medic

DEPARTAMENTUL LEGAL

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul nașteri i*	*Ocupație anterioară*
Director	Morris HILLQUIT	lituaniană	-	-
Consilier	Charles RECHT			
	Dudley Field MALONE			
	George Cordon BATTLE			

DEPARTAMENTUL ECONOMIE ŞI STATISTICĂ

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul nașteri i*	*Ocupație anterioară*
Director	Isaac A. HOURWICH	rusă	SUA	Biroul pentru Recensământ, SUA
	Eva JOFFE	rusă	SUA	National Child Labor Commission
Stenograf	Elizabeth GOLDSTEIN	rusă	SUA	studentă

ECHIPA EDITORIALĂ A RUSIEI SOVIETICE

Funcție	*Nume*	*Cetățenie*	*Locul nașteri i*	*Ocupație anterioară*
Editor-şef	Jacob W. HARTMANN	americană	SUA	Collège of City of New York
Stenograf	Ray TROTSKY	rusă	Rusia	student
Traducător	Theodure BRESLAUER	rusă	Rusia	
Funcționar	Vastly IVANOFF	rusă	Rusia	
Funcționar	David OLDFIELD	rusă	Rusia	
Traducător	J. BLANKSTEIN	rusă	Rusia	

SURSA: Camera Reprezentanţilor SUA, *Conditions in Russia* (Comisia pentru Afaceri Externe), al 66-lea Congres, a 3-a sesiune (Washington, D.C., 1921).

Vezi, de asemenea, lista britanică din Dosarul decimal al Departamentului american de Stat, 316–22–656, care conţine, de asemenea, numele lui Julius Hammer.

DOCUMENTUL NR. 7

Scrisoare de la National City Bank din New York către Trezoreria SUA, 15 aprilie 1919, cu privire la Ludwig Martens şi asociatul său dr. Julius Hammer (316–118).

National City Bank din New York
New York, 15 aprilie 1919
Onorabilului Joel Rathbone.
Secretar asistent al Trezoreriei
Washington, D.C.

Dragă d-le Rathbone:
Îndrăznesc să vă trimit aici fotografiile a două documente pe care le-am primit în această dimineaţă prin poşta

înregistrată de la un domn L. Martens, care pretinde că este reprezentantul Republicii Federale Socialiste Sovietice Ruse în Statele Unite, asistat de un anume dr. Julius Hammer, din partea directorului interimar al Departamentului Financiar.
Veţi vedea din aceste documente că ni se solicită fondurile depuse la noi, în numele domnului Boris Bakhmeteff, pretins ambasador rus în Statele Unite, sau în numele oricărui individ, comitet sau misiune care acţionează în numele guvernului rus, subordonate dumnealui sau direct.
Am fi foarte bucuroşi să primim de la dumneavoastră orice sfat sau instrucţiune pe acest subiect.
Al dumneavoastră cu respect.
[semnat] J.H. Carter.
Vicepreşedinte.
JHC: M
Ataşament

COMENTARII

Semnificaţia acestei scrisori este legată de o asociere pe termen lung (1917–1974) a familiei Hammer cu sovieticii.

DOCUMENTUL NR. 8

Scrisoare datată 3 august 1920, de la curierul sovietic „Bill” Bobroff către Kenneth Durant, fost ajutor al colonelului House. Luată de la Bobroff de către Departamentul de Justiţie.

Departamentul de Justiţie
Biroul de Investigaţii.
Park Row nr. 15, New York City, N.Y.
10 august 1920
Directorului Biroului de Investigaţii
Departamentul de Justiţie al Statelor Unite, Washington, D.C.

Dragă domnule: Confirmând conversaţia telefonică cu dl Ruch de azi, vă trimit anexat documentele originale luate de la B.L. Bobroll, nava Frederick VIII.
Scrisoarea adresată domnului Kenneth Durant, semnată de Bill, datată 3 august 1920, împreună cu traducerea din

„Pravda”, 1 iulie 1920, semnată de Troţki, şi copiile telegramelor găsite în interiorul plicului albastru adresat domnului Kenneth Durant, South Nineteenth Street, Philadelphia, nr. 228, Pa. Acest plic albastru a fost sigilat în interiorul plicului alb ataşat. Majoritatea lucrurilor domnului Bobroff constau din cataloage de maşinării, specificaţii, corespondenţă privind transportul diferitelor echipamente etc. către porturile ruseşti. Dl Bobroff a fost interogat îndeaproape de agentul Davis şi autorităţile vamale şi un raport detaliat despre acesta va fi trimis la Washington.
Al dumneavoastră.
G.F. Lamb.
Superintendent de Divizie

SCRISOAREA CĂTRE KENNETH DURANT

Dragă Kenneth: mulţumiri pentru scrisoarea ta binevenită. M-am simţit sfârtecat de ea, un sentiment care a fost amplificat de experienţele recente. Am fost nemulţumit de neputinţa de a schimba atitudinea biroului şi de a obţine cumva unele fonduri pentru tine. Să îţi trimit 5.000 de dolari, aşa cum am făcut săptămâna trecută, nu ar fi decât o glumă tristă. Sper ca propunerea de a vinde aur în America, despre care am telegrafiat recent, se va putea face în curând. Ieri am telegrafiat pentru a întreba dacă poţi vinde 5.000.000 de ruble la un minimum de 45 de centi, rata de piaţă actuală fiind de 51, 44 centi. Acestea ar valora cel puţin 2 225.000 de dolari. Nevoia prezentă a lui L este de 2.000.000 de dolari, pentru a plăti Niels Juul & Co., în Christiania, pentru prima parte a transportului de cărbune din America către Vardoe, Murmansk şi Arhanghelsk. Prima navă este aproape de Vardoe şi a doua a plecat din New York pe 28 iulie. împreună, Niels Juul & Co., sau mai degrabă Norges’ Bank din Christiania, deţin în contul lor şi al nostru, 11.000.000 de ruble de aur ale noastre, pe care le-au adus cu ei de la Reval la Christiania, ca garanţie pentru ordinul nostru de cărbune şi pentru tonajul necesar, însă ofertele pentru a cumpăra aurul strâns prin eforturile lor serioase sunt foarte sărace, cel mai bun preţ fiind de 575 de dolari per kilogram, în timp ce rata oferită de American Mint sau de Departamentul de Trezorerie este acum de 644, 42 de dolari şi, având în

vedere suma mare implicată, ar fi o pierdere mare. Sper că atunci când vei fi primit acest mesaj, vei fi putut realiza vânzarea, obţinând în acelaşi timp un sfert de milion de dolari sau mai mult pentru birou. Dacă nu putem plăti în nici un fel cele 2.000.000 de dolari în Christiania, care erau datoraţi acum 4 zile, într-un timp foarte scurt, Niels Juul & Co. vor avea dreptul să vândă aurul nostru, care acum e la ei, la cel mai bun preţ de pe piaţă, care, cum am zis mai sus, este foarte scăzut.

Nu ştim încă cum decurg negocierile canadiene. Înţelegem că Nuorteva i-a cedat controlul lui Shoen când arestarea sa părea iminentă. Nu ştim, la momentul scrierii acestor rânduri, unde e Nuorteva. Estimarea noastră este că, după întoarcerea sa forţată în Anglia din Esbjerg, Danemarca, dl Basil Thomson l-a luat la bordul unei nave din Reval, însă n-am auzit din Reval că ar fi sosit acolo şi, cu certitudine, vom auzi ceva de la Goukovski sau de la însuşi. N. Humphries l-a văzut pe Nuorteva la Esbjerg şi are el însuşi probleme cu poliţia daneză din cauza lui. Toate cunoştinţele sale sunt anchetate; i s-a luat paşaportul: a fost de două ori la examinare şi va avea noroc dacă scapă de deportare. Nuorteva a sosit acum două săptămâni la Esbjerg, la 300 de mile de aici, dar neavând viză daneză, autorităţile daneze i-au refuzat şederea în ţară şi a fost transferat pe un vapor a doua zi dimineaţa la 8. I s-a permis, pentru 200 de coroane, să coboare vreo două ore pe ţărm. Vrând să ia legătura cu Copenhaga prin telegraf şi neavând practic nici un ban, şi-a vândut ceasul pe 25 de coroane, reuşind astfel să intre în legătură cu Humphries, care, într-o jumătate de oră, a sărit în trenul de noapte, a dormit pe podea şi a sosit la Esbjerg la ora 7: 30. Humphries l-a găsit pe Nuorteva, a obţinut permisiunea căpitanului să urce la bord, a discutat 20 de minute cu N., apoi a mers pe ţărm şi barca a pornit. Humphries a fost apoi invitat la poliţie de doi oameni îmbrăcaţi civil care urmăriseră întâmplările. A fost interogat îndeaproape, i s-a luat adresa, apoi a fost eliberat, iar noaptea s-a întors la Copenhaga. A trimis telegrame către Ewer de la *Daily Herald*, Shoen şi Kliskho, la New Bond Street nr. 128, presându-i să ia urmele bărcii lui Nuorteva, asigurându-se astfel că N. nu dispare iar, însă nu ştim ce s-a mai întâmplat. Guvernul Britanic a negat ferm că are vreo

intenţie să-l trimită în Finlanda. Moscova a ameninţat cu represalii dacă i se întâmplă ceva. Între timp, a început anchetarea lui H. A fost chemat la hotelul său de poliţie, i s-a cerut să meargă la sediu (fără să fie arestat) şi înţelegem că situaţia lui este acum pe masa ministrului Justiţiei. Oricare ar fi rezultatul final, comentariile lui Humphries privind curtoazia care i-a fost arătată contrastează raidurilor Roşii din America.
A descoperit la sediul poliţiei că ştiu ceva despre unele din scrisorile şi telegramele trimise de el.
Am fost interesat de comentariul tău favorabil privind interviul luat de Krassin lui Tobenken (nu-l menţionezi pe cel al lui Litvinoff), deoarece am luptat ca un demon cu L. să profite de oportunitate pentru Tobenken. Deşi T. a venit cu o scrisoare de la Nuorteva, aşa cum a făcut şi Arthur Ruhl, L. a respins în mai puţin de un minut aplicaţia lui T. prin care voia să meargă în Rusia, abia ascultându-l, spunând că-i este imposibil să permită intrarea în Rusia a doi corespondenţi de la acelaşi ziar. I-a dat o viză lui Ruhl, în mare parte datorită promisiunii făcute vara trecută lui Ruhl de către L. Ruhl a mers apoi la Reval, pentru a aştepta permisiunea pe care L. a cerut-o Moscovei prin telegraf. Tobenken, nervos, aproape distrus datorită respingerii sale, era acolo. Am realizat greşeala provocată de o hotărâre pripită şi am început să încerc să schimb lucrurile. Scurtând povestirea, l-am trimis la Reval cu o scrisoare către Goukovsky de la L. Între timp, Moscova l-a refuzat pe Ruhl, în ciuda vizei lui L. L a înnebunit din cauza afrontului adus în legătură cu viza sa şi a cerut să i se facă dreptate. Aşa s-a întâmplat şi Ruhl s-a pregătit de plecare. Brusc, a venit de la Moscova un mesaj către Ruhl, revocându-i permisiunea şi lui Litvinoff, spunându-i că a ajuns la Moscova informaţia că Ruhl era în serviciul Departamentului de Stat. La momentul scrierii, atât Tobenken, cât şi Ruhl sunt blocaţi în Reval.
I-am spus lui L. în această dimineaţă despre plecarea de mâine a bărcii şi despre curierul B. disponibil, întrebându-l dacă are să-i scrie ceva lui Martens, m-am oferit să stenografiez pentru el, dar nu, a zis că nu are nimic de scris şi că ar trebui poate să trimit duplicatele telegramelor noastre recente lui Martens.
Kameneff a trecut pe aici cu un distrugător britanic în drum

spre Londra şi nu s-a oprit deloc şi Krassin a plecat direct din Stockholm. Cât priveşte negocierile între aliaţi şi polonezi, precum şi situaţia generală, ştii despre aceasta la fel de multe precum noi. Negocierile lui L cu italienii au dus în final la stabilirea de reprezentări reciproce. Reprezentantul nostru, Vorovsky, a mers deja în Italia şi reprezentantul lor, M. Gravina, este în drum către Rusia. Tocmai am trimis două transporturi de carne rusească din Odesa către Italia.
Salutările oamenilor din cercul tău cunoscuţi de mine. Îţi transmit cele mai bune gânduri.
Al tău.
Bill

Mulţimea de scrisori trimisă de tine – 5 Cranbourne Road, Charlton cum Hardy, Manchester, nu a ajuns încă.
Recomandarea lui L. către Moscova, pentru că M. a cerut să se mute în Canada, este că M. ar trebui numit aici şi că N., după ce a petrecut câteva săptămâni la Moscova familiarizându-se la prima mână, ar trebui numit reprezentant în America.
L. este foarte critic faţă de birou pentru că dă prea uşor vize şi recomandări. A fost evident surprins şi supărat când B. a ajuns aici cu contractele asigurate în Moscova datorită forţei scrisorilor date lui de M. Ultimul mesaj de la M. nu a ajuns, evident, la Moscova. Nu ştiu ce plănuieşte L. să facă în legătură cu aceasta. Aş recomanda ca M. să-şi telegrafieze în cifru recomandarea sa către L. pe acest subiect. L. nu are nimic de făcut cu B. aici. Poate fi creată o situaţie ciudată.
L. a dat ca exemplu, de asemenea, recomandarea lui Rabinoff. Două plicuri, dl Kenneth Durant, South Nineteenth Street nr. 228, Philadelphia, Pa., U.S.A.

SURSA: Departamentul American de Stat, Dosarul decimal 316 – 119 – 458/64.

NOTĂ: IDENTIFICAREA INDIVIZILOR

William (Bill) L. BOBROFF	Curier şi agent sovietic. A operat Bobroff Foreign Trading and Engineering Company din Milwaukee.

	A inventat sistemul de vot folosit în legislatura Wisconsin.
Kenneth DURANT	Ajutor al colonelului House; vezi textul.
EWER	Agent sovietic, reporter pentru *London Daily Herald*.
KHSHKO	Agent sovietic în Scandinavia
NUORTEVA	Cunoscut şi ca Alexander Nyberg, primul reprezentant sovietic în Statele Unite; vezi textul.
Sir Basil THOMSON	Şeful Serviciului britanic de Informaţii
L.	LITVINOFF
H.	Wilfried Humphries, asociat cu Martens şi Litvinoff, membru al Crucii Roşii din Rusia
KRASSIN	Comisar bolşevic pentru Comerţ şi Muncă, fost şef al Siemens-Schukert în Rusia

COMENTARIU:

Această scrisoare sugerează legături puternice între Bobroff şi Durant.

DOCUMENTUL NR. 9

Memorandum referitor la cererea lui Davison (partener Morgan) către Thomas Thacher (avocat Wall Street asociat cu Morganii) şi transferat lui Dwight Morrow (partener Morgan), 13 aprilie 1918.

Hotelul Berkeley, Londra
13 aprilie 1918.
On. Walter H. Page.
Ambasador American în Anglia, Londra.

Dragă domnule:

Acum câteva zile, am primit o cerere de la dl H.P. Davison, preşedinte al Consiliului de Război al Crucii Roşii americane să mă sfătuiesc cu Lord Northcliffe cu privire la situaţia din Rusia şi apoi să plec la Paris pentru alte conferinţe. Din cauza bolii Lordului Northcliffe, nu m-am putut sfătui cu el, însă las domnului Dwight W. Morrow, care acum stă la Hotelul Berkeley, un memorandum privind situaţia, pe care dl Morrow îl va trimite Lordului Northcliffe la întoarcerea

ultimului în Londra.
Pentru informarea dumneavoastră şi a Departamentului, va anexez o copie a memorandumului.
Cu respect al dumneavoastră.
[semnat] Thomas D. Thacher.

COMENTARIU:

Lord Northcliffe tocmai fusese numit director de propagandă. Acesta este un fapt interesant în lumina subvenţionării de către William B. Thompson a propagandei bolşevice şi a legăturii sale cu interesele Morgan-Rockefeller.

DOCUMENTUL NR. 10

Acest document este un memorandum de la D.C. Poole, Divizia de Afaceri Ruse din Departamentul de Stat, către secretarul de stat privind o conversaţie cu dl M. Oudin de la General Electric.

29 mai 1922

Domnule Secretar:
Dl Oudin de la General Electric Company m-a informat în această dimineaţă cum compania sa simte că este timpul începerii unei conversaţii cu Krassin relativ la reluarea afacerilor în Rusia. I-am spus că opinia Departamentului privind calea de urmat în această chestiune de către firmele americane este o chestiune de evaluare a afacerii, iar Departamentul nu va impune obstacole unei firme americane privind operaţiunile în Rusia pe orice baze pe care firma le găseşte de cuviinţă. El a spus că există acum negocieri între General Electric Company şi Allgemeine Elektrizitats Gesellschaft pentru o reluare a acordului de colaborare pe care l-au avut înainte de război. El aşteaptă ca acordul încheiat să includă o clauză privind cooperarea cu Rusia.
Cu respect.
DCP D.C. Poole

COMENTARIU:

Acesta este un document important, întrucât vizează reluarea relaţiilor cu Rusia de către o companie americană importantă. Acesta ilustrează cum iniţiativa a venit din partea companiei, nu de la Departamentul de Stat, şi nu s-a acordat nici o importanţă transferului tehnologiei General Electric către un inamic declarat. Acest acord a fost primul pas al unui transfer tehnic important care a condus în mod direct la moartea a 100.000 de americani şi a nenumăraţi aliaţi.

CUPRINS

Prefață O istorie inconfortabilă.....7

Prefaţa autorului.....21

Capitolul 1 *Actorii scenei revoluţionare*.....22

Capitolul 2 *Troţki pleacă din New York pentru a desăvârşi revoluţia*.....28

Capitolul 3 *Lenin şi asistenţa germană pentru Revoluţia Bolşevică*.....49

Capitolul 4 *Wall Street şi revoluţia mondială*.....61

Capitolul 5 *Misiunea Crucii Roşii americane în Rusia, 1917*.....89

Capitolul 6 *Consolidarea şi exportul revoluţiei*.....109

Capitolul 7 *Întoarcerea bolşevicilor la New York*.....138

Capitolul 8 *Broadway nr. 120, New York City*.....152

Capitolul 9 *Guaranty Trust merge în Rusia*.....177

Capitolul 10 *J.P. Morgan ajută puţin cealaltă parte*.....198

Capitolul 11 *Alianţa bancherilor şi revoluţia*.....206

Apendicele 1

Directorii marilor bănci, firme şi instituţii menţionate în această carte (1917 – 1918).....219

Apendicele 2

Teoria conspiraţiei evreieşti privind Revoluţia Bolşevică.....225

Apendicele 3

Documente selectate din dosarele guvernamentale ale Statelor Unite şi Marii Britanii.....231